

“Smart” ιστορίες και “Digital” εμπειρία στο Μουσείο Τηλεπικοινωνιών

Ένας πολυδιάστατος χώρος τεχνολογίας, εκπαίδευσης & ψυχαγωγίας στην Κηφισιά. **Οι εφευρέσεις της Αρχαίας Ελλάδας και του Βυζαντίου.** Ηλεκτρισμός, πλέγγραφος, τηλεφωνία, οπτικές ίνες, δορυφόροι, internet, κινητή τηλεφωνία, το πρώτο στούντιο τηλεόρασης του 1967. **Μέσα από εφαρμογές AR και ολογράμματα «ζωντανεύουν» ο Bell, ο Morse και άνθρωποι που τηλεφωνούν τη δεκαετία του 1930.** Κάθε χρόνο 150 δωρεάν εκπαιδευτικά προγράμματα για όλους!

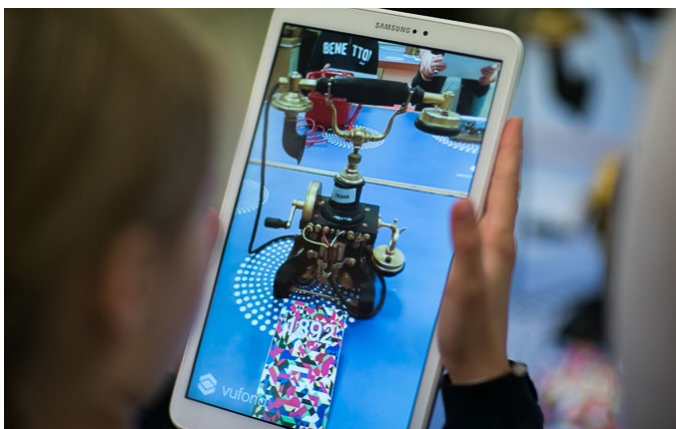
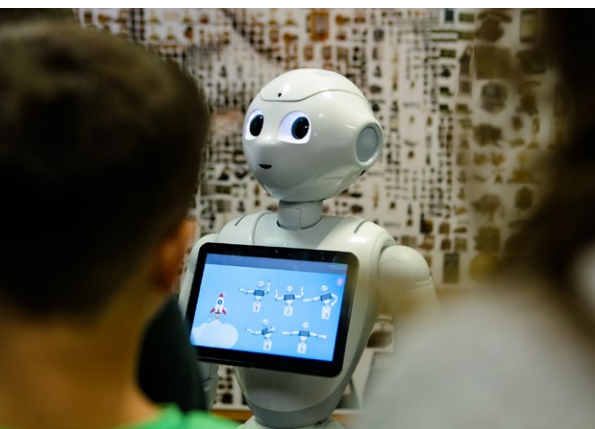
online κράτηση γρήγορα και εύκολα:
www.otegroupmuseum.gr

“Smart” stories and “Digital” experiences at the Telecommunications Museum

A diverse space for technology, education and entertainment in Kifisia. **Inventions in ancient Greece and Byzantium.** Electricity, telegraph, telephone, fiber optics, satellites, Internet, mobile phones, the first television studio in 1967. **Through AR applications and holograms Bell, Morse and people making phone calls in the 1930s come to life** Every year there are 150 educational programmes free for everyone!

online reservation quick and easy:
www.otegroupmuseum.gr

Ημέρες Τέχνης στην Ελλάδα
Days of Art in Greece

Γενική Διεύθυνση: *Μαρία Παπαδογιάννη*
Αρχισυντάξια: *Γιάννης Λουκάς*
Creative Director: *Νικόλας Αθανασιάδης*
Επιμέλεια ελληνικών κειμένων: *Παύλος Αβούρης*
Μετάφραση: *Νερίνα Κιοσεόγλου*

Ειδικός συνεργάτης: *Γιάγκος Ανδρεάδης*
Υπεύθυνη θεμάτων εξωτερικού: *Δανάη Δημητροπούλου*
Υπεύθυνος κυκλοφορίας: *Νίκος Καστανάς*

Κείμενα μας παραχώρησαν οι:

Μαίρη Αδαμοπούλου, Γιάγκος Ανδρεάδης, Μαρία Γ. Βενιζελέα, Παύλος Βασιλειάδης, Ιφιγένεια Βογιατζή, Ζωή Γοδόση, Ευγενία Δολιανίτη, Ελλην Δρούλια, Σάββας Καράμπελας, Γιάννης Λουκάς, Ρίτσαρντ Π. Μάρτιν, Λίνα Μενδώνη, Στεφάνια Μηριασούλη, Γκρέγκορι Ναζ, Κάλλια Νικολιδάκη, Αγγελική Σίμωσι, Νικόλαος Ιωάν. Χρήσιμος

Κριτικοί Τέχνης:

Ελλη Αντωνίου, Αλεξάνδρα Γουλάκη, Νίκος Γρηγοράκης, Γιώργος Δημητρόπουλος, Χάρης Καμπουρίδης Αντώνης Κοντρογιάννης, Κατερίνα Κοσκίνα, Αλέκος Κυρarinis, Στέλιος Λυδάκης Σοφία Μαντουβάλου, Μπία Παπαδοπούλου, Βένια Παστάκα, Βασίλης Πετρόπουλος, Ελισάβετ Πλέσσα, Κωνσταντίνος Β. Πρώιμος, Εφη Στρουζιά, Αθηνά Σχινά Παντελής Τσάτσος, Ανδρέας Φιλιππόπουλος

Ιδιοκτησία: *Μαρία Παπαδογιάννη, εκδοτική - διαφημιστική*
Διεύθυνση: Καρνεάδου 44, ΤΚ 10676
Τηλ. 210 7291260
E-mail: daysartgr@gmail.com - info@daysart.gr, www.days-art.gr
Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία
"ΕΝ ΤΥΠΩ"
Καλογερόγιαννης - Γραφικές Τέχνες
Θυμάτων κατοχής 11 & Κολοκοτρώνη - 18450, Νίκαια Αττικής
Τηλ.: 210 4900099 - Fax: 2130383363
e-mail: entypw@gmail.com, info@en-typo

Φωτογραφία εξωφύλλου
Το Σιλό του Πειραιά

Τα φωτογραφικά δικαιώματα και τα δικαιώματα εκτύπωσης των έργων τέχνης παραχωρήθηκαν στο Days of Art in Greece από τους συνεργαζόμενους φορείς. Με εξαίρεση τη χρήση αποσπασμάτων υπό την προϋπόθεση της ρητής αναφοράς της πηγής, δεν επιτρέπεται η αναδημοσίευση / αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος του περιοδικού χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή ή μετάδοση με οποιοδήποτε οπτικοακουστικό μέσο ολός ή μέρος της έκδοσης χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη και των συγγραφέων. Τα ευνυόγραφα κείμενα δεν εκφράζουν υποχρεωτικά τις θέσεις του περιοδικού

Publisher & Editor in Chief: *Maria Papadogianni*
Senior Editor: *Giannis Loukas*
Creative Director: *Nikolas Athanasiadis*
Greek copy editing/proofreading: *Pavlos Avouris*
Translations: *Nerina Kioseoglou*

Editor at Large: *Yangos Andreadis*
International subjects managers: *Danaï Dimitropoulou*
Distribution Manager: *Nikos Kastanas*

Articles contributed by:

Mary Adamopoulou, Yangos Andreadis, Stephania Briasouli, Nikolaos I. Chrysimos, Elli Droulia, Evgenia Dolianiti, Zoe Godosi, Savvas Karampe-las, Giannis Loukas, Richard Martin, Lina Mendoni, Gregory Nagy, Kallia Nikolidaki, Yasuhiro SHIMIZU, Angeliki Simosi, Pavlos Vasileiadis, Maria G. Venizelea, Ifigeneia Vogiatzi

Contributing Art Critics:

Ellie Antoniou, Giorgos Dimitropoulos, Andreas Filippopoulos, Nikos Grigorakis, Charis Kambouridis, Antonis Kontroyiannis, Katerina Koskina, Alekos Kyraninis, Stelios Lydakis, Sophia Mantouvalou, Bia Papadopoulos, Venia Pastaka, Vasilis Petropoulos, Elizabeth Plessa, Constantinos V. Proimos, Athena Schina, Efi Strouza, Pantelis Tsatsis

Property of *Maria Papadogianni Publishing & Advertising*
Head office: 44 Karneadou Str., 10676 Athens, Greece
Tel. 210 7291260
Emails: daysartgr@gmail.com - info@daysart.gr, www.days-art.gr
Printed and bound by
"En typo" Printing Services Kalogerogiannis,
11 Thymaton Katochis & Kolokotroni Str.18450, Nikea, Athens
Tel: 210 4900099 - Fax: 2130383363
Email: entypw@gmail.com, info@en-typo

Cover image:
The silo in Piraeus

Days of Art in Greece was granted the rights to publish photos and print artworks from the contributing entities. No part of this publication may be republished or reproduced without prior written permission from the publisher. However, excerpts can be used, provided that the magazine is expressly acknowledged as the source. Replication, reproduction and broadcasting via any medium, in whole or in part, without the prior written permission from the publisher and the writers are strictly prohibited. *Days of Art in Greece* does not necessarily share the opinions expressed in articles bearing contributors' signatures.

Μ Ο Υ Σ Ε Ι Ο Τ Η Σ Π Ο Λ Η Σ Τ Ο Υ Β Ο Λ Ο Υ

ΒΟΛΟΣ
VOLOS

10+

ΙΣΤΟΡΙΕΣ
STORIES

Ν Ε Α Μ Ο Ν Ι Μ Η Ε Κ Θ Ε Σ Η

900 τετραγωνικά μέτρα

1.500 τεκμήρια

2.000 μαρτυρίες

500 δωρητές

Περιεχόμενα – Contents

Days of Art in Greece

Τεύχος 10 Χειμώνας-Άνοιξη 2019 - Issue 10 Winter-Spring 2019

8

Editorial

ΗΜΕΡΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ DAYS OF CULTURE

10

Συνέντευξη με την Υπουργό Πολιτισμού **Λίνα**

Μενδώνη. Βήματα προς το μέλλον.

Μαίρη Αδαμοπούλου, Δημοσιογράφος

Interview with Lina Mendoni, Minister of Culture. Stepping out to the future.

Mary Adamopoulou, Journalist

28

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, σύμβολο της Ειρήνης.

Η Ιαπωνία και οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Yasuhiro SHIMIZU, Πρέσβης Ιαπωνίας στην Ελλάδα.

The Olympic Games, symbol of Peace. Japan and the Olympic Games.

Yasuhiro SHIMIZU, Ambassador of Japan to the Hellenic Republic.

36

Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard. Οι μεγάλες αξίες.

Ρίτσαρντ Π. Μάρτιν, Καθηγητής Κλασικών Σπουδών της έδρας Antony and Isabelle Raubitschek στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ.

Πρόεδρος των Ανώτερων Επιστημονικών Συνεργατών και των Ακαδημαϊκών Υποθέσεων του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίου Harvard στην Ουάσιγκτον. Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard στην Ελλάδα.

Γκρέγκορι Ναζ, Καθηγητής Κλασικής Φιλολογίας της έδρας Francis Jones και Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Harvard. Διευθυντής του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίου Harvard στην Ουάσιγκτον.

Harvard University's Center for Hellenic Studies. The Many Virtues.

Richard Martin, Antony and Isabelle Raubitschek Professor in Classics, Stanford University; Chair of the Senior Fellows and Chair for Academic Affairs, Harvard University's Center for Hellenic Studies in Washington, DC and President of the Board of Directors, Harvard University's Center for Hellenic Studies in Greece.

Gregory Nagy, Francis Jones Professor of Classical Greek Literature and Professor of Comparative Literature, Harvard University; Director of Harvard University's Center for Hellenic Studies in Washington, DC.

50

Αλόννησος. Σάββας Καράμπελας.

Alonnisos. Savvas Karampelas.

52

Δημιουργικότητα και αυτοθεραπεία των ασθενών με ψυχικές διαταραχές. Αναπαράσταση και ανασύσταση.

Πάυλος Βασιλειάδης, ψυχίατρος, διδάκτωρ ΑΠΘ / εικαστικός.

Creativity and self-therapy in patients with mental disorders. Representation and reconstruction.

Pavlos Vasileiadis, psychiatrist, Professor in the AUTH / visual artist.

68

«Έρωτες και άλλα φτερωτά» – Έκθεση στο Αρχαιολογικό Μουσείο στο Άργος Ορεστικό.

Εκθέματα σε συνύπραξη.

Ζωή Γοδόση, Επίκ. Καθηγήτρια, Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας.

“Cupids and other winged creatures” – Exhibition at the Archaeological Museum in Argos Orestiko. Figures juxtaposed.

Zoe Godosi, Assistant Professor, Department of Visual and Applied Arts, University of Western Macedonia.

78

Αρχαιολόγοι του σύγχρονου. Τέχνες επί τόπου.

Στεφάνια Μπριασούλη. Ιστορικός τέχνης.

The Archaeology of Modernity. Art in situ.

Stephania Briassouli, art historian.

92

Το Ναυάγιο των Αντικυθήρων. Αποκαλύψεις εν εξελίξει.

Δρ. Αγγελική Σίμωσι. Προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Εύβοιας.

The Antikythira Shipwreck. Revelations unfolding.

Dr Angeliki Simosi, Head of the Ephorate of Antiquities of Euboea.

122

Για μια Αθήνα του πολιτισμού.

Η πόλη της ψυχής μας.

Γιάγκος Ανδρεάδης, Διευθυντής του Κέντρου Κλασικού Δρά-

ματος και Θεάματος του Παντείου Πανεπιστημίου (ΚΕΔΡΑ)
(dramacentre.wordpress.com).

Seeking out the culture of Athens. The city of our soul.

Yangos Andreadis, Director of the Center for Classical Drama and Performance at the Panteion University (dramacentre.wordpress.com).

126

Ένα διεθνές Συνέδριο για Βιβλιοθήκες στην Αθήνα τον Αύγουστο 2019 και η συμβολή της Βιβλιοθήκης της Βουλής. Πλαίσιο στις γνώσεις. Έλλη Δρούλια, Διευθύντρια της Βιβλιοθήκης της Βουλής.

An international Conference on Libraries in Athens in August 2019 and the contribution of the Library of the Hellenic Parliament. A framework for knowledge.

Elli Droulia, Director, Library of the Hellenic Parliament.

130

1821-2021. 200 χρόνια από την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης. Ανασκόπηση και απολογισμός.

Γιάννης Λουκάς, Ιστορικός

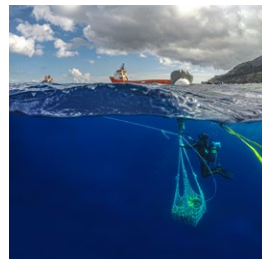
1821-2021. 200 years from the Greek Revolution. Review and evaluation.

Giannis Loukas, historian.

141

ΜΟΥΣΕΙΑ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΙ
MUSEUM DESTINATIONS

174

ΗΜΕΡΕΣ ΤΕΧΝΗΣ
DAYS OF ART

196

ΗΜΕΡΕΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ
DAYS OF READING

INDEX

editorial

Μια νέα εποχή για τα γράμματα και τις τέχνες υπόσχεται η ανάληψη της θέσης της υπουργού Πολιτισμού από την κυρία Λίνα Μενδώνη. Η βαθιά γνώση του αντικειμένου στην πολυδαίδαλη ανάπτυξή του, φαίνεται να ανταποκρίνεται στην αδήριτη ανάγκη της εποχής να δοθεί βήμα έκφρασης στο Μικρό και το Μεγάλο, το Τοπικό και Παγκόσμιο. Αποτελεί απόφαση της υπουργού η πρόταση της φροντίδας των μνημείων του νεότερου ελληνικού πολιτισμού, της σύγχρονης πολιτιστικής παραγωγής, και η προώθησή της ως ισότιμου συνομιλητή στον παγκόσμιο πολιτιστικό διάλογο.

Προς επίρρωση της ξεχωριστής θέσης που επιφυλάσσει στη χώρα της Ιαπωνίας ο Niall Ferguson στην έκδοση Πολιτισμός¹, ο Πρέσβης της στην Ελλάδα Yasuhiro Shimizu, βαθύς γνώστης της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας, αναφέρεται στα ολυμπιακά ιδεώδη, εκείνα που οδήγησαν τη χώρα του να διοργανώσει το 2020 για 4η φορά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, με κεντρικά συνθήματα τα «Κατάκτηση της προσωπικής αριστείας», «Ενόπτια στην πολυμορφία» και «Σύνδεση με το αύριο». Ο Ν. Ferguson επαινεί την ευφυΐα του ιαπωνικού λαού να υιοθετήσει ό,τι καλό είχε να του προσφέρει το πνεύμα του δυτικού κόσμου για την ανοικοδόμηση της νέας χώρας μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η σχέση Δύσης και Ανατολής στην εξέλιξή της θα προβληθεί κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων στο Τόκιο, σε μια μοναδικά προηγμένη χώρα όπως η Ιαπωνία.

Ο διευθυντής του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard (CHS) στο Ναύπλιο, κύριος Χρήστος Γιαννόπουλος, μας παρουσιάζει τους καθηγητές Richard Martin και Gregory Nagy στους οποίους οφείλεται η απόφαση για την περαιτέρω ανάπτυξη των ελληνικών σπουδών με νέες θεματικές, στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος των ανθρωπιστικών και κοινωνικών επιστημών. Η επιτυχία του CHS στο Ναύπλιο να αναδειχθεί σε ισότιμο κέντρο με αυτό στις ΗΠΑ αποτελεί τεράστια αξία υπηρεσία πολιτιστικής διπλωματίας για τη χώρα μας.

Το έτος 2021 θα είναι αφιερωμένο στα 200 χρόνια από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης. Το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων, η Βιβλιοθήκη της Βουλής, η Εκκλησία της Ελλάδος, τραπεζικά ιδρύματα, μουσεία και πλήθος φορέων ετοιμάζουν αφιερωματικές εκδηλώσεις, εκθέσεις και εκδόσεις, ενώ βασικό συντονιστικό ρόλο σε συνεργασία με το Υπουργείο Πολιτισμού θα έχει το Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού.

Μνημειώδεις και αρχετυπικές αξίες για την έννοια του πολιτισμού είναι η ευελιξία και η χωρίς όρους κατανόηση των σύγχρονων ιδεών της κάθε εποχής. Η πολύσημη, πολυμορφική, δύσληπτη πολλές φορές, έννοια της σύγχρονης τέχνης βρίσκεται σήμερα ίσως πιο κοντά στην πλατωνική έννοια των ιδεών. Ο εκθεσιακός διάλογος που εκτυλίσσεται σε μουσεία και σε ερειπιώνες δεν είναι πάντα δόκιμος και μοιάζει να αναζητά τον μίτο του. Η έκθεση SIGHT στη Δίλο με έργα του Antony Gormley έθεσε μέτρο. Η γλυπτική φόρμα, το υλικό, η αρχιτεκτονική προσέγγιση, έδωσαν εικόνες παγκόσμιας καλλιτεχνικής αξίας. Ο Οργανισμός ΝΕΟΝ και η Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων ανέπτυξαν ύλη επιστημονικής σημασίας.

«Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο [ο Ezra Pound] μυκήρισε έναν πολιτισμό που συντηρούνταν με τα αποφάγια πολιτισμών παλαιότερων, φυλαγμένα μέσα στα μουσεία και στις βιβλιοθήκες, δολοφονώντας στα χαρακώματα μυριάδες από τους καλύτερους [“There died a myriad”], την αθώα νιότη...»². Οι συλλογές μπορούν να γίνουν χώροι απόδρασης, μαθητείας, να υποστηρίξουν εκλεκτικές συγγένειες, το δικαίωμα στη μοναδικότητα, τη διαφορετικότητα κ.λπ., αλλά και να γίνουν τροχοπέδη για το μέλλον, πεδία εκμετάλλευσης θεσμικών και οικονομικών συμφερόντων. Η έκδοση της Ιουλίας Πεντάζου *Ιστορία σε Έκθεση. Πρακτικές ψηφιακού σχεδιασμού*³ δίνει καλά παραδείγματα για τον σύγχρονο ρόλο των συλλογών στην Ευρώπη. Το προσφυγικό ζήτημα και η κλιματική αλλαγή επαναπροσδιορίζουν την ερμηνεία των συλλογών και των εκθέσεων.

Μ. Π.

1. Niall Ferguson, *Πολιτισμός*, μετάφραση Νίκος Ρούσσο, εκδ. Παπαδόπουλος, 2012

2. T.S. Eliot, *Η Έρημη Γη*, προλεγόμενα - μετάφραση - σχόλια Μαρία Σταμπούλου, Gutenberg, Αθήνα, 2015, σ. 35

3. Ιουλία Πεντάζου, *Ιστορία σε Έκθεση. Πρακτικές ψηφιακού σχεδιασμού*, εκδ. ΕΑΓ, Αθήνα, 2019

The appointment of Ms Lina Mendoni as Minister of Culture is promising of a new age in the letters and arts for Greece. An in-depth knowledge of the field in its labyrinthine development seems to cover the absolute need of the time which is to give a platform for the voice of the Small and the Large, the Local and the Global. The Minister has decided to prioritize the monuments of Modern Greek culture, the contemporary cultural production and its promotion as an equal partner in the global cultural dialogue.

In witness of the special place accorded to Japan by Niall Ferguson in the book *Civilisation*¹, Yasuhiro Shimizu, the ambassador of the country in Greece, who has a profound knowledge of ancient Greek philosophy, refers to the Olympic ideals that led his country to host the Olympic Games for the fourth time in 2020, with the mottos "Achieving Personal Best", "Unity in Diversity" and "Connecting to Tomorrow". N. Ferguson praises the ingeniousness of the Japanese people adopting whatever beneficial in the spirit of the Western world so as to ensure the reconstruction of the new country after World War II. The relationship between East and West as it developed will be promoted throughout the Olympic Games of Tokyo in a uniquely advanced country such as Japan.

The Director of the Harvard University's Center for Hellenic Studies (CHS) in Nafplio, Mr Christos Giannopoulos, presents Professors Richard Martin and Gregory Nagy to whom we owe the decision for further development of Greek studies with new subjects within the framework of a Humanities and Social Sciences research programme. The success of CHS in Nafplio as a centre equal to the one in USA is an invaluable service by cultural diplomacy to our country.

The year 2021 will be dedicated to the anniversary of 200 years from the beginning of the Greek Revolution. The Hellenic Parliament Foundation for Parliamentarism and Democracy, the Library of the Parliament, the Church of Greece, banks, museums and numerous entities present special events, exhibitions and publications, while the Foundation of Hellenic Culture will coordinate in cooperation with the Ministry of Culture.

At every age, versatility and unconditional comprehension of contemporary ideas are of immense and archetypal significance for the concept of culture. The polysemous, polymorphic and often esoteric concept of contemporary art may be reaching closer than ever to the Platonic sense of Ideas. The dialogue through exhibitions in museums and ruins is not always relevant and seems to be seeking a guiding clew. The exhibition of works by Antony Gormley on Delos, titled SIGHT, has set the standard. The sculptural form, the material, the architectural approach gave us images of global artistic value. The NEON organization and the Cyclades Ephorate of Antiquities developed a base of scientific significance.

"In World War I he [Ezra Pound] scorned a civilization that fed on the leftovers of previous cultures, guarded in museums and libraries, while murdering thousands of the best in the trenches {"There died a myriad"}, the innocent youth...."². Collections can be places of escape or training, they can bolster elective affinities, the right to uniqueness and diversity etc., but they can also become impediments to the future and allow exploitation by institutional and economic interests. The book by Ioulia Pentazou titled *Ιστορία σε Έκθεση. Πρακτικές ψηφιακού σχεδιασμού*³ [*History Exhibited: Practices of Digital Design*] provides apt examples of the modern role of collections in Europe. The issues of refugees and climate change redefine the interpretation given by collections and exhibitions.

M. P.

1. Niall Ferguson, *Πολιτισμός [Civilization]*, translated by Nikos Roussos, Papadopoulos Editions, Athens, 2012.

2. T.S. Eliot, *Η Έρημη Γη [Wasteland]*, introduction - translation - annotation by Maria Stamboulou, Gutenberg Editions, Athens, 2015, p. 35.

3. Ioulia Pentazou, *Ιστορία σε Έκθεση. Πρακτικές ψηφιακού σχεδιασμού [History Exhibited: Practices of Digital Design]*, Greek Open University, Athens, 2019.

Συνέντευξη με την Υπουργό Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη

Βήματα προς το μέλλον

Συνέντευξη στη Μαίρη Αδαμοπούλου

Λίνα Μενδώνη
Υπουργός Πολιτισμού
Lina Mendoni
Minister of Culture

Interview with Lina Mendoni, Minister of Culture Stepping out to the future

Interview to Mary Adamopoulou

Πολιτιστική κληρονομιά και σύγχρονος ελληνικός πολιτισμός: δύο αντίρροπες δυνάμεις ή δύο δυνάμεις που μπορεί να αποδειχθούν ισχυρές εν τη ενώσει τους; Πώς τις αντιμετωπίζετε και πώς θα τις «εκμεταλλευτείτε»;
Ο ελληνικός πολιτισμός είναι

ενιαίος, επομένως σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται για συγκρουσιακή σχέση της πολιτιστικής κληρονομιάς με τον σύγχρονο πολιτισμό και τη σύγχρονη δημιουργία. Αντίθετως, το ένα υποστηρίζει το άλλο. Όταν γνωρίζεις το παρελθόν σου μπορείς να συ-

Cultural heritage and contemporary Greek culture: are they two opposing forces or two forces that could become strong in unity? How do you see them and how are you going to "use" them?
Greek culture is a whole on its own; accordingly, there could never be a case of conflict

between cultural heritage and contemporary cultural creation. On the contrary, one upholds the other. Knowledge of the past is essential to improve the management of the present and to create a better future. Firstly, Greece's cultural reservoir can be an inexhaustible source of inspiration for

Αρχαιολογικός Χώρος Ελευσίνας
Archaeological site of Elefsina

Το Silo του Πειραιά
The Silo in Piraeus

μπεριφέρεσαι καλύτερα στο παρόν και να δημιουργείς ένα καλύτερο μέλλον. Πρώτον, το πολιτιστικό απόθεμα της Ελλάδας μπορεί να αποτελέσει μια ανεξάντλητη πηγή έμπνευσης για σύγχρονη δημιουργία. Δεύτερον, μέσα σε αρχαιο-λογικούς χώρους και σε μνημεία, πάντοτε υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το θεσμικό πλαίσιο, μπορούν να γίνουν

πολύ σημαντικά σύγχρονα γεγονότα, τα οποία ακριβώς να αποκτούν υπεραξία, διότι χρησιμοποιούν αυτούς τους δεδομένους χώρους.

Παρόλα αυτά, είναι κοινώς παραδεκτό, ότι ο σύγχρονος ελληνικός πολιτισμός είναι παραγωγισμένος. Έχετε κάποιο πλάνο ενίσχυσής του; Είναι γεγονός ότι ο σύχρο-

νος ελληνικός πολιτισμός είναι παραγωγισμένος, δεδομένου ότι η πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας έχει μια τεράστια δυναμική και είναι παγκοσμίως γνωστή και αδιαμφισβήτητη. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία μίας ανισότητας σε σχέση με τη σύγχρονη δημιουργία. Αυτό είναι κάτι το οποίο προσπαθούμε να εξισορροπήσουμε.

To Silo του Πειραιά
The Silo in Piraeus

contemporary creation. Secondly, taking into account the requirements of the institutional framework, archaeological sites and monuments can host very significant cultural events that acquire added value exactly because they make use of these sites.

Nevertheless, it is a fact that contemporary Greek culture

has been unacknowledged. Do you have a plan for its enhancement?

Indeed, contemporary Greek culture remains unacknowledged, given that Greece's cultural heritage has an immense potential since it is famous and indisputable all over the world. But the truth is that there has been a disparity in relation to contemporary cul-

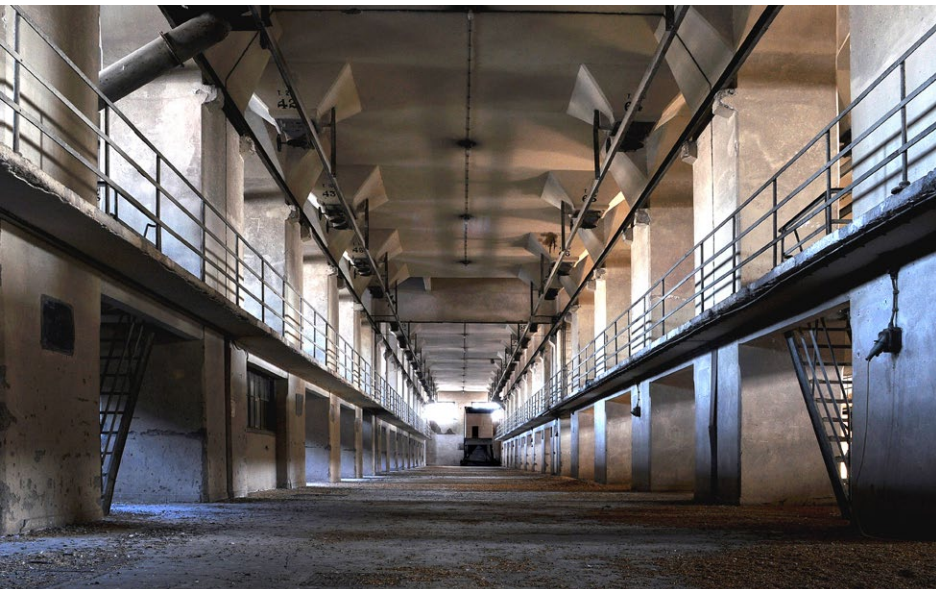
Οι αρχαιολογικές εκθέσεις, για παράδειγμα, δεν πρέπει να είναι αμιγώς αρχαιολογικές. Πρέπει να εμπλουτίζονται –και νομίζω ότι αυτό τους προσφέρει πολλά– με σύγχρονα έργα τέχνης. Στην έκθεση της ελληνικής Προεδρίας το 2013, μαζί με τα πολύ σημαντικά έργα της αρχαιότητας που εκθέσαμε υπήρχαν και πολύ σημαντικές δημιουργίες σύγχρονων καλλιτεχνών. Οι ίδιοι οι καλλιτέχνες ήταν παρόντες και κατά κάποιον τρόπο εξηγούσαν την αρχαιότητα ως πηγή της έμπνευσής τους, αλλά και πώς μπορεί το σύγχρονο δημιουργημά τους να συνδιαλέγεται με το αρχαίο. Με όλους τους ομολόγους

μου υπουργούς, με τους οποίους έχω έρθει μέχρι σήμερα σε επαφή, το πρώτο που θέτω είναι η ανάπτυξη συνεργασιών και συνεργειών των φορέων τους του σύγχρονου πολιτισμού με τους αντίστοιχους πολιτιστικούς φορείς μας, με στόχο να βγει προς τα έξω δυναμικά η σύγχρονη ελληνική καλλιτεχνική παραγωγή.

Πώς σκοπεύετε να κινηθείτε διεθνώς σε επίπεδο πολιτιστικής διπλωματίας; Αρκούν πλέον μερικές (συνήθως αρχαιολογικού περιεχομένου) εκθέσεις στο εξωτερικό ή χρειάζονται πιο επιθετικές ή σύνθετες κινήσεις για την κατοχύρωση της θέσης του

ελληνικού πολιτισμού στο παγκόσμιο γίγνεσθαι και ιδιαίτερα του σύγχρονου;

Στη διεθνή διπλωματία αυτό το σύντομο χρονικό διάστημα νομίζω ότι ήδη έχω κάνει σημαντικά βήματα. Πρέπει, ωστόσο, να δημιουργηθεί ένα θεσμικό πλαίσιο, το οποίο να ενισχύει τις δράσεις ήπιας ισχύος, όπως συνθίζω να λέω, της σύγχρονης διπλωματίας. Έχουμε συζητήσει, για παράδειγμα, με τον Ιταλό υπουργό Πολιτισμού, τον Ντάριο Φρεντζεσκί, την ιδέα να θέσουμε στο Συμβούλιο Υπουργών Ευρωπαϊκής Ένωσης την πρόταση για τη δημιουργία ενός προγράμματος ανάλογου του Erasmus, το

Το Silo του Πειραιά
The Silo in Piraeus

tural creation. This is something that we are trying to address. For example, archaeological exhibitions should not be limited to an archaeological content. They should be enhanced – I believe this is a way to enrich them – with contemporary works of art. The exhibition under the auspices of the Presidency of the Republic in 2013, along with the very significant works from Antiquity, featured some major creations by contemporary artists. They were also present in person and in a way explained how they were inspired by Antiquity and how their own modern creation engaged in a dialogue with the past. In all my contacts with

counterparts to this day, the first issue on my agenda is the development of cooperation and synergy between their contemporary cultural institutions and our own ones in order to promote contemporary Greek culture with dynamism.

How do you plan to act through global cultural diplomacy? Do you think that a few, usually archaeological, exhibitions abroad would be enough, or do you believe that more dynamic and intricate moves are essential in order to secure the position of Greek culture in the global stage, especially the contemporary art scene?

I think important steps have

To Silo tou Πειραιά
The Silo in Piraeus

οποίο θα ενισχύει την κινητικότητα των νέων καλλιτεχνών. Σχεδιάζουμε να υποστηρίζεται οικονομικά και από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από το θεσμικό πλαίσιο των κρατών-μελών. Στον χώρο του βιβλίου, επίσης, μας ενδιαφέρει να προχωρήσουμε σε καθιέρωση residencies, ώστε να καλούμε συγγραφείς από το εξωτερικό, οι οποίοι θα έρχονται σε επαφή με τους δικούς μας λογοτέχνες, θα εμπνέονται απερίσπαστοι και θα δημιουργούν ή θα συλλέγουν υλικό για να γράψουν αργότερα ένα βιβλίο.

Πώς σκοπεύετε να αντιμετωπίσετε την πρόκληση της ψηφιακής τεχνολογίας και ποια είναι η θέση του ελληνικού πο-

λιτισμού σε έναν ολοένα και περισσότερο ψηφιακό κόσμο; Η Ελλάδα βρίσκεται ακόμη πίσω στις ψηφιακές εφαρμογές, γι' αυτό και η βασική κατεύθυνση που έχει δοθεί στο Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων είναι να ενισχυθεί όσο γίνεται περισσότερο η δημιουργία ψηφιακών εργαλείων και ψηφιακού περιβάλλοντος, για την προώθηση του ελληνικού πολιτισμού. Επίσης, στο Υπουργείο Πολιτισμού, θα πρέπει να απλοποιήσουμε ένα μεγάλο μέρος των διαδικασιών του, ώστε οι αδειοδοτήσεις, τα γεγονότα τα οποία οργανώνει και τα γεγονότα που καλείται να φιλοξενήσει, να γίνονται ευκολότερα προσεγγίσιμα στον απλό πολίτη.

Έκθεση Ελληνικής Προεδρίας, 2013
Exhibition of the Presidency of the Hellenic Republic, 2013

Έκθεση Ελληνικής Προεδρίας, 2013
Exhibition of the Presidency of the Hellenic Republic, 2013

been taken in the framework of international diplomacy during a short period of time until now. Yet, an institutional framework must be created in order to support soft-power activities, as I like to call them. For example, with Dario Franceschini, Italian Minister of Culture, I discussed the idea of submitting to the EU Council of Ministers the creation of a programme similar to Erasmus in order to support the mobility of young artists. Our plan is that it could be funded by the European Union and the member states as well. Regarding books, we are also interested in establishing residencies in order to invite authors from abroad and

develop contacts with Greek authors, so that both can be inspired and create undisturbed, or even gather material for a book to be written at a later stage.

How do you plan to address the challenges of digital technology, and what is the position of Greek culture in an increasingly digitalized universe?

Greece is still lagging behind as far as digital development is concerned, this is why the Archaeological Resources Fund has been given the directive to enhance as much as possible the creation of digital tools and digital environment to promote

Έκθεση
Ελληνικής
Προεδρίας, 2013
Exhibition
of the Presidency
of the Hellenic
Republic,
2013

Ωστόσο υπάρχει ένα θέμα ισορροπίας ανάμεσα στην υπερβολή της ψηφιακής ανα- παραγωγής σε σχέση με το πρωτότυπο πολιτιστικό προϊόν. Σε πολλά ψηφιακά έργα επιπλέον παρατηρείται κακή αισθητική, αλλά και παραπληροφόρηση όσον αφορά τα ίδια τα ιστορικά γεγονότα τα οποία καλούνται να παρουσιάσουν.

Η υπερβολή δημιουργείται από τη στιγμή που δεν υπάρχει επιστημονική τεκμηρίωση. Το Υπουργείο Πολιτισμού έχει ένα συγκριτικό πλεονέκτημα διότι διαθέτει το δυναμικό που μπορεί να πιστοποιεί και να παρέχει έγκυρη επιστημονική πληροφόρηση. Για

έναν αρχαιολογικό χώρο, επί παραδείγματι, μπορούν να υπάρχουν πάρα πολλές εφαρμογές, δεδομένου ότι βρισκόμαστε στην ελεύθερη αγορά. Η δουλειά του Υπουργείου Πολιτισμού είναι να πιστοποιεί εκείνες που έχουν δημιουργηθεί με υψηλές προδιαγραφές και ανάλογα με το αν θα είναι πιστοποιημένες, οι δημιουργοί τους θα έχουν μεγαλύτερο οικονομικό όφελος. Είναι κάτι που οπωσδήποτε με ενδιαφέρει να γίνει. Δεν είναι δουλειά του Υπουργείου Πολιτισμού να ελέγξει τα πάντα, αλλά υποχρεωσή του να δημιουργήσει έναν μηχανισμό πιστοποίησης.

Έκθεση
Ελληνικής
Προεδρίας, 2013
Exhibition
of the Presidency
of the Hellenic
Republic,
2013

Greek culture. Also, in the Ministry of Culture itself we should simplify quite a few processes so that licensing procedures for events organized by the Ministry and events hosted could be easier accessed by the citizens.

Yet there is a lack of balance between the extravagance of digital reproductions and the original cultural products. Many digital works are marked by poor aesthetic quality and misinformation regarding the historical data presented through them. Extravagance and exaggeration stem from the lack of scientific documentation. The

Ministry of Culture has the comparative advantage of its personnel, who are capable to certify and provide scientific information. For example, an archaeological site may be referenced in numerous digital applications, since this is a free market. The job of the Ministry of Culture is to certify the ones that have been created with high standards of quality, which would also signify higher economic benefits for them. I'm very determined about this. The Ministry of Culture is not supposed to control everything out there, but it must establish a certification mechanism.

How fragile are the bound-

Πόσο εύθραυστα είναι τα όρια ανάμεσα στην αξιοποίηση και την εκμετάλλευση της πολιτιστικής κληρονομιάς; Πώς μπορεί να κρατήσει κάποιος ισορροπίες σε έναν κόσμο στον οποίο η εμπορευματοποίηση κερδίζει ολοένα έδαφος, αλλά και πώς μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες της εποχής αφήνοντας πίσω του παρωχημένες αντιλήψεις;

Έχουμε το συγκριτικό πλεονέκτημα να διαθέτουμε ένα θεσμικό πλαίσιο, το οποίο καθορίζει όχι με αυστηρό, αλλά με σωστό τρόπο, το πώς πρέπει να χρησιμοποιείται το πολιτιστικό απόθεμα. Το Υπουργείο Πολιτισμού δεν έχει τον ελεγκτικό μηχανισμό για να επιβάλλει

την άποψή του σε όποιον κάνει παραγωγή αντιγράφων. Όμως, το ότι πρέπει το Υπουργείο Πολιτισμού να ανοίξει σε ποιοτικά εμπνευσμένα προϊόντα, βεβαίως και πρέπει να το κάνει. Σημασία έχει να υπάρχει υψηλή ποιότητα και σ' αυτό προσανατολίζεται και αυτή τη στιγμή το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων: Να συσταθούν επιτροπές επισημόνων, όπως υπήρχαν στο παρελθόν, που να πιστοποιούν την ποιότητα και να ελέγχουν το όριο της εμπορευματοποίησης από τη σωστή αξιοποίηση ή του κίτς από το αισθητικά σωστό, τουλάχιστον για τα αντικείμενα που διατίθενται στα πωλητήρια των μουσείων και των αρχαιολογικών χώρων.

Αρχαιολογικός χώρος Σαλαμίνας, Κυνόσουρα, Σύμπλεγμα Ναυτικών Οχυρών
Archaeological site in Salamina, Cynosura, naval fortifications

Αρχαιολογικός χώρος
Σαλαμίνας, Κυνόσουρα,
Σύμπλεγμα Ναυτικών Οχυρών
Archaeological site in Salamina,
Cynosura, naval fortifications

aries between the utilization and the exploitation of cultural heritage? How can the equilibrium be preserved in a world of increasing commercialisation, and how can one adapt to current needs also letting go of outdated attitudes and perceptions?

Our comparative advantage is that we have an institutional framework defining properly, though not strictly, how the cultural reservoir should be used. The Ministry of Culture does not possess the monitoring capacity in order to impose its views on producers of reproductions. But surely the Ministry should welcome the pro-

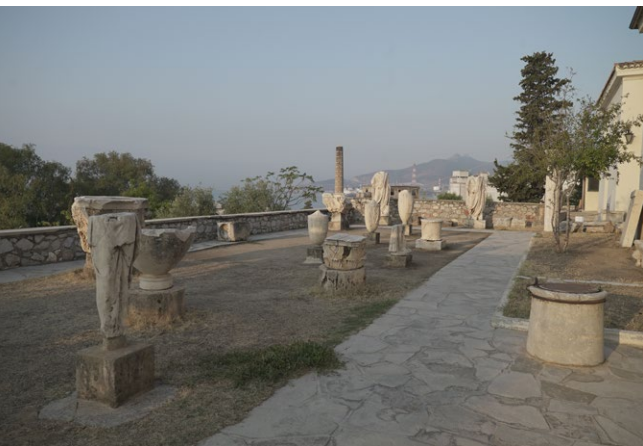
duction of inspired high-quality products. High quality is paramount, and the Archaeological Resources Fund is focusing on that exactly: on the creation of scientific committees, as in the past, to certify quality and monitor the extent of commercialisation compared to fair use, differentiating between aesthetics and kitsch, at least in the case of the objects sold in museum shops and archaeological sites.

In your opinion, what are the strengths and weaknesses of Greek culture?

Its great strength is the wealth of this reservoir, its immense influence throughout the whole

Αρχαιολογικός Χώρος Ελευσίνας. (copyright Ελπίδα Σκούφαλου)
Archaeological site of Elefsina. (copyright Elpida Skoufalou)

Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η δύναμη και ποια η αδυναμία του ελληνικού πολιτισμού; Η μεγάλη του δύναμη είναι αυτό το τεράστιο κεφάλαιο, αυτή η τεράστια επίδραση και επιρροή που έχει διαχρονικά ο ελληνικός πολιτισμός σε όλη την οικουμένη. Και η αδυναμία του εμφανίζεται όταν τον υπηρετούν άνθρωποι που δεν είναι ικανοί να τον υπηρετήσουν. Και δεν το εννοώ σε πολιτικό επίπεδο μόνο.

Σε λίγους μήνες ξεκινά το έτος εορτασμού από τα 2.500 χρόνια της Μάχης των Θερμοπυλών και της Ναυμαχίας της Σαλαμίνας. Το 2021 είναι η επέτειος από τα 200 χρό-

νια της Επανάστασης. Ποιοι είναι οι κίνδυνοι και ποιες οι προκλήσεις στον εορτασμό τέτοιων επετείων; Ποιο ρόλο θα έχει το ΥΠΠΟ; Αν δεν είναι κάποιος πολύ προσεκτικός και δεν έχει βάλει κριτήρια προκειμένου να βγει το σύγχρονο πρόσωπο της Ελλάδας και να θέσει όρους σχετικά με το πώς θα αφομοιωθεί η βαριά ιστορία και των 2.500 ετών και των 200 ετών του ελληνικού έθνους για να φύγει μπροστά, κινδυνεύει να δημιουργήσει γεγονότα τα οποία θα είναι τουλάχιστον γραφικά. Αυτός λοιπόν είναι ένας τεράστιος κίνδυνος και θα πρέπει να είμαστε πάρα πολύ προσεκτικοί.

world over time. Its weakness arises when it is served by people who are unqualified, not only in the political sense.

In a few months starts the year marking the anniversary of 2,500 years from the battle of Thermopylae and the naval battle of Salamis. The year 2021 will be the anniversary of 200 years from the Greek Revolution. What are the dangers and challenges inherent in the celebration of these anniversaries? What will be the role of the Ministry of Culture? If we do not proceed with caution and specific criteria in order to promote the contemporary presence of Greece,

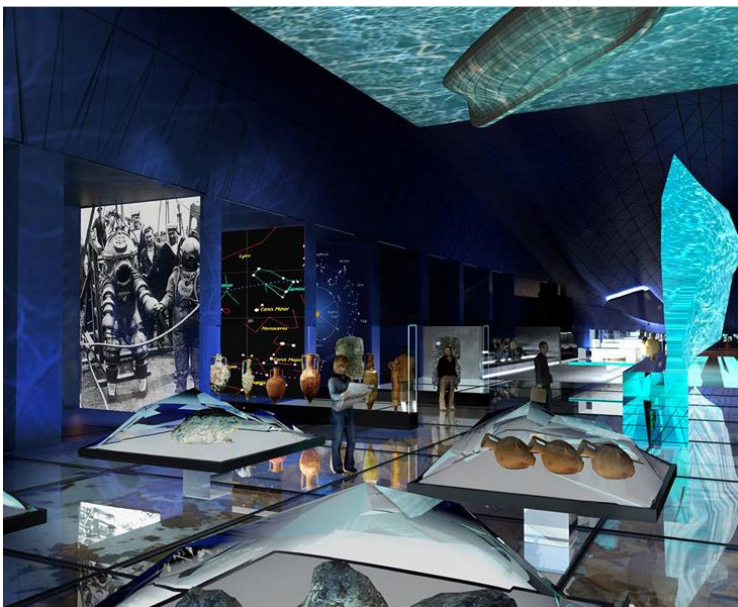
having set the terms of the assimilation of a rich history of 2,500 years, as well as that of 200 years of the Republic, we risk quaintness, if not caricature. So, faced with this grave danger, we ought to be very careful. We have to know our past because this is a prerequisite to creating a stable present and building the right future. In the case of both these anniversaries especially, great diligence is required. For the Ministry of Culture this is a good opportunity to create a basic infrastructure in the areas where it participates to the celebration. In the city of Sparta, in cooperation with the Stavros Niarchos Foundation,

Αρχαιολογικός Χώρος Ελευσίνας. (copyright Ελπίδα Σκούφαλου)
Archaeological site of Elefsina. (copyright Elpida Skoufalou)

Οφείλουμε να γνωρίζουμε το παρελθόν μας διότι μόνο έτσι δημιουργούμε σταθερό παρόν και μπορούμε να αξιοποιήσουμε σωστά το μέλλον μας. Στην προκειμένη περίπτωση, και στις δυο επετείους, χρειάζεται πρωτίστως πολύ μεγάλη προσοχή. Όσον αφορά ειδικά στο Υπουργείο Πολιτισμού, είναι μια καλή ευκαιρία στις τρεις περιοχές που εμπλέκεται σ' αυτόν τον εορτασμό να δημιουργήσει μια βασική υποδομή. Για τη μεν Σπάρτη έχει ήδη διαμορφωθεί και δρομολογηθεί με το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος η αποκατάσταση και η επανέκθεση του παλαιού αρχαιολογικού μουσείου. Στη Σαλαμίνα, στην περιοχή που

εκτιμάται ότι έγινε η ιστορικής σημασίας ναυμαχία, έχει ξεκινήσει η ανέλκυση των 56 βυθισμένων κουφαριών που μολύνουν τον βυθό της περιοχής. Παράλληλα, ένα παλιό λατομείο στην Κυνόσουρα εξετάζεται να μεταμορφωθεί σε υπαίθριο θέατρο και τα ναυτικά οχυρά, τα οποία βρίσκονται σε απόσταση περίπου 200 μ. από το λατομείο, να μετατραπούν σε εκθεσιακούς χώρους και χώρους εκδηλώσεων. Εξετάζουμε και τρόπους ώστε να ξεκινήσει η ενάλια έρευνα για τον εντοπισμό πιθανών καταλοίπων της ναυμαχίας, καθώς η περιορισμένη ορατότητα και η θαλάσσια ρύπανση δυσχεραίνουν το

Μουσείο Εναλίων Αρχαιοτήτων (μακέτα)
Museum of Underwater Antiquities (model)

Μουσείο
Εναλίων
Αρχαιοτήτων
(μακέτα)
Museum
of Underwater
Antiquities
(model)

Μουσείο Εναλίων Αρχαιοτήτων (μακέτα)
Museum of Underwater Antiquities (model)

the restoration and re-exhibition of the old archaeological museum is prepared and set in motion. In Salamina, the area where the historical naval battle is believed to have taken place, 56 submerged wrecks that pollute the seabed will be refloated, the process has already begun. In parallel, an old quarry in Cynosura may be transformed into an open-air theatre, and the naval fortifications at a distance of around 200 metres from the quarry may serve as exhibition spaces and events venues. We are also examining how to begin underwater research in order to find any remains from the naval battle, because this is a difficult project due to

limited visibility and marine pollution. Similar ideas are also examined for the area of Thermopylae, all in cooperation with local and regional administration. Events may be nice for short-term satisfaction, but what remains as significant is the lasting infrastructure.

Although you acknowledge the weight of the symbolism behind the significant anniversaries and their celebrations, you have stated that you feel there hasn't been the proper preparation.

I have stated and I continue to repeat that the anniversary of an event that essentially changed the course of history should have been under

συγκεκριμένο έργο. Ανάλογες ιδέες επεξεργαζόμαστε και για τις Θερμοπύλες. Όλα αυτά πάντα σε συνεργασία με την τοπική και με την περιφερειακή αυτοδιοίκηση. Τα γεγονότα μπορεί να είναι ωραία, μπορεί να προσφέρουν μια εφήμερη ικανοποίηση, όμως αυτό που πρέπει να μένει είναι οι υποδομές.

Αν και παραδέχεστε το βάρος του συμβολισμού που φέρουν οι σημαντικές επέτειοι και ο εορτασμός τους, έχετε δηλώσει ότι αισθάνεστε πως δεν έχει γίνει η σωστή προετοιμασία. Είπα και εξακολουθώ να λέω, ότι μια επέτειος ενός ιστορικού γεγονότος, το οποίο επί της ουσίας άλλαξε την πορεία της Ιστορίας, όφειλε να έχει προετοιμαστεί εδώ και δύο-τρία χρόνια. Εμείς ξεκινήσαμε την προετοιμασία ένα μήνα αφότου ανέλαβε η νέα

κυβέρνηση. Θεωρώ ότι για μια τέτοια επέτειο οι προκάτοχοί μας τα προηγούμενα χρόνια θα έπρεπε να είχαν δουλέψει. Δεν πρόκειται ούτε για πατριδολαγνεία, ούτε για εθνικισμό. Άρχισαν έγκαιρα την προετοιμασία τους οι φορείς, όπως το Μουσείο Μπενάκη ή τα τραπεζικά ιδρύματα. Δεν το έκανε, όμως, επισήμως η Ελληνική Πολιτεία. Και οι δύο επέτειοι αναγγέλθηκαν μετά τις εκλογές. Επισήμως δεν είχε ειπωθεί τίποτα ως τότε.

Έχετε συμπληρώσει πέντε μήνες στη θέση της υπουργού Πολιτισμού. Ποια ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετώπισατε;

Θα παραφράσω τον Προυστ, που έγραψε «Αναζητώντας τον χαμένο χρόνο». Εγώ προσπαθώ να ανακτήσω τον χαμένο χρόνο.

Πωλητήριο
Εθνικού
Αρχαιολογικού
Μουσείου
Museum shop,
National
Archaeological
Museum

preparation for two or three years already. We started preparing a month after the new government was sworn in. I think that our predecessors should have worked for this project during the previous years. This is not a case of jingoism or nationalism. Institutions such as the Benaki Museum or banks started to prepare in good time — but the Greek State did not. Celebrations for both anniversaries were announced after the elections. Until then, nothing had been stated officially.

You have been serving for five months now as Minister of Culture. What was the biggest challenge that you have faced?

I would like to paraphrase Proust, and say: my search for lost time.

Εργαστήριο εκμαγείων,
Άγιος Ιωάννης Ρέντης
Casting workshop,
Aghios Ioannis Rentis

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες, σύμβολο της Ειρήνης

Η Ιαπωνία και οι Ολυμπιακοί Αγώνες

Yasuhiro SHIMIZU

Πρέσβης Ιαπωνίας στην Ελλάδα

Στην Ιαπωνία όλοι γνωρίζουν ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες κατάγονται από την αρχαία Ελλάδα. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, ενόσω η Ιαπωνία προσπαθούσε να ανοικοδομηθεί ως μια δημοκρατική χώρα, πολλοί Ιάπωνες ακαδημαϊκοί θεώρησαν την αρχαιοελληνική δημοκρατία ως το ιδεώδες σύμβολο της νέας ιαπωνικής δημοκρατίας και έγραψαν πολλά βιβλία για τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Ήμουν μεταξύ αυτών που διάβασαν με ζήλο τον Πλάτωνα, τον Αριστοτέλη και άλλους φιλοσόφους της αρχαιότητας, καθώς επίσης τις τραγωδίες και τους μύθους. Εμπνευσμένοι από τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό, οι Ιάπωνες οικοδόμησαν μια ειρηνική και δημοκρατική χώρα και αναγνώρισαν εκ νέου τους Ολυμπιακούς Αγώνες ως μια παγκόσμια γιορτή ειρήνης. Το 1964, η Ιαπωνία φιλοξένησε την πρώτη δι-

The Olympic Games, symbol of Peace

Japan and the Olympic Games

Yasuhiro SHIMIZU

Ambassador of Japan to the Hellenic Republic

In Japan, everyone knows that the Olympic Games originated in ancient Greece. After World War II, while Japan was trying to reconstruct itself as a democratic nation, many Japanese academics regarded ancient Greek democracy as the ideal symbol of the new Japanese democracy, and they wrote many books on ancient Greek civilization. I was among those who eagerly read Plato, Aristotle and other ancient Greek philosophers as well as Greek tragedies and mythologies. Inspired by the ancient Greek civilization, Japan built a peaceful democratic nation and, as a result, Japanese people re-recognized the Olympic Games and came to think of them as a global festival of peace.

GREECE JAPAN
日本ギリシャ2019

Λογότυπο επετείου
120 ετών από τη σύ-
ναψη του Συμφώνου
Φιλίας Εμπορίου και
Φιλίας μεταξύ Ελλά-
δας και Ιαπωνίας.
Logo of the 120th an-
niversary of the Trade
and Friendship Accord
signed between
Greece and Japan.

οργάνωση Ολυμπιακών στην Ασία. Εκείνη την εποχή, η χώρα είχε κατακτήσει ταχύτητα την οικονομική ανάπτυξη και είχε γίνει δεκτί στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Συνεπώς, οι Ολυμπιακοί του 1964 της έδωσαν μια καλή ευκαιρία να αναδείξει την αναγέννησή της ως μιας ειρηνικής και δημοκρατικής χώρας.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Τόκυο ήταν πολύ επιτυχημένοι και ως αποτέλεσμα ο ιαπωνικός λαός άρχισε να υποστηρίζει ένθερμα το κίνημα των Ολυμπιακών. Μέχρι σήμερα η Ιαπωνία έχει διοργανώσει τρεις Ολυμπιακούς Αγώνες, στο Τόκυο το 1964, στο Σαπρορο το 1972, και στο Ναγαο το 1998, ενώ απορρίφθηκε η διεκδίκηση των Ολυμπιακών του 1988 από το Ναγαο. Σήμερα, μόλις έναν χρόνο πριν, η Ιαπωνία αναμένει το 2020 στο Τόκυο, τους τέταρτους Ολυμπιακούς Αγώνες που θα διοργανωθούν στη χώρα.

Τα Ολυμπιακά ιδεώδη και οι αξίες που στοχεύουν στο «ισορροπημένο σύνολο από τις ιδιότητες του σώματος, της θέλησης και του

πνεύματος» βρίσκουν απήχηση στον ιαπωνικό λαό ως αποτέλεσμα των τριών Ολυμπιακών που διοργανώθηκαν στο παρελθόν και της προετοιμασίας για τους Αγώνες του Τόκυο το 2020. Θεωρώ ότι οι παραδοσιακές ιαπωνικές πολεμικές τέχνες όπως το τζούντο, το καράτε και το αϊκίντο εναρμονίζονται ιδεολογικά με τις Ολυμπιακές αξίες καθότι τονίζουν επίσης την ισορροπία και την αρμονία μεταξύ σώματος και πνεύματος. Στις μέρες μας οι Ιάπωνες συνδέουν τους Ολυμπιακούς με την ειρήνη και τα Ολυμπιακά ιδεώδη, με τις γενικές αρχές του Αθλητισμού παρά με την αρχαία Ελλάδα και τους θεούς της.

Ο Ολυμπισμός στην Ιαπωνία και ο Jigoro Kano

Η σχέση της Ιαπωνίας με τους Ολυμπιακούς Αγώνες δεν μπορεί να εξηγηθεί χωρίς αναφορά στον Jigoro Kano (1860-1938). Ανάγεται στους 12ους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Ο Jigoro Kano ήταν διάσημος ως ο ιδρυτής του σύγχρονου τζούντο,

Επίσκεψη του εκπαιδευτικού πλοίου της Ιαπωνικής Ακτοφυλακής «ΚΟJΙΜΑ» στο λιμάνι του Πειραιά.
Visit by the training vessel "KOJIMA" of the Japanese Coast Guard to the port of Piraeus.

Επίδειξη τελετής τσαγιού. Την τελετή παρουσίασε ο Πρέσβης της Ιαπωνίας κ. Yasuhiro Shimizu, με τη βοήθεια της συζύγου του κα. Yoshimi Shimizu.
Tea ceremony. It was presented by Mr. Yasuhiro Shimizu, ambassador of Japan, assisted by Ms. Yoshimi Shimizu, his wife.
προση και

In 1964, Japan hosted the Olympics for the first time in Asia. At that time, Japan had achieved a rapid economic growth and was admitted to membership in the United Nations. Therefore the 1964 Olympics gave Japan a good opportunity to demonstrate country's rebirth into a peaceful, democratic nation.

The Tokyo Olympic Games then was very successful, and that fact led the Japanese people to become a strong supporter of the Olympic movement. Until to day, Japan hosted three Olympic Games – namely Tokyo 1964, Sapporo 1972, Nagano 1998 with a failed bid for the 1988 Nagano Olympics. Now we are just a year away, Japan is waiting for the Tokyo 2020 as the fourth Olympics to be held in the country. The Olympic ideals and values that aim to combine in a balanced whole the qualities of body, will and mind are well promoted among Japanese people as the results of three Olympics in the past and in the course of the preparation for Tokyo 2020. I think that the Japanese traditional martial arts such as Judo,

Karate, Aikido, are ideologically aligned with Olympic ideals. Both emphasize also the balance and harmony between the body and spirit. Nowadays, Japanese people seem to connect the Olympics with the sense of peace and their ideals with the general principles of Sports, rather than Ancient Greece or Gods.

Olympism in Japan and Jigoro Kano

Japan's relation with the Olympics cannot be explained without referring to Jigoro Kano (1860-1938). It stretches back to the 12th Olympic Games. Jigoro Kano was famous as the founder of modern Judo; however, he was also the first Asian member of the International Olympic Committee (IOC). As an educator and judo and judo-ka, he made great efforts to introduce and promote actively the Olympic ideals to Japanese society stressing that the true ideal of the Olympic Movement with the spirit of was a fusion of the Olympic Spirit with the spirit

Ο χορευτής και παραγωγός Exile Hiro, Καλλιτεχνικός Διευθυντής της τελετής παράδοσης της Ολυμπιακής Φλόγας, στην Ιαπωνική Πρεσβεία στην Αθήνα. Exile Hiro, dancer and producer, Art Director of the ceremony of the Olympic Flame, at the embassy of Japan in Athens.

όμως ήταν και ο πρώτος Ασιάτης που έγινε μέλος της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (IOC). Ως εκπαιδευτής και αθλητής του τζούντο, κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια για να εισαγάγει και να προωθήσει τα Ολυμπιακά ιδεώδη στην ιαπωνική κοινωνία, τονίζοντας πάντα ότι το αληθινό ιδανικό του Ολυμπιακού κινήματος είναι η σύζευξη του Ολυμπιακού πνεύματος με το πνεύμα των πολεμικών τεχνών.

Ταξίδεψε σε όλο τον κόσμο και στην Ελλάδα, όπου συμμετείχε σε συνεδρίαση της IOC με ομιλία του το 1934 για τη διεκδίκηση των αγώνων, και οδήγησε την ιαπωνική υποψηφιότητα στην κατάκτηση των Ολυμπιακών του 1940 που θα διοργανώνονταν στο Τόκυο. Τελικά η

ιαπωνική κυβέρνηση αναγκάστηκε να τους αναβάλει, μετά τον θάνατο του Καπο το 1938, λόγω του πολέμου, κι έτσι αργότερα αυτοί οι Ολυμπιακοί έμειναν γνωστοί ως οι Ολυμπιακοί του Τόκυο που δεν έγιναν ποτέ.

Το έτος 2019 ήταν η επέτειος των 120 χρόνων διπλωματικών σχέσεων ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ιαπωνία. Η πρεσβεία της Ιαπωνίας διοργάνωσε σειρά εκδηλώσεων για τον εορτασμό των διμερών σχέσεων. Μία από αυτές, αφιερωμένη στον Καπο, η διάλεξε με τίτλο «Ο Jigoro Καπο και το Ολυμπιακό κίνημα στην Ιαπωνία», έλαβε χώρα στον Φιλολογικό Σύλλογο Παρνασσός, όπου ο ίδιος είχε μιλήσει πριν από 85 χρόνια.

Διεθνές τουρνουά τζούντο Chania/Crete Cadet European Cup 2019, International Judo Tournament in Chania/Crete Cadet European Cup 2019.

Παρουσίαση της αναμνηστικής σειράς γραμματοσήμων από την ειδική συλλεκτική έκδοση προς τιμήν της 120ης επετείου των Διπλωματικών Σχέσεων Ελλάδας-Ιαπωνίας, η ζωγράφος-χαράκτρια των ΕΛΤΑ κ. Μυρσίνη Βαρδοπούλου και ο Πρέσβης της Ιαπωνίας κ. Yasuhiro Shimizu.

Presentation of the commemorative stamp series from the special collectors' edition for the 120th anniversary of diplomatic relations between Japan and Greece. Ms. Myrsini Vardopoulou, painter-engraver at the Greek Post Office Organization, and Mr. Yasuhiro Shimizu, ambassador of Japan.

of the martial arts. He traveled the world, including Greece where he attended the IOC session and addressed a speech in 1934 for the bidding, which led to Japan winning the bid to host the Olympic Games of 1940 that would have been held in Tokyo. Eventually, the Japanese Government decided to cancel the hosting, after Kano's death in 1938, due to war circumstances and later the Games came to be known as the "Tokyo Olympics that never were." This year 2019 marks the 120 years' anniversary of diplomatic relations between Greece and Japan. On this occasion, the Japanese Embassy in Athens is organizing

a series of events to celebrate our bilateral relationship. One of those is dedicated to Kano, the lecture under the title of "*Jigoro Kano and the Olympic movement in Japan*" held at the Parnassos Literary Society where he delivered a speech 85 years ago.

Αποχαιρετιστήρια δεξίωση για τα μέλη της Ελληνικής Αποστολής του 31ου Προγράμματος "Ship for World Youth ~Meiji 150th".

Farewell reception for the members of the Greek Mission at the 31st "Ship for World Youth ~Meiji 150th".

Τόκυο 2020

Με βάση τις τρεις κύριες έννοιες «Κατάκτηση της προσωπικής αριστείας», «Ενότητα στην πολυμορφία» και «Σύνδεση με το αύριο», η Ιαπωνία προετοιμάζεται για τους Ολυμπιακούς του Τόκυο του 2020 και όλα βγαίνουν καλάς.

Ένας από τους άξονες των Ολυμπιακών είναι η Τεχνολογία. Κατά τη διάρκεια των Αγώνων, το Τόκυο θα αποτελέσει μια πελώρια πλατφόρμα καινοτομίας, με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας. Οι επισκέπτες θα μετακινούνται με αυτοκινούμενα λεωφορεία μέσα στην πόλη, θα προστατεύονται χάρη σε λογισμικό αναγνώρισης προσώπου και ασφάλεια μέσω ρομποτικής τεχνητής νοημοσύνης, ενώ θα παρέχεται επίσης υποστήριξη από προσωπικό που θα φορά εξωσκελετικές στολές. Οι θεατές από τα σπύια τους θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία εικονικής πραγματικότητας και 5G για να παρακολουθούν τους Αγώνες σαν να βρίσκονταν στο στάδιο.

Ο άλλος άξονας είναι το Περιβάλλον. Σύμφωνα με το λεγόμενο «Σχέδιο Μεταλλίων για το Τόκυο

2020», κάθε μέταλλιο που θα δοθεί στους Αγώνες θα είναι κατασκευασμένο από ανακυκλωμένα μέταλλα που θα προέλθουν από μικρές ηλεκτρονικές συσκευές σε όλη την Ιαπωνία, ενώ και τα ηλεκτρικά κυκλώματα μέσα σε αυτές θα περιέχουν άφθονο χρυσό, ασήμι ή χαλκό. Για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, στους Αγώνες του Τόκυο 2020 θα χρησιμοποιηθούν μόνο ηλεκτροκίνητα αυτοκίνητα.

Γνωρίζουμε όλοι ότι στην εποχή μας οι Ολυμπιακοί Αγώνες επηρεάζονται έντονα από τη διεθνή πολιτική και τον καταναλωτισμό. Κι όμως, πιστεύω ότι το πνεύμα του Ολυμπισμού που δημιούργησε ο βαρόνος ντε Κουμπερτέν παραμένει ο ισχυρός πυρήνας του Ολυμπιακού κινήματος και ελπίζω ότι το Τόκυο 2020 θα ενώσει την υφήλιο και θα συμβάλλει στην επίτευξη της παγκόσμιας ειρήνης.

Καλωσορίζουμε τους αθλητές και τους θεατές από όλο τον κόσμο στο Τόκυο το επόμενο καλοκαίρι, με άφθονη «ομοτενασί» (ιαπωνική φιλοξενία).

Λογότυπο επετείου 120 ετών από τη σύναψη του Συμφώνου Φιλίας Εμπορίου και Φιλίας μεταξύ Ελλάδας και Ιαπωνίας. Logo of the 120th anniversary of the Trade and Friendship Accord signed between Greece and Japan.

Tokyo 2020

Under the three core concepts "*Achieving Personal Best*", "*Unity in Diversity*" and "*Connecting to tomorrow*", Japan is now in the middle of preparation for Tokyo 2020 and everything is on track.

One of the visions of the Olympics is Technology. During the Games, Tokyo will become a huge showcase of innovation and latest technology. Visitors will be transferred by autonomous driving buses in the city to enjoy the matches secured by face recognition system and AI robot security, and will be supported by the staff equipped with power assist suits. The home viewers will be able to use virtual reality and 5G technology to watch the games as if they were in the stadium.

The other vision is Environment. According to the so-called "*Tokyo 2020 Medal Project*", every single medal to be awarded during the Games is made from recycled metals extracted from small electronic devices from all over Japan, as the electric circuits inside the electronic devices are rich in gold, silver, or

copper. For the sake of reduction of CO2 emissions, *Tokyo 2020* is planning to use only battery cars for the Games.

We all know that in these days, the Olympics are strongly influenced by international politics and commercialism. Yet, I believe that the concept of the Olympism created by Barron de Coubertin remains the strong core of Olympic movement and I hope Tokyo 2020 will make the world united and advance together towards the achievement of global peace.

We welcome athletes and spectators from all over the world to Tokyo next summer with lots of *Omotenashi* (Japanese way of hospitality or *philoxenia*).

Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard

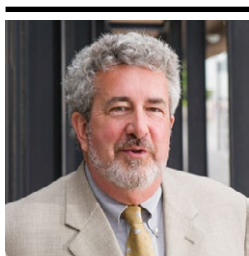
Harvard University's Center for Hellenic Studies

Οι μεγάλες αξίες *The Many Virtues*

Μια συζήτηση με τον **Γκρέγκορι Ναζ**, καθηγητή Κλασικής Φιλολογίας της έδρας Francis Jones και Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Harvard, καθώς επίσης διευθυντή του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίου Harvard στην Ουάσιγκτον, και τον **Ρίτσαρντ Π. Μάρτιν**, καθηγητή Κλασικών Σπουδών της έδρας Antony and Isabelle Raubitschek στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ και πρόεδρο των Ανώτερων Επιστημονικών Συνεργατών και των Ακαδημαϊκών Υποθέσεων του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίου Harvard στην Ουάσιγκτον, καθώς επίσης πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard στην Ελλάδα.

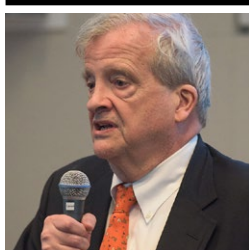
A discussion with **Gregory Nagy**, Francis Jones Professor of Classical Greek Literature and Professor of Comparative Literature, Harvard University & Director of Harvard University's Center for Hellenic Studies in Washington DC, and **Richard P. Martin**, Antony and Isabelle Raubitschek Professor in Classics, Stanford University & Chair of the Senior Fellows and Chair for Academic Affairs, Harvard University's Center for Hellenic Studies in Washington, DC & President of the Board of Directors, Harvard University's Center for Hellenic Studies in Greece.

credits Genevieve Shiffar

Ρίτσαρντ Π. Μάρτιν Καθηγητής Κλασικών Σπουδών της έδρας Antony and Isabelle Raubitschek στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ. Πρόεδρος των Ανώτερων Επιστημονικών Συνεργατών και των Ακαδημαϊκών Υποθέσεων του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίου Harvard στην Ουάσιγκτον. Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard στην Ελλάδα.

Richard P. Martin. Antony and Isabelle Raubitschek Professor in Classics, Stanford University. Chair of the Senior Fellows and Chair for Academic Affairs, Harvard University's Center for Hellenic Studies in Washington, DC and President of the Board of Directors, Harvard University's Center for Hellenic Studies in Greece.

Γκρέγκορι Ναζ Καθηγητής Κλασικής Φιλολογίας της έδρας Francis Jones και Συγκριτικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Harvard. Διευθυντής του Κέντρου Ελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίου Harvard στην Ουάσιγκτον.

Gregory Nagy Francis Jones Professor of Classical Greek Literature and Professor of Comparative Literature, Harvard University. Director of Harvard University's Center for Hellenic Studies in Washington, DC.

Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard, ΗΠΑ.
Κεντρικό κτίριο.

Harvard University's Center for Hellenic Studies (CHS) US.
Main building.

Εισαγωγή

Το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard (CHS US) ιδρύθηκε στην Ουάσιγκτον το 1960.

Με την πάροδο του χρόνου, το CHS αναδείχθηκε σε ένα από τα πλέον έγκριτα ερευνητικά κέντρα στον τομέα των Κλασικών Σπουδών. Υπό την ηγεσία του Γκρέγορι Ναζ (2000-) συνέχισε να αναπτύσσεται, με καινοτομίες στην έρευνα και τη διδασκαλία, καθώς και με ανανεωμένη εστίαση στην επικοινωνία. Σήμερα η κύρια αποστολή του Κέντρου είναι η εκ νέου ανακάλυψη του ανθρωπισμού στον ελληνικό πολιτισμό, μέσω διεπιστημονικών προσεγγίσεων και με τη στήριξη πρωτοβουλιών στις ψηφιακές ανθρωπιστικές σπουδές και τις ηλεκτρονικές εκδόσεις, καθώς επίσης και πολλαπλές δραστηριότητες στις εγκαταστάσεις του Κέντρου στην Ουάσιγκτον.

Το 2008 έλαβε χώρα μια μεγάλη αλλαγή που επηρέασε τη λειτουργία του Κέντρου και ενίσχυσε τις βασικές πρωτοβουλίες του Harvard για περαιτέρω διεθνοποίηση της παρουσίας και δράσης του: εγκαινιάστηκε το Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του

Το πρόγραμμα Ερευνητικών Υποτροφιών στις Ελληνικές Σπουδές του Κέντρου επεκτείνεται σε νέα θέματα, από την πολιτική και την αρχαία επιστήμη, έως την πρόσληψη της ελληνικής τέχνης και λογοτεχνίας από άλλους πολιτισμούς.

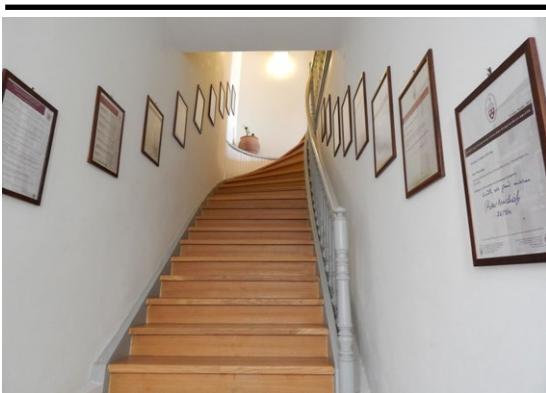
Harvard University's Center for Hellenic Studies expands its Fellowship program to new subjects ranging from politics and science in Antiquity to the reception of Greek art and literature by other cultures.

Introduction:

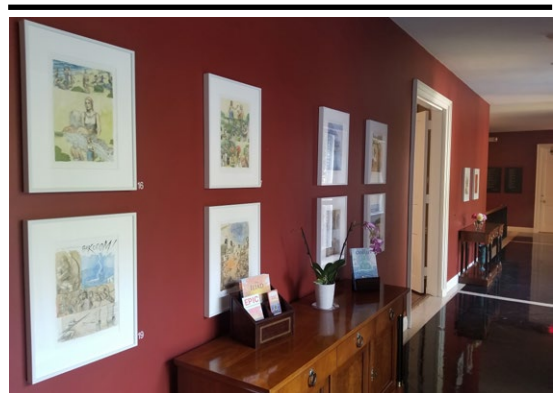
Harvard University's Center for Hellenic Studies (CHS) was founded in Washington, DC, in 1960.

Over time, the Center has become one of the most prestigious research institutes in the field of Classics. The Center under Gregory Nagy's leadership (2000-) has continued to expand, with innovations in research and teaching and a renewed focus on outreach. Today, the Center's core mission is the rediscovery of the humanism of Hellenic civilization, through interdisciplinary approaches, supported by digital humanities initiatives and electronic publications, as well as through numerous activities at the Center's campus in Washington.

In 2008, a major change took place that would affect the Center's operation and enhance Harvard's key initiatives for internationalization: the opening of Harvard's Center for Hellenic Studies in Nafplio, Greece. Under the leadership of both Richard Martin and Gregory Nagy, CHS Greece acts as an important nexus for Harvard's network of international centers

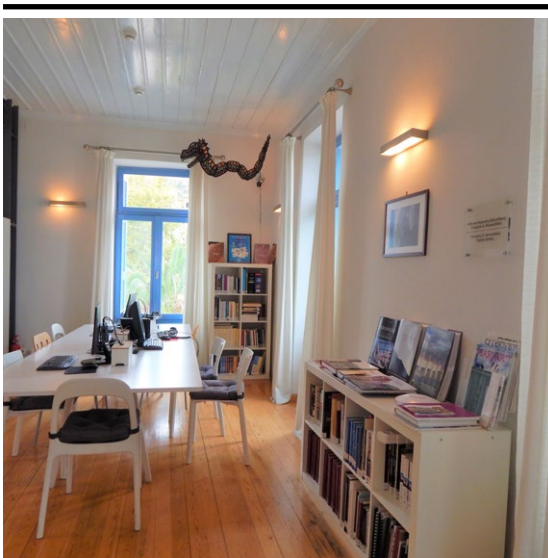
Κέντρο Ελληνικών Σπουδών Ελλάδα του Πανεπιστημίου Harvard (ΚΕΣ Ελλάδας). Εσωτερικό. Harvard University's Center for Hellenic Studies in Greece (CHS Greece). Interior.

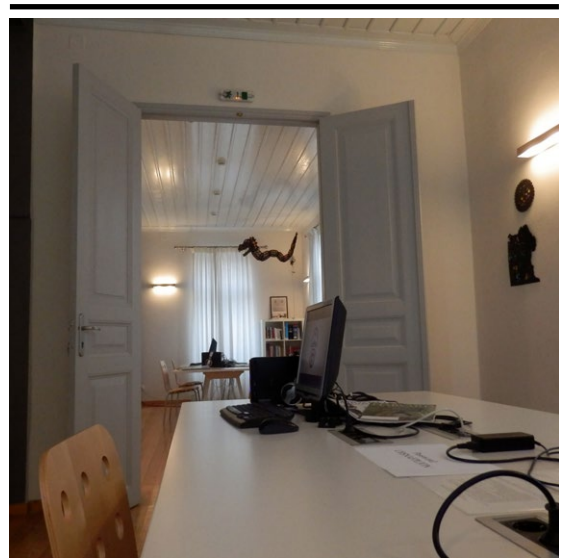
Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard, ΗΠΑ (CHS US). Κεντρικό κτίριο. Harvard University's Center for Hellenic Studies, US (CHS US). Main building.

CHS US. Εσωτερικό κεντρικού κτιρίου.
CHS US. Interior of main building.

ΚΕΣ Ελλάδα. Ψηφιακή βιβλιοθήκη.
CHS Greece. Digital library.

ΚΕΣ Ελλάδα. Ψηφιακή βιβλιοθήκη.
CHS Greece. Digital library.

Harvard στο Ναύπλιο, στην Ελλάδα (ΚΕΣ Ελλάδας). Υπό τη διεύθυνση του Ρίτσαρντ Π. Μάρτιν και του Γκρέγκορι Ναζ, το CHS Ελλάδας αποτελεί πλέον σημαντικό κόμβο στο δίκτυο διεθνών κέντρων και γραφείων του Harvard. Εξ αρχής το CHS στην Ελλάδα είναι προσβάσιμο και δωρεάν για το ευρύ κοινό, καθότι η λειτουργία του έχει δύο εξίσου σημαντικές προτεραιότητες: την παροχή ευκαιριών τόσο στην κοινότητα του Harvard όσο και στην ελληνική και παγκόσμια κοινότητα.

(Days of Art/DoA) Το πρόγραμμα Ερευνητικών Υποτροφιών στις Ελληνικές Σπουδές του Κέντρου μετράει σχεδόν 60 χρόνια. Πώς άλλαξε σε όλο αυτό το διάστημα;

and offices. From its inception, CHS in Greece has been accessible and free of charge to the general public, in line with two equally significant priorities: to provide opportunities to the Harvard community, and to the Greek and wider global community.

(Days of Art/DoA) The Fellowships in Hellenic Studies program has been in operation for nearly 60 years. How has it changed in that period?

[GN] Originally, the Center focused on a few familiar sub-disciplines within the field of Hellenic studies: philology, history, and philosophy. We still support these vital areas, of

[GN] Αρχικά, το CHS εστίαζε σε κάποιους οικείους υποκλάδους στο πεδίο των Ελληνικών Σπουδών, δηλαδή στη φιλολογία, την ιστορία και τη φιλοσοφία. Ακόμη υποστηρίζουμε αυτά τα ζωικά πεδία, βεβαίως, αλλά τώρα μας ενδιαφέρει να επεκταθούμε σε νέα θέματα, από την πολιτική και την αρχαία επιστήμη, έως την πρόσληψη της ελληνικής τέχνης και λογοτεχνίας από άλλους πολιτισμούς. Ιδιαίτερα εστιάζουμε στη διεπιστημονική μελέτη και ενθαρρύνουμε τις συνέργειες μεταξύ ειδημόνων από διαφορετικά πεδία. Ένα νέο πρότυπο στο CHS υποστηρίζει τη συνεργασία ενός καταξιωμένου ακαδημαϊκού με έναν νεότερο ερευνητή σε ένα συγκεκριμένο έργο. Επίσης, από το 2012, έχουμε θεσπίσει πιο ευέλικτες υποτροφίες διάρκειας 4 έως 16 εβδομάδων. Έτσι διευκολύνο-

course, but now we're interested in reaching out to new subjects, from politics and ancient science to the reception of Greek art and literature by other cultures. We are especially focused on interdisciplinary study, and we encourage collaborative projects, with experts from two areas working together. A new model at CHS supports partnerships of a senior with a junior researcher, to work on one project together. Also, since 2012, we have created more flexible fellowship terms, from 4 to 16 weeks. This helps accommodate researchers whose jobs or family responsibilities would make it difficult to move to Washington for a whole academic year (which was the old model).

νται οι ερευνητές που δυσκολεύονται να μετακινηθούν στην Ουάσιγκτον για ολόκληρο το ακαδημαϊκό έτος (όπως ίσχυε παλαιότερα), λόγω επαγγελματικών ή οικογενειακών υποχρεώσεων.

[ΡΠΜ] Όπως αντιλαμβάνεστε, αυτή η επέκταση μεταφράζεται σε μεγάλη αύξηση στους αριθμούς, καθώς οι αιτήσεις έχουν τριπλασιαστεί. Από το 1961 έχουν συμμετάσχει 629 υπότροφοι στο πρόγραμμα. Όμως, σχεδόν οι μισές από όλες τις υποτροφίες δόθηκαν επί της θητείας του Γκρεγκ ως διευθυντή. Είχαμε περισσότερες ερευνήτριες (139 στα χρόνια 2000-2019) από ό,τι όλα τα προηγούμενα χρόνια μαζί. Το CHS-Greece συνέβαλε ώστε να ενισχυθεί το προφίλ του CHS στην Ευρώπη, και ειδικότερα στην Ελλάδα: από το 2012, περισσότεροι υπότροφοι από την Ελλάδα συμμετείχαν στο πρόγραμμα του CHS στις ΗΠΑ (29 υπότροφοι) από ό,τι στα προηγούμενα 50 χρόνια συνολικά (21 υπότροφοι).

(DoA) Πέρα από τις υποτροφίες, πώς υποστηρίζει το CHS τη μελέτη της Μεσογείου στην αρχαιότητα;

[ΓΝ] Ποικιλοτρόπως... Θα έλεγα, κατά πρώτον, με το εύρωστο πρόγραμμα εκδόσεων και ανάπτυξης διαδικτυακού περιεχομένου. Η σειρά CHS Hellenic Studies, που διανέμεται από τις εκδόσεις Harvard University Press, περιλαμβάνει πλέον περισσότερα από 80 βιβλία που έχουν ήδη εκδοθεί ή είναι υπό έκδοση, τα περισσότερα από τα οποία διατίθενται και σε ψηφιακή μορφή μέσω διαδικτύου. Είμαστε απολύτως αφοσιωμένοι στην ανοιχτή πρόσβαση και στην αμεσότητα της διαδικτυακής έκδοσης. Άλλη μια συναρπαστική πρωτοβουλία στην οποία συνεργάζεται με σημαντικό ρόλο το CHS US είναι το επαναστατικό έργο Open Greek and Latin Project, που διευρύνει την πρόσβαση σε πρωτογενείς πηγές. Η κοινότητά μας με την ονομασία Kosmos Society παρέχει μια συνεχώς αυξανόμενη συλλογή ακαδημαϊκών πηγών σε ομάδα συμμετεχόντων από όλο τον κόσμο, πολλοί από τους οποίους έχουν παρακολουθήσει το διαδικτυακό πρόγραμμα HeroesX.

CHS US. Κεντρικό κτίριο, αίθουσα κοινής χρήσης.
CHS US. Main building, common room.

CHS US. Κεντρικό κτίριο, βιβλιοθήκη.
CHS US. Main building, library.

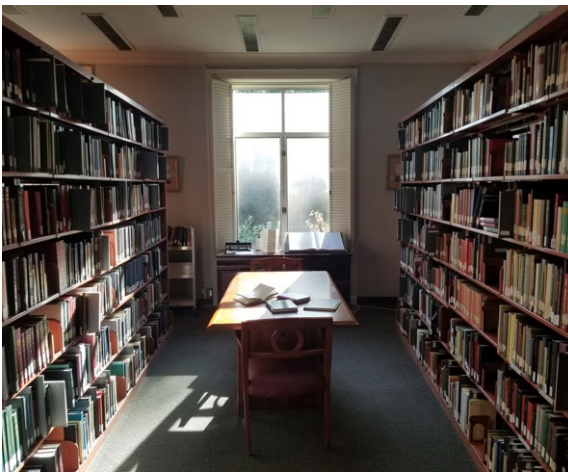
CHS US. Κεντρικό κτίριο, αίθουσα προγραμμάτων.
CHS US. Main building, projects room.

[RPM] As you can imagine, this expansion means a real increase in numbers: applications have tripled. Since 1961 there have been 629 fellows. But nearly half of all fellowships have occurred during Greg's tenure as Director. More female researchers have been fellows (139 fellows from 2000-2019) than in all the previous years combined. CHS Greece has helped to raise the profile of CHS in Europe generally, but particularly in Greece: since 2012, there have been more fellows from Greece at CHS US (29 fellows) than in the previous 50 years combined (21 fellows).

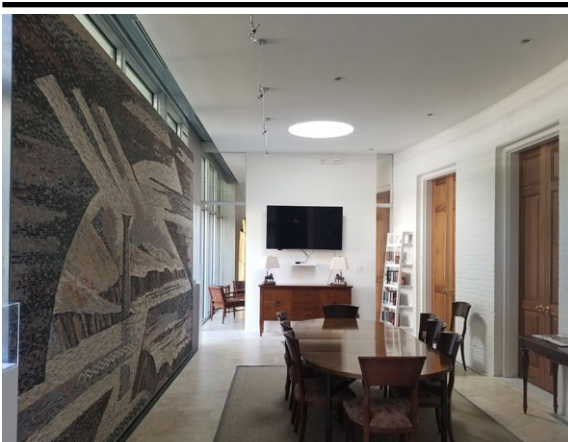
(DoA) Beyond the fellowships, how else does the CHS support the study of the ancient Mediterranean?

[GN] There are so many ways...I think, first, of our robust program of publishing and of developing online content. The CHS Hellenic Studies series, distributed by Harvard University Press, currently has more than 80 books in print or scheduled for release, most of which are available online. We are totally dedicated to open access and rapid online publication. Another exciting initiative in which CHS is taking a leading collaborative role is the revolutionary Open Greek and Latin Project, expanding access to primary sources. Our Kosmos Society provides a growing collection of scholarly resources to an international community of learners – many of them participated in the online HeroesX project.

(DoA) Many of the activities at the Washington, DC campus emphasize postdoctoral research. Does the campus also have programs for non-experts?

[RPM] I mostly spend time in California, where I teach, but it continually astounds me when I see the huge range of public events and exhibitions going on at CHS. Currently, there is an exhibit of illustrations for graphic novel adaptations of the *Iliad* and the *Odyssey* by Gareth Hinds. Over the past months, CHS supported a concert featuring the work

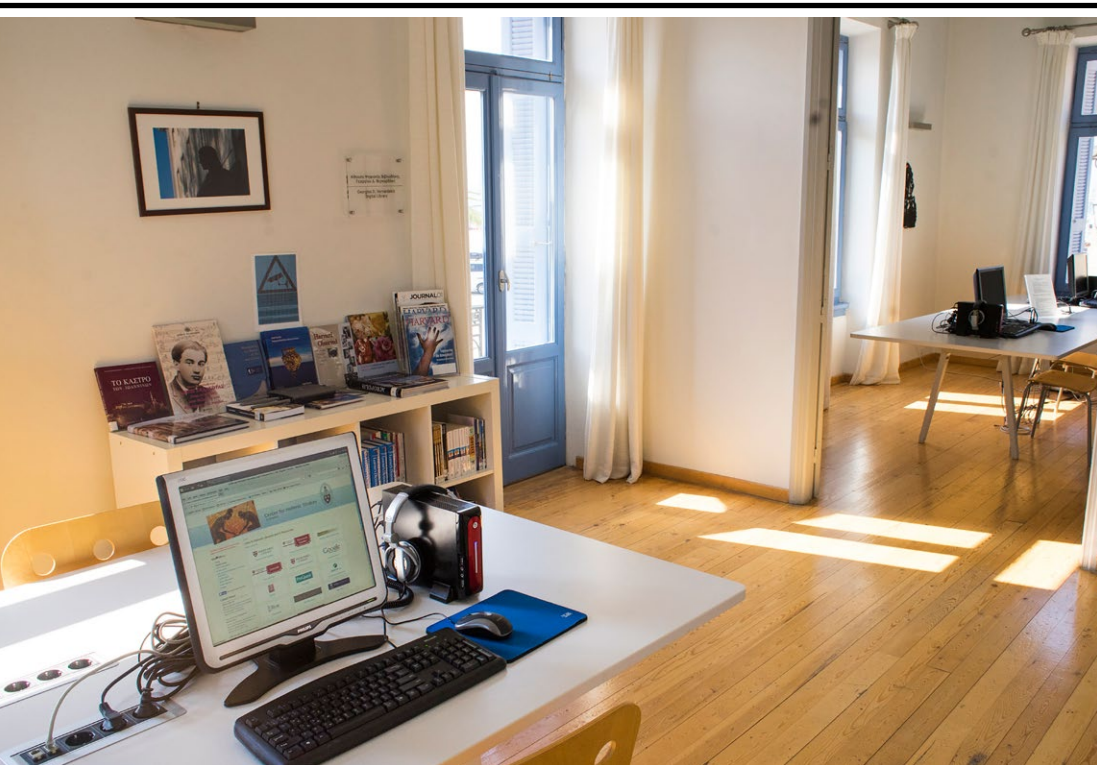

(DoA) Πολλές από τις δράσεις στις εγκαταστάσεις σας στην Ουάσιγκτον δίνουν έμφαση στη μεταδιδακτορική έρευνα. Υπάρχουν προγράμματα και για μη ειδήμονες;

[ΡΠΜ] Εγώ βρίσκομαι κυρίως στην Καλιφόρνια, αφού διδάσκω εκεί, αλλά εκπλήσσομαι πάντα όταν βλέπω τον τεράστιο πλούτο δημοσίων εκδηλώσεων και εκθέσεων στο CHS. Αυτή την εποχή διοργανώνεται μια έκθεση με οπικό υλικό από δασκευές της *Λιάδας* και της *Οδύσσειας* για εικονογραφημένο μυθιστόρημα από τον Γκάρεθ Χιντς. Τους τελευταίους μήνες το Κέντρο υποστήριξε μια συναυλία με έργα του Νίκου Γκάτσου και μια περφόρμανς χορού κατά το στυλ της Ισιδώρας Ντάνκαν, που ήταν γνωστή για τον φιλελληνισμό της. Στόχος είναι η προώθηση του ελληνικού πολιτισμού και η ενθάρρυνση της δημιουργικής ενασχόλησης με τον κόσμο της αρχαιότητας μέσω όλων των τεχνών.

(DoA) Πώς φαντάζεστε το μέλλον του Κέντρου στην Ουάσιγκτον;

[ΓΝ] Υπάρχουν ορισμένα ζητήματα που προέχουν. Θα διατηρήσουμε την κύρια ερευνητική εστίασή μας στις ανθρωπιστικές και κοινωνι-

of Nikos Gatsos, and a performance by practitioners of dance in the style of Isadora Duncan (who was famously Philhellenic). The goal is to promote appreciation of Hellenic culture and to encourage creative engagement with the ancient world through all the arts.

(DoA) How do you imagine the future of the Center in Washington, DC?

[GN] There are several key aspects. We'll maintain our core research focus on the humanities and social sciences, while also leveraging the Center's location in Washington to promote the ideals of humanism and cultural diplomacy. We plan to continue showcasing new artistic work in all media that engages with ancient Greek culture. And we want to develop even more programs to introduce students to the study of ancient Greece earlier in their academic careers, to shape the next generation.

(DoA) After completing 10 years of operation in Greece, how would you self-evaluate your work, and how does Harvard evaluate its presence in the region?

[RPM] CHS Greece has been tremendously

ΚΕΣ Ελλάδας.
Δωμάτιο υποτρόφων.
CHS Greece. Fellows room.

ΚΕΣ Ελλάδα
CHS Greece

κές επιστήμες και ταυτόχρονα θα αξιοποιήσουμε τη θέση του Κέντρου στην Ουάσιγκτον για να προάγουμε τα ιδεώδη του ανθρωπισμού και της πολιτιστικής διπλωματίας. Θα συνεχίσουμε να αναδεικνύουμε τη νέα καλλιτεχνική δημιουργία σε όλα τα μέσα που προβάλλουν τον αρχαιοελληνικό πολιτισμό. Και θέλουμε να αναπτύξουμε ακόμα περισσότερα προγράμματα ώστε οι φοιτητές να γνωρίζουν τη μελέτη της αρχαίας Ελλάδας πιο νωρίς στην ακαδημαϊκή τους θητεία και να διαπλάσουμε έτσι τις επερχόμενες γενιές.

(DoA) Έχοντας κλείσει 10 χρόνια λειτουργίας στην Ελλάδα, πώς θα (αυτο)αξιολογούσατε το έργο σας, και πώς αξιολογεί το Harvard την παρουσία του στην περιοχή;

[ΡΠΜ] Το CHS Greece είναι εξαιρετικά πετυχημένο. Ξεκίνησε ως βοηθητικό γραφείο στο Ναύπλιο και πλέον θεωρείται ισότιμο δίδυμο Κέντρο με αυτό στις ΗΠΑ και ένα από τα πλέον δραστήρια διεθνή γραφεία του Harvard. Αποτελεί έμμηρακτη επιβεβαίωση της αρχής βάσει της οποίας το Πανεπιστήμιο ενισχύει τη διεθνή παρουσία του. Το 2018, η Ελλάδα ήταν στη δεκάδα των χωρών που δέχθηκαν τις περισσότερες επισκέψεις από το Harvard. Χάρη στον εκτελεστικό διευθυντή Χρήστο Γιαννόπουλο και την εκπληκτική ομάδα του, το CHS Greece έχει αναπτύξει πολλές σπουδαίες συνεργασίες. Πολύτιμη αναγνώριση του έργου μας συνολικά αποτέλεσε και η βράβευση του Γκρέγκορι Ναζ με το Παράσημο του Ταξίαρχου του Τάγματος της Τιμής από την Αυτού Εξοχότητα τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας, τον περασμένο Ιανουάριο.

(DoA) Μπορείτε να απαριθμήσετε κάποια προγράμματα του CHS και του Harvard στην Ελλάδα, τα οποία είναι ενδεικτικά της διπλής αποστολής του Κέντρου;

[ΓΝ] Διάφορα προγράμματα έχουν τέτοιο χαρακτήρα. Προσφέρουμε υποτροφίες σε Έλληνες και Κινέζους φοιτητές για το επίσιο Θερινό Πρόγραμμα του Harvard στην Ελλάδα. Δι-

successful. What started as an auxiliary office in Nafplio is now considered to be a co-equal twin to the US Center and one of Harvard's most active international offices. It's a proof of concept for the University's approach to increasing its international presence. In 2018, Greece was among Harvard's 10 most visited countries. Thanks to the Managing Director, Christos Giannopoulos, and his superb team, CHS Greece has cultivated a great many collaborations. A truly precious acknowledgement of our work in general is the Commander of the Order of Honor of the Greek State medal awarded to Gregory Nagy this past January from His Excellency the President of the Hellenic Republic.

(DoA) Can you list a few programs of CHS and Harvard in Greece that highlight the duality of the Center's mission, mentioned above?

[GN] A number of programs bring together the two components. We offer scholarships to Greek and Chinese students for the annual Harvard Summer Program in Greece. We organize internships in cooperation with Greek museums, and events with Harvard speakers. A particular point of pride is the High School Summer Program, which also gives scholarships to students from underprivileged areas of the Athens region. Then there are Fellowships for the Greek educational community. We have for the past three years given awards to researchers from the Aristotle University of Thessaloniki (AUTH) in cooperation with AUTH, and now have opened this up to any Greek or Cypriot nationals to work in the Mediterranean with CHS support.

(DoA) You've been working with several Greek educational and non-educational organizations, but can you tell us a few things about your collaborations with other Harvard offices/institutes, and how these reflect on your activities and the Univer-

ΚΕΣ Ελλάδα.
Αίθουσα διαλέ-
ξεων. CHS
Greece.
Lecture Hall.

ΚΕΣ Ελλάδας. Εσωτερικό.
CHS Greece. Interior.

οργανώνουμε προγράμματα πρακτικής άσκησης σε συνεργασία με ελληνικά μουσεία και εκδηλώσεις με ομιλητές από το Harvard. Ιδιαίτερη πηγή περηφάνιας για μας είναι το Θερινό Πρόγραμμα Μαθητών Λυκείου, που δίνει επίσης υποτροφίες σε μαθητές από λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της Απτικής. Επιπλέον, προσφέρουμε ευκαιρίες έρευνας σε εκπαιδευτικούς διαφόρων βαθμίδων. Τα τελευταία τρία χρόνια έχουμε προσφέρει σχετικές ευκαιρίες σε ερευνητές από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) σε συνεργασία με το ΑΠΘ και πλέον διευρύνουμε το σχετικό πρόγραμμα, προσφέροντας ερευνητικές υποτροφίες σε πολίτες της Ελλάδας και της Κύπρου που μπορούν να εργαστούν στη Μεσόγειο με την υποστήριξη του CHS.

(DoA) Συνεργάζεστε με αρκετά ελληνικά εκπαιδευτικά και άλλα ιδρύματα. Μπορείτε να μας μιλήσετε και για τις συνεργασίες σας με άλλα γραφεία και ινστιτούτα του Harvard και πώς αυτές αντανακλούν στις δραστηριότητες και την παρουσία του Πανεπιστημίου στην Ελλάδα;

[ΡΠΜ] Είναι μακρύς ο κατάλογος· συνεργαζόμαστε για παράδειγμα με το Τμήμα Κοινωνικών Σπουδών, το Κέντρο Ευρωπαϊκών Σπουδών, το Θερινό Σχολείο του Harvard, τον Σύλλογο Αποφοίτων του Harvard, το Τμήμα Κλασικών Σπουδών, όπως και με το γραφείο του Αντιπρύτανη Διεθνών Υποθέσεων, τους διάφορους κοσμήτορες κ.ά., προκειμένου να συμπεριλάβουν την Ελλάδα στο εκπαιδευτικό και επαγγελματικό τους πρόγραμμα και στα ταξίδια τους. Προπάντων, παρέχουμε τις υπηρεσίες μας σε εκατοντάδες φοιτητές του Harvard, οι οποίοι δεν έρχονται στην Ελλάδα μόνο για την εμπειρία σπουδών στο εξωτερικό, αλλά για να συνεχίσουν τη σταδιοδρομία τους με ενδιαφέρον επικεντρωμένο στην περιοχή.

(DoA) Το CHS Greece συμμετέχει στο σύστημα Βιβλιοθηκών του Harvard. Έχετε κάποια βιβλιοθήκη που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι ερευνητές;

[ΓΝ] Η Ψηφιακή Βιβλιοθήκη μας παρέχει ανοικτή πρόσβαση σε οποιονδήποτε ερευνητή. Συνδέεται με το εκτενέστατο σύστημα της βιβλιοθήκης του Harvard και είναι ένα μοναδικό εργαλείο για

οποιοδήποτε μελετά πτυχές του ελληνικού πολιτισμού ή και ευρύτερα θέματα. Στο Ναύπλιο υπάρχουν και αίθουσες μελέτης. Κάθε χρόνο φιλοξενούμε εκατοντάδες επισκέπτες ερευνητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό, οι οποίοι μπορούν να αξιοποιήσουν από κοντά αυτή τη βιβλιοθήκη του 21ου αιώνα.

(DoA) Πώς φαντάζεστε το μέλλον του Κέντρου στην Ελλάδα;

[ΓΝ] Το CHS-Greece θα είναι αυτοσυντήρητο, θα διευρύνει τα σπουδαία προγράμματά του και θα αναπτύξει συναρπαστικές νέες δραστηριότητες. Επίσης, θα επεκτείνουμε την παρουσία μας στην Ευρώπη, προσφέροντας ακόμη περισσότερες ευκαιρίες για τα μέλη της ελληνικής εκπαιδευτικής κοινότητας, καθώς επίσης και για τα μέλη της κοινότητας του Harvard. Τέλος, θέλουμε να εξερευνήσουμε περισσότερες δραστηριότητες και συνεργασίες που θα φέρουν αυτές τις δύο κοινότητες ακόμα πιο κοντά.

CHS US. Κεντρικό κτίριο.
CHS US. Main building.

sity's presence in Greece in general?

[RPM] It's a long list—we work with the Committee on Degrees in Social Studies, the Center for European Studies, the Harvard Summer School, Harvard Alumni Association, the Harvard Classics Department, and also the office of the Vice Provost for International Affairs, the various Deans, and others to include Greece in their educational and professional agenda and travels. Above all, we serve hundreds of Harvard students, who are not just coming to Greece for a study abroad experience, but to continue their studies with a special interest in the region.

(DoA) CHS Greece is part of the Harvard Library system. Do you have a library that researchers can use?

[GN] Our Digital Library is open to every researcher. It's tied into Harvard's vast library system and is a unique tool for those doing work on any aspect of Hellenic civilization and beyond. At Nafplio, there are study rooms available as well. Each year we host hundreds of visiting researchers from Greece and abroad, who get to use this 21st-century library up close.

(DoA) How would you imagine the future of the Center in Greece?

[GN] CHS Greece will be self-sustaining, will expand its great programs, and will develop exciting new ones. We'll also expand our presence in Europe, offering even more opportunities to those in the Greek educational environment, and more opportunities to the Harvard community as well. Finally, we want to explore more activities and collaborations that will succeed in bringing these two special communities even closer.

Σάββας Καράμπελας

Αλόνησος

Τα ποιήματα φυτρώνουν
στην άκρη του κόσμου
όπου κλείνουν τα βλέφαρα
και χάσκουν οι γκρεμοί.

Τα ποιήματα κρύβονται
σε κλειστά κοχύλια
σε παλιά ναυάγια
και στη μπλε σπηλιά.

Τα ποιήματα ζουν
σε προστατευόμενα δάση
και θαλάσσια πάρκα
ως είδη υπό εξαφάνιση.

Η Αλόνησος, από τα πρώτα νησιά του Βορείου Αιγαίου που κατοικήθηκαν στην αρχαιότητα, σήμερα εντάσσεται στο Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Σποράδων, πρώτο στην Ελλάδα και το μεγαλύτερο στην Ευρώπη.

Πρώτη απαγγελία του ποιήματος στο πλαίσιο των εκδηλώσεων του 48ου Φεστιβάλ Βιβλίου στην Αθήνα (Ζάππειο, 30 Αυγούστου έως 15 Σεπτεμβρίου 2019).

Η αγγλική μετάφραση του ποιήματος έγινε από την Κατερίνα Καράμπελα.

Savvas Karampelas

Alonnisos

Poems grow
at the edge of this world
where eyes remain shut
and cliffs are gaping.

Poems hide
in closed shells
in old shipwrecks
and in the blue cave.

Poems live
in protected forests
and sea parks
as if they were
endangered species.

Alonnisos is one of the first islands of the Northern Aegean Sea inhabited in the ancient times and today one of the islands that host the Sporades National Sea Park, the first in Greece and the largest in Europe.

The first recitation of the poem was given during the events of the 48th Book Festival in Athens (Zappeio, 30th August to 15th September 2019).

The poem was translated in English by Katerina Karampela.

Δημιουργικότητα και αυτοθεραπεία των ασθενών με ψυχικές διαταραχές

Αναπαράσταση και ανασύσταση

Πάυλος Βασιλειάδης
ψυχίατρος, διδάκτωρ ΑΠΘ / εικαστικός

Το κείμενο που ακολουθεί γράφτηκε με αφορμή τη μεγάλη έκθεση που γίνεται στο Τελλόγλειο Ίδρυμα ΑΠΘ υπό την Αιγίδα του Προέδρου της Δημοκρατίας, με τίτλο «Εκκεντρη Τέχνη, Έκφραση Ψυχής», (Οκτώβριος-Νοέμβριος 2019) και που αποτελεί ένα γεγονός με καλλιτεχνική, εκπαιδευτική και κοινωνική σημασία.

Η συνάντηση της τέχνης και της ψύχωσης φαίνεται να οδηγεί στη διαμόρφωση μιας εικαστικής γλώσσας που έχει ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

Υπάρχει μια διαχρονική ζωγραφική γλώσσα κυρίως στον δυτικό πολιτισμό, με κοινά χαρακτηριστικά, από τον Ορίσιπυ de Canistris στον Μεσαίωνα (1336) μέχρι τους σημερινούς ψυχωπικούς ζωγράφους. Για παράδειγμα, τα κενά απ' όπου εμφανίζονται μορφές, τα βλέπουμε και στη Βάσω Κ.,

Πάυλος Βασιλειάδης
Pavlos Vasiliadis

vasiliadis.pavlos@gmail.com

Opicinus de Canistris

Opicinus de Canistris

Creativity and self-therapy in patients with mental disorders

Representation and reconstruction

Pavlos Vasileiadis

psychiatrist, Professor in the AUTH / visual artist

The following text was written on the occasion of the large exhibition at the Tellogleion Foundation of the Aristotle University of Thessaloniki under the auspices of the President of the Hellenic, titled "Eccentric Art, Expression of the Soul" (October-November 2019), an event quite significant from the artistic, the educational and the social point of view.

The meeting of art and psychosis seems to lead to the creation of a visual language with certain particular characteristics:

There is a timeless visual language mainly in the Western civilization, with common features from Opicinus de Canistris in the Middle Ages (1336) to contemporary psychotic painters. For example, we can also see the blank spaces where the figures appear in the works of Vaso K., Dimitris Z.,

Βάσω Κ. Vaso K.

Δημήτριος Ζ. Dimitris Z.

στον Δημήτρη Ζ., στον August Neter, και στον Carlo. Αντίστοιχα, τον ανθρωπομορφισμό του Oricinus de Canistris θα τον βρούμε στον Hans Cynax. Επιπλέον, κοινά χαρακτηριστικά θα δούμε σε παγκόσμια κλίμακα κι ανεξάρτητα από τη χώρα προέλευσης του καλλιτέχνη, όπως το γέμισμα με γραφή στον Θανάση Κ., στον Andrew Kennedy, στον Κπορφ και σε άλλους, το γέμισμα της σελίδας με αριθμούς ή τις διπλές έννοιες μορφών, για παράδειγμα κεφάλι-ρολόι στους J. Κπορφ, Δημήτρη Ρ. και Α. Woelfli.

Οι ψυχωτικοί καλλιτέχνες, στους οποίους αναφερόμαστε, δεν είναι εκπαιδευμένοι και ξεκινούν τη δημιουργία τους μετά την εμφάνιση της ψύκωσης. Δεν υπάρχει καμία ένδειξη επίσης, ότι ο ένας πήξερε το έργο του άλλου, απέχουν ακόμη χρονικά έως και 100 χρόνια, αν εξαιρέσουμε τον Oricinus de Canistris, που απέχει χρονικά 700 χρόνια. Τα παραπάνω συγκλίνουν στο γεγονός, ότι η ψύκωση είναι αυτή της οποίας η παρουσία οδηγεί στη διαμόρφωση αυτών των διαχρονικών και παγκόσμιων χαρακτηριστικών.

Όταν ένα άτομο μπαίνει σε ψύκωση, η σχέση του εγώ με το περιβάλλον και την πραγματικότητα μειώνεται και το άτομο αποσύρει την ψυχική ενέργεια, με την οποία είχε επενδύσει τα αντικείμενα στον γύρω του κόσμο (E. Kris 1952). Η χαλάρωση αυτή της σχέσης με τον εξωτερικό κόσμο αντιμετωπίζεται με έντονες προσπάθειες για την εκ νέου κάθαρση / επένδυση της ψυχικής ενέργειας μέσα από αυτή τη δημιουργικότητα (*Creative spell/Δημιουργική μαγεία/Ορμή*, E. Kris 1952).

Η προσπάθεια αυτή για αποκατάσταση κι επανεπένδυση της ψυχικής ενέργειας λειτουργεί θεραπευτικά στην προ-

σπάθειά του να παράγει το καλλιτεχνικό έργο, καθώς «...η ψύκωση μπορεί ν' αποτελέσει τον καταλύτη μιας διαμορφούμενης ενέργειας, που από την πλευρά της μπορεί να ενεργοποιήσει μια θεραπευτική διαδικασία» (Δημιουργική Ψύκωση, P. Gorse 1997) και από την άλλη πλευρά «Η ψύκωση η ίδια ενεργοποιεί βαθύτερα επίπεδα δημιουργικότητας» (L. Navratil 2005). Η ορμή αυτή φαίνεται ν' αποτελεί το μέσο για «επανόρθωση (*restitution, reparation*) του εγώ» (O. Fenichel, in E. Kris 1952).

Σύμφωνα με τα παραπάνω και ξαναγυρίζοντας στην κοινή γλώσσα των ψυχωτικών καλλιτεχνών που συνδέεται με τη δημιουργικότητά τους, συμπεραίνουμε ότι η κοινή τους ζωγραφική γλώσσα θα πρέπει ν' αποτελεί τρόπο για επανόρθωση του εγώ και κατά συνέπεια να έχει θεραπευτική ιδιότητα.

Το βασικό σκεπτικό που διατρέχει την παρακάτω περιγραφή είναι, ότι η ζωγραφική είναι προβολή, δηλαδή ο ζωγράφ-

August Neter

Carlo

Oricinus de Canistris

Hans Cynax

August Neter and Carlo. Similarly, the anthropomorphism in the works of Opicinus de Canistris can also be found in those of Hans Cynax.

Moreover, common features can be traced on a global scale, irrespective of the country of origin of the artists, as the filling of space with writings in the works of Thanasis K., Andrew Kennedy, Knopf and others, filling with numbers or the double-role figures, for example the clock-head in the work of J. Knopf, Dimitris P and A. Woelfli.

The psychotic artists referred to here have not had training; they started to paint after the onset of psychosis. Also, there is no evidence that they knew of each other's work; they are even separated by a century, except for Opicinus de Canistris, who lived around 700 years ago. All of the above indicate that psychosis itself leads to the manifestation of these timeless and global characteristics.

When a person enters a state of psychosis, the ego relates to reality and the environment in a more limited manner and the person withdraws the psychic energy that he had invested on objects from the world around him (E. Kris 1952). The loosening of this relationship with the outside world is dealt with by intensive effort to re-contain / re-invest the psychic energy through this kind of creativity (Creative spell/Urge, E. Kris 1952).

This effort to restore and re-invest the psychic energy has a therapeutic effect on the person's attempt to create a work of art, since "psychosis may become the catalyst for a kind of energy being formed, which in itself can activate a healing process" (Creative psychosis, P. Gorsen 1997), and on the other hand, "Psychosis itself activates deeper levels of

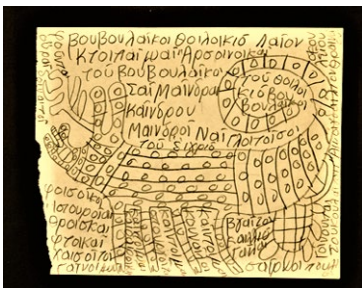
creativity" (L. Navratil 2005). This urge seems to be the means for "restitution, reparation of the ego" (O. Fenichel, in E. Kris 1952).

In accordance with the above, returning to the common idiom of psychotic artists which is linked with their creativity, we conclude that their common visual language must also be their way to repair the ego and therefore have a healing effect.

The rationale underlying the following description is that to paint is to project, meaning that the painter projects and records features of his own self in the paintings through the selection of his themes, his techniques, the symbols and other elements of the painting; in other words, it is a record of what takes place within.

The structure

The structure of the painting is achieved

Θανάσης Κ. Thanasis K.

Andrew Kennedy

φος προβάλλει και καταγράφει στους πίνακες στοιχεία του εαυτού του μέσα από τη θεματογραφία του, τον ζωγραφικό του τρόπο, τα σύμβολα και άλλα στοιχεία του πίνακα, δηλαδή καταγράφει τι συμβαίνει μέσα του.

Η Δόμηση

Η δόμηση του πίνακα πετυχαίνεται κι εκφράζεται μέσα από «...την ενόρμηση για επιβολή εικονογραφικής τάξης» (Prinzhorn 1922), συχνά με τη χρήση γεωμετρικών μορφών, ισορροπίας και συμμετρίας, που αποτελούν δομικά στοιχεία. Δομικό στοιχείο είναι επίσης η επαναληπτικότητα. Βλέπουμε ακόμη συχνά στον πίνακα την πλαισίωση του όλου θέματος.

Ο φόβος του κενού (horror vacui) είναι πολύ συχνό φαινόμενο, που συνίσταται στην ανάγκη του καλλιτέχνη

να γεμίσει όλα τα κενά του πίνακα. Στη σχιζοφρένεια το εγώ περιγράφεται ως κατακερματισμένο ή διάτρητο (γι' αυτό και δημιουργούνται οι ιδέες ελέγχου, επίδρασης, αφαιρέσεις σκέψης, οι ψευδαισθήσεις κ.λπ.), διότι τα όριά του δεν είναι σταθερά και δομημένα. Έτσι, συμβολικά προσπαθεί να «συγκολλήσει», να δομήσει ξανά το κατακερματισμένο του εγώ, γεμίζοντας τα κενά του πίνακα, πράγμα που πετυχαίνει είτε ζωγραφικά, είτε με διακοσμητικά στοιχεία, είτε με γραφή, που μπορεί να σχετίζεται με το περιεχόμενο του πίνακα ή να εκφράζει συναισθήματα, ή απλώς να γεμίζει τα κενά.

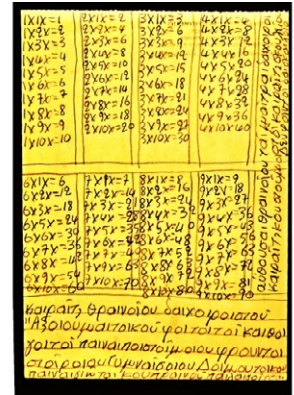
Δυο ακόμα δομικά στοιχεία είναι η χαρτογράφηση, όπου ζωγραφίζουν σαν να βρίσκονται ψηλά, καθώς και η διαχείριση της επιφάνειας με τον διαχωρισμό της σε ξεχωριστά μέρη.

Όλα αυτά τα δομικά στοιχεία αποτελούν καταναγκαστικούς μηχανισμούς για μια έντονη προσπάθεια για ανασυγκρότηση του εγώ (γεωμετρικές φόρμες, ισορροπία, συμμετρία, επαναληπτικότητα, πλαισίωση, φόβος του κενού, διαχείριση της επιφάνειας), για επιπλέον οριοθέτηση του εαυτού (πλαισίωση), έλεγχο του εαυτού (χαρτογράφηση), ώστε να πετύχει μια σταθερότητα απέναντι στη хаοτική του εμπειρία.

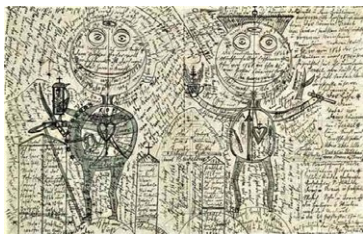
Οι μορφές

Άλλοτε οι μορφές εμπεριέχουν διπλά νοήματα (συμπύκνωση), δηλαδή έχουν περισσότερα από ένα νοήματα στη σύνθεσή τους.

Αυτή η διεργασία εμφανίζεται επίσης στα όνειρα, όπου οι λέξεις και τα αντικείμενα συχνά επιδέχονται διπλές ερμηνείες, διπλό πρόσωπο, είτε σαν δυο ή περισσότερες μορφές κολλημένες μεταξύ τους, που πολλές φορές εισχωρούν

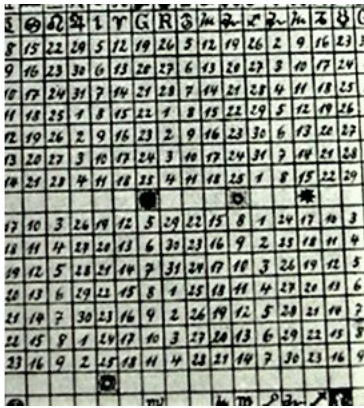
Θανάσιος Κ. Thanasis K.

Johann Knopf

Adolf Woelfli

Josef Heinrich Grebing

and expressed through "the drive to impose pictorial order" (Prinzhorn 1922), often with the use of geometrical figures, balance and symmetry, which are structural elements. Another structural element is repetition. Also, we can often see the framing of the theme in a painting.

The fear of emptiness (*horror vacui*) is very common, manifested in the artist's need to fill all the blank spaces of the painting surface. In schizophrenia, the ego is described as fragmented or perforated (hence the ideas of control, influence, thought withdrawal, illusions etc.), because the boundaries of the ego are not stable and structured. Thus, the person tries to symbolically to "tack together", to build anew his fragmented ego by filling the blank space of the painting, which the person achieves either through painting or through the use of decorative

elements or writings that are related to the theme of the painting or are just expressing emotions or filling blank space.

Two more structural elements are the mapping, when these persons paint as if placed high above, and the management of the painting surface through the demarcation of separate parts.

All these structural elements are compulsive mechanisms in a strenuous attempt to reconstruct the ego (geometrical forms, balance, symmetry, repetition, framing, fear of emptiness, surface management), to acquire more boundaries of the self (framing) and control of the self (mapping), and thus achieve stability when faced with the chaotic experience.

The figures

Figures sometimes contain double meaning (condensing), that is to say the composition contains more than one meaning.

This process also appears in dreams, where words and objects often have double interpretation, double faces, or may contain two or more figures stuck together, many times one merging with the other. In other cases one may see figures joined together, made up of many different faces, heads or strange animals, a process known as "agglutination" (Arnheim 1986).

The double meanings of the figures, their condensing and agglutination seem to reveal the "mixture" of reality and the delusional state, i.e. the artists' ideas intervening in their lived experience, in an attempt to construct a new, whole reality.

Two phenomena that we observe quite often in the depiction of figures are the creation of "negative" figures, where one can perceive the parallel presence

Johann Knopf

Δημήτρης Ρ. Dimitris R.

η μια μέσα στην άλλη. Σε άλλες περιπτώσεις μπορεί κανείς να δει συνταιριασμένες μορφές, που έχουν σχηματιστεί από πολλά διαφορετικά πρόσωπα, κεφάλια ή παράξενα ζώα, μια διαδικασία που είναι γνωστή ως «συγκόλληση» (Arnheim 1986).

Τα διπλά νοήματα των μορφών, η συμπύκνωση και η συγκόλλησή τους φαίνεται να δηλώνουν την «ανάμιξη» της πραγματικότητας με την παραληρητική πραγματικότητα, δηλαδή την παρέμβαση των ιδεών τους σ' αυτό που ζουν, σε μια προσπάθεια να συγκροτήσουν μια νέα, ενιαία πραγματικότητα.

Δυο σημεία που παρατηρούμε πολύ συχνά στις απεικονίσεις μορφών, είναι η δημιουργία «αρνητικών» μορφών, όπου μπορεί κανείς να διακρίνει την παράλληλη παρουσία άλλου προσώπου στα κενά του πίνακα, αλλά και η διαφάνεια των μορφών (ή όραση ακτίνων Χ). Οι μορφές παρουσιάζονται σαν το αποτέλεσμα των ακτίνων Χ, όπου απεικονίζεται το εσωτερικό του σώματος. Συνεπώς, κάποιος μπορεί να δει μέσα στο σώμα τους, κατ' επέκταση και μέσα στο μυαλό τους, να διαβάσει τη σκέψη τους, δηλαδή μια αίσθηση απειλής.

Συχνή είναι επίσης και η απεικόνιση πολλών προσώπων, που κοιτάνε τον θεατή. Αυτό θα μπορούσαμε να το ερμηνεύσουμε ως φόβο καταδίωξης, απειλής ή ελέγχου. Αντίστοιχα, συχνά υπάρχουν μάτια διάσπαρτα στον πίνακα, που και γι' αυτά θα μπορούσαμε να δώσουμε την ίδια ερμηνεία. Άλλοτε, τα πρόσωπα αναδύονται μέσα από τον πίνακα ή σχηματίζονται «καλυμμένα» από τα στοιχεία του πίνακα, δηλώνοντας πιθανώς μια πιο ασαφή αίσθηση παρακολούθησης.

Η καταγραφή της απειλής είναι ένα πρώτο μέσο για τον έλεγχο της.

Συναίσθημα / πολικότητα

Συχνά τα πρόσωπα που ζωγραφίζουν οι ψυχωπικοί καλλιτέχνες έχουν ακραίες έντονες εκφράσεις ή είναι τελείως ανέκφραστα, δηλαδή εκφράζουν άλλοτε υπερβολικό, άλλοτε ανύπαρκτο συναίσθημα. Οι μιμικές κινήσεις του προσώπου βοηθούν στην έκφραση της συναισθηματικότητας και έτσι στην επικοινωνία με τους άλλους. Ο έλεγχος της κινητικότητας των μυών αυτών για να πετύχει το νεογέννητο τις κατάλληλες κινήσεις για την κατάλληλη έκφραση, είναι μια από τις πρώτες λειτουργίες του εγώ και πετυχαίνεται με τον μηχανισμό της βούλησης και της τάσης προς ενέργεια.

Στη σχιζοφρενική διαταραχή έχουμε διαταραχή της βούλησης και της τάσης προς ενέργεια και κατ' επέκταση διαταραχή της λειτουργίας του συντονισμού των μιμικών μυών για την έκφραση της ορθής συναισθηματικότητας και της επικοινωνίας. Ο Κρίσι αναφέρεται στους μαυρισμούς, στο ύφος και γενικά στην εκφραστικότητα ως μια επιθυμία να έχει νόημα η έκφρασή τους και η επικοινωνία τους. Στην προσπάθεια αυτή συχνά καταφεύγουν σε ακραίες εκφράσεις, ενώ άλλοτε τα πρόσωπα είναι ανέκφραστα

J. Starkl

Carlo

Adolf Woelfli

of another person in the blank spaces of the painting and the transparency of the figures (or X-ray vision). The figures are presented as viewed through X-rays, the inside of their bodies being visible. Thus, one can see through their body and by extension through their mind, and read their thoughts, which gives the sense of a threat.

Quite often these artists depict a multitude of faces looking at the spectator. We could interpret this as the fear of persecution, threat or control. They often paint eyes scattered throughout a painting, which could also be interpreted similarly. Sometimes the faces emerge from the painting or become "concealed" as they are formed by elements in the painting, probably indicating a more vague sense of being under surveillance.

Registering the threat is the first step to control it.

Emotion / polarity

Often the faces that psychotic artists paint have extremely intense expressions or are completely expressionless, which is to say that they sometimes reveal excessive emotion or the absence

of emotion. Mimic movements on the face help to express an emotional state and communicate with others. For infants, controlling the mobility of these muscles in order to achieve the right expression represents one of the first functions of the ego, achieved through the mechanism of volition and the drive leading to action.

In schizophrenia we have impaired volition and drive leading to action and consequently the disruption in the functioning of the mimic muscles for the expression of accurate emotional states and for communication. Kris refers to mannerisms, style and expressiveness in general as manifestations of a desire to render meaning to expression and communication. In this attempt, persons often resort to extreme expressions, while other times their faces are impassive or with slight changes in expression, without any intention to communicate.

Kris notes that this may be considered as an effort to redress (autoplastic adaptation), that is the psychotic artist explores the area between excessive emotion and the near absence of emotion in order to achieve his own intense expressivity and normal communication.

The contour

The tendency to contour with thick lines around objects is often in the art works by children who suffer from psychosis (Bender 1981). Usually these solid contours reveal the psychological state of alienation of the creator (Prinzhorn 1922). The thick lines could be explained, as in framing, as boundary establishment as well as "reinforcement".

The colour

Δημήτριος Ζ. Dimitris Z.

Paul Goesh

E.Navratil

ή με αδύναμες αλλαγές στην έκφραση, χωρίς πρόθεση για επικοινωνία.

Ο Κρίς σημειώνει, ότι αυτό μπορεί να ειδωθεί ως προσπάθεια για επανόρθωση (αυτοπλαστικότητα), δηλαδή ο ψυχωτικός καλλιτέχνης διερευνά ανάμεσα σε υπερβολικά και ελάχιστα συναισθήματα, για να πετύχει τη δική του σύντονη εκφραστικότητα και φυσιολογική επικοινωνία.

Το περίγραμμα

Η τάση να μπαίνει περίγραμμα με χοντρές γραμμές γύρω από τα αντικείμενα είναι συχνή στην τέχνη παιδιών που πάσχουν από ψύχωση (Bender 1981). Συνήθως αυτά τα συμπαγή περιγράμματα δείχνουν την ψυχολογική κατάσταση αποξένωσης του δημιουργού τους (Prinzhorn 1922). Τα χοντρά περιγράμματα των γραμμών θα μπορούσαν να εξηγηθούν, όπως στην πλαισίωση, ως οριοθέτηση αλλά και ως «οχύρωση».

Το χρώμα

Στις παρατηρήσεις του ο Vinchon (1923) αναφέρει, ότι οι διπολικόι ασθενείς χρησιμοποιούν έντονα χρώματα στη φάση της μανίας και σκούρα στη φάση της κατάθλιψης. Το γεγονός αυτό συμπλέει βέβαια με τη συμπτωματολογία στις δυο αυτές φάσεις.

Όπως φάνηκε σε πολλά έργα, οι ψυχωτικοί ασθενείς έχουν την τάση να χρησιμοποιούν τολμηρά, έντονα χρώματα, που λειτουργούν ως μηχανισμός αντίδρασης στον τρόπο που γίνεται αντιληπτό το περιβάλλον, κι έτσι γίνεται προσπάθεια να μεταβληθεί αυτό το περιβάλλον, «ωραιοποιώντας» το. Πολλές φορές χρησιμοποιούν «ανπαισθητικούς» και σκληρούς συνδυασμούς χρωμάτων. Τα έντονα ή άτονα χρώματα δηλώνουν βέβαια τη συναισθηματική διάθεση, όταν όμως γίνονται αφύσικα και σκληρά, ίσως εκφράζουν θυμό απέναντι στο περιβάλλον, που ωστόσο εκφορτίζεται στη ζωγραφιά.

Δίμητρα Λ. Dimitra L.

Ονούφριος Κ. Onoufriou K.

O. Arlette

Δημήτρης Ζ. Dimitris Z.

Vinchon (1923) notes that bipolar patients use strong colours during the mania phase and dark ones during the depression phase. Surely this is also consistent with the symptoms during these two phases.

As became apparent in many works, psychotic patients tend to use daring, strong colours that function as a response mechanism to the perception of the environment and thus attempt to modify this environment by "embellishing" it. Many times they use "unsightly" and hard combinations of colours. The strong or toneless colours certainly reveal their emotional state, yet when they become unnatural and hard they may be expressive of anger towards the environment, though discharged through painting.

The symbols

There is a need to enhance the painting surface with symbols, which are a special code of communication.

The symbols that these artists use may be recognizable and quite easy to interpret, such as eyes, crosses etc., so they have a meaning common for all of us. Yet, there are many symbolisms that are sometimes more and very often absolutely personal. Accordingly, we encounter a communication language that seeks to convey thoughts, ideas and emotions formed through the delusional ideas. One could not easily interpret the works of J. Knop, the strange figures in the works of A. Neter, the synthesis of male and female in the mollusks by Genzel or the fingers (?) in a work by A. Klett.

Common symbolisms represent an expression of inner features in a direct, real manner, while the very personal symbolisms appear to express elements of the delusional state and reveal the need of the artists to express themselves through those elements, though in a manner that is vague, "concealed" and related to their ideas.

Βάσω Κ. Vaso K.

Paloma

The themes

Τα σύμβολα

Υπάρχει ανάγκη για εμποτισμό της ζωγραφικής επιφάνειας με σύμβολα, που αποτελούν έναν ιδιαίτερο κώδικα επικοινωνίας.

Τα σύμβολα που χρησιμοποιούν μπορεί να είναι αναγνωρίσιμα και σχετικά εύκολο να τα ερμηνεύσει κανείς, όπως μάτια, σταυροί κ.λπ., συνεπώς έχουν ένα κοινό για όλους μας νόημα. Υπάρχουν ωστόσο πολλοί συμβολισμοί, που είναι άλλοτε περισσότερο και πολύ συχνά απόλυτα προσωπικοί. Βρισκόμαστε επομένως μπροστά σε μια γλώσσα επικοινωνίας, που θέλει να μας μεταφέρει σκέψεις, ιδέες και συναισθήματα, που διαμορφώνονται μέσα από τις παραληρητικές ιδέες. Δεν θα μπορούσε να ερμηνεύσει κανείς εύκολα τα έργα του J. Kpor, τις παράξενες μορφές στα έργα του A. Neter, τη σύνθεση αρσενικού-θηλυκού στα κεφαλόποδα του Genzel ή τα δάχτυλα (;) σε ένα έργο του A. Klett.

Οι κοινοί συμβολισμοί αποτελούν έκφραση εσωτερικών στοιχείων μ' έναν άμεσο, πραγματικό τρόπο, ενώ οι πολύ προσωπικοί συμβολισμοί φαίνεται να εκφράζουν στοιχεία του παραληρημάτος τους και δηλώνουν την ανάγκη να εκφραστούν αυτά τα στοιχεία, ωστόσο μ' έναν τρόπο ασαφή, «καλυμμένο» και σχετικό με τις ιδέες τους.

Η θεματογραφία

Υπάρχει μια ευρύτατη θεματογραφία στη ζωγραφική των ψυχωτικών καλλιτεχνών, όπως τοπιογραφία, αστική τοπιογραφία, πορτρέτα κ.λπ. Διαπιστώνεται, όμως, ότι πολύ συχνά η θεματογραφία τους, εκτός από τα παραπάνω, αφορά εντυπωσιακές διαγραμματικές αναπαραστάσεις και απεικονίσεις σχετικές με την προσωπική μυθολογία τους ή τον προσωπικό τους κόσμο.

Δημιουργούν έναν καινούργιο κόσμο, που βασίζεται σε αντιλήψεις που σχετίζονται με τον κόσμο που πιστεύουν. Αυτά τα δημιουργήματα θέλουν συνήθως να εξηγήσουν τον κόσμο, τη δημιουργία του σύμπαντος, την ύπαρξη θεού κ.λπ. κι έτσι φτάνουν μια νέα πραγματικότητα στη

Paloma

Άγνωστου Unknown

Άγνωστου Unknown

Κώστας M. Costas M.

Η δημιουργικότητα αυτή αναγνωρίζεται πλέον ως μέρος της συνολικής ανθρώπινης εμπειρίας και ως μια μακρά πορεία, κατά την οποία οι καλλιτέχνες αυτοί έγιναν άτομα με δική τους ταυτότητα.

Creativity is now acknowledged as part of the whole of human experience and as a long-lasting journey during which these artists acquired their own identity.

Κώστας Μ. Costas M.

Themes in the paintings of psychotic artists are marked by great variety, from landscape art to urban landscape, portraits etc. Nevertheless, very often their themes also involve impressive diagrammatic representations and depictions related to their own personal mythology or their personal world.

They create a new world based on beliefs that are related to the world in which they believe. These creations usually serve to explain the world, the creation of the universe, the existence of God etc., and so they build a new reality within their imagination, one that is no longer painful.

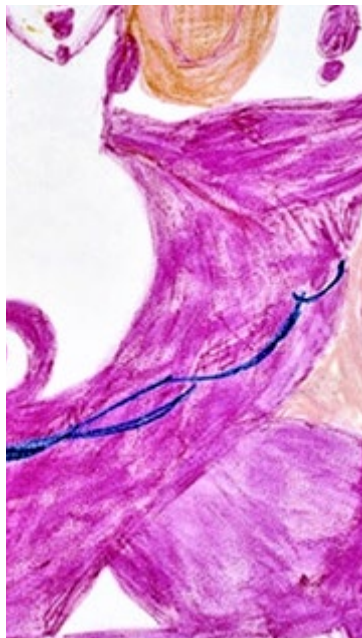
A. Woelfli and A. Rizzoli create their own timeframes, towers, landscapes and calendars in their grandiose compositions.

This need for an explanation of everything *ab initio* through the themes of their paintings re-defines the "inhospitable" world in which they live, through the creation of a new reality far from the one that fills them with anxiety.

Religious belief / sexuality

In the works we see very often elements of religious belief, sexuality and their co-existence.

Kris adds that many works by psychotic artists are related to God, since the patients/artists view themselves sometimes

Aloise

Πέτρος Τ. Petros T.

φαντασία, που παύει να είναι επώδυνη.

Οι A. Woelfli και A. Rizzoli στις μεγαλύτερες συνθέσεις τους δημιουργούν δικούς τους χρόνους, πύργους, τόπους και ημερολόγια.

Η ανάγκη αυτή για την εξ αρχής πάλη εξήγηση των πραγμάτων με τη θεματογραφία τους επαναπροσδιορίζει τον «αφιλόξενο» κόσμο που ζουν, μέσω της δημιουργίας μιας νέας πραγματικότητας και μακριά απ' αυτήν που δημιουργεί άγχος.

Θρησκευτικότητα / σεξουαλικότητα

Πολύ συχνά βλέπουμε στοιχεία θρησκευτικότητας, σεξουαλικότητας και συνύπαρξη αυτών των δυο.

Ο Kρίς προσθέτει, ότι πολλά έργα ψυχικών ασθενών/καλλιτεχνών συνδέονται με τον Θεό, καθώς οι ασθενείς/καλλιτέχνες βλέπουν τους εαυτούς τους άλλοτε ως αντιπάλους του κι άλλοτε ως όργανα/βοηθούς του (Kρίς 1952).

Σε πολλά έργα παρουσιάζονται θέματα σχετικά με την εκκλησία, μερικά από τα οποία δείχνουν τις απόπειρες των καλλιτεχνών ν' αντιληφθούν θρησκευτικά ζητήματα με τον δικό τους τρόπο, χρησιμοποιώντας συχνά τις δικές τους συμβολικές αναφορές. Σε αρκετές ζω-

γραφίες ο σταυρός είναι κυρίαρχος, σαν ένα κοινό σύμβολο.

Η θρησκευτικότητα στον P. Moog φαίνεται να είναι το πιο συχνό θέμα. Οι ζωγραφίες του είναι φτιαγμένες προσεκτικά και περιέχουν μια μεγάλη ποικιλία θρησκευτικών συμβόλων (Prinzhorn 1922). Απεικονίζει πολύ γνωστά θρησκευτικά θέματα από τη Βίβλο, όπως την *Αποκαθίλωση*, την *Τελική Κρίση*, ή το *Τέμπλο με Ιερείς και την Παναγία* και τα πιλοφορεί κατάλληλα.

Στις παραληρητικές ιδέες συναντείται πολύ συχνά είτε η «ταύτιση» με τον Θεό, είτε η ενσωμάτωση του ρόλου του απεσταλμένου του Θεού, είτε η ύπαρξη κάποιας καθοδήγησης από τον Θεό κ.λπ.

Στη σχιζοφρένεια το υπερεγώ χαρακτηρίζεται ως σκληρό και τιμωρητικό. Έτσι οι απεικονίσεις, είτε μέσω συμβόλων (σταυρός), είτε μέσω θρησκευτικών σκηνών, θα μπορούσαν να ερμηνευτούν ως μια προσπάθεια απόλυσης των ενοχών, καθώς κατά κάποιο τρόπο «βοηθούν» τον Θεό.

Κάποιες φορές, καλλιτεχνικά έργα που έχουν ένα θρησκευτικό χαρακτήρα ενδέχεται συγχρόνως να σχετίζονται με σεξουαλικές επιθυμίες και φαντασιώσεις (Prinzhorn 1922). Τη σύνδεση αυτή μπορούμε να τη δούμε με συμβολικό

Adolf Woelfli

August Kett

as God's adversaries and sometimes as God's instruments/helpers (Kris 1952).

Many works present themes related to the Church, some of which reveal the attempt of the artists to perceive religious matters in their own way, often using their own symbolic references. In quite a few paintings, the Cross is predominant as a common symbol.

Religious belief seems to be the most common subject matter in the works of P. Moog. His paintings are carefully executed and comprise a large variety of religious symbols (Prinzhorn 1922). He depicts well known religious themes from the Bible, such as the Descent from the Cross, the Final Judgment or Altarpiece with priests and Virgin Mary, and gives the appropriate titles.

In delusional ideas, "identification" with God or the internalization of the role of God's envoy, or some kind of divine guidance, is quite frequent.

In schizophrenia, the superego is characterized as hard and punishing. Thus, the paintings could be interpreted as an attempt to alleviate guilt, whether through symbols (Cross) or through religious scenes, since in a way they "help" God.

Sometimes works of art with a religious character may also be related to sexual

desire and fantasy (Prinzhorn 1922). We can see this connection symbolically (bird + Cross) in works such as those by Woelfli or Carlo, or even in more direct and brutal depictions.

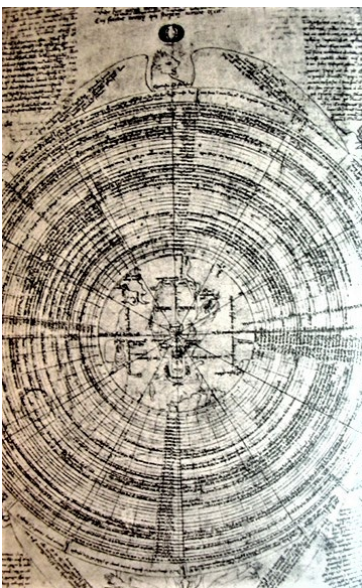
We may assume that there comes a point when repression is no longer strong enough to hold sexual impulses in check, so they find a way to evade control and become depicted in the paintings. But the linking of these two antithetical states offers relief, as the sexual impulses are "overlaid" with religiousness.

The moral

Twenty five years ago, the author of this article organized the Cultural Communication Unit (CCU) at the Psychiatric Hospital of Thessaloniki, with a painting workshop and a musical band. In addition, the CCU published three books with poems written by patients.

Accordingly, there was a rich artistic production, especially in the painting workshop (80 exhibitions throughout Greece).

In the 10 years of operation, we kept count for each one of the 14 artists/patients, how many times they were re-hospitalized and how many days of hospitalization they spent at the Psychiatric

Opicinus de Canistris

Adolf Woelfli

τρόπο (πουλί + σταυρός), όπως σε έργα του Woelfli, του Carlo, ή και με άμεσες κι ωμές απεικονίσεις.

Αυτό που μπορούμε να υποθέσουμε είναι το γεγονός, ότι η απώθηση φτάνει σε σημείο να μην είναι ισχυρή για να ελέγξει τις σεξουαλικές ενορμήσεις, οπότε αυτές βρίσκουν τρόπο να ξεφύγουν από τον έλεγχο και ν' αποτυπωθούν στους πίνακες. Όμως η σύνδεση αυτών των δυο αντίθετων καταστάσεων λειτουργεί πιο ανακουφιστικά, καθώς οι σεξουαλικές ενορμήσεις «επενδύονται» με ένα θρησκευτικό χαρακτήρα.

Επιμύθιο

Πριν από 25 χρόνια στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης οργανώθηκε από τον γράφοντα η Μονάδα Πολιτιστικής Επικοινωνίας (ΜΠΕ) με ένα ζωγραφικό εργαστήριο κι ένα μουσικό συγκρότημα. Επιπλέον, η ΜΠΕ προχώρησε και στην έκδοση τριών τόμων με ποιήματα των ασθενών.

Ως συνέπεια υπήρξε μια έντονη καλλιτεχνική δραστηριότητα, ιδιαίτερα στο ζωγραφικό εργαστήριο (80 εκθέσεις σε όλη την Ελλάδα).

Στα 10 χρόνια λειτουργίας μετρήσαμε για τον καθένα από τους 14 καλλιτέχνες/ασθενείς, πόσες επανεισαγωγές είχε στο Ψυχιατρικό Νοσοκομείο και πόσες μέρες νοσηλείας είχε συνολικά μετά την ενασχόλησή του με την τέχνη. Οι ίδιες μετρήσεις έγιναν για τον καθένα για το αντίστοιχο χρονικό διάστημα

πριν από την ενασχόλησή του με την τέχνη. Μετά τον αποκλεισμό εξωτερικών παραγόντων, που θα μπορούσαν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα (αλλαγή φαρμάκων, σημαντικό στρες κ.λπ.), διαπιστώσαμε ότι αποφεύχθηκαν στο σύνολό τους 21 επανεισαγωγές και 3.159 μέρες νοσηλείας.

Το πόρισμα ήταν, ότι η ενεργοποίηση του ταλέντου σε ορισμένους ασθενείς βοηθά στη βελτίωση της ψυχικής τους υγείας. Ενδεικτικά για το ζωγραφικό εργαστήριο αναφέρομε, ότι πολλοί έχουν καταχωρήσει δουλειά τους στο διαδίκτυο, ορισμένοι έχουν κάνει ατομικές εκθέσεις, μια από τους/τις ζωγράφους έχει τυπώσει κάρτες ως καλλιτέχνες κι ένας μουσικός απασχολείται επαγγελματικά.

Η δημιουργικότητα των ασθενών/καλλιτεχνών, ξεκινώντας ως μια εσωτερική ανάγκη για δημιουργία και σαν μια «αυτοθεραπεία», όπως αναφέρει για τον A. Woelfli ο ψυχίατρος WMorgenthaler, άνοιξε τρεις επιπλέον παράλληλους δρόμους:

Ο πρώτος είναι, ότι η τέχνη αυτή με την ιδιαίτερη ζωγραφική της γλώσσα αποτελεί πλέον το καινούργιο κομμάτι που προστέθηκε στο σύνολο της τέχνης. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός, ότι η δημιουργικότητα αυτή έγινε αποδεκτή, χωρίς να χρειαστεί να προσαρμοστεί στις επιταγές της κοινωνίας και της κυρίαρχης αισθητικής.

Ο δεύτερος, ότι η ζωγραφική αυτή

γραφική είναι παράλληλα και μια ιδιαίτερη γλώσσα επικοινωνίας, που είναι πολύ χρήσιμη για την κατανόηση του ασθενούς/καλλιτέχνη στην ψυχοθεραπεία.

Ο τρίτος αφορά την αποστιγματοποίηση της ψυχικής διαταραχής, καθώς αναγνωρίζεται πλέον η δημιουργικότητα αυτή ως μέρος της συνολικής ανθρωπίνης εμπειρίας και ως μια μακρά πορεία, κατά την οποία οι καλλιτέχνες αυτοί έπαψαν να είναι πλέον άτομα/αντικείμενα της αρρώστιας, αλλά έγιναν άτομα με δική τους ταυτότητα (Inge Jardi 1997).

Achille Rizzoli

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Andreoli V. (1996), *Psychopathology of Expression*, X World Congress of Psychiatry, Madrid. Κατάλογος Έκθεσης. Colin Rhodes (2000), *Outsider Art, Spontaneous Alternatives*, Thames and Hudson, London. Franzke A. (1997), *Jean Dubuffet und die Art Brut*, in *Kunst und Wahn*, Kunstforum Dumont, Wien. Hans Otto Thomasoff & Dieter Naber, *Psyche & Kunst*, Shattauer 1999, Hamburg. Hans Prinzhorn (1972), *Artistry of the Mentally Ill*, Springer Verlag, N.Y. Gorsen P. (1997), *Triumph und Konflikt des Menschen in der Kunst der Neuzeit*, in *Kunst und Wahn*, Kunstforum. John M. McGregor (1989), *The Discovery of the Art of the Insane*, Princeton, Oxford. Κατάλογοι 1ης, 2ης και 3ης Πανελληνίας Έκθεσης «Η Τέχνη στην Ψυχιατρική» 1996-1997, 1998-1999 και 2000. Kris E. (1965), *Psychoanalytic Explorations in Art*, International University Press, 3rd edition, N. York. Lucienne Peiry (2006), *Art Brut: The Origins of Outsider Art*, Flammarion (first published December 14th 2001). Morgenthaler W. (1964), *Adolf Woelfli*. Publication de la Compagnie de l'Art Brute, Paris. Navratil L. (1986), *Art Brut und Psychiatrie*, Verlag Christian Brandstaetter, Wien-München. Rudolf Arnheim (1977), *The Art of Psychotics*, in *Art Psychotherapy*, vol. 4 pp. 113-120, Pergamon Press, USA.

Hospital after they had started to paint. The same calculations were also made for each of them for the time before they had started to paint. After having excluded outside factors that might influence the result (change of medicine, significant stress etc.), we found out that the patients avoided re-hospitalization 21 times as well as 3,159 days of hospitalization.

The conclusion was that the activation of talent in some patients was beneficial for the improvement of their mental health. Indicatively, many of them have posted their work on the Internet, some have held solo exhibitions, one of the painters has printed business cards as an artist and one of the musicians became a professional.

The creativity of patients/artists, starting from an inner need for creation and as "self-therapy", as psychiatrist W. Morgenthaler says referring to A. Woelfli, has also opened three parallel pathways:

The first one is that this art, with its very special visual language, is now the new piece that was added to the whole of art. It is very significant that this kind of creativity was accepted without having to adapt to dictates of society and mainstream aesthetics.

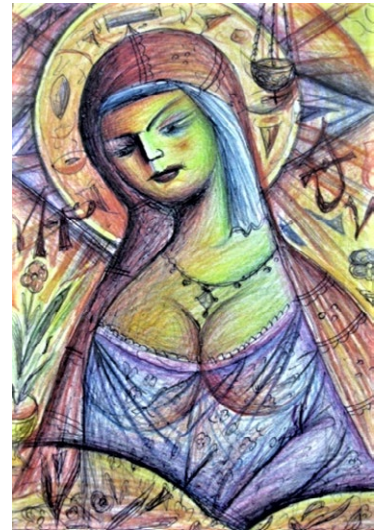
The second one is that this visual idiom is also a very special language of communication which is very useful to understand the patient/artist during psychotherapy.

The third one is that mental disorder is

de-stigmatized, as this creativity is now acknowledged as part of the whole of human experience and as a long-lasting journey during which these artists stopped being persons/subjects of the disease, but acquired their own identity (Inge Jadi 1997).

Peter Moog

Δημήτρης Μ. Dimitris M.

J. Tumangelov

BIBLIOGRAPHY

Andreoli V. (1996), *Psychopathology of Expression*, X World Congress of Psychiatry, Madrid. Exhibition Catalogue. Colin Rhodes (2000), *Outsider Art, Spontaneous Alternatives*, Thames and Hudson, London. Franzke A. (1997), *Jean Dubuffet und die Art Brut*, in *Kunst und Wahn*, Kunstforum Dumont, Wien. Hans Otto Thomasoff & Dieter Naber, *Psyche & Kunst*, Shattauer 1999, Hamburg. Hans Prinzhorn (1972), *Artistry of the Mentally Ill*, Springer Verlag, N.Y. Gorsen P. (1997), "Triumph und Konflikt des Menschen in der Kunst der Neuzeit", in *Kunst und Wahn*, Kunstforum. John M. McGregor (1989), *The Discovery of the Art of the Insane*, Princeton, Oxford. Catalogues for the 1st, 2nd and 3rd Greek Exhibition "Art in Psychiatry" 1996-1997, 1998-1999 and 2000. Kris E. (1965), *Psychoanalytic Explorations in Art*, International University Press, 3rd edition, N. York. Lucienne Peiry (2006), *Art Brut: The Origins of Outsider Art*, Flammarion (first published December 14th 2001). Morgenthaler W. (1964), *Adolf Woelfli. Publication de la Compagnie de l'Art Brute*, Paris. Navratil L. (1986), *Art Brut und Psychiatrie*, Verlag Christian Brandstaetter, Wien-München. Rudolf Arnheim (1977), "The Art of Psychotics", in *Art Psychotherapy*, vol. 4 pp. 113-120, Pergamon Press, USA.

«Έρωτες και άλλα φτερωτά» - Έκθεση στο Αρχαιολογικό Μουσείο στο Άργος Ορεστικό

Εκθέματα σε συνύπαρξη

Ζωή Γοδόση, Επίκ. Καθηγήτρια,
Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

Αρχαιολογικό
Μουσείο
στο Άργος
Ορεστικό.

Archaeological
Museum
in Argos
Orestiko

“Cupids and other winged creatures” — Exhibition at the Archaeological Museum in Argos Orestiko

Figures juxtaposed

Zoe Godosi, Assistant Professor,
Department of Visual and Applied Arts, University of Western Macedonia

Το Τμήμα Εικαστικών και Εφαρμοσμένων Τεχνών (ΤΕΕΤ) της Σχολής Καλών Τεχνών του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας συνεργάζεται συχνά με πολιτιστικούς φορείς συνδιοργανώνοντας ποικίλες δράσεις, όπως οι εκθέσεις, τα εκπαιδευτικά προγράμματα και τα εικαστικά εργαστήρια που οργανώθηκαν σε συνεργασία με τις Εφορείες Αρχαιοτήτων Κοζάνης,

The Visual and Applied Arts Department (DVAA) at the School of Fine Arts in the University of West Macedonia often cooperates with cultural agencies and co-organizes various activities such as exhibitions, educational programs and the art workshops that took place in cooperation with the Ephorates of Antiquities in Kozani, Florina, Kastoria, and the Museum of Byzantine

Άποψη της έκθεσης
 «Έρωτες και άλλα φτερωτά»,
 Αρχαιολογικό Μουσείο, Άργος Ορεστικό.
 View of the exhibition
 "Cupids and other winged creatures",
 Archaeological Museum in Argos Orestiko

Απόψεις της έκθεσης
«Ερωτες και άλλα φτερωτά»,
Αρχαιολογικό Μουσείο, Άργος Ορεστικό.
View of the exhibition
"Cupids and other winged creatures",
Archaeological Museum in Argos Orestiko

Φλώρινας, Καστοριάς και το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού στη Θεσσαλονίκη. Μία από αυτές αφορά την έκθεση «Ερωτες και άλλα φτερωτά» που παρουσιάστηκε στο Αρχαιολογικό Μουσείο Φλώρινας το 2014 και μετά από πρόσκληση της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καστοριάς στο Αρχαιολογικό Μουσείο στο Άργος Ορεστικό το 2019, με την ευκαιρία του εορτασμού της «Διεθνούς Ημέρας Μουσείων» και στις δύο περιπτώσεις.¹

Η φυσιογνωμία του Αρχαιολογικού Μουσείου στο Άργος Ορεστικό περιγράφεται σύντομα στο κείμενο της προϊσταμένης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καστοριάς, Ανδρομάχης Σκρέκα: «Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς στεγάζεται σε κτίριο πλησίον του Πολιτιστικού Κέντρου στο Άργος Ορεστικό και περιλαμβάνει τις αρχαιότητες που αποκαλύφθηκαν στο κεντρικό τμήμα της αρχαίας Ορεστίδας από το 800 π.Χ. έως το 300 μ.Χ. Τα εκθέματα οργανώνονται σε τέσσερις θεματικές ενότητες ανιχνεύοντας τους πολιτικούς και πολιτιστικούς μετασχηματισμούς της περιοχής στην αρχαιότητα. Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζονται ορειχάλκινα κοσμήματα και τελετουργικά αντικείμενα, κεραμικά σκεύη και αναπαραστάσεις ανδρικής, γυναικείας και παιδικής ταφής. Η δεύτερη ενότητα με τίτλο "Το βασίλειο της Ορεστίδος" (550-359 π.Χ.) περιλαμβάνει ένα αρχαϊκό αγαλματίδιο συμποσιαστή, ενεπίγραφα μνημεία, μια μαρμάρινη σφίγγα, τμήμα επιτύμβιας στήλης και κτερίσματα από τάφους της κλασικής περιόδου. Από το 359 έως το 200 π.Χ. η Ορεστίδα αποτέλεσε τμήμα του βασιλείου της Μακεδονίας και οι Ορέστες εντάχθηκαν στη μακεδονική φάλαγγα. Σε αυτήν την ενότητα εκτίθενται τα υπερόπλα των Μακεδόνων, όπως μια αιχμή σάρισας, η μοναδική φαλαγγική ασπίδα του παιονικού πεζικού και ενεπίγραφα μνημεία. Η έκθεση κλείνει με τις αρχαιότητες που χρονολογούνται από την υποταγή των Ορεστών στους Ρωμαίους το 200 π.Χ. έως την ίδρυση της Διοκλιτιανούπολης περίπου στο 300 μ.Χ. Η περιοχική διατηρεί σε μεγάλο βαθμό την πολιτιστική και θρησκευτική της ταυτότητα, όπως προκύπτει

Culture in Thessaloniki. Such cooperation brought forth the exhibition titled "Cupids and other winged creatures" in the Archaeological Museum of Florina in 2014 and, following an invitation by the Kastoria Ephorate of Antiquities, in the Archaeological Museum of Argos Orestiko in 2019, on the occasion of the "International Museum Day" in both cases.¹ The Archaeological Museum of Argos Orestiko is briefly described in the text by the director of Kastoria Ephorate of Antiquities, Andromachi Skreka: "The Archaeological Museum of the Regional Unit of Kastoria is housed in a building near the Cultural Centre in Argos Orestiko and showcases the antiquities that were excavated in the central part of ancient Orestis, dating from 800 BCE to 300 CE. Exhibits are presented in four thematic units that cover the political and cultural transformations of the area in Antiquity. The first unit presents bronze jewellery and ceremonial objects, ceramics and representations of male, female and child burial. The second unit, titled 'The kingdom of Orestis' (550-359 BCE) presents an archaic statuette of a symposiast, inscribed monuments, a marble sphinx, a part of a funerary stele and grave offerings from tombs of the Classical era. From 359 to 200 BCE Orestis was part of the kingdom of Macedonia, and the inhabitants were recruited in the Macedonian phalanx. This third unit presents the weaponry of the Macedonians, such as point of a sarisa spear, the unique shield used by the Paeonians' infantry and

Απόψεις της έκθεσης
«Έρωτες και άλλα φτερωτά»,
Αρχαιολογικό Μουσείο, Άργος Ορεστικό.
View of the exhibition
"Cupids and other winged creatures",
Archaeological Museum in Argos Orestiko

από τα αφιερώματα προς τους θεούς και τα επιτύμβια ανάγλυφα των πολιτών, αλλά και τη διοικητική της αυτοτέλεια, όπως αποδεικνύουν δυο πολύ σημαντικές επιγραφές με πολιτικό περιεχόμενο που μιλούν για το Κοινό των Ορεστών και το ψήφισμα των Βαπυναίων.» Διατρέχοντας μια εκτεταμένη ιστορική περίοδο τα εκθέματα του μικρού σε κλίμακα αλλά περιεκτικού Μουσείου δίνουν μία εικόνα για τη ζωή στην περιοχή της Ορεστίδας: ταφικά και λατρευτικά έθιμα, καθημερινή ζωή, οπλισμός, πολιτικός βίος. Η επιστημονική τεκμηρίωση με αρωγό και την εντυπωσιακή μουσειογραφική διαμόρφωση προτείνουν

στον θεατή ένα αδιαμφισβήτητο αφήγημα για το αρχαίο παρελθόν της περιοχής, παρά την αποσπασματικότητα με την οποία οι μουσειακές συλλογές διασώζουν τα στοιχεία της πολιτισμικής δραστηριότητας άλλων εποχών. Σε αυτόν τον συμπαγή, από την άποψη του τρόπου μετάδοσης της πληροφορίας, χώρο, εγγράφεται η πρόταση για μια διαφορετική αφήγηση που εκκινεί από το παρελθόν και φτάνει στο παρόν με βασικό θέμα τη μορφή του Έρωτα αλλά και άλλων φτερωτών μορφών από τη μυθολογία. Ένα σύντομο κείμενο διέγραψε το θεματικό πλαίσιο της έκθεσης για όσους από τους

Οι συμμετέχοντες με τα τεχνουργήματά τους σχολίασαν τις μορφές της αρχαιότητας πολλές φορές με τρόπο ανατρεπτικό, ενεργοποιώντας τη σκέψη και τη φαντασία των επισκεπτών.

Άποψη της έκθεσης «Έρωτες και άλλα φτερωτά», Αρχαιολογικό Μουσείο, Άργος Ορεστικό.
View of the exhibition "Cupids and other winged creatures", Archaeological Museum in Argos Orestiko

Άποψη της έκθεσης
«Έρωτες και άλλα φτερωτά»,
Αρχαιολογικό Μουσείο, Άργος
Ορεστικό.

View of the exhibition
"Cupids and other
winged creatures",
Archaeological Museum
in Argos Orestiko

*With their creations,
participants commented on
figures from Antiquity, often
in a subversive manner,
and stimulated the visitors'
thinking and imagination.*

inscribed monuments. The exhibition concludes with the antiquities dating from the area's conquest by the Romans in 200 BCE until the foundation of Diocletianopolis around 300 CE. The area largely maintained its cultural and religious identity, as can be seen in the tributes to the gods and the funerary reliefs of citizens, and also retained its administrative autonomy, proven by two very significant inscriptions about the Commons of Orestis and the resolution of the Vaynnans."

In this Museum, which is small yet quite comprehensive, exhibits cover an extensive historical period and provide

an image of life in the area of Orestis: funerary and religious customs, daily life, weaponry, politics. Scientific documentation supported by impressive museological design reveal an unambiguous narrative of the ancient past of the area, despite the fact that elements of cultural activities in bygone eras are preserved in a fragmented state within museum collections. In this space, where information is presented in a compact and structured manner, the exhibition brings a different narrative that starts from the past and reaches the present centring on Cupid and other winged creatures from mythology.

Άποψη της έκθεσης
«Έρωτες και άλλα φτερωτά»,
Αρχαιολογικό Μουσείο, Άργος Ορεστικό.
View of the exhibition
“Cupids and other winged creatures”,
Archaeological Museum in Argos Orestiko

φοιτητές και διδάσκοντες του ΤΕΕΤ εκδήλωσαν ενδιαφέρον για τη συμμετοχή τους: «Στις ελληνικές κοσμογονίες ο Έρωτας ήταν μια από τις αρχέγονες δημιουργικές δυνάμεις του κόσμου που δεν γεννήθηκε από κανέναν, αλλά με τη δράση του έδωσε μορφή στο χάος και έκανε τα έμβια όντα να ενώνονται και να γεννούν. Ο Έρωτας πίστευαν ότι ήταν γιος του Άρη και της Αφροδίτης ή του Ουρανού και της Αφροδίτης ή του Ουρανού και της Γης. Ακόλουθος της Αφροδίτης μαζί με τον Ίμερο, τον Πόθο και την Πειθώ, έστρεφε τα βέλη του στους ανθρώπους, τους ενέπνεε ερωτικό πόθο και τους έκανε να ζευγαρώνουν. Ήταν ακαταμάχητος, "λυσιμελής", "τύραννος θεών τε και αν-

θρώπων", άτακτος και σκανδαλιάρης, έχοντας τη μορφή του μικρού φτερωτού γυμνού αγοριού οπλισμένου με τόξο. Με αυτή τη μορφή ο Έρωτας διέτρεξε όλη την ιστορία της τέχνης από την αρχαιότητα ως και σήμερα. Ο φτερωτός θεός μοιραζόταν τους αιθέρες με άλλες φτερωτές οντότητες. Νίκες, αγγελιαφόροι των θεών, όπως ο Ερμής και η Ίρις, φτερωτά άλογα, όπως ο Πήγασος, αλλά και απειλητικά τέρατα, όπως η Μέδουσα και η Σφιγγα, κατοικούσαν τον κόσμο των θνητών και των θεών.»² Αυτές οι φτερωτές μορφές με κέντρο τον Έρωτα, αλλά και εκείνες που μετεξελίχθηκαν σε αγγέλους την εποχή του χριστιανισμού, ζωτικά και άλλες μορφές από τον κόσμο της φαντασίας αποτέ-

λεσαν το περιεχόμενο της έκθεσης. Οι συμμετέχοντες με τα τεχνουργήματα που κατασκεύασαν, χρησιμοποιώντας συχνά ευτελή υλικά, σχολίασαν τις μορφές της αρχαιότητας πολλές φορές με τρόπο ανατρεπτικό, δημιούργησαν νέες μορφές, προκαλώντας τολμηρές εννοιολογικές προεκτάσεις που ενεργοποιούσαν τη σκέψη και τη φαντασία του θεατή. Η έκθεση αποτέλεσε μία συνολική εικαστική παρέμβαση στον χώρο του μουσείου, προτείνοντας στον επισκέπτη μία χαλαρή περιήγηση και καλώντας τον να δημιουργήσει νέα νοήματα με βάση τη βιωματική σχέση που διαμορφωνόταν από όσα προσελάμβανε από τη συνύπαρξη της σταθερότητας των εκθεμάτων της μουσειακής συλλογής

και την παροδική παρουσία των εικαστικών έργων στον ίδιο χώρο. Ο τρόπος με τον οποίο σκόπευε να λειτουργήσει η έκθεση θα μπορούσε να ενταχθεί στις απόψεις που έχουν διατυπωθεί για τη διαμόρφωση του «μετα-μουσείου» (post-museum), της διευθέτησης μιας έκθεσης με αφετηρία τον επισκέπτη, ώστε να ενεργοποιούνται οι γνώσεις και οι εμπειρίες που ήδη διαθέτει και με βάση αυτές να προσεγγίζει τα εκθέματα, τα οποία δεν επιβάλλουν εκ των προτέρων έναν βασισμένο στην επιστημονική έρευνα κυρίαρχο λόγο.³

Η συνεργασία δύο φορέων της Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας με πολιτιστικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα δλώνει τη διάθεση για εξω-

Άποψη της έκθεσης
«Έρωτες και άλλα φτερωτά»,
Αρχαιολογικό Μουσείο, Άργος Ορεστικό.
View of the exhibition
"Cupids and other winged creatures",
Archaeological Museum in Argos Orestiko

A brief text outlines the thematic framework of the exhibition for students and professors from DVAA who were interested in participating: "In ancient Greek cosmogony, Eros was one of the primeval creative powers of the cosmos; he was not born of other, but gave form to chaos and made living creatures unite and give birth to other ones. It was believed that Eros was the son of Mars and Aphrodite or Uranus and Aphrodite or Uranus and Gaia. He was a follower of Aphrodite along with Himeros, Pothos and Peitho; aiming his arrows at humans, he inspired erotic desire and made them mate. He was irresistible, 'paralyzing', 'tyrannizing gods and humans', naughty and mischievous, in the form of a

young naked boy with wings, holding a bow and arrows. This is how Eros has been figuring throughout the history of art from Antiquity to our times. The winged god shared the heavens with other winged creatures. Nikes, messengers of the gods such as Hermes and Iris, winged horses such as Pegasus, threatening monsters such as Medusa and Sphinx inhabited the world of mortals and gods."² These winged figures around Eros as well as those who were later depicted as angels in the time of Christianity, fairies and other creatures of imagination are included in the exhibition. Through their artefacts, often created from inexpensive materials, participants commented on figures from Antiquity, often in

a subversive manner, and even created new figures that stimulated the visitors' thinking and imagination.

The exhibition was a comprehensive artistic intervention in the space of the museum, calling on the visitors to formulate new meanings as they visit the museum and as they experience the juxtaposed stability of the permanent collection and the ephemeral presence of the artistic creations in the same space. The exhibition aimed to function in a way that is related to the theoretical discussion about the configuration of the 'post-museum', according to which an exhibition is shaped taking visitors as its starting point so as to activate their already acquired knowledge and experiences in order to

στρέφεια των φορέων αυτών με στόχο να απευθυνθούν σε ένα κοινό που δεν είναι «ειδικό», καλώντας το να εξοικειωθεί με χώρους με τους οποίους δεν έχει, ενδεχομένως, ιδιαίτερη επαφή. Η διάλεξη που έγινε στα εγκαίνια αλλά και η εφαρμογή εκπαιδευτικού προγράμματος που απευθυνόταν σε μαθητές του Άργους Ορεστικού και της περιοχής και το οποίο υλοποιήθηκε από το προσωπικό της Εφορείας

Αρχαιοτήτων Καστοριάς αποσκοπούσαν στην πραγματοποίηση του παραπάνω στόχου. Η έκθεση είχε διάρκεια από 18 Μαΐου έως 30 Ιουνίου 2019 και σε αυτήν συμμετείχαν: Έρη Αγρίου, Γεωργία Δαμιανού, Ελένη Ζαμπούνη, Μαρί Θεοφίλου, Μαρία Κapanτζάκη, Ευαγγελία Καραστεργίου, Αθανάσιος Καραμπέτσος, Παναγιώτα Καρβουνιάρη, Κατερίνα Καρούλια, Γεωργία Κόντου, Ασημίνα Κουζούνη,

Μανώλης Κούκος, Ζήσης Κουτίδης, Χρυστάλα Κυριάκου, Σωτήρης Λιούκρας, Δήμητρα Μπαϊρακτάρη, Όλγα Μπογδάνου, Ειρήνη Μώρου, Ελένη Νίσκα, Αλεξάνδρα Πάμπουκα, Μαρία Πετκάνη, Αργύρης Ρήμος, Δήμητρα Σιατερλή, Αρετή Σιδεράδη, Βασιλική Σκριβάνου, Σωτήρης Στέρρης, Χριστίνα Τζάνη, Μαρία Τοτού, Καίτη Τουρτούρα, Κλεοπάτρα Τσαλή, Αγγελίνα Τσουμάνη, Χαρούλα Χατζηνεοφύτου,

Μάγδα Χριστοπούλου. Την επιμέλεια της έκθεσης είχε η Ζωή Γοδόση και την επιμέλεια διοργάνωσης η Ανδρομάχη Σκρέκα, ενώ την ομάδα εργασίας αποτέλεσαν οι Νίκος Τσάπανος, Μαρία Τοτού, Σωτήρης Λιούκρας, Στέλλα Κοτοπούλου.

Άποψη της έκθεσης «Έρωτες και άλλα φτερωτά», Αρχαιολογικό Μουσείο, Άργος Ορεστικό. View of the exhibition "Cupids and other winged creatures", Archaeological Museum in Argos Orestiko

1. Η έκθεση είχε παρουσιαστεί σε πιο ανεπτυγμένη μορφή στο Αρχαιολογικό Μουσείο Φλώρινας το 2014. Ο κατάλογος της έκθεσης με τους συμμετέχοντες και φωτογραφικό υλικό από την έκθεση είναι αναρτημένα στον ιστότοπο του TEET: <http://old.eef.uowm.gr/?p=4431>. Υλικό από την έκθεση στο Αρχαιολογικό Μουσείο στο

Άργος Ορεστικό το 2019: <https://eef.uowm.gr/paratasi-ekthesis-erotes-ke-alla-fterota-archeologiko-mousiosto-argos-orestiko/>.

2. Κακριδής, Ι. (επιμ.) (1987), *Ελληνική Μυθολογία*. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών. Σταμπολίδης, Ν. Χ., Τασούλας, Γ. (επιμ.) (2009), *Έρωτες, Από τη Θεο-*

γονία του Ησιόδου στην Αρχαιότητα. Αθήνα: Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης.

3. Hooper-Greenhill, E. (ed.) (1999), *The educational role of the museum*. London: Routledge. Πασχαλίδης, Γ. (2001), Από το μουσείο του πολιτισμού στον πολιτισμό των μουσείων. Στο *Η μουσειολογία στον 21ο αιώ-*

να, θεωρία και πράξη. Θεσσαλονίκη: Εντευκτήριο, 212-214. Watermeyer, R. (2012), A conceptualisation of the post-museum as pedagogical space, *Journal of Science Communication*. Ανακτήθηκε 5.5.2017 από <http://jcom.sissa.it>.

approach the exhibits which do not establish before-hand a dominant discourse based on scientific research.³

The cooperation between two cultural organizations from the Region of Western Macedonia, promoting culture and education, is a statement for a shift towards extrovert activities in order to address a "non-expert" audience and invite it to get acquainted with spaces that are most probably

unfamiliar. The lecture that was given in the opening night and the educational program for students in Argos Orestiko and the wider region, implemented by personnel from the Kastoria Ephorate of Antiquities, served to achieve the above target.

The duration of the exhibition was from 18 May to 30 June 2019, and the participants were the following: Eri Agriou, Georgia Damianou, Eleni

Zampouni, Mari Theophilou, Maria Kapantzaki, Evangelia Karastergiou, Athanasios Karampetsos, Panagiota Karvouniari, Katerina Karoulia, Georgia Kontou, Asimina Kouzouni, Manolis Koukos, Zisis Koutidis, Chrystala Kyriakou, Sotiris Lioukras, Dimitra Bairaktari, Olga Bogdanou, Eirini Morou, Eleni Niska, Alexandra Pampouka, Maria Petkani, Argyris Rimos, Dimitra Siaterli, Areti Sideradi, Vasiliki Skrivanou,

Sotiris Sterpis, Christina Tzani, Maria Totou, Kaiti Touroura, Kleopatra Tsali, Aggelina Tsoumani, Charoula Chatzineofytou, Magda Christopoulou. The exhibition was curated by Zoi Godosi and organized by Andromachi Skreka along with the workgroup comprising Nikos Tsapanos, Maria Totou, Sotiris Lioukras and Stella Kontopoulou.

Άποψη της έκθεσης «Έρωτες και άλλα φτερωτά», Αρχαιολογικό Μουσείο, Άργος Ορεστικό. View of the exhibition "Cupids and other winged creatures", Archaeological Museum in Argos Orestiko

1. The exhibition had been presented in a more extended form in the Archaeological Museum of Florina in 2014. The catalog, with participants and photographs from the exhibition, can be found on the website of DVAA: <http://old.eef.uowm.gr/?p=4431>. For the exhibition in the Archaeological Museum of Argos Orestiko in 2019, see: <https://eef.uowm.gr/>

paratasi-ekthesis-erotes-ke-alla-fterota-archeologiko-mousio-sto-argos-orestiko/.

2. Kakridis I. (ed.) (1987), *Ελληνική Μυθολογία* [Greek Mythology]. Athens: Ekdotike Athenon; Stambolidis, N. C., Tasoulas, C. (eds.) (2009), *Έρω, Από τη Θεογονία του Ησιόδου στην Αρχαιότητα* [Eros, from Hesiod's The-

ogony to Antiquity]. Athens: Museum of Cycladic Art.

3. Hooper-Greenhill, E. (ed.) (1999), *The educational role of the museum*. London: Routledge; Paschalidis, C. (2001), *Από το μουσείο του πολιτισμού στον πολιτισμό των μουσείων* [From a museum of culture to a culture of museums]. In *H*

μουσειολογία στον 21ο αιώνα, θεωρία και πράξη [Museology in the 21st century, theory and practice]. Thessaloniki: Enteliktirio, 212-214; Watermeyer, R. (2012), A conceptualisation of the post-museum as pedagogical space, *Journal of Science Communication*. Last accessed on 5.5.2017 at <http://jcom.sissa.it>.

Αρχαιολόγοι του σύγχρονου

Τέχνες επί τόπου

Στεφανία Μπριασούλη
Ιστορικός τέχνης

Οι σύγχρονες εκθεσιακές πρακτικές εισάγουν όλο και πιο περίπλοκα (νοηματικά ή οπικά) παραδείγματα για τη δημιουργία εκθέσεων με στόχο την ένταξη νέων, καινοτόμων και σύγχρονων τρόπων δημιουργίας εκθέσεων. Πολλοί επιμελητές αναζητούν και επιλέγουν όλο και πιο ανορθόδοξους χώρους για την έκθεση των έργων, ενώ παράλληλα οι καλλιτέ-

The Archaeology of Modernity

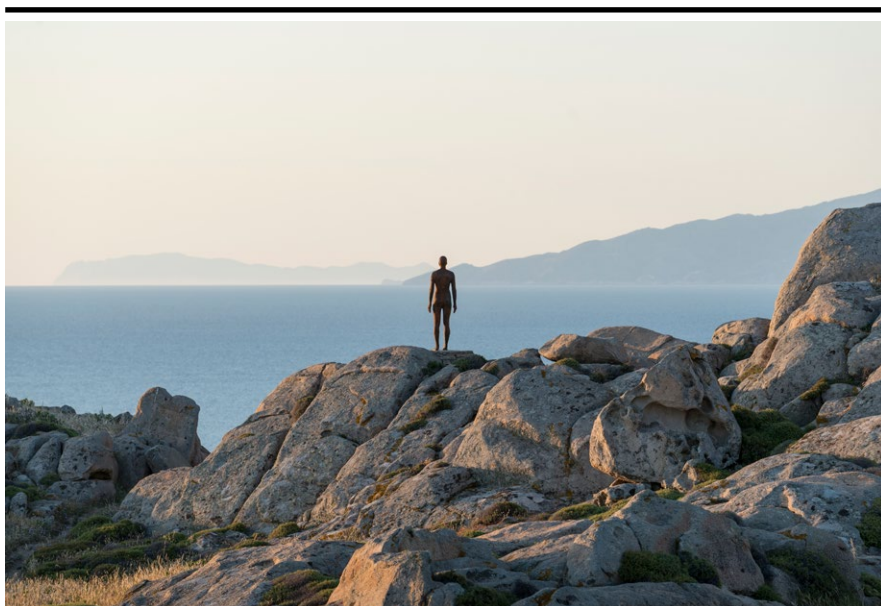
Art in situ

Stephania Briasouli
Art historian

Contemporary exhibition practices introduce increasingly complex (conceptually or visually) examples of display, aiming to integrate new and innovative approaches to the creation of exhibitions. Many curators seek out and select more and more unorthodox sites for exhibitions, while artists examine the artistic or archaeological past and draw inspiration as they converse

Antony Gormley, *Another Time XI*, 2008. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.

Antony Gormley, *Another Time XI*, 2008. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos, 2019. Photo © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON, Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

χνες κοιτάζουν το καλλιτεχνικό ή αρχαιολογικό παρελθόν, από το οποίο εμπνέονται και με το οποίο συνομιλούν, για να δημιουργήσουν έργα-συνδεικούς κρίκους του παρελθόντος και του παρόντος, ανακαλύπτοντας, με τον τρόπο αυτό, το μέλλον.

Η πρόσληψη μιας έκθεσης, πλέον, δεν αφορά το έργο αυτό καθαυτό. Το έργο δεν είναι μια αυτόνομη οντότητα ανεπηρεάστη από τον περιβάλλοντα χώρο που το περικλείει. Η πρακτική της

with it, in order to create works that link the past to the present and thus discover the future.

The perception of an exhibition is no longer associated with the work exhibited. The work is not an autonomous entity that is not influenced by the surrounding space encompassing it. The exhibition of modern and contemporary art works in historical or archaeological sites creates a special dialogue, a temporal link. In this case, the work of art is located in a space created by humans

Antony Gormley, *Bearing III*, 1997.
Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019.
Φωτογραφία © Oak Taylor Smith |
Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *Bearing III*, 1997.
Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019.
Photograph © Oak Taylor Smith
Courtesy NEON, Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

έκθεσης μοντέρνων και σύγχρονων έργων σε ιστορικούς ή αρχαιολογικούς χώρους δημιουργεί έναν ιδιαίτερο διάλογο, έναν χρονικό δεσμό. Το έργο τέχνης, στην προκειμένη περίπτωση, εντοπίζεται σε έναν χώρο φτιαγμένο από τον άνθρωπο, για τον άνθρωπο και την δραστηριότητά του εκεί, ένα οικείο, δηλαδή, περιβάλλον, σε αντίθεση με τις γκαλερί ή τα μουσεία που έπονται και έχουν χρησιμοθηρικό ή εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Το έργο τάσσεται σε ένα χωροχρονικό πλαίσιο, μια κοινότητα αντιλήψεων και ιδεών που προϋπάρχουν. Ένας ιστορικός τόπος δεν είναι στατικός. Είναι ένα σταυ-

ροδρόμι του χρόνου, της ανθρωπολογίας, της ιστορίας, της μνήμης και του πολιτισμού. Η τοποθέτηση έργων τέχνης σε αρχαιολογικούς χώρους μπορεί να θεωρηθεί μετέπειτα εξέλιξή του, ίσως ένας τρόπος ένταξής του στο παρόν και στη σύγχρονη ιστορία. Ας μην ξεχνάμε πως τα γλυπτικά έργα δημιουργήθηκαν για να κοσμήσουν τους χώρους αυτούς. Η επαν-ένταξή τους σε τέτοιους χώρους, παρόλο που ο αισθητικός χαρακτήρας τους είναι αντιφατικός, δε θα πρέπει να δημιουργεί αντιδράσεις, εφόσον δεν τον προσβάλλει ή αποτρέπει τη συγκέντρωση που έχει ανάγκη ένας χώρος τέχνης.

Η πρακτική της έκθεσης μοντέρνων και σύγχρονων έργων σε ιστορικούς ή αρχαιολογικούς χώρους δημιουργεί έναν ιδιαίτερο διάλογο, έναν χρονικό δεσμό.

Antony Gormley, *Knot*, 2010. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019.
 Φωτογραφία © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
 Antony Gormley, *Knot*, 2010. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019.
 Photograph © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

The exhibition of modern and contemporary art works in historical or archaeological sites creates a special dialogue, a temporal link.

for humans and their on-site activities, a familiar environment in contrast with the galleries or the museums that represent a subsequent stage with a utilitarian or educational character. The work of art is integrated in a spatio-temporal context, a community of pre-existing beliefs and ideas.

A historical site is never static. It is a crossroads where time, anthropology, history, memory and culture meet. The placement of art works in archaeological sites can be considered as their subsequent development, maybe even a way of integrating them to the present and to contemporary history. Let us not forget that sculptures

were created to decorate these ancient sites. Their re-integration here, regardless of the fact that their aesthetics may be controversial, should not be met with reactions as long as they don't insult the site itself or they don't hinder the density required in a space for art.

An example that reflects the above practice is the first site-specific exhibition of contemporary art on the island of Delos in the summer of 2019. Through the cooperation between the Ephorate of Antiquities of Cyclades and NEON non-profit Cultural and Developmental Organisation, the contemporary sculpture instal-

Antony Gormley, *SIGHT*,
στον αρχαιολογικό χώρο
της Δήλου, 2019.
Φωτογραφία © Oak Taylor
Smith ; Courtesy NEON,
Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυ-
κλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *SIGHT*,
at the archaeological site
of Delos Island, 2019.
Photograph © Oak Taylor
Smith ; Courtesy NEON;
Ephorate of Antiquities of
Cyclades and the artist.

Ένα τέτοιο παράδειγμα, το οποίο αντανακλά την πρακτική αυτή, αποτελεί η πρώτη έκθεση σύγχρονης τέχνης στο νησί της Δήλου φέτος το καλοκαίρι. Μέσα από τη συνεργασία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και του Πολιτιστικού και Αναπτυξιακού Οργανισμού κοινής ωφέλειας ΝΕΟΝ, δημιουργήθηκε η γλυπτική εγκατάσταση σύγχρονης τέχνης *SIGHT*

Antony Gormley, *Side II*,
2017. Installation view,
SIGHT, στον αρχαιολογικό
χώρο της Δήλου, 2019.
Φωτογραφία © Oak Taylor
Smith ; Courtesy NEON,
Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυ-
κλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *Side II*,
2017. Installation view,
SIGHT, at the archaeological
site of Delos Island, 2019.
Photograph © Oak Taylor
Smith ; Courtesy NEON;
Ephorate of Antiquities of
Cyclades and the artist.

Antony Gormley, *Cast III*, 2009. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith † Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης. Antony Gormley, *Cast III*, 2009. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Oak Taylor Smith † Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

lation titled SIGHT was exhibited at the archaeological site and in the Museum of Delos. British artist Antony Gormley, having perceived the ideology of the site, the sacredness of the island and its past, brought this uninhabited space back to life. The history of a place, as manifested by the etymology of the word “history” itself (from the root words ἵστημι [to exist] and οἶδα [to know]), is interwoven

Antony Gormley, *Shore*, 2012. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith † Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης. Antony Gormley, *Shore*, 2012. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Oak Taylor Smith † Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

στον αρχαιολογικό χώρο και το Μουσείο της Δήλου. Ο Βρετανός καλλιτέχνης Antony Gormley, αφουγκραζόμενος την ιδεολογία του χώρου, την ιερρότητα του νησιού και του παρελθόντος του, δίνει ξανά ζωή στον ακατοίκητο αυτόν τόπο. Η ιστορία ενός τόπου, όπως μαρτυρά και η ίδια η λέξη «ιστορία» (ρίζα ίστημι και οίδα), συνυπάρχει με τις έννοιες της γνώσης, της μνήμης, της καταγραφής και της μαρτυρίας. Βίωμα και ιδέα συνυπάρχουν. Το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον συντίκονται. Ο τόπος αφορά την αρχή της δημιουργίας,

Antony Gormley, *Connect*, 2015. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.

Antony Gormley, *Connect*, 2015. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

Antony Gormley, *Water*, 2018. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith ; Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *Water*, 2018. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Oak Taylor Smith ; Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

with knowledge, memory, records and testimonies. Lived experience and ideas coexist. The past, the present and the future are fused. The locus, the site, is associated with the beginning of creation; it pre-exists within the work and it represents a guiding force. The space where the work of art is exhibited is no longer a neutral container. Accordingly, the traditional way to view the work of art and the archaeological site changes and brings forth a relational contact.

Antony Gormley, *Another Time V*, 2007. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith ; Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *Another Time V*, 2007. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Oak Taylor Smith ; Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

The silent archaeological site becomes a microcosm, a designed stage in which the

προϋπάρχει στο έργο και το καθοδηγεί. Ο χώρος που εκτίθεται το έργο τέχνης πλέον δεν αποτελεί ένα ουδέτερο κέλυφος. Ως αποτέλεσμα ο παραδοσιακός τρόπος θέασης των έργων και του αρχαιολογικού χώρου αλλάζει, γεννώντας μια σχεσιακή επαφή.

Ο σιωπηρός αρχαιολογικός χώρος παραπέμπει σε μικρόκοσμο, καθίσταται ως σκηνογραφικός χώρος μέσα στον

Antony Gormley, *Vice II*, 2015. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *Vice II*, 2015. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

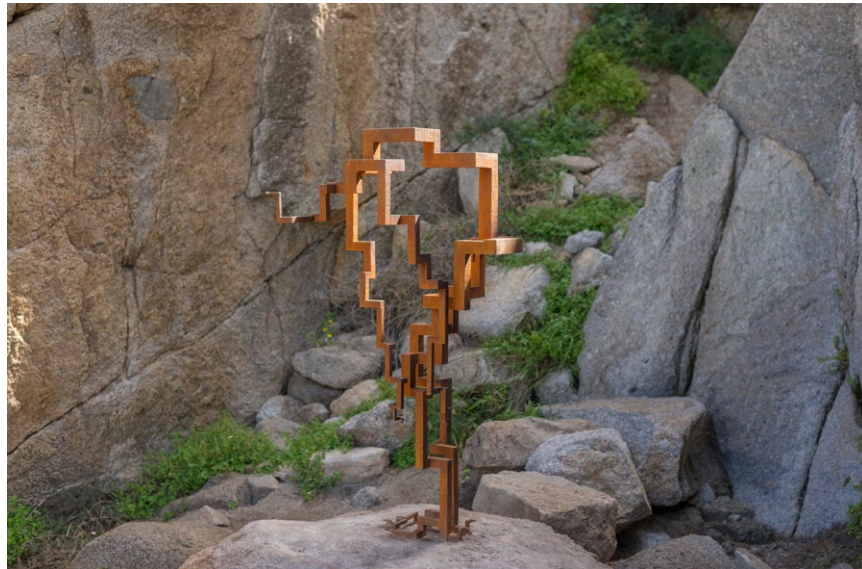

works of art represent living tissues and the ruins become themes for mimesis. This place is anything but neutral; it contradicts Brian O'Doherty's view about the neutrality of space — removed from time, decoration and history — with an aim to better promote the work and the curation. It is closer to the views of German philosopher Martin Heidegger regarding the natural and ap-

Antony Gormley, *Reflect*, 2017.
Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019.
Φωτογραφία © Oak Taylor Smith |
Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *Reflect*, 2017. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019.
Photograph © Oak Taylor Smith |
Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

Antony Gormley, *Chute II*, 2018. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *Chute II*, 2018. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

Antony Gormley, *SIGHT*, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *SIGHT*, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

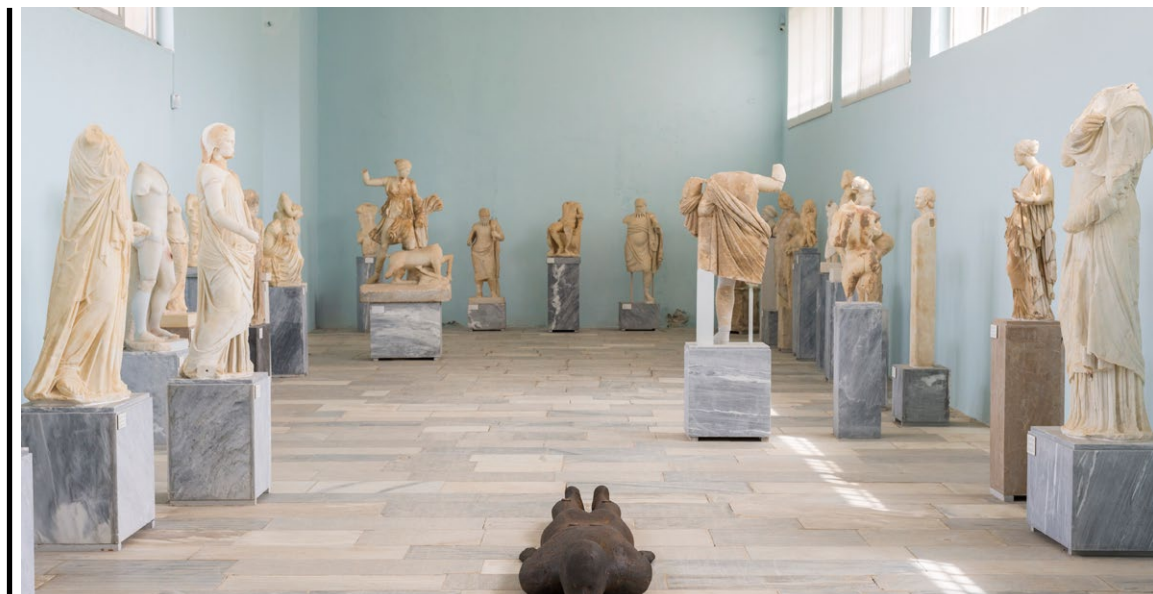
Antony Gormley, *Spread*, 2010. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019.
 Φωτογραφία © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
 Antony Gormley, *Spread*, 2010. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019.
 Photograph © Oak Taylor Smith | Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

οποίο τα έργα διαδραματίζουν τους ζωντανούς ιστούς και τα ερείπια θέματα προς μίμηση. Αυτός ο τόπος κάθε άλλο παρά ουδέτερος είναι: το γεγονός αυτό έρχεται σε αντίθεση προς την άποψη του Brian O'Doherty περί ουδετερότητας του χώρου - από τον χρόνο, τη διακόσμηση και την ιστορία-, με στόχο την καλύτερη προβολή του έργου και του επιμελητικού έργου. Παράλληλα έρχεται κοντά στην άποψη του Γερμανού φιλοσόφου Martin Heidegger σχετικά με τον φυσικό και κατάλληλο χώρο του γλυπτικού

appropriate space for an artwork of sculpture so as to define and manifest its truth. The space where the work of art is exhibited designates the creation and its function.

Contemporary artists function as archaeologists in historical sites, as they examine the materials, they stack or assemble them creating forms, either abstract or figurative, metaphorical human figures — the new colonists —, they study the spatial arrangement created by the archaeologists and place their figures strategically inside it. In this way they adopt

Antony Gormley, *Shift II*, 2000.
Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019.
Φωτογραφία © Oak Taylor Smith |
Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης.
Antony Gormley, *Shift II*, 2000. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019.
Photograph © Oak Taylor Smith |
Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

έργου τέχνης, μέσα στον οποίο διατυπώνεται και βρίσκεται η αλήθεια του. Ο χώρος που εκτίθεται το έργο τέχνης προσδιορίζει το έργο και τη λειτουργία του. Οι σύγχρονοι καλλιτέχνες στους ιστορικούς τόπους δρουν ως αρχαιολόγοι καθώς εξετάζουν το υλικό, το στοιβάζουν ή το συναρμολογούν δημιουργώντας μορφές, αφαιρετικές ή παραστατικές, μεταφορικές μορφές ανθρώπων -τους νέους

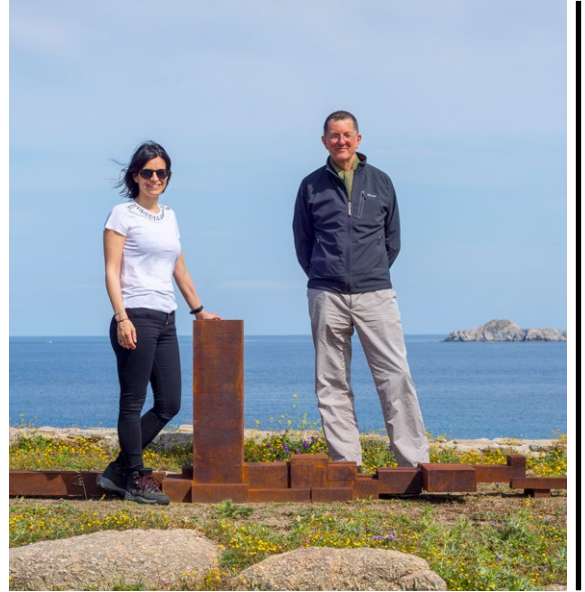
άποικους-, μελετούν τη χωρική διάταξη που δημιουργήθηκε από τους αρχαιολόγους και τοποθετούν στρατηγικά τις μορφές τους. Με τον τρόπο αυτό υιοθετείται η έννοια της ενσωμάτωσης και της υλικότητας. Διαβάζουν, απορρίπτουν, αναζητούν, αλλά και μιμούνται πρακτικές που ακολουθούν οι αρχαιολόγοι.

Οι σύγχρονοι δημιουργοί σε αυτούς τους χώρους καθιστούν ορατές τις πιυχές

πραγμάτων που δεν είναι γενικά ορατές στην καθημερινή πραγματικότητα, σχηματίζοντας μια αναχρονιστική ανάγνωση. Κοιτώντας τους αρχαιολογικούς χώρους, την πολιτιστική κληρονομιά μας, και συνάμα τη σύγχρονη τέχνη, την παρούσα πολιτιστική δημιουργία, μπορούμε να αναρωτηθούμε και να εκπληρώσουμε αν αυτή είναι η κληρονομιά που θα (θέλαμε να) αφήσουμε.

Ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος, ιδρυτής του NEON, στο όρος Κύνθος. Antony Gormley, *Signal II*, 2018. Installation view, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Φάνης Καφαντάρης ; Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης. Dimitris Daskalopoulos, Founder of NEON, at mount Kynthos. Antony Gormley, *Signal II*, 2018. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Fanis Kafantaris ; Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

(από αριστερά) Ελίνα Κουντούρη, Διευθύντρια NEON, Antony Gormley, καλλιτέχνης. Antony Gormley, *Spread*, 2010. Installation view, SIGHT, στον αρχαιολογικό χώρο της Δήλου, 2019. Φωτογραφία © Oak Taylor Smith ; Courtesy NEON, Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων και ο καλλιτέχνης. (from the left) Elina Kountouri, Director of NEON, Antony Gormley, artist. Antony Gormley, *Spread*, 2010. Installation view, SIGHT, at the archaeological site of Delos Island, 2019. Photograph © Oak Taylor Smith ; Courtesy NEON; Ephorate of Antiquities of Cyclades and the artist.

the concept of integration and materiality. They read, they reject, they search and they imitate the practices of archaeologists.

Contemporary creators in these sites reveal the aspects of realities that are not visible in daily life and they create anachronistic readings through time. Looking at the archaeological sites, our cultural heritage, and also contemporary art, the present cul-

tural creation, we may ponder and consider whether this is the heritage that we (would like to) leave behind.

Το Ναυάγιο των Αντικυθήρων

Αποκαλύψεις εν εξελίξει

Δρ. Αγγελική Σίμωσι

Προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Εύβοιας

Το ναυάγιο των Αντικυθήρων εντοπίστηκε, λίγο πριν το Πάσχα του 1900, στη θέση «Καμινάκια¹», ΒΑ του νησιού, από Σύμμιους σφουγγαράδες, οι οποίοι, καθώς επέστρεφαν από τις βόρειες ακτές της Αφρικής, συνάντησαν καταιγίδα και αποφάσισαν να κρυφτούν στις ακτές του. Οι καταδύσεις τους για σπόγγους, σε 45 μ. βάθος, έφεραν μπροστά στα μάτια τους ένα αρχαίο ναυάγιο, μοναδικό στο είδος του, που εγκαινίασε παγκοσμίως την ενάλια αρχαιολογία, προσφέροντας ταυτόχρονα ένα αναπάντεχο εύρημα της αρχαίας τεχνολογίας, τον περίφημο Μηχανισμό των Αντικυθήρων. Οι έρευνες του ναυαγίου, οι οποίες ξεκίνησαν το 1900, έξι μήνες μετά τον εντοπισμό του, υπό την εποπτεία της Αρ-

1. Το τοπωνύμιο προκύπτει από προφορική συζήτηση με κατοίκους των Αντικυθήρων, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι το όνομα «Πινάκκια» που αναφέρεται στη βιβλιογραφία είναι ανύπαρκτο στο νησί.

Αγγελική Σίμωσι.
Dr Angeliki Simosi.

The Antikythera Shipwreck

Revelations unfolding

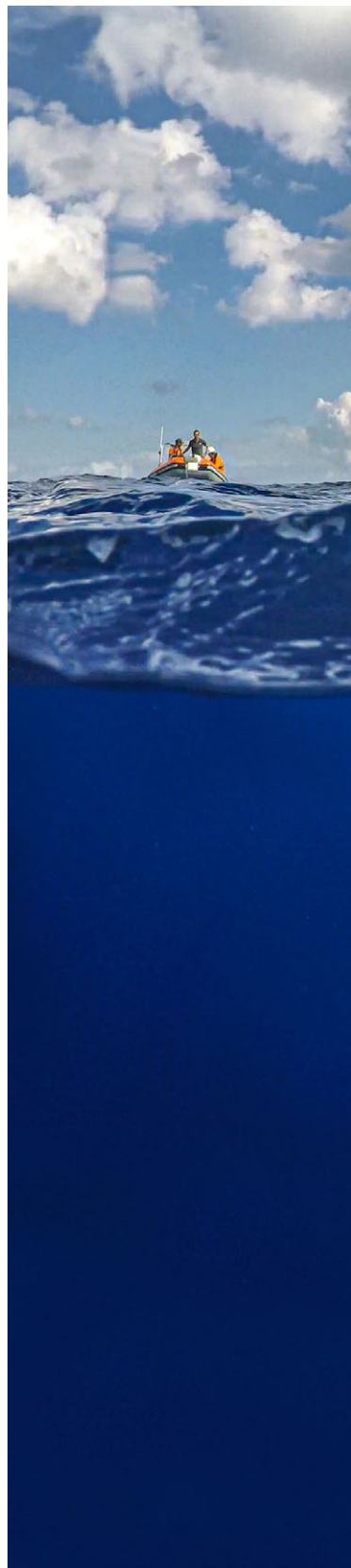
Dr Angeliki Simosi

Head of the Ephorate of Antiquities of Euboea

The wreck of Antikythera was discovered shortly before Easter in 1900, at the "Kaminakia 1" site off the northeast coast of the island, by sponge divers from Symi who were returning from the northern coast of Africa and decided to hide nearby during a storm. They dived to find sponges and at a depth of 45 metres they discovered an ancient shipwreck; it was unique and it signified the beginning of underwater archaeology worldwide, also revealing an unexpected find of ancient technology, the famous Antikythera Mechanism. The search for the wreck started in 1900, six months after it was first located, under the supervision of the Greek Archaeological Service and with the support of the Greek Royal Navy, and continued in 1976

Ανεγκύσεις φορτίου κεραμικής από το ναυάγιο των Αντικυθήρων. συμμετέχει το ερευνητικό πλοίο «ΤΥΦΩΝΑΣ» το οποίο διέθεσε το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη και εικοσαμελής ερευνητική ομάδα, υπό τη διεύθυνση της Δρ Αγγελικής Γ. Σίμωσι. Recovery of ceramics from the Antikythera shipwreck with the research ship TYPHONAS donated by the Aikaterini Laskaridis Foundation, and a research team of 20 people under Dr Angeliki G. Simosi.

1. This place name was referenced during an oral discussion with inhabitants of Antikythera, who claimed that the name "Pinakakia" used in the relevant literature is unknown on the island.

χαιολογικής Υπηρεσίας και με την υποστήριξη του Βασιλικού Ναυτικού, συνεχίστηκαν το 1976 από τον Jacques-Yves Cousteau, ο οποίος είχε επισκεφθεί την περιοχή το 1953 και επανήλθε με σκοπό τη συμπληρωματική έρευνα του ναυαγίου με την υποστήριξη του ωκεανογραφικού σκάφους Calypso.

Το πλοίο, χρονολογούμενο, σύμφωνα με τα ευρήματά του, στο β' τέταρτο του 1ου αιώνα π.Χ., είχε προορισμό την Ιταλία αλλά βυθίστηκε στην ανατολική ακτή των Αντικυθήρων πιθανώς εξαιτίας ισχυρής καταιγίδας με ανατολικούς ή βορειανατολικούς ανέμους. Το φορτίο του, που αποτελούσαν από ποικίλα γλυπτά, αγγεία, κοσμήματα, σκεύη και νομίσματα, καταδεικνύει μία εποχή κατά την οποία η εμπορική ναυσιπλοΐα και οι θαλάσσιες μεταφορές έργων τέχνης από την Ανατολική Μεσόγειο στην Ιταλία είχαν ενταθεί. Ρωμαίοι αριστοκράτες αλλά και έμποροι έπλυναν πολυτελείς επαύλεις στην Ετρουρία, το Λάτιο, την Καμπανία και τη Σικελία ήδη από τον 2ο αιώνα π.Χ. και επιθυμούσαν να τις διακοσμήσουν με έργα τέχνης που θα αντανακλούσαν την αίγλη των ύστερων ελληνιστικών χρόνων. Το φαινόμενο γενικεύτηκε κατά τη διάρκεια της ρωμαϊοκρατίας, οδηγώντας στον σταδιακό εξελληνισμό των ρωμαϊκών πηλών και εθίμων. Αφρηπρία του πλοίου ίσως ήταν η Δίλος με την πλούσια αγορά πολυτελών και εξωπι-

κών ειδών της και το ελεύθερο δασμών λιμάνι της για τα διαμετακομιστικά αγαθά, χωρίς να αποκλείεται όμως και η Πέργαμος με τα περίφημα εργαστήρια γλυπτικής, όπως και η Έφεσος, εάν ληφθεί υπόψη η τυπολογία ορισμένων αγγείων και νομισμάτων του ναυαγίου.

Το πλοίο ήταν ένα φορτηγό σκάφος, μία ολκάς. Το προτεινόμενο μήκος του είναι μεταξύ 30 και 40 μέτρων, το πλάτος του μεταξύ 10 και 14 μέτρων, το μέγιστο βάθος του κύτους 6,5 μ., ενώ η χωρητικότητά του υπολογίζεται σε 230-300 τόνους. Αν και τα ανελκυσθέντα κατάλοιπα είναι ακόμα πολύ λίγα και δεν έχουν εντοπισθεί τμήματα της πρύμνης και της πλώρης, η τεχνική κατασκευής του, γνωστή στη ναυπηγική με την ονομασία *shell-first*, δηλαδή τοποθέτηση αρχικά του περιβλήματος και στη συνέχεια του σκελετού, είναι αναγνωρίσιμη. Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη μέθοδο, η οποία κυριαρχούσε στον μεσογειακό χώρο από τον 4ο έως και τον 1ο αιώνα π.Χ., η κατασκευή στηριζόταν στη διαμήκη συγκρότηση, με τοποθέτηση των σανίδων παράλληλα προς την τροπίδα, στα δυο άκρα της οποίας στερεώνονταν τα ποδοστήματα της πλώρης και της πρύμνης. Η συνοχή και σταθερότητα εξασφαλιζονταν από τη διαχείριση των εγκοπών και γόμφων στη σύνδεση των επάλληλων σειρών, όσον αφορά στο πλάτος, το μήκος, το ύψος τους, αλλά και στην

Υπάρχουν βέβαιες ενδείξεις ότι ο σπουδαιότερος και γνωστότερος ενάλιος αρχαιολογικός χώρος της χώρας φιλοξενεί και άλλα σπουδαία αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία διατρέχουν άμεσα σοβαρό κίνδυνο απώλειας.

by Jacques-Yves Cousteau, who had visited the area in 1953 and returned in order to conduct the search with the oceanographic vessel *Calypso*.

The wreck was a ship dating from the second half of the 1st century BCE, headed for Italy but sunk off the eastern coast of Antikythera, probably because of a violent storm and strong wind blowing from the east or the northeast. Its cargo included various sculptures, pottery, jewellery, artifacts and coins, indicating an age of vibrant merchant marine and maritime transport of works of art from the Eastern Mediterranean to Italy. Roman aristocrats and merchants had been building luxurious villas in Etruria, Lazio, Campania and Sicily already since the 2nd century BCE and they wanted to decorate them with works of art that reflected the splendor of the late Hellenistic era. The trend spread even more in the time of Roman rule and led to the gradual hellenization of Roman practices and customs.

The ship may have departed from Delos, a rich market of exotic and luxury goods, with a toll-free harbour, but its starting point may also have been Pergamos, with its famous pottery workshops, or Ephesus, considering the typology of some pottery and coins found on the vessel.

The ship was a freighter, an *olkas*. Its size is estimated between 30 and 40 metres, the

There is strong circumstantial evidence showing that the most important and famous underwater archaeological site in the country holds more impressive archaeological findings that are faced with the immediate danger of destruction.

Άνδρες της Ομάδας
Ειδικών Καταδύσεων της
Μονάδας Υποβρυχίων
Καταστροφών του
Λιμενικού Σώματος
επιχειρούν σε βάθος
μεγαλύτερο των 50μ. με
συσκευές κατάδυσης
μικτών αερίων νέας τε-
χνολογίας. Men from the
Seal Divers Team of the
Underwater Demolition
Unit of the Hellenic Coast
Guard dive deeper than
50 m. using mixed gas
diving apparatus with
cutting-edge technology.

maximum depth of its hull at 6.5 metres and its capacity around 230-300 tons. Although the salvaged finds are still few, and parts of the fore and aft sections have not been found, the shell-first construction technique of the vessel, with the initial building of the shell and then the laying of the framework, is clearly recognizable. According to this technique which was widespread in the Mediterranean world from the 4th to the 1st century

BCE, the ship's construction was based on the longitudinal reinforcements, with the planks laid in parallel to the keel, and the sternposts of the fore and aft were fixed on both its ends. Cohesion and stability were ensured by managing the mortise and tenon joints according to width, length and height, as well as distribution. The hull of the ship was waterproofed on the outside by thin coats of lead below the waterline.² The discovery of Corinthian

roof tiles supported the theory about a covered area on the deck, maybe used for the preparation of meals. Parts of lead pipes were interpreted as either remains of the sewage system or as hydraulic systems pumping, collecting and distributing water (bilges). The ship had at least five large wooden anchors with heavy lead parts, as can be seen from the lead horizontal elements (stocks) and a collar-like object for their extrication. Also, three

κατανομή τους. Το κύτος του πλοίου είχε εξωτερικά στεγανοποιηθεί με λεπτά φύλλα μολύβδου κάτω από την ίσαλο γραμμή².

Η ανεύρεση κεραμίδων, στρωτήρων και καλυπτήρων κορινθιακού τύπου ενίσχυσε τη θεωρία για την ύπαρξη στεγασμένου χώρου στο κατάρωμα του πλοίου, ίσως για την παρασκευή φαγητού.

Τμήματα μολύβδινων σωλήνων ερμηνεύθηκαν αφενός ως κατάλοιπα του αποχετευτικού συστήματος των υδάτων του πλοίου και αφετέρου ως υδραυλικά συστήματα από-ντλησης, συλλογής και διανομής ύδατος (σεντίνες).

Το πλοίο διέθετε τουλάχιστον πέντε μεγάλες ξύλινες άγκυρες με βαριά μολύβδινα στελέχη, όπως διαφαίνεται τόσο από την ύπαρξη μολύβδινων οριζόντιων στελεχών (στύπων) όσο και από τον εντοπισμό ενός κουλουρόσχημου αντικειμένου απαγκίστρωσής τους από τον βυθό. Ταυτόχρονα, ένα άλλο στοιχείο, ιδιαίτερα σημαντικό για την ασφαλή ναυσιπλοΐα του πλοίου, ήταν η ανεύρεση τριών μολύβδινων βολίδων (καταπειρατηρίες) που διερευνούσαν τη φύση και το βάθος του βυθού εξασφαλίζοντας ιδανικό αγκυροβόλιο.

Έντυπωσιακό εύρημα αποτέλεσε επίσης ένα μολύβδινο αντικείμενο βάρους 100 κιλών, για το οποίο έχουν εκφραστεί απόψεις ότι θα μπορούσε ακόμα και να χρησιμεύσει για την άμυνα του πληρώματος

σε ενδεχόμενη πειρατική επίθεση.

Σύμφωνα με τα ανθρώπινα σκελετικά υπολείμματα που συνελέγησαν από το ναυάγιο στις έρευνες των ετών 1900-1901 και 1976 και κατόπιν μακροσκοπικής αλλά και μικροσκοπικής εξέτασής τους, ο ελάχιστος αριθμός επιβαινόντων στο πλοίο ήταν τέσσερις (ένα νεαρό ενήλικο θήλυ, ένα άτομο περίπου 15 ετών αδιάγνωστου φύλου, ένα ακόμα λίγο μεγαλύτερό του ηλικιακά καθώς κι ένα άρρεν 20-25 ετών³). Λόγω της φτωχής διατήρησης του σκελετικού υλικού και της έλλειψης ενός άρτια τεκμηριωμένου ανασκαφικού αρχείου, ο αριθμός αυτός δεν είναι σίγουρα αντιπροσωπευτικός των ατόμων που επέβαιναν, όμως χρήζει εξαιρετικής προσοχής καθώς έχει προέλθει από τη μελέτη ενός από τα σημαντικότερα αρχαία ναυάγια στον ελλαδικό χώρο.

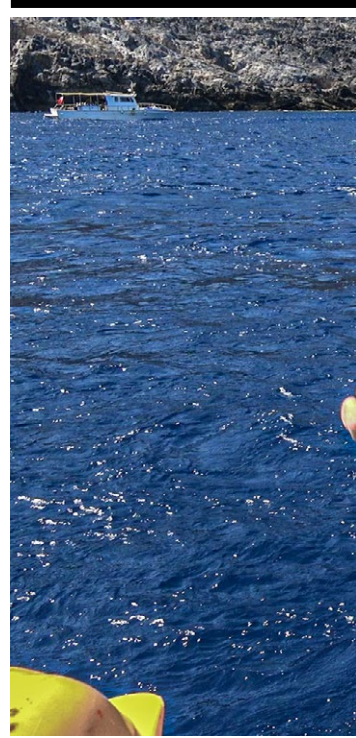
Μεγάλο μέρος του φορτίου του πλοίου αποτελούσαν χάλκινα και μαρμάρινα αγάλματα, άλλα πρωτότυπα και άλλα μεταπλάσεις των κλασικών και ελληνιστικών χρόνων.

Ο «Εφρηβος των Αντικυθήρων», πρωτότυπο έργο των κλασικών χρόνων (340-330 π.Χ.), ο οποίος ανασυστάθηκε από πολλά κομμάτια⁴ και αναλύστηκε από τον βυθό το 1900-1901, έχει ερμηνευθεί είτε ως ο Αργεΐος ήρωας Περσέας που κρατά στο δεξί χέρι το κεφάλι της Μέδουσας Γοργούς και στο αριστερό τη χα-

λύβδινη *άρρη* με την οποία την αποκεφάλισε, είτε ως ο Τρώας πρίγκιπας Πάρης που κρατά στο δεξί του χέρι το *μήλον της έριδος* και στο αριστερό το τόξο, σύμβολο του φόνου του Αχιλλέα. Το άγαλμα ακολουθεί το πολυκλείτριο μοτίβο στήριξης, οδηγώντας τους περισσότερους ερευνητές στη θεωρία πως η κατασκευή του ανήκει στην αργειοσικυβία σχολή των συνεχιστών του Πολυκλείτου⁵.

Ο εικονιστικός ανδριάντας του «φιλοσόφου» που ήρθε στο φως επίσης το 1900-1901 και στον οποίο αποδίδονται κεφαλή, χέρια, άκρα πόδια που φορούν σανδάλια και τμήματα ιματίου, χρονολογείται στο τελευταίο τρίτο του 3ου αιώνα π.Χ. (γύρω στο 230 π.Χ.). Σύμφωνα με τη σχεδιαστική αναπαράσταση του Ι. Σβορώνου⁶ ο γενειοφόρος άντρας παριστανόταν όρθιος, φορώντας μακρύ ιμάτιο και με το αριστερό χέρι κρατούσε ραβδί ενώ είχε το δεξί λυγισμένο στον αγκώνα και προτεταμένο στην προσφιλή χειρονομία των ρητόρων. Πρόκειται, ίσως, για απεικόνιση κυνικού φιλοσόφου, κρίνοντας από την ατημέλητη εμφάνιση της μορφής.

Μία λύρα, δυο τμήματα ξιφών, κι ένα λοφίο με τρεις υποδοχές για την ένθεσή του σε κράνος, αλλά και αποτμήματα άκρων χεριών και ποδιών, πιθανότατα ανήκαν σε χάλκινα πρωτότυπα αγάλματα. Επιπρόσθετα, πέντε όρθια, γυμνά, ανδρικά αγάλματα του 2ου

2. Μπούγια Π., 2012, σελ.35. **3.** Ναυπιώτη Α., 2012, σελ. 57-60. **4.** Καρούζος 1969, σελ. 59-79. **5.** Βλαχογιάννη Ε., 2012, σελ. 80-81. **6.** Σβορώνος Ι., 1903, σελ. 30-31, πιν. IV

Άνδρας της Ομάδας Ειδικών Καταδύσεων της Μονάδας Υποβρυχίων Αποστολών του Λιμενικού Σώματος συμμετέχει στο τελικό στάδιο της ανέλκυσης σάκου με άμμο από την ανασκαφή του ναυαγίου Αντικυθήρων. Man from the Seal Divers Team of the Underwater Demolition Unit of the Hellenic Coast Guard in the final stage of the recovery of a sandbag from the Antikythera shipwreck.

lead plummets (*katapeiratiries*) were found, which were especially significant for safe navigation since they were used to sound the depth and locate the ideal anchorage.

Another impressive find was a lead object of 100 kilograms; it was said that it could have been used for the defence of the crew in case of a pirate attack. Judging from the human skeletons found on the wreck during the searches in 1900-1901 and 1976 as well as after their visual inspection and microscopic examination, the minimum number of passen-

gers on the vessel was four (a young adult female, a 125 year old whose gender has not been defined, a somewhat older person and a 20-25 year old male³). Because the skeletons were poorly preserved and due to the lack of a fully documented archive of the exploration, this number is surely not definitive, yet it requires due care because it derives from the study of one of the most important ancient shipwrecks in Greece. Bronze and marble statues formed a large part of the ship's cargo, some of them

prototypes and some reproductions of Classical and Hellenistic sculptures.

The "Ephebe of Antikythera", an original work dating from the Classical era (340-330 BCE), restored from multiple fragments⁴ and retrieved from the deep in 1900-1901, has been said to depict Perseus, the hero from Argos, holding the head of Gorgon Medusa in his right hand and in his left hand the bronze harpe (sickle) that he used in order to sever it; or Paris, the Prince of Troy, holding in his right hand the apple of discord and in his left hand the bow as a symbol of the killing of Achilles. The statue follows the canon of Polykleitos and leads most scholars to the theory that it was a work of the Argive-Sicyonian school of successors of Polykleitos.⁵

The life-size statue of the "Philosopher" which was also retrieved in 1900-1901, to whom a head, hands and feet with sandals and fragments of clothing are attributed, dates from the late 3rd century BCE (around 230 BCE). According to the reconstruction drawing by I. Svoronos⁶, the bearded man was standing, wearing a long himation and holding a staff in his left hand, while his right hand was bent at the elbow and extended in a gesture typically adopted by orators. Perhaps the statue depicts one of the Cynics, judging from the slovenly appearance of the figure.

2. Bougia P., 2012, p. 35. **3.** Nafplioti A., 2012, pp. 57-60. **4.** Karouzos, 1969, pp. 59-79. **5.** Vlachogianni E., 2012, pp. 80-81. **6.** Svoronos I., 1903, pp. 30-31, image IV.

αι. π.Χ., καθώς και ένα γυναικείο με κίωνα και πέπλο μαρτυρούν την κλασικιστική τους προέλευση συγχωνεύοντας στοιχεία του 5ου και 4ου αι. π.Χ. Όλα φαίνονται πως ήταν στημένα πάνω σε λίθινες κυλινδρικές βάσεις από τις οποίες αποσπάστηκαν προκειμένου να φορτωθούν στο πλοίο που θα τα μετέφερε⁷.

Όσον αφορά στα μαρμάρινα αγάλματα, συνολικά τριάντα έξι κορμοί έχουν ανασυρθεί ως σήμερα από τον βυθό, ενώ πιθανότατα πολλά ακόμα παραμένουν θαμμένα σε μεγάλο βάθος. Σκαλισμένα από εξαιρετικής ποιότητας παριανό μάρμαρο, τα περισσότερα από αυτά διασώθηκαν σε καλή κατάσταση, ιδίως όσα εντοπίστηκαν σκεπασμένα από άμμο, διαφεύγοντας τη διάβρωση από λιθοφάγους οργανισμούς και θαλάσσιες επικαθίσεις. Τα αγάλματα αναπαριστούν θεούς, ήρωες και θνητούς να στέκονται ή να κινούνται πάνω σε μη διατηρημένες βάσεις, ενώ στο φως ήρθαν και τρία ακρωτηριασμένα αγάλματα αλόγων, σε φυσικό μέγεθος, τα οποία ανήκαν σε τέθριππο άρμα.

Ορισμένα πρωτότυπα, άλλα παραλλαγές κλασικών έργων με έντονες τις επιδράσεις της ελληνιστικής περιόδου, καθώς και τμήματα νεωτεριστικών για την εποχή αφηγηματικών συνθέσεων, ξεχωρίζουν ανάμεσα στο φορτίο του πλοίου των Αντικυθήρων. Ιδιαίτερη μνεία αξίζουν δύο αγάλματα Ερμή, σε φυσικό μέγεθος, των

τύπων του Ερμή Richelieu και Άνδρου-Farnese αντίστοιχα, δύο αγάλματα Απόλλωνα, ο ένας τύπου Anzio και ο άλλος με σαφείς επιρροές από την πραξτελική σχολή, δύο κολοσσικά αγάλματα Ηρακλή, τα οποία παραπέμπουν το ένα στον τύπο Farnese ενώ το άλλο σε δημιουργία ύστερου αυστηρού ρυθμού, δύο γυναικεία αγάλματα, πιθανότατα Αφροδίτης, που παραπέμπουν σε πραξτελικά πρωτότυπα, ένας καθιστός Δίας, μία γυμνή ανδρική μορφή η οποία σύμφωνα με τους μελετητές παριστάνει τον ομηρικό ήρωα Φιλοκτίτη, ένας γυμνός ανδρικός κορμός που αποδίδεται σε αθλητή την ώρα που αλείφει με λάδι το σώμα του (τύπος «αθλητή του Μονάχου»), ένα αγόρι, ίσως τμήμα κάποιου συντάγματος που αναπαριστά παλαιστή, και δύο γυμνοί χορευτές. Επιπρόσθετα, πρέπει να αναφερθούν πέντε μοναδικά έργα των ύστερων ελληνιστικών χρόνων, πρωτοφανή για την αρχαία ελληνική γλυπτική, όπου διακρίνονται οι μορφές του Οδυσσέα (σύμφωνα με την εξωμίδα και τον πύλο που φέρει) και του Αχιλλέα. Πρόκειται ίσως, σύμφωνα με το πλάσιμό τους σε ένα επίπεδο, για αγάλματα τα οποία θα ανήκαν σε μία ή περισσότερες αφηγηματικές συνθέσεις με τους ήρωες να παρατάσσονται ο ένας δίπλα στον άλλο⁸.

Εκτός από τα χάλκινα και μαρμάρινα αγάλματα, εντοπίστηκαν επίσης μεταλλικά

A lyre, two parts of swords and a crest with three slots for insertion in a warrior's helmet, as well as parts of hands and feet, were all features of original bronze statues. In addition, five statuettes of standing male nudes dating from the 2nd century BCE and a female one with chiton and veil betray Classicist origins with a mixture of elements from the 5th and 4th centuries BCE. It appears that they were all placed on cylindrical stone pedestals from which they were detached when transferred to the ship.⁷

As to the marble statues, thirty six torsos have been retrieved from the deep until today, but probably many more remain hidden even deeper. Most of them carved from exceptional quality marble from Paros, they were found in quite good condition, having avoided decay due to stone-eating bacteria and marine deposits. The statues depict gods, heroes and mortals standing or in motion on pedestals that have not survived, while three life-size mutilated statues of horses, parts of a quadriga, have also been discovered.

Some prototypes and others as reproductions of Classical works with a strong influence of the Hellenistic period, as well as parts of narrative compositions that were innovative at the time are also included in the cargo of the Antikythera vessel. Of particular importance are two life-size statues

7. Βλ. Βλαχογιάννη Ε. 2012, σελ. 63 (με σχετική βιβλιογραφία)

8. Βλαχογιάννη Ε. 2012, σελ. 64-72 (με σχετική βιβλιογραφία)

7. Vlachogianni E., 2012, p. 63 (with related bibliographical reference).

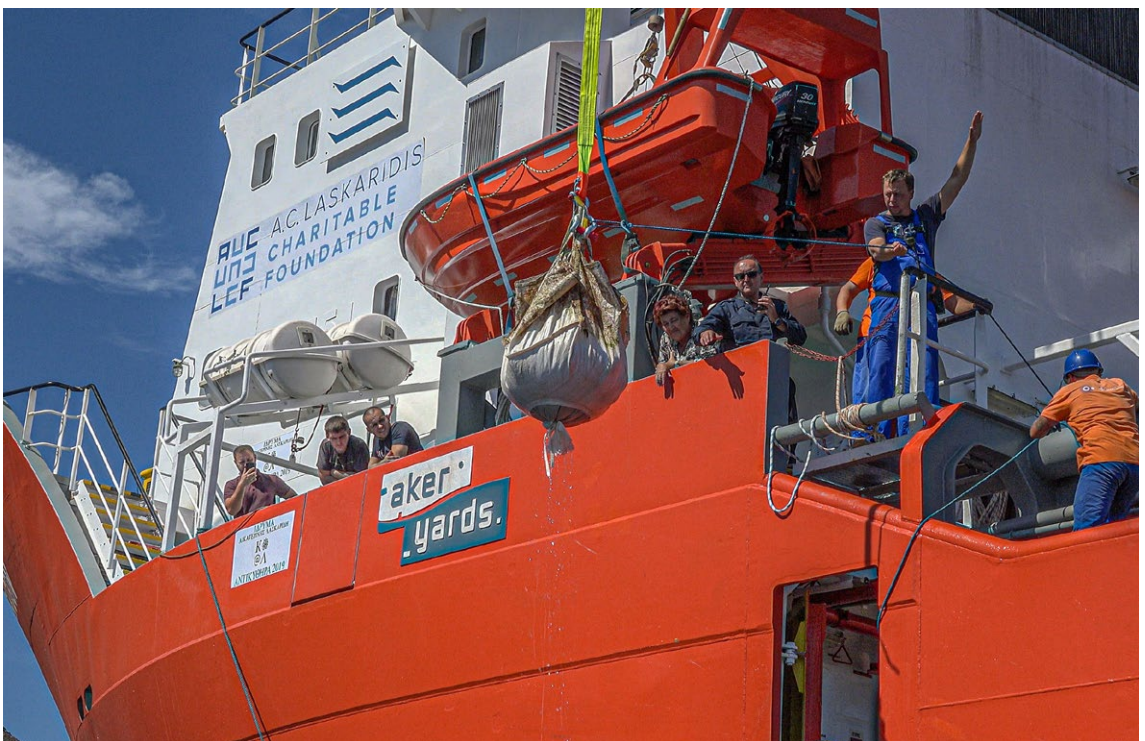
Ανέγκυση σάκου με άμμο από την ανασκαφή στο ναυάγιο των Αντικυθήρων από το ερευνητικό πλοίο «ΤΥΦΩΝΑΣ». Διακρίνεται η διευθύντρια της έρευνας Δρ Αγγελική Γ. Σίμωνσι και ο επιχειρησιακά υπεύθυνος αρχιπλοίαρχος (ε.α.) Αλέξανδρος Παλατιανός. Recovery of sandbag from the Antikythera shipwreck by the research vessel TYPHONAS, under Dr Angeliki G. Simosi and Alexandros Palatianos, Commodore (ret.), in charge of the operation.

of Hermes, of the Hermes Richelieu and Andros-Farnese type respectively, as well as two statues of Apollo, the one of the Anzio type and the other greatly influenced by the school of Praxiteles, two colossal statues of Hercules, the one resembling the Farnese type and the other following a later austere rhythm, two female statues probably depicting Aphrodite and resembling Praxitelean prototypes, a sitting Zeus, a naked male figure that has been said to depict Homeric hero Philoctetes, a naked male torso attributed to an athlete covering him-

self with oil (of the "Munich" type), a wrestling boy, maybe from some regiment, and two naked dancers. In addition, five unique works of the Late Hellenistic era are considered novel for ancient Greek sculpture and they depict Ulysses (judging from his exomis and pileus) and Achilles. Since they were carved on a single plane, maybe they were parts of one or more narrative compositions with the heroic figures one next to the other.⁹ Beside the bronze and marble statues, metal objects were also discovered, such as the parts from the bronze coating

of wooden beds and recliners, and pots made of bronze, lead or pewter. In particular, parts of the decorative finials of headrests with carved animal motifs such as a lion and a dog and the bust of Artemis (with features of a fulcrum type), as well as pieces of the sidelines and legs of *kline* (bed) dating from the 2nd-1st centuries BCE⁹ were brought to light. Also, it appears that metal pots and household objects dating from the late Hellenistic era were used for the daily needs of the crew, mainly for drawing and serving liquids.¹⁰ The glassware found on the

8. Vlachogianni E., 2012, pp. 64-72 (with related bibliographical reference). **9.** Palaiokrassa N., 2012, pp. 116-119 (with related bibliographical reference). **10.** Palaiokrassa N., 2012, pp. 119.

αντικείμενα και σκεύη, όπως τμήματα χάλκινης επένδυσης ξύλινων κλινών και ανάκλι- ντρων, καθώς και αγγεία από χαλκό, μόλυβδο ή κασσίτερο. Ειδικότερα, ανασύρθηκαν από τον βυθό τμήματα από τα δια- κοσμητικά άκρα των προσκε- φαλαίων με σκαλισμένα ζώα όπως π.χ. λιοντάρι και σκύλο και την προτομή της Αρτέμιδος (χαρακτηριστικά του τύπου *fulcrum*), καθώς και τμήματα από τις πλευρικές δοκούς και τις βάσεις των ποδιών κλινών του 2ου-1ου αι. π.Χ.⁹ Επίσης, μεταλλικά αγγεία και σκεύη, χρονολογούμενα στην ύστερη ελληνιστική περίοδο, φαίνεται ότι χρησίμευαν για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών του πληρώματος, καθώς πρόκειται κυρίως για αγγεία άντλησης και σερβιρίσματος υγρών¹⁰. Μοναδικής αρτιότητας και τέχνης, τα γυάλινα σκεύη που βρέθηκαν στο ναυάγιο, ολόκληρα ή αποσπασμα- τικά σωζόμενα, αντανακλούν στο ευαίσθητο υλικό τους τις πιο γνωστές μεθόδους κατα- σκευής γυάλινων αγγείων της ελληνιστικής εποχής, όπως π.χ. την τεχνική του πυρήνα, μία από τις αρχαιότερες με- θόδους επεξεργασίας και την πολύχρωμη ψηφοθέτηση, ενώ ταυτόχρονα φωτίζουν μία από τις πτυχές του εμπορίου μετα- ξύ Ανατολής και Δύσης κατά το β' τέταρτο του 1ου αιώνα π.Χ.¹¹ Επίσης, τρία χρυσά ενώτια με εξάρτημα, ένα χρυσό δαχτυ-

λίδι και δυο χρυσές θήκες με ένθετο λίθο μαρτυρούν την παρουσία γυναικών πάνω στο πλοίο των Αντικυθήρων, αντιπροσωπεύοντας επάξια τα διάλιθα κοσμήματα των υστεροελληνιστικών χρόνων με προέλευση ή επιρροές από τα εργαστήρια της μακρινής Ανατολής. Δυο καλυκωτά σκυ- φίδια και δυο κωνικοί σκύφοι από άργυρο, διαδεδομένα επι- τραπέζια σκεύη, τα οποία χρ- σιμοποιούνταν σε πολυτελή συμπόσια για την παράθεση τροφών σε μικρή ποσότητα, προσφέρουν μία χαρακτηρι- στική εικόνα της ελληνιστικής αργυροχρυσοκοίτας που ήταν διαδεδομένη από την Παρθία έως και την Ιβηρική Χερσόνη- σο¹².

Μεγάλο μέρος της κεραμικής που εντοπίστηκε στο ναυάγιο αποτελούν οι λάγυνοι του τύ- που II με αμφικωνικό σώμα¹³, χρονολογούμενοι από τον 2ο αιώνα π.Χ. έως και τα μέσα του 1ου αιώνα π.Χ. Κατά πάσα πιθανότητα τα συγκεκριμένα αγγεία ανήκαν στο φορτίο του πλοίου, μεταφέροντας οίνο και αντικαθιστώντας εμπορικούς αμφορείς¹⁴. Ταυτόχρονα, στο πλοίο των Αντικυθήρων είχαν φορτωθεί τέσσερις διαφορετικοί τύποι οξυπύθμενων αμφορέων από τη Ρόδο, την Κω, την Έφεσο και την Κάτω Ιταλία, χρονο- λογούμενοι στο τέλος του α' μισού του 1ου αιώνα π.Χ., για να μεταφέρουν προφανώς, όπως και στα περισσότερα

wreck, whether whole or in fragments, are of unique crafts- manship and reveal some of the best known techniques of glassware manufacturing in the Hellenistic era, such as the core technique, one of the oldest ones, and the colour- ful tessellation, and they also highlight an aspect of the trade between the East and the West during the second quarter of the 1st century.¹¹

Furthermore, three gold ear- rings with a pendant, one gold ring and two gold cases with inlaid precious stones tes- tify to the presence of women on board, and also figure as representative samples of the stone-studded jewelry in the late Hellenistic era which originated or were influenced by the workshops in the East. Two small *calyx skyphoi* (cups) and two conical skyphoi made of silver were among the tableware most widely used in sumptuous symposia for the serving of food in small portions, and they provide a typical view of Hellenistic sil- versmithing from Parthia to the Iberian Peninsula.¹²

The largest part of the pot- tery that was discovered on the wreck comprises type II *lagynoi* (vases) with biconical body¹³, which dated from the 2nd century BCE to mid-1st century BCE. Most probably

these vases belonged to the cargo of the ship, transporting wine and replacing commer- cial amphorae¹⁴. At the same time, the vessel of Antikythera transported four different types of pointed amphorae from Rhodes, Kos, Ephesus and Southern Italy, which dated from the mid-1st century BCE and were used to transport liq- uids and solid goods as in most vessels.¹⁵

Utilitarian pottery that was discovered in the deep, such as lamps¹⁶, red-glazed¹⁷ and black-glazed tableware ceramics¹⁸, jugs and oinochoes, beakers, small jugs with filtration crucibles, olpes and unguentaria¹⁹, were used for lighting, cooking, eating and drinking in general and the transportation of incense.

The above pottery was quite helpful in clarifying issues that arose during research, such as the kind of foodstuffs con- sumed, their storage (for exam- ple, amphorae were used for the transport and conservation of perishable goods such as cured meat and fish, in addition to wine) and their prepa- ration. Olive fruits and snails may have been part of the crew's daily diet because their transport and conservation for extended periods was quite easy; fishing also covered a large part of the crew's nutri-

9. Παλιαοκρασά 2012, σελ. 116-119 (με σχετική βιβλιογραφία) **10.** Παλιαοκρασά Ν. 2012, σελ. 119 **11.** Αβρονιδάκη Χ. 2012, σελ. 132-134 (με σχετική βιβλιογραφία) **12.** Στασινοπούλου Ε., 2012, σελ. 146 (με σχετική βιβλιογραφία) **13.** Westholm 1956, p.59, 65 **14.** Βιβλιοδέτης Ε., 2012, σελ. 152, 153 (με σχετική βιβλιογραφία)

11. Avronidaki C., 2012, pp. 132-134 (with related bibliographical reference). **12.** Stasinopoulou E., 2012, p. 146 (with related bibliographical reference). **13.** Westholm 1956, pp. 59, 65. **14.** Vivliodetis E., 2012, pp. 152, 153 (with related bibliographical reference). **15.** Kourkoumelis 2012, pp. 208-212 (with related bibliographical reference). **16.** Vivliodetis E., 2012, pp. 164-165 (with related bibliographical reference). **17.** Kavvadias G., 2012, pp. 169-173 (with related bibliographical reference). **18.** Kavvadias G., 2012, pp. 182-183 (with related bibliographical reference). **19.** Chidiroglou M., 2012, pp. 196-197 (with related bibliographical reference).

Ο επιστημονικά υπεύθυνος της έρευνας Δρ Γεώργιος Κουτσοφλάκης μετακινεί αμφορέα από το φορτίο του ναυαγίου των Αντικυθήρων. Παρακολουθεί ο τεχνικά υπεύθυνος Αλέξανδρος Σωτηρίου. Dr Georgios Koutsouflakis, scientific head of the research, removes an amphora from the Antikythera shipwreck. Technical manager Alexandros Sotiriou watching.

πλοία, υγρά αλλά και στέρεα αγαθά¹⁵.

Τα χρηστικά αγγεία που ανασύρθηκαν από τον βυθό όπως π.χ. λύχνοι¹⁶, ερυθροβαφής¹⁷ και μελαμβραφής επιτραπέζια κεραμική¹⁸, πρόχοι-οινοχόες, κυάθια, προχοΐσκες με πημό, όλπες και μυροδοχεία¹⁹, ανήκαν στη σκευή του πληρώματος εξυπηρετώντας ανάγκες φωτισμού, μαγειρέματος, βρώσης, πόσης και μεταφοράς λιβάνου.

Ιδιαίτερα διαφωτιστική υπήρξε η παραπάνω κεραμική στην απάντηση ερωτημάτων που τέθηκαν στην πορεία των ερευνών, όπως το είδος της τροφής, την αποθήκευσή της (οι αμφορείς, για παράδειγμα, εκτός από τη μεταφορά κρασιού ίσως χρησιμοποιούνταν και για τη μεταφορά και συντήρηση εδωδίων προϊόντων, όπως παστό κρέας και ψάρι) και τον τρόπο παρασκευής της. Καρποί ελιάς και σαλιγκάρια ίσως αποτελούσαν μέρος του καθημερινού διαπολογίου του πληρώματος, καθώς η μεταφορά και η διατήρησή τους για μεγάλο χρονικό διάστημα ήταν εύκολη, ενώ οπωσδήποτε το ψάρεμα εξασφάλιζε επίσης ένα μεγάλο μέρος της διατροφής τους.

Η ανεύρεση κυλινδρικών οστέινων μουσικών οργάνων, ίσως αυλών, αλλά και ο εντοπισμός γυάλινων πεσσών, που πιθανότατα ανήκαν σε ένα είδος επιτραπέζιου παιχνιδιού, προσφέρουν μια σαφή μαρτυ-

ρία για τις ενασχολήσεις του πληρώματος σε ώρες αναψυχής και ξεκούρασης.

Το ναυάγιο των Αντικυθήρων έκρυβε στους κόλπους του και νομίσματα χρονολογούμενα στο δεύτερο μισό του 3ου αι. π.Χ. έως και τον 1ο αι. π.Χ. Αργυρά κιστοφορικά τετράδραμα, κοπήs Περγάμου ή Εφέσου, τα οποία στην πρόσθια όψη φέρουν μία ιερή κίστη μέσα σε στεφάνι από φύλλα κισσού και στην οπίσθια δυο φίδια που ελίσσονται γύρω από έναν γωρυτό, αποτελούσαν έναν θησαυρό ασφαλώς χρονολογούμενο λίγο πριν το 80 π.Χ., ενώ χάλκινα νομίσματα, κοπήs διαφορετικών περιοχών της Μεσογείου, μαρτυρούν τη μεγάλη ακτίνα πλεύσης του πλοίου²⁰.

Ίσως το πιο σημαντικό εύρημα του συγκεκριμένου ναυαγίου ήταν ο Μηχανισμός των Αντικυθήρων, ο αρχαιότερος γνωστός αστρονομικός και ημερολογιακός υπολογιστής, ο οποίος αναφέρεται συχνά και ως «ο πρώτος υπολογιστής της ανθρωπότητας». Τα οξειδωμένα θραύσματά του, που εντοπίστηκαν το καλοκαίρι του 1901, έμελλε να εξεταστούν για πρώτη φορά μετά από οκτώ μήνες παραμονής τους στις αποθήκες του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου από τον πρώην Υπουργό Παιδείας Σπυρίδωνα Στάη και τον Έφορο Αρχαιοτήτων Γαβριήλ Βυζαντινό²¹. Πολλοί αρχαιολόγοι, ιστορικοί τω

επιστημών και της τεχνολογίας, φιλόλογοι, επιγραφικοί, αστρονόμοι, φυσικοί, μαθηματικοί, μηχανικοί κ.ά. ασχολήθηκαν έκτοτε. Αστrolάβος, πλανητάριο ή και πλοογνώμονας είναι ορισμένες από τις ερμηνείες που δόθηκαν τα πρώτα χρόνια των ερευνών.

Ο άγγλος φυσικός και ιστορικός της τεχνολογίας Derek de Solla Price, καθηγητής της Ιστορίας των Επιστημών στο αμερικάνικο πανεπιστήμιο του Yale, ασχολήθηκε για χρόνια με τη μελέτη του Μηχανισμού δημοσιεύοντας τις πρώτες του παρατηρήσεις το 1955²². Το 1974 εκδίδει μία από τις θεμελιώδεις μονογραφίες σχετικά με τον Μηχανισμό²³, όπου συμπεραίνει πως πρόκειται για έναν ημερολογιακό, ηλιακό και σεληνιακό υπολογιστικό μηχανισμό, ο οποίος έδειχνε τη θέση του Ήλιου και της Σελήνης, παρακολουθούσε ορισμένους αστρονομικούς κύκλους και πιθανώς μπορούσε να δείχνει τις θέσεις των πλανητών. Σύμφωνα με τον Price, ο μηχανικός που τον κατασκεύασε, ίσως γύρω στο 87 π.Χ., συνεργαζόταν με τη Σχολή του Ποσειδωνίου στη Ρόδο και ακολούθησε, όσον αφορά στο σχέδιο, την παράδοση της «σφαιροποιίας», δηλαδή της κατασκευής συσκευών πλανηταριακού χαρακτήρα του Αρχιμήδη.

Ο Μηχανισμός απαρτιζόταν από οδοντωτές τροχούς (γρανάζια), δίσκους, άξονες

15. Κουρκουμέλης 2012, σελ. 208-212 (με σχετική βιβλιογραφία) **16.** Βιβλιοδέτης Ε., 2012, σελ. 164-165 (με σχετική βιβλιογραφία) **17.** Καβαδίας Γ., 2012, σελ. 169-173 (με σχετική βιβλιογραφία) **18.** Καβαδίας Γ., 2012, σελ. 182-183 (με σχετική βιβλιογραφία) **19.** Χιδιόγλου Μ., 2012, σελ. 196-197 (με σχετική βιβλιογραφία) **20.** Τσελέκας Π., 2012, σελ. 216-219 (με σχετική βιβλιογραφία) **21.** Προσκυντοπούλου Ρ., 2012, σελ. 228-231 (με σχετική βιβλιογραφία) **22.** Price 1955, 811-813 **23.** Price 1975, *Gears from the Greeks. The Antikythera Mechanism. A Calendar Computer from ca. 80 B.C.*, New York

Αμφορέας από το φορτίο του ναυαγίου των Αντικυθήρων στο κατάστρωμα του ερευνητικού πλοίου «ΤΥΦΩΝΑΣ» δέχεται τη φροντίδα της προϊσταμένης του τμήματος συντήρησης της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων Χρύσας Φουσέκη και του Δρ Γεωργίου Κουτσοφλάκη. Amphora from the Antikythera shipwreck at the deck of the research vessel TYPHONAS receiving due care from Chrysa Fouseki, head of the Conservation Department at the Ephorate of Underwater Antiquities, and Dr Georgios Koutsouflakis.

tion needs.

Cylindrical musical instruments, maybe reed instruments, as well as glass pieces that may belong to a kind of board game, are indicative of the crew's recreational activities during repose.

The wreck of Antikythera was

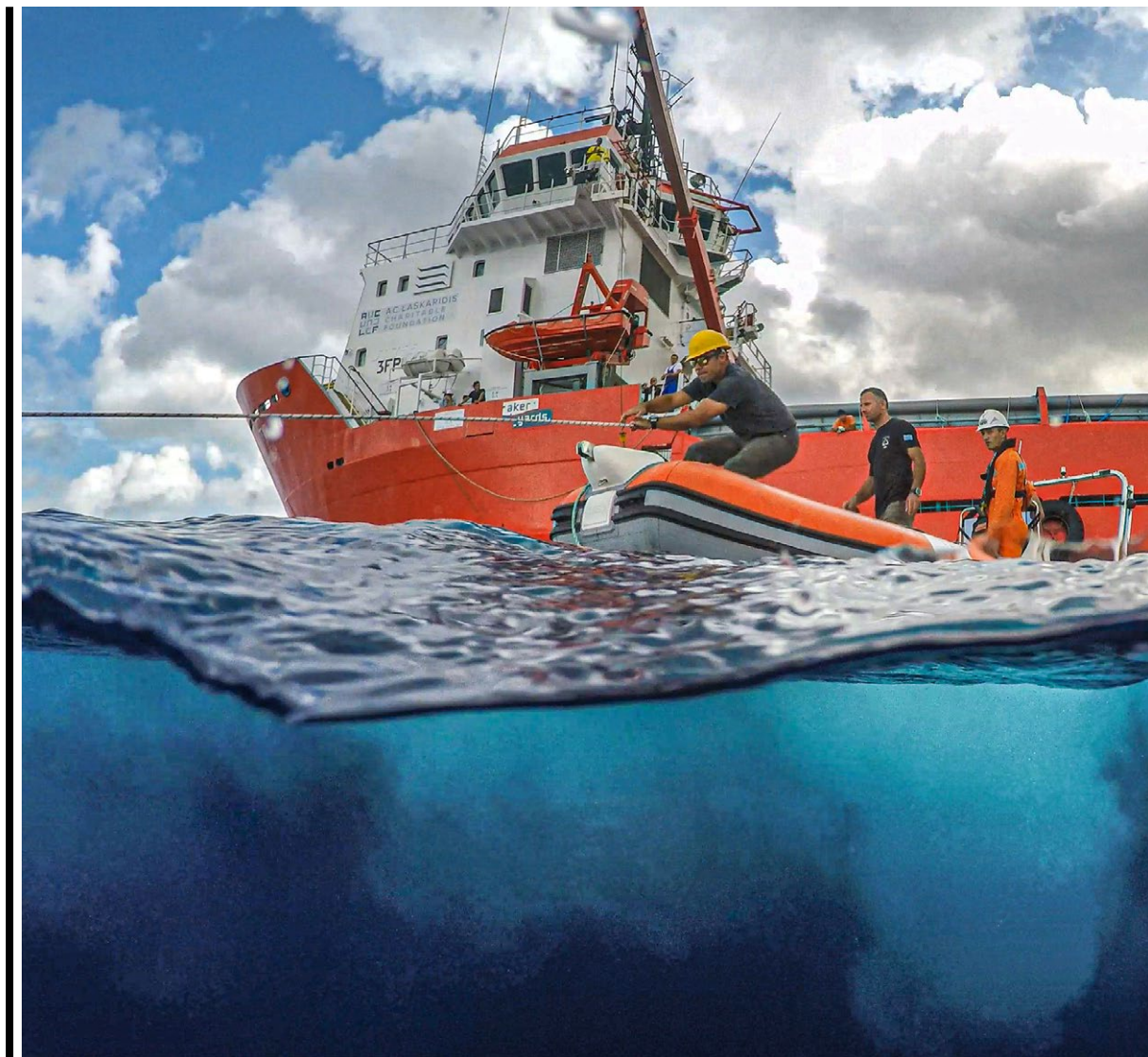
also hiding coins dating from the second half of the 3rd century BCE until the 1st century BCE. Silver cistophoric tetradrachms struck in Pergamon or Ephesus, depicting a cista mystica encircled by a crown of ivy leaves on the obverse and two snakes winding around a quiv-

er on the reverse, obviously dated shortly before 80 BCE, while bronze coins from various areas of the Mediterranean were indicative of the ship's wide range of itineraries.²⁰

Perhaps the most significant find on this shipwreck was the Antikythera Mechanism, the most ancient astronomical calculator and calendar, often described as the "first computer of humankind". Its oxidized fragments, discovered in the summer of 1901, were first examined by Spyridon Stais, Education Minister, and Gavriil Vyzantinos²¹, head of the Ephorate of Antiquities, after they had remained in the warehouse of the National Archaeological Museum for eight months. Many archaeologists and historians of science and technology, scholars of literature, epigraphy, astronomy, physics, mathematics, engineering etc. have shown great interest since then. During the first years they characterised the mechanism as an astrolabe, an orrery or a naval instrument.

Derek de Solla Price, British physicist and historian of technology, Professor of History of Sciences in Yale University, studied the Mechanism for many years and published his first notes in 1955. In 1974 he published one of the most definitive books²² on the Mechanism²³, where he stated that it was a mechanism calculating

20. Tselekas P, 2012, pp. 216-219 (with related bibliographical reference). **21.** Proskynitopoulou R., 2012, pp. 228-231 (with related bibliographical reference). **22.** Price, 1955, pp. 811-813.

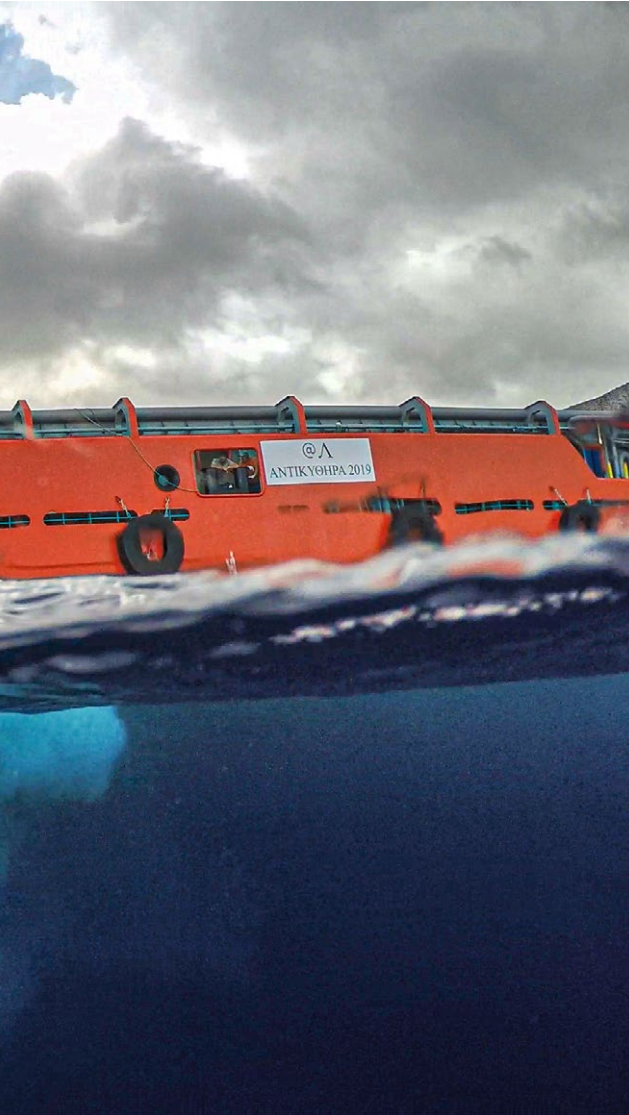

και δείκτες. Ήταν τοποθετημένος σε ένα ξύλινο πλαίσιο με μεταλλικά καλύμματα και στις δύο όψεις, τα οποία ήταν καλυμμένα με επιγραφές επεξηγηματικές για τη λειτουργία του οργάνου, καθώς και για διάφορα αστρονομικά φαινόμενα. Μία χειροκίνητη λαβή, στη μία στενή πλευρά του,

κινούσε ταυτόχρονα όλους τους δείκτες μέσω των γραναζιών και των αξόνων που τους συνέδεαν. Με αυτό τον τρόπο, κάθε φορά που επιλεγόταν μία ημερομηνία στην πρόσθια κλίμακα των 365 ημερών οι υπόλοιποι δείκτες έδιναν όλες τις διαθέσιμες αστρονομικές πληροφορίες

γι' αυτή την ημερομηνία και, αντίστροφα, κάθε φορά που ο χρήστης έφερνε τον δείκτη σε ένα αστρονομικό φαινόμενο μπορούσε να δει την ημερομηνία στην οποία αυτό το συγκεκριμένο φαινόμενο θα συνέβαινε²⁴. Ο Μηχανισμός έφερε στην πρόσθια όψη δυο ομόκεντρες

κλίμακες στις παρυφές ενός μεγάλου δίσκου. Στην εξωτερική κλίμακα είχαν χαραχθεί, στα ελληνικά, οι μήνες του Αιγυπτιακού ημερολογίου. Η εσωτερική κλίμακα αντιστοιχούσε στο Ζωδιακό κύκλο, αναγράφοντας στα ελληνικά τα ονόματα των Ζωδίων, καθώς και γράμματα-δείκτες που

the solar and lunar calendar, indicating the positions of the sun and the moon, tracking some astronomical cycles and the positions of the planets. According to Price, the engineer who constructed it, maybe around 87 BCE, worked with the school of Posidonius in Rhodes and followed the tradition of "sphere-making", or constructing planetarium-like devices, according to Archimedes.

The Mechanism was made of gear wheels, discs, axles and pointers. It was placed in a wooden framework with metal covers on both sides, which featured inscriptions of operation guidelines and explanations of astronomical phenomena.

A manual handle on one side moved all the gear wheels and the connecting axles at the same time. In this way, every time a date was selected from the front scale of 365 days the other pointers gave all the available astronomical infor-

mation about this date, and inversely, every time the user adjusted the pointer to an astronomical phenomenon he could view the date on which this would happen.²⁴

On the front plate the Mechanism featured two concentric dials around a large disc. The outer dial features the months of the Egyptian calendar in Greek. The inner dial presented the zodiac circle with the names of the zodiac signs in Greek, as well as letters referring to a Parapegma, or an astronomical calendar following the movement of the stars and constellations throughout the year. The dial on the front plate also featured the pointer of the sun, that indicated the movement of the sun on the zodiac scale, and the pointer of the moon, maybe with a rotating half-white and half-black ball, indicated the phases of the moon as it rotated with variable speed around the zodiac circle in order to reproduce the apparently variable movement of

23. Price 1975, *Gears from the Greeks. The Antikythera Mechanism. A Calendar Computer from ca. 80 B.C.*, New York. **24.** Bitsakis G., 2012, pp. 101.

Το ερευνητικό πλοίο «ΤΥΦΩΝΑΣ» στον χώρο του ναυαγίου των Αντικυθήρων σε λειτουργία αυτόματης διατήρησης θέσης δίχως αγκυροβόλιο (Dynamic Positioning) κατά τη διάρκεια της έρευνας. The research vessel TYPHONAS in the area of the Antikythera shipwreck in Dynamic Positioning mode during the exploration.

παραπέμπουν στις παρατηρήσεις του Παραπίγματος ή αλλιώς ενός αστρικού ημερολογίου που παρακολουθούσε τις ανατολές και τις δύσεις άστρων και αστερισμών στον επίσης κύκλο. Τις κλίμακες της πρόσθιας όψης διέτρεχαν ο δείκτης του Ήλιου, που έδειχνε την κίνηση του Ήλιου

στη Ζωδιακή κλίμακα, και ο δείκτης της Σελήνης ο οποίος, αποτελούμενος ίσως από ένα περιστρεφόμενο σφαιρίδιο μισό λευκό και μισό μαύρο, έδειχνε τις φάσεις της Σελήνης, τη στιγμή που περιστρεφόταν με μεταβλητή ταχύτητα γύρω από τον Ζωδιακό, ώστε να αναπαράγεται η φαινόμενη

μεταβλητή κίνηση της Σελήνης. Εκτός από τον Ήλιο και τη Σελήνη, η πρόσθια όψη αναπαρήγαγε, πιθανότατα, και τον τότε σύγχρονο Ελληνικό «κόσμο», περιέχοντας δείκτες και για τους πέντε γνωστούς στην αρχαιότητα Πλανήτες (Ερμής, Αφροδίτη, Άρης, Δίας και Κρόνος).

Στην οπίσθια όψη είναι χαραγμένες δυο μεγάλες σπείρες με 235 και 223 υποδιαίρεσεις. Η άνω σπείρα αποτελεί ένα πλήρες ημερολόγιο του Μένωνος με τους 235 μήνες 29 και 30 ημερών για τα 19 έτη μιας «Μετωνικής» περιόδου. Στο εσωτερικό της άνω σπείρας ήταν υποθετικά τοπο-

24. Μπισσάκης Γ., 2012, σελ. 101

θετημένος ο δείκτης του Καλ-λίππου, ενώ στην εκ διαμέτρου αντίθετη πλευρά βρισκόταν ο δείκτης της Ολυμπιάδας, με κάθε τεταρτημόριο του κύκλου να αντιστοιχεί σε ένα από τα τέσσερα έτη της Ολυμπιάδας. Τα ονόματα σημαντικών πανελληνίων αγώνων και εορτών, όπως τα Νέμεα, τα Ίσθμια, τα Πύθια, τα Νάα και τα Ολύμπια, βρισκόταν περιμετρικά της κλίμακας. Στην κάτω σπείρα κινούνταν ο δείκτης του Σάρου με τους 223 μήνες της αντίστοιχης περιόδου. Τα εγχάρακτα σύμβολα σε ορισμένες από τις 223 υποδιαιρέσεις της κλίμακας παρέπεμπαν σε πιθανές εκλείψεις.

Σήμερα πλέον είναι ευρέως αποδεκτό πως ο Μηχανισμός εκτελούσε τον ηλιακό, σεληνιακό και ζωδιακό κύκλο, υπο-

λόγιζε γνωστές αστρονομικές περιόδους όπως τον κύκλο του Μέτωνα και του Σάρου, προέβλεπε εκλείψεις Ηλίου και Σελήνης, κινήσεις πλανητών, ενώ ταυτόχρονα είχε τη δυνατότητα να υπολογίσει τους ολυμπιακούς ή άλλους αγώνες της αρχαιότητας²⁵. Πολλά ερωτήματα σχετικά με την προέλευση αλλά και τη λειτουργία του παραμένουν ακόμα αναπάντητα, τη στιγμή που κατασκευάζονται διαρκώς ομοιώματά του. Το βέβαιο είναι πως ο Μηχανισμός των Αντικυθήρων ανατρέπει τις απόψεις των μελετητών σχετικά με τις δυνατότητες της αρχαίας ελληνικής τεχνολογίας και θέτει αναπάντητα ερωτήματα σχετικά με το τι προηγήθηκε και το τι ακολούθησε στον χώρο της επιστήμης²⁶, καθώς είναι ο αρχαιότερος πολυσύν-

θετος αστρονομικός φορητός υπολογιστής, ο πρώτος γνωστός συναρμολογούμενος μηχανισμός στον κόσμο και ο μοναδικός που έχει βρεθεί ως σήμερα²⁷.

Το έτος 2012 πραγματοποιήθηκε καταδυτικός περίπλους των Αντικυθήρων από επιστημονικούς δύτες και αρχαιολόγους εξοπλισμένους με καταδυτικές συσκευές ανακύκλωσης αερίου και υποβρύχιους ηλεκτρικούς προωθητήρες σε βάθη μέχρι 40 μ. Στόχος ήταν ο επανεπισημοποίησης της θέσης του ναυαγίου των Αντικυθήρων και η καταγραφή άλλων θέσεων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. Κατά τη διάρκεια της επιφανειακής έρευνας εντοπίστηκαν σε βάθος 42 μ. κατάλοιπα αρχαίου ναυαγίου ρωμαϊκής περιόδου στην περιοχή Πατα-

κιάνα από όπου ανελκυστήκαν αντικείμενα κεραμικής (αμφορέας Lamboglia II και θραύσμα στρωτήρα κεράμου) και μολύβδινα στοιχεία Ρωμαϊκής άγκυρας (σύνδεσμος και στύπος). Πλήθος ευρημάτων εντοπίστηκαν επίσης εντός του κόλπου του Ποταμού Αντικυθήρων, ιδιαίτερα στη Δυτική πλευρά αυτού. Το 2013 πραγματοποιήθηκε σύνομη επίσκεψη (2 ημέρες) στον χώρο από όπου είχαν ανελκυσθεί τα αντικείμενα κατά την προηγούμενη ερευνητική περίοδο, και επεκτείνοντας την επιφανειακή έρευνα προς Βορρά εντοπίστηκε από επιστημονικούς δύτες σε απόσταση 400 μ. μια ακόμη συγκέντρωση θραυσμένων κεραμικής αποτελούμενης και από τμήματα αμφορέων ρωμαϊκής περιόδου. Μεταξύ

Ο επιστημονικά υπεύθυνος της έρευνας Δρ Γεώργιος Κουτσουφλάκης και η προϊσταμένη του τμήματος συντήρησης της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων Χρύσα Φουσεκί εξετάζουν ξύλινο τμήμα πλοίου με χάλκινα καρφιά που ανελκυστήκαν από το ναυάγιο των Αντικυθήρων. Dr Georgios Koutsouflakis, scientific director of the exploration, and Chrysa Fouseki, head of the Conservation Department at the Ephorate of Underwater Antiquities, examine a wooden part of the ship with copper nails, recovered from the Antikythera shipwreck.

των δύο χώρων παρατηρήθηκε παντελής έλλειψη άλλων ευρημάτων, συμβάλλοντας στο συμπέρασμα ότι αφορούν πιθανά σε δύο ξεχωριστά ναυάγια, τα οποία ονομάστηκαν για τους σκοπούς της έρευνας ναυάγιο Α (Βόρειο) και ναυάγιο Β (Νότιο). Τόσο από τα διαθέσιμα στοιχεία των ερευνών του 1976, όσο και από τα συμπεράσματα του έτους 2013, προκύπτει ότι ο χώρος όπου είχαν εντοπιστεί τα ευρήματα του Ναυαγίου των Αντικυθήρων αντιστοιχεί σε εκείνον του ναυαγίου Α. Πραγματοποιήθηκε λεπτομερής βυθομετρική χαρτογράφηση του χώρου των ναυαγίων Α και Β σε βάθη μέχρι τα 75 μ. χρησιμοποιώντας ηχοβολιστικό σύστημα τύπου Edgetech 4600.

Το 2014 ολοκληρώθηκε η τοπογραφική αποτύπωση της θέσης των ναυαγίων με τη βοήθεια του Αυτόνομου Υποβρύχιου Οχήματος (ΑΥ) Sirius ιδιοκτησίας του πανεπιστημίου του Σύδνεϋ, η λειτουργία του οποίου υποστηρίχθηκε από το σκάφος ΓΛΑΡΟΣ ιδιοκτησίας του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδου, και συνέβαλε στη δημιουργία τρισδιάστατου μοντέλου φωτογραφικής απεικόνισης και μοντέλου βυθομετρικής χαρτογράφησης. Οι εν λόγω απεικονίσεις εντάχθηκαν σε γεωπληροφοριακό σύστημα (GIS) και σε αυτό τοποθετήθηκαν οι διαθέσιμες πληροφορίες από τις δράσεις των ετών 1901-1904, όπως αυτές μπορούσαν να αποδελτιωθούν από τις διαθέσιμες

the moon. Beside the sun and the moon, the front plate also comprised, most probably, the Greek "world" that was known at the time, with pointers for the five planets known in Antiquity (Mercury, Venus, Mars, Jupiter and Saturn). The back plate features two large spirals with 235 and 223 subsections. The upper spiral is a full Metonic calendar with 235 months of 29 and 30 days for the 19 years of a "Metonic" period. Inside the upper spiral was supposed to be the pointer of Kallipos and on the diametrically opposite side the pointer of Olympiad, with each quadrant of the circle corresponding to one of the four years of the Olympic Games. The names of important Panhellenic games and feasts, such as the Nemea, the Isthmia, the Pythia, the Naa and the Olympia games, were found around the dial. The lower spiral featured the Saros pointer with the 223 months of the respective period. The engraved symbols on some of the 223 subsections referred to possible eclipses.

Today it is widely accepted that the Mechanism indicated the solar, lunar and zodiac cycle, calculated the astronomical periods known at the time such as the cycles of Meton and Saros, predicted solar and lunar eclipses and movements of the planets, also having the ability to calculate the Olympic and other Games in Antiquity.²⁵ Many questions about the origins and the oper-

ation of the Mechanism remain unanswered, while its replicas are being manufactured constantly. One thing is certain: the Mechanism of Antikythera disrupts the research about the capacities of ancient Greek technology and raises unanswered questions regarding what preceded it and what followed it in the field of science²⁶, as it is the most ancient intricate astronomical portable computer, the first known assembled mechanism and the only one that has been discovered to this day.²⁷ In 2012 scientific divers and archaeologists, equipped with rebreathers and underwater electric thrusters, circumnavigated the island at a depth of 40 metres. Their aim was to re-identify the position of the Antikythera wreck and other sites of archaeological interest. During the surface exploration, remains of an ancient Roman shipwreck were found at a depth of 42 metres in the Patakiana area, where ceramics (Lamboglia II type amphora and a fragment of roof tile) and lead elements of a Roman anchor (joint and stock) were brought to light. Many finds were also discovered in the bay of Potamos, especially on the western side.

In 2013 a brief visit (2 days) was organized to the area where the objects had been revealed previously. When surface exploration was extended to the north, scientific divers discovered another accumulation of fragmented

25. Μάγκου Ε., σελ. 232-240 **26.**

Ομάδα Μηχανισμού των Αντικυθήρων, 2012, σελ. 272 **27.** Ζαφειροπούλου Μ., 2012, σελ. 247

25. Magkou E., pp. 232-240. **26.** The Antikythera Mechanism Team, 2012, p. 272. **27.** Zafeiropoulou M., 2012, p. 247.

πηγές, καθώς και τα στοιχεία της έρευνας του 1976 που διεξήγαγε το τότε ΥΠΠΕ με επόπτη τον αρχαιολόγο Λάζαρο Κολώνα, σε συνεργασία με τον πλοίαρχο Jacques Cousteau, το πλήρωμα του Calypso και Έλληνες εθελοντές από το Ινστιτούτο Ενάλιων Αρχαιολογικών Ερευνών. Στο ναυάγιο των Αντικυθήρων πραγματοποιήθηκε η πρώτη καταγεγραμμένη υποθαλάσσια αρχαιολογική έρευνα παγκοσμίως, ενώ η περιοχική εντοπισμού του αποτέλεσε τον χώρο δοκιμής πρωτότυπων συστημάτων υποθαλάσσιας έρευνας σε όλες τις ερευνητικές περιόδους. Η καταδυτική συσκευή (σκάφανδρο) που χρησιμοποιούσαν οι δύτες, το έτος 1901, ήταν προϊόν νέας τεχνολογίας για εκείνη την εποχή, όπως αντίστοιχα ήταν η αυτόνομη αναπνευστική συσκευή SCUBA (Self Contained Underwater Breathing Apparatus), η οποία χρησιμοποιήθηκε στις έρευνες του 1976 μαζί με το σύστημα αναρρόφησης άμμου "Suceuse" και το βαθυσκάφος Soucoupe. Στις νεότερες έρευνες, 2012-17, χρησιμοποιήθηκαν αυτόνομες αναπνευστικές συσκευές CCBA (Closed Circuit Breathing Apparatus), η συσκευή Exosuit και άλλα συστήματα νέας τεχνολογίας. Αναφορικά με τη Συσκευή Κατάδυσης μιας Ατμόσφαιρας (Atmospheric Diving System - ADS), Exosuit, κατασκευής της Καναδικής Εταιρείας Nuayco, που παραχωρήθηκε από την

ιδιοκτήτρια εταιρεία J.F. White Contracting Co., πρόκειται για ένα μονοθέσιο υποβρύχιο όχημα, με ανθρωπόμορφο σχήμα, εξαρτώμενο από την επιφάνεια, με οκτάωρη αυτονομία, ενσωματωμένους προωθητήρες και μέγιστο βάθος δράσης τα 300 μ., το οποίο παρέχει τη δυνατότητα διαρκούς επικοινωνίας του πιλότου με το προσωπικό επιφάνειας, ζωντανής μετάδοσης εικόνας του βυθού και περιορισμένης παρέμβασης μέσω προσαρμοσμένων χειριστηρίων. Στις 7 Οκτωβρίου 2014 το Exosuit χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά παγκοσμίως σε ενάλια αρχαιολογική έρευνα. Για την υποστήριξη του συστήματος παραχωρήθηκε από το Πολεμικό Ναυτικό το πλοίο ΦΘ ΘΕΤΙΣ (Α-307) με το πλήρωμά του, καθώς και αυτόνομη ομάδα Βατραχανθρώπων της Διοίκησης Υποβρυχίων Καταστροφών.

Οι καταδύσεις που πραγματοποιήθηκαν από επιστημονικούς δύτες εξοπλισμένους με συσκευές ανακύκλωσης μικτών αερίων Trimix και φορητούς ανιχνευτές μετάλλων στην περιοχική του «Ναυαγίου Α», το έτος 2014, είχαν ως αποτέλεσμα τον εντοπισμό υποεπιφανειακών μεταλλικών στόχων οι οποίοι αποκαλύφθηκαν και επιβεβαιώθηκαν οπτικά.

Η περαιτέρω έρευνα στη θέση του ναυαγίου των Αντικυθήρων το 2014 έφερε στο φως ένα χάλκινο συμπαγές δόρυ με σαυρωτήρα, το οποίο προ-

Η Διευθύντρια της έρευνας Δρ Αγγελική Γ. Σίμωνσι εξετάζει αρχαιότητες στον βυθό των Αντικυθήρων κατά την έρευνα Οκτωβρίου 2019. Dr Angeliki Simosi, director of the exploration, examines antiquities in the Antikythera shipwreck in October 2019.

ceramics and amphorae from the Roman times.

No other finds were located between the two sites, leading to the conclusion that these were two separate wrecks, and for research purposes they were named shipwreck A (North) and shipwreck B (South). Evidence from the exploration in 1976 and the conclusions of the one in 2013 indicate that the site where the wreck of Antikythera had been discovered is the one of shipwreck A. Detailed bathymetric mapping was carried out in the sites of shipwrecks A and B at a depth of up to 75 metres, with the use of Edgetech 4600 sonar system.

In 2014 the topographic surveying of the exact position of the wrecks was completed with the use of AUV Sirius from the University of Sydney, whose operation was supported by the vessel GLAROS owned by the Aikaterini Laskaridis Foundation and which contributed to the creation of a three-dimensional model of photographic imaging and a model of bathymetric mapping. These were integrated with the geoinformation system and added the available information from activities in the years 1901-1904, as gathered from available sources, together with the results of the research carried out by the Ministry of Culture and Education in 1976, under the supervision of archaeologist Lazaros Kolonas in cooperation with captain Jacques

Cousteau, the crew of Calypso and Greek volunteers from the Institute of Underwater Archaeological Research.

The first underwater archaeological research in the whole world was carried out at the wreck of Antikythera, and the area was the site where prototypes developed for underwater exploration were tested. The diving suit that had been used in the year 1901 was representative of a new technology at the time, as was the Self-Contained Underwater Breathing Apparatus (SCUBA) which was used there in 1976 along with the "Suceuse" sand suction system and the Soucoupe bathyscaphe. During the recent research, in the years 2012-17, Closed Circuit Breathing Apparatus (CCBA), the Exosuit equipment and other new technologies were used. As for the Atmospheric Diving System (ADS) "Exosuit", a product of the Canadian Nuytco company, donated by owner J.F. White Contracting Co., it is a single-seater underwater vessel with a human shape, tethered to the surface, with eight hours autonomy, built-in thrusters and a maximum depth of 300 metres, constant communication of the pilot with the surface staff, live video feed and limited control through specially adapted throttles. On 7 October 2014 the Exosuit was used for the first time in underwater archaeological research globally.

Ανεύρεση χρυσού δαχτυλιδιού από την υποβρύχια ανασκαφική έρευνα του έτους 2016 σε βάθος 51 μ. στο ναυάγιο των Αντικυθήρων. Gold ring found in the underwater exploration of 2016 at a depth of 51 m. in the Antikythera shipwreck.

έρχεται είτε από χάλκινο είτε από μαρμάρينو άγαλμα και φέρει ομοιότητες με το δόρυ στο ανάγλυφο της Σκεπτομένης Αθηνάς του 460 π.Χ. (Μουσείο Ακρόπολης), καθώς κι έναν χάλκινο δακτύλιο προσαρμοσμένο σε χάλκινο καρφί (καβίλια), ο οποίος σώζει στο στέλεχος του συσσωμάτωμα κι ενδέχεται να περιλαμβάνει ξύλο του πλοίου όπου ήταν προσπλωμένος. Επίσης, ανελκύστηκε, δειγματοληπτικά, τμήμα φύλλου μολύβδου, το οποίο προέρχεται από την μολύβδινη επένδυση των υφάλων του αρχαίου σκάφους, ενώ ταυτόχρονα ανελκύστηκε ένας ακόμα μολύβδινος στύπος άγκυρας, ο οποίος είχε εντοπιστεί το 2013, μαζί με άλλα επιφανειακά ευρήματα, μεταξύ των οποίων ένας δακτύλιος και μία χάλκινη απόληξη σπριγγματος κλίνης, καθώς και μία σχεδόν ακέραιη λάγυνος.

Το έτος 2015 εξελίχθηκε εξειδικευμένο σύστημα υποβρύχιας ανασκαφής κατάλληλο για χρήση στο μεγάλο βάθος του ναυαγίου, το οποίο αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα για την έναρξη της συστηματικής ανασκαφής. Παράλληλα επεκτάθηκε η έρευνα για υποεπιφανειακούς μεταλλικούς στόχους με τη βοήθεια φορητού υποβρύχιου ανιχνευτή μετάλλων και καθορίστηκαν περιμε-

τρικά τα όρια του χώρου του ναυαγίου.

Τα ευρήματα από την ανασκαφική τομή αλλά και τους επιφανειακούς καθαρισμούς ήταν τα εξής: τμήμα ξύλου με τώρνο από το κέλυφος του πλοίου, χάλκινα καρφιά, μολύβδινα τμήματα από την εξωτερική επένδυση του πλοίου, χάλκινα και μολύβδινα ελάσματα, δύο μολύβδινοι πυρήνες ξύλινου στύπου άγκυρας, ένας ακέραιος οξυψύθμενος Κώος αμφορέας²⁸, χρονολγούμενος στο β΄ μισό του 2ου αι. π.Χ., θραύσματα αμφορέων και λεπτής κεραμικής, μία μικρή λάγυνος με φακοειδές σώμα και ψηλό κυλινδρικό λαιμό που το ανώτερο τμήμα του εξωτερικά διευρύνεται και διαμορφώνεται σε τρεις πλαστικούς δακτυλίους, θραύσματα γυάλινων αγγείων και ειδικότερα τμήματα γυάλινου σκύφου και ψηφιδωτής φιάλης του α΄ μισού του 1ου αι. π.Χ.²⁹, τμήμα οστέινου αυλού συγκολλημένο από δυο θραύσματα³⁰, γυάλινος πεσός επιτραπέζιου παιχνιδιού από υαλόμαζα μπλε χρώματος³¹, χάλκινο τμήμα επίπλου και λίθινο διάτρητο τετράπλευρο αντικείμενο το οποίο στη μία πλευρά φέρει συμμετρικά 12 κυκλικές οπές, ενώ στην άλλη διαθέτει τετράπλευρη εσοχή πληρωμένη από αδιάγνωστο υλικό.

The Greek Navy provided the vessel *HN Thefis* (A-307) and its crew as well as an autonomous team of seal divers to support its deployment.

Scientists who dived with the Trimix recycling equipment and the portable metal detectors in the area of shipwreck A in 2014 located metal objects under the seabed, which they brought up and identified.

Further research in the Antikythera wreck site in 2014 revealed a bronze spear with a spear butt, which originates from a bronze or marble statue and resembles the spear in the relief of Mourning Athena dating from 460 BCE (Acropolis Museum), as well as a bronze ring on a bronze dowel, with aggregate material on it, perhaps comprising part of the wooden ship where it was attached. Part of a lead sheet was also recovered, for sampling purposes, from the lead coating of the ancient ship's hull, as was another lead anchor stock which had been located in 2013, along with other surface findings such as a ring and a bronze tip of a bed support as well as an almost intact lagynos.

In 2015 a special system of underwater exploration was developed for use in the great depth of the shipwreck and was definitive for the begin-

ning of systematic excavation. In parallel, the search for metal objects under the seabed developed with the use of the portable underwater metal detector, and the boundaries of the shipwreck were identified.

The findings of the excavation and the seafloor cleaning were the following: a piece of wood with a pin from the ship's hull, bronze nails, lead parts from the outer coating of the ship, bronze and lead sheets, two lead balls from a wooden anchor stock, an intact pointed amphora²⁸ from Kos, which dated from the second half of the 2nd century BCE, fragments from amphorae and ceramics, a small lagynos with a flat body and a tall cylindrical neck which widens at the top and forms three rings, fragments of glassware, in particular pieces of a glass skyphos and a mosaic phiale which date from the second half of the 1st century BCE²⁹, a part of an ivory aulos in two pieces³⁰, a glass piece of a boardgame made of blue glass paste³¹, a bronze piece from furniture and a rectangular perforated stone object with 12 symmetrical round holes on one side and a rectangular pocket filled with unknown material on the other side.

In 2016 a special metal detector with enhanced capacity

28. Ο συγκεκριμένος αμφορέας φέρει ομοιότητες με τους οξυψύθμενους αμφορείς από τη Ρόδο, την Κω και την Έφesus, οι οποίοι ανελκύστηκαν το 1900-1901 και 1976 και χρονολογούνται στα μέσα του 1ου αι. π.Χ.

29. Τα συγκεκριμένα τμήματα φέρουν πολλές ομοιότητες με τα τμήματα γυάλινων σκύφων και την ψηφιδωτή φιάλη που είχαν εντοπιστεί κατά τη διάρκεια των ερευνών 1900-1901. **30.** Αντίστοιχοι οστέινοι αυλός, χρονολογούμενος στον 1ο αι. π.Χ., είχε εντοπιστεί και στις έρευνες των παλαιότερων χρόνων (1900-1901, 1976). **31.** Αντίστοιχοι λίθινοι και γυάλινοι πεσοί επιτραπέζιου παιχνιδιού, χρονολογούμενοι στον 1ο αι. π.Χ., είχαν ανελκυστεί στις έρευνες του 1900-1901 και 1976.

28. This amphora resembles the pointed amphorae from Rhodes, Kos and Ephesus, which dated from the mid-1st century BCE, brought to light in 1900-1901. **29.** These pieces resemble a lot the pieces of glass skyphoi and the glass phiale that had been discovered during the search in 1900-1901. **30.** A similar aulos dating from the 1st century BCE had also been discovered during older excavations (1900-1901, 1976). **31.** Similar stone and glass pieces of boardgame, dating from the 1st century BCE, had been discovered during excavations in 1900-1901 and 1976.

Το έτος 2016 εξελίχθηκε εξειδικευμένος ανικνευτής με-τάλλων μεγάλης δεισδυτικής ικανότητας, ο οποίος χρησι-μοποιήθηκε με επιτυχία στο πεδίο της έρευνας. Επιπλέον διενεργήθηκε πλήθος δοκι-μαστικών τομών σε μεγάλη έκταση και επεκτάθηκε η τομή που ξεκίνησε το προηγούμενο έτος.

Ορισμένα από τα σημαντι-κότερα ευρήματα αυτής της χρονιάς ήταν: ένα χάλκινο δόρυ με την φυλλόσχημη αιχ-μή του³², τέσσερα θραύσματα μαρμάρινων αγαλμάτων, από τα οποία ξεχωρίζει ένας καρπός αριστερού χεριού³³, καθώς και η απόληξη ενός ποδιού από ξύλινο έπιπλο με χάλκινη επένδυση³⁴. Αμφο-ρείς, τρεις λάγνυοι, εκ των οποίων η πρώτη είναι ελλειπής ως προς τμήμα του χείλους, η δεύτερη έχει έντονα πεπλα-τυσμένο σώμα που σχηματίζει γωνίωση στον ώμο και στρι-φτή λαβή και η τρίτη είναι σχε-δόν ακέραιη με πεπλατυσμένη λαβή³⁵, μια ακέραιη οινόκοπη με κωνικό σώμα και ευρύ λαι-μό που απολήγει σε κάθετο χείλος ελαφρά έξω νεύον διαχωριζόμενο με ανάγλυφο δακτύλιο, τμήμα χάλκινου αγ-

γείου³⁶ κι ένα χρυσό δακτυλί-δι από το οποίο απουσιάζει ο ένθετος ημιπολύτιμος λίθος ή υαλόμαζα³⁷ ανελκύστηκαν επίσης, καθώς και τμήμα από το σώμα γυάλινης ψηφιδωτής φιάλης στην οποία κυριαρχεί το ιώδες μπλε χρώμα ενώ στο χείλος σώζεται στρεπτή ίνα κίτρινου και λευκού γυαλιού. Μαζί με αυτό το τμήμα εντοπί-στηκε και ένα άλλο από σώμα γυάλινης ψηφιδωτής φιάλης, αποτελούμενο από δυο συ-γκολλημένα τμήματα και το οποίο φέρει διακόσμηση από δισκάρια ιώδους χρώματος με λευκές σπείρες που έχουν μπλε πυρήνες μέσα σε κίτρι-νους κύκλους. Στο χείλος σώ-ζεται στρεπτή ίνα κίτρινου και λευκού γυαλιού³⁸.

Επίσης, εντοπίστηκαν ιδιαίτε-ρα διαφωτιστικά ευρήματα του αρχαίου σκάφους όπως η καρφιά διαφόρων τύπων, μάζα ρητίνης, φύλλα από την επιμο-λύβδωση, τυλιγμένα ή διπλω-μένα μολύβδινα ελάσματα, ένας μολύβδινος σωλήνας πιθανότατα από την αντίλια υδάτων (σεντίνα) του πλοίου κι ένα μολύβδινο βάρος (ίσως αντίβαρο) 100 περίπου κιλών, ενώ επιβεβαιώθηκε η ύπαρξη δεύτερου αρχαίου σκάφους

of penetration was developed and successfully used in the area. Also, numerous trial ex-cavations were carried out in an extensive area and the sec-tion that had been opened the previous year was expanded even more.

Some of the most important findings during that year were the following: a bronze spear with a leaf-shaped point³², four fragments of marble statues, the most notable one being the wrist from a left hand³³, and the foot of wooden furniture with bronze coating³⁴. Amphorae, three lagynoi, one of which misses a part of the rim, a sec-ond one with a very flattened body with an angulation and a twisted handle, and a third one almost intact, with a flattened handle³⁵; an intact oenochoe with a conical body and a wide neck ending on a slightly outward vertical rim separated by an embossed ring, a piece of a bronze pot³⁶ and a gold ring without its inlaid semi-pre-cious stone or glass paste³⁷, were also discovered; in ad-dition, part of the body of a mosaic glass phiale where the violet-blue colour is dominant and the rim has a twisted band

of yellow and white glass. Along with that, another part of the body of a mosaic glass phiale was discovered, made of two pieces welded together, decorated with violet discs with white spirals that have blue centres with yellow circles. The rim has a twisted band of yellow and white glass.³⁸ Ample information was also provided by findings such as various nails, sheets of lead coating, wrapped or folded lead leaves, a lead pipe that probably came from a water pump on the ship and a lead object (maybe counterweight) of around 100 kilograms, while the existence of a sec-ond ancient shipwreck was confirmed with the finding of a second lead tubing with a different diameter and many nails, tiles, amphorae and lagynoi of various types. During the same year's explo-ration, remains of human skel-etons were also discovered, and after a preliminary study by the Natural History Muse-um of Denmark in cooperation with the University of Copen-hagen, it was found that they belong to a woman with many genetic traits from the Eastern

32. Το συγκεκριμένο δόρυ είναι το δεύτερο που εντοπίστηκε μετά από εκείνο που ανελκύστηκε το 2014. **33.** Φέρει ομοιότητες με το αντίστοιχο δεξί χέρι μαρμάρινου αγάλματος που είχε ανελκυσθεί στις έρευνες του 1900-1901 και χρονολογείται στις αρχές του 1ου αι. π.Χ. **34.** Το συγκεκριμένο εύρημα παραπέμπει στο άκρο προσκεφάλου κλίνης που είχε εντοπιστεί στις έρευνες του 1900-1901 κατά τη διάρκεια των ερευνών του 1900-1901 και χρονολογείται στα τέλη του 2ου-1ου αι. π.Χ. **37.** Το δακτυλίδι αυτό θυμίζει ένα αντίστοιχο του τέλους του 2ου αι.-α' μισό 1ου αι. π.Χ. που είχε ανελκυσθεί στις έρευνες του 1976. **38.** Τα προαναφερθέντα θραύσματα γυάλινων αγγείων παρουσιάζουν πολλές ομοιότητες με τα αντίστοιχα των ερευνών του 1900-1901.

32. This spear is the second one that has been discovered, after the first one in 2014. **33.** It resembles the right hand of a marble statue that had been discov-ered in 1900-1901 and it dates from the early 1st century BCE. **34.** This find is similar to the headrest of a bed that had been discovered in 1900-1901 and it dates from 150-100 BCE. **35.** The above mentioned lagynoi, as the similar ones that had been discovered in 1900-1901 and 1976, date from the 1st century BCE. **36.** This piece is similar to the bronze jug that had been discovered in 1900-1901 and dates from the late 2nd-1st century BCE. **37.** This ring resembles one that dates from the late 2nd-early 1st century BCE and had been discovered in 1976. **38.** The above mentioned fragments of glassware are very similar to those discovered in 1900-1901.

Στιγμιότυπο από την υποβρύχια ανασκαφική έρευνα του έτους 2016, σε βάθος -51μ. στο ναυάγιο των Αντικυθήρων. A scene from the underwater exploration in 2016 at a depth of 51 m. in the Antikythera shipwreck.

στον χώρο με την εύρεση ενός δεύτερου μολύβδινου σωλήνα διαφορετικού διαμετρήματος από τον πρώτο και πολλών καρφιών, κεράμων, αμφορέων και λαγυνών διαφορετικών τύπων.

Στις έρευνες της συγκεκριμένης χρονιάς συλλέχθηκαν και ανθρώπινα σκελετικά υπολείμματα, τα οποία, κατόπιν μιας προκαταρκτικής μελέτης που έγινε από το Natural History Museum της Δανίας σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης, πιθανότατα

Mediterranean or the Near East.³⁹

In 2017 exploration focused on the upper inclined section of the seabed. There were indications that the site of the wreck had been covered by large boulders due to a landslide. The significant new findings came from that area. Scientists also expanded the cross-section that had been made in 2015 and 2016 with the use of the innovative excavation method with "blue light" that contributes to the identification

39. Schroeder H., Madrigal J.R., Velasco M.S., 2017.

ανήκουν σε γυναίκα με πολλά γενετικά στοιχεία από την Ανατολική Μεσόγειο ή την Εγγύς Ανατολή³⁹.

Το έτος 2017 το ερευνητικό ενδιαφέρον μεταφέρθηκε στο ανώτερο κεκλιμένο τμήμα του βυθού. Προέκυψαν ενδείξεις που συμβάλλουν στο συμπέρασμα ότι ο χώρος του ναυαγίου έχει καλυφθεί από μεγάλους ογκόλιθους, προϊόν καταλίθωσης των υπερκείμενων βράχων. Τα σημαντικά νέα ευρήματα προέκυψαν από εκείνη την περιοχή. Παράλληλα επεκτάθηκε η τομή των ετών 2015 και 2016 με εφαρμογή της πρωτοποριακής μεθόδου ανασκαφής με «Κυανό Φως» που συμβάλλει στη διάγνωση των οστέινων υπολειμμάτων. Από τον βυθό ανελκύστηκαν: ένα χάλκινο τμήμα αγάλματος που φέρει πτυχώσεις ενδύματος κι ένα χάλκινο δεξί χέρι, το οποίο σώζεται από τον ώμο μέχρι τα δάχτυλα. Επίσης, εντοπίστηκε ένα συσσωμάτωμα δημιουργημένο γύρω από κάποιο σιδερένιο αντικείμενο το οποίο έχει πλήρως οξειδωθεί αφήνοντας το αποτύπωμά του. Στο ίδιο συσσωμάτωμα παρατηρήθηκαν εγκλωβισμένα φύλλα μολύβδου, όστρακα και κομμάτια ξύλου, ενώ στο εσωτερικό του (σύμφωνα με ραδιογραφία) υπάρχει και μία μεσόμφαλη μεταλλική φιάλη. Εξίσου σημαντικό εύρημα ήταν και μία ορθογώνια, ακέραιη πλάκα από πολύχρωμο ερυθρωπό μάρμαρο, από επίστεψη τράπεζας με περιχίλιωμα στην κύρια όψη, διαστάσε-

ων 68 εκ. x 35 εκ. και πάχους 5 εκ., ενώ αποκαλύφθηκε και μία ακόμα ενσφράγιση λαβή αμφορέως.

Αξιοσημείωτη ήταν η εύρεση ενός χάλκινου, δισκοειδούς αντικειμένου, πολύ οξειδωμένου, με τέσσερις διάτρητες αποφύσεις, πάνω στο οποίο (σύμφωνα με τη ραδιογραφία) απεικονίζεται κάποιος ζώο, ίσως βοοειδής. Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του Δρ. Ι. Μπασιάκου από το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών «Δημόκριτος» που μελέτησε το συγκεκριμένο εύρημα για τη διερεύνηση της πιθανότητας να ανήκει στον Μηχανισμό των Αντικυθήρων (ως κάλυμμα ή κλείστρο), το δισκοειδές αυτό αντικείμενο εμφανίζει συμμετρική κυρτή (άνω) και κοίλη (κάτω) επιφάνεια κι επιπρόσθετα φέρει ανακτινική πάχυνση, η οποία αντιστοιχεί με ζωόμορφη παράσταση, όπως έχει επιβεβαιωθεί από ακτινογραφική/τομογραφική εξέταση. Πρόκειται, συνεπώς, για επιμελημένης κατασκευής μεταλλικό αντικείμενο, το οποίο δημιουργεί την αίσθηση αξιόλογης βαρύτητας και επιτρέπει την υπόθεση ύπαρξης, εν μέρει τουλάχιστον, μη «ορυκτοποιημένου» (και μη αποδομημένου) μεταλλικού πυρήνα στο εσωτερικό του⁴⁰. Το 2017, επιπρόσθετα, εντοπίστηκε και ξύλινο τμήμα του πλοίου (κέλυφος και νομείς)⁴¹, το οποίο, συνδυαζόμενο με τα ευρήματα του φορτίου και το σημείο εντοπισμού του, διασα-

allowing researchers to speculate about the existence, at least in part, of a non-"mineralized" (and non-deconstructed) metal core inside it.⁴⁰

Also in 2017, a wooden part of the ship was found (shell and rib)⁴¹, which sheds more light to the picture of the naval accident when combined with the findings and the discovery site and particularly with the indirect information acquired from the sponge divers in 1900. More small objects, fragments of ceramics, nails from the ship itself, sheets of the lead plating, and objects that are evidence of the presence of the team of Cousteau and the Ministry of Culture in 1976 were identified or brought to light. Finally, the excavation was extended to two more areas where fragments of bronze and marble statues were discovered under large boulders and they are expected to be retrieved from the seabed during future explorations, after appropriate measures for the safe removal of the boulders have been taken. All the explorations from 2012 until 2017, which have been carried out under the auspices of the Presidency of the Hellenic Republic, are conducted under the direction of Dr Angeliki Simosi, Head of the Ephorate of Underwater Antiquities, while the scientists responsible for the project are archaeologists Th. Theodoulou and D. Kourkoumelis from the EUA.

allowing researchers to speculate about the existence, at least in part, of a non-"mineralized" (and non-deconstructed) metal core inside it.⁴⁰ Also in 2017, a wooden part of the ship was found (shell and rib)⁴¹, which sheds more light to the picture of the naval accident when combined with the findings and the discovery site and particularly with the indirect information acquired from the sponge divers in 1900. More small objects, fragments of ceramics, nails from the ship itself, sheets of the lead plating, and objects that are evidence of the presence of the team of Cousteau and the Ministry of Culture in 1976 were identified or brought to light. Finally, the excavation was extended to two more areas where fragments of bronze and marble statues were discovered under large boulders and they are expected to be retrieved from the seabed during future explorations, after appropriate measures for the safe removal of the boulders have been taken. All the explorations from 2012 until 2017, which have been carried out under the auspices of the Presidency of the Hellenic Republic, are conducted under the direction of Dr Angeliki Simosi, Head of the Ephorate of Underwater Antiquities, while the scientists responsible for the project are archaeologists Th. Theodoulou and D. Kourkoumelis from the EUA.

39. Schroeder H., Madrigal J.R., Velasco M.S., 2017 40. Μπασιάκος Ι., 2018 41. Το ξύλινο αυτό τμήμα παρέμεινε στο σημείο εντοπισμού του και αναμένεται να ανελκυσθεί σε επόμενη ερευνητική περίοδο, αφού εξασφαλισθεί κατάλληλη προετοιμασία για τη συντήρησή του.

40. Basiakos I., 2018. 41. This wooden part remained onsite and will be brought up during the next exploration phase, after preparation for its conservation.

φνίζει περαιτέρω την εικόνα του ναυτικού ατυχήματος, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με την έμμεση πληροφόρηση των σφουγγαράδων το 1900. Περαιτέρω μικροαντικείμενα, θραύσματα κεραμικής, καρφιά από το ίδιο το πλοίο, ελάσματα από την επιμολύβδωση του σκάφους, καθώς και αντικείμενα που μαρτυρούν την παρουσία της ομάδας Cousteau-ΥΠΠΕ το 1976 σημάνθηκαν ή ανελκίστηκαν. Τέλος, η ανασκαφή επεκτάθηκε σε δύο ακόμα περιοχές, εντοπίζοντας κάτω από μεγάλους λίθινους όγκους θραύσματα χάλκινων και μαρμάρινων αγαλμάτων, τα οποία αναμένεται να ανασυρθούν από τον βυθό στις μελλοντικές έρευνες, αφού ληφθούν

Στιγμιότυπο από την υποβρύχια ανασκαφική έρευνα του έτους 2016, σε βάθος -51 μ. στο ναυάγιο των Αντικυθήρων. A scene from the underwater exploration in 2016 at a depth of 51 m. in the Antikythera shipwreck.

During the exploration periods of 2012-2016 the American Woods Hole Oceanographic Institution (WHOI) offered assistance and technological know-how. The exploration team also comprised archaeologists D. Conlin, B. Foley, A. Tourtas, scientific divers M. Tzefronis, L. Mercenier from the Ephorate, E. O'Brian, P. Short, A. Sotiriou, technicians J. Clark, M. Lombardi, S. Faszczka, R. Lacoss, photographers B. Seymour, J. Fardoulis, film-makers E. Kovacs, M. Tsimberopoulos, conservation scientist K. Giangrande and others. Active support was provided by the Hellenic Navy, with seal divers of the Underwater Demolition Unit and the ship *HN Thetis* which operated

τα κατάλληλα μέτρα για την ασφαλή μετακίνηση των ογκόλιθων που τα καλύπτουν.

Όλες οι έρευνες από το 2012 έως και το 2017, οι οποίες τέλεσαν υπό την αιγίδα της Προεδρίας της Ελληνικής Δημοκρατίας, διεξήχθησαν υπό τη Διεύθυνση της Προϊσταμένης της Εφορείας Εναλίων Αρχαιοτήτων Δρ. Α. Σίμωσι, με επιστημονικούς υπευθύνους τους αρχαιολόγους Θ. Θεοδούλου και Δ. Κουρκουμέλη, ενώ για τις περιόδους 2012-2016 το αμερικανικό Ωκεανογραφικό Ινστιτούτο του Woods Hole (WHOI) παρείχε τη συνδρομή και τεχνογνωσία του. Την ερευνητική ομάδα αποτέλεσαν επιπλέον οι αρχαιολόγοι D. Conlin, B. Foley, A. Τούρτας, οι Έλληνες και ξένοι επιστημονικοί δύτες Μ. Τζεφρόνης, Λ. Μερσενιέ της ΕΕΑ, Ε. Ο' Brian, P. Short, A. Σωτηρίου, οι τεχνικοί J. Clark, M. Lombardi, S. Faszczka, R. Lacoss, οι φωτογράφοι B. Seymour, J. Fardoulis, οι κινηματογραφιστές E. Kovacs, M. Τσιμπερόπουλος, η συντηρήτρια K. Giangrande κ.ά. Ενεργοί υποστηρικτές της έρευνας ήταν το Πολεμικό Ναυτικό με δύτες της Μονάδας Υποβρυχίων Καταστροφών, καθώς και με τη διάθεση της φραγματοθέτιδας «Θέτις», η οποία λειτούργησε ως βάση επιχειρήσεων για το ρομποτικό καταδυτικό σκάφανδρο Exosuit.

Η αποτύπωση με τη χρήση του αυτόνομου υποβρυχίου οχήματος Sirius έγινε από εξειδικευμένη ομάδα του Πανεπι-

στημίου του Σύδνεϋ, με τους O. Pizzaro, S. Williams, C. Lees, ενώ πολύ σημαντική ήταν η υποστήριξη των πληρωμάτων των ερευνητικών σκαφών «Ποσειδών», «Πέτρος-Ηρώ», «Νικόλας» με τους Δ. Ρωμύο, Δ. Δράκο, Θ. Χρονόπουλο, Κ. Κωτούλα, Μ. Κελαπδή και του σκάφους «Γλάρος» που διέθεσε το Ίδρυμα Λασκαρίδη με τον καπετάνιο Νικόλαο Μιχαηλίδη και το πλήρωμά του, του Γ. Μπισσάκη, μέλους της Ομάδας μελέτης του Μπχανισμού των Αντικυθήρων, που υποστήριξε οργανωτικά την έρευνα, καθώς και της κ. Κ. Αντωνιάδου, του Δ. Μανωλιάδη, του Η. Χαραλάμπους και της Δ. Κώτση οι οποίοι ανέλαβαν τη διατροφή της πολυπληθούς ομάδας.

Η χρηματοδότηση της έρευνας έγινε από πόρους που εξασφάλισε το Ωκεανογραφικό Ίδρυμα Woods Hole και η μη κερδοσκοπική εταιρεία Αργώ. Χορηγίες για την έρευνα διέθεσαν η ελβετική εταιρεία Hublot, η ΟΤΕ-COSMOTΕ, το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη, η J.F. Constructing Co., το Swordspoint Foundation, το Costa Navarino, οι οικογένειες James H. Orr, Michael Dubno, και Loren Blackford, Richard και Laetitia Garrriott de Cayeux, η Επιτροπή Εγχωρίου Περιουσίας Κυθήρων και Αντικυθήρων και το Ίδρυμα Agoney.

Κατά την ανασκαφή του ναυαγίου των Αντικυθήρων που διεξήχθη στην νεότερη έρευνα των περιόδων 2014 έως

και 2017, εφαρμόστηκε η μέθοδος τήρησης «ψηφιακού οπτικού ημερολογίου» με τη συμβολή της Αστικής μη Κερδοσκοπικής Εταιρείας ΑΡΓΩ. Επαγγελματίες κινηματογραφιστές μαγνητοσκοπούσαν κάθε λεπτομέρεια της έρευνας, με επίγειες, εναέριες και υποθαλάσσιες κάμερες, οι οποίες συχνά κατέγραφαν από διάφορες γωνίες ταυτόχρονα. Κάμερες είχαν προσαρμοστεί και στον καταδυτικό εξοπλισμό διαφόρων μελών της επιστημονικής ομάδας και κατέγραφαν διαρκώς. Το συγκεκριμένο αρχειακό υλικό δεν εξυπηρετεί μόνο τον σκοπό του λεπτομερούς και αντικειμενικού ημερολογίου της έρευνας, παρά αποτελεί και αναντικατάστατο πρωτογενές υλικό για την πιθανή παραγωγή ενημερωτικού, εκπαιδευτικού ή προωθητικού οπτικοακουστικού υλικού της υπηρεσίας, όπως ήδη συνέβη με τα σύντομα βίντεο που κυκλοφόρησαν παγκοσμίως στα πλαίσια της ενημέρωσης του κοινού για τα αποτελέσματα των ερευνών των ως άνω περιόδων.

Από τον Απρίλιο του 2012 έως και τον Ιούνιο του 2014, παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά ως σύνολο οι αρχαιότητες που ανελκυσθήκαν από το Ναυάγιο των Αντικυθήρων κατά τις περιόδους 1901-1904 και 1976, στην περιοδική έκθεση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου «Το Ναυάγιο των Αντικυθήρων: Το Πλοίο, οι Θησαυροί, ο Μπ-

as the support vessel for the Exosuit robotic diving suit.

Surveying with the use of the Sirius autonomous underwater vehicle was carried out by the specialized team from the University of Sydney, with O. Pizzaro, S. Williams and C. Lees; also significant was the support by the crew of the research vessels *Poseidon*, *Petros-Iro* and *Nikolas* with D. Romios, D. Drakos, T. Chronopoulos, K. Kotoulas, M. Kelaidis, and the vessel *Glaros* donated by the Laskaridis Foundation with captain Nikolaos Michailidis and crew. G. Bitsakis, member of the Study Group of the Antikythera Mechanism, supported the organizing process, and K. Antoniadou, D. Manoliadis, I. Charalampous and D. Kotsi were responsible for the catering needs.

The exploration was financed by the Woods Hole Oceanographic Institution and the Greek non-profit organization Argo. Donations were provided by the Swiss company Hublot, OTE-COSMOTE, the Aikaterini Laskaridis Foundation, JF Constructing Co, Swordspoint Foundation, Costa Navarino, the families of James H. Orr, Michael Dubno and Loren Blackford, Richard και Laetitia Garriott de Cayeux, the Domestic Property Committee of Kythera and Antikythera and the Aroney Foundation.

During the exploration of the Antikythera wreck from 2014 to 2017, the non-profit organ-

ization Argo contributed to the creation of a "digital visual diary". Professional film-makers recorded every single detail of the research with the use of terrestrial, aerial and underwater cameras, often filming from various angles simultaneously. Cameras were also attached to the diving equipment of members of the scientific team, who also recorded the exploration. This archival material serves as a detailed and objective research diary as well as an invaluable primary material for a potential informative, educational or promotional audiovisual production, similar to the videos that have been released globally with an aim to inform the public about the results of each exploration period.

From April 2012 to June 2014, the antiquities that were retrieved from the Antikythera shipwreck during the exploration periods 1901-1904 and 1976 were presented for the first time as a whole in the temporary exhibition of the National Archaeological Museum with the titled "The Antikythera Shipwreck: The Ship, the Treasures, the Mechanism. During the exhibition, a documentary produced by Images First Ltd in cooperation with EPT and ARTE channels, as well as a short 3D film produced by P. Nicolet NVP3D, helped visitors to acquire a more detailed picture of the exploration and the findings.

In autumn 2015, the exhibition

was hosted by the Basel Museum of Ancient Art and Ludwig Collection, in Switzerland; beside the 323 objects from the collections of the National Archaeological Museum, 42 coins from the Numismatic Museum in Athens, two bronze statuettes from the Seventh Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities, a part of the wooden hull of the ship as well as some more recent findings, such as the lead anchor found by the Ephorate of Underwater Antiquities in 2012, were also exhibited.

From December 2017 to April 2018, the Aikaterini Laskaridis Foundation hosted in the building of its Historical Library the exhibition titled "The Antikythera Shipwreck: The Adventure Continues", presenting 30 objects from the exploration periods from 2014 to September 2017; among others, the gold ring discovered in 2016, duo two bronze spears which were parts of statues that have not been discovered yet, intact clay pots, fragments of valuable glassware and everyday objects used by the crew and the passengers of the ancient ship during the long journey. Furthermore, very important items of the ship's equipment were exhibited, along with a piece of the wooden frame of the ship, which was presented in public for the first time. Most of the items were exhibited inside tanks filled with fresh water, because they were still undergoing desalinization. The

χανισμός». Κατά τη διάρκεια της έκθεσης, προβλήθηκε ένα σχετικό ντοκιμαντέρ παραγωγής της εταιρείας Images First Ltd σε συνεργασία με την ΕΡΤ και την ARTE, καθώς και μία σύντομη 3D ταινία, παραγωγής της εταιρείας P. Nicolet, που είχαν σαν στόχο τον σχηματισμό πληρέστερης εικόνας στον νου των επισκεπτών της έκθεσης σχετικά με τις έρευνες και τα ευρήματα.

Το φθινόπωρο του 2015 η συγκεκριμένη έκθεση μεταφέρθηκε στο Μουσείο της Βασιλείας, στην Ελβετία, όπου εκτός από τα 323 αντικείμενα των συλλογών του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, παρουσιάστηκαν και 42 νομίσματα από το Νομισματικό Μουσείο, δυο χάλκινα αγαλματίδια από τη Ζ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, τμήμα του ξύλινου σκαριού του πλοίου, καθώς και κάποια νεότερα ευρήματα του ναυαγίου, όπως και η μολύβδινη άγκυρα που ανελκύστηκε από την Εφορεία Εναλίων Αρχαιοτήτων το έτος 2012.

Από τον Δεκέμβριο του 2017 έως και τον Απρίλιο του 2018, το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη παρουσίασε, στο κτίριο της Ιστορικής Βιβλιοθήκης

του, την έκθεση «Το Ναυάγιο των Αντικυθίων - Η περιπέτεια συνεχίζεται» προβάλλοντας 30 αντικείμενα από τις ανασκαφές που διενεργήθηκαν από το 2014 έως και τον Σεπτέμβριο του 2017. Ειδικότερα, παρουσιάστηκαν, μεταξύ άλλων, το χρυσό δακτυλίδι που εντοπίστηκε στην ανασκαφή του 2016, δυο χάλκινα δόρατα τα οποία αποτελούν τμήματα αγαλμάτων που ακόμα δεν έχουν ανακαλυφθεί, αέριαι πύλινα αγγεία, τμήματα πολύτιμων γυάλινων αγγείων και αντικείμενα καθημερινής χρήσης από το πλήρωμα και τους επιβάτες του πλοίου τις ατέλειωτες ώρες του ταξιδιού. Επιπρόσθετα, εκτέθηκαν εξαιρετικής σημασίας τμήματα από τον εξοπλισμό του σκάφους, μαζί με ένα κομμάτι από τον ξύλινο σκελετό του πλοίου που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά. Μεγάλο μέρος του υλικού εκτέθηκε μέσα σε δεξαμενές γλυκού νερού, καθώς βρισκόταν σε διαδικασία ασφαλίωσης. Τμήμα του ανθρώπινου σκελετού, που εντοπίστηκε τον Σεπτέμβριο του 2016 και αποτελεί το πρώτο εύρημα ανθρωπίνων καταλοίπων σε αρχαίο ναυάγιο 40 χρόνια μετά την ανακάλυψή της διαδικασίας γενετικής

Στιγμιότυπο από την υποβρύχια ανα-
σκαφική έρευνα του έτους 2016, σε
βάθος -51μ. στο ναυάγιο των Αντικυ-
θήρων. A scene from the underwater
exploration in 2016 at a depth of 51
m. in the Antikythera shipwreck.

part of a human skeleton that was discovered in September 2016, the first human remains found on an ancient shipwreck 40 years after the discovery of the DNA analysis, was also exhibited but for a limited time, because of its high sensitivity. The exhibits were accompanied by visual material (videos, photographs and sketches) in order to provide a complete picture of the wreck and the contemporary exploration, also emphasizing the need for the continuation of the process. The schedule of exploration at the Antikythera wreck area was disrupted due to a series of unfortunate events that took place in 2018, and the research was interrupted at a quite critical point regarding definite conclusions. Findings discovered during the latest exploration period of 2017 were put under cover temporarily in order to be re-examined, and points where notable findings would be uncovered have not been fully explored yet. Also, the archaeological site was left in a state of "ongoing excavation" in 2017, with ceramics and other objects used in the excavation exposed. It is essential that the underwater archaeological exploration

ανάλυσης (DNA), εκτέθηκε επίσης αλλά για περιορισμένο χρόνο εξαιτίας της ιδιαίτερης ευαισθησίας του. Τα εκθέματα πλαισιώθηκαν και από εποπτικό υλικό (βίντεο, φωτογραφίες και σχέδια) προκειμένου να δοθεί εν συντομία μια ολοκληρωμένη εικόνα του ναυαγίου και των σύγχρονων ερευνών και να τονιστεί η αναγκαιότητα συνέχισής τους.

Ο προγραμματισμός των ερευνών στο ναυάγιο των Αντικυθήρων ανετράπη με μια σειρά ατυχών γεγονότων που έλαβαν χώρα κατά το έτος 2018, με αποτέλεσμα τη διακοπή της ανασκαφής σε σημείο ιδιαίτερα κρίσιμο για την παραγωγή ασφαλών συμπερασμάτων. Υπάρχουν ευρήματα που εντοπίστηκαν κατά την τελευταία ανασκαφική περίοδο του έτους 2017, τα οποία καλύφθηκαν πρόχειρα με στόχο την ασφαλέστερη προσέγγισή τους εκ νέου, και σημεία από όπου προέκυπταν σπουδαία συνανήκοντα ευρήματα, που δεν έχουν διερευνηθεί επαρκώς. Επίσης, ο αρχαιολογικός χώρος εγκαταλείφθηκε το έτος 2017 σε κατάσταση ανασκαφής «εν εξελίξει», με πλούσια εκτεθειμένη κεραμική και άλλα διάσπαρτα αντικείμενα βοηθητικά της ανασκαφής.

Η υποθαλάσσια αρχαιολογική έρευνα στο ναυάγιο των Αντικυθήρων είναι απαραίτητο να συνεχιστεί για μια ακόμη πενταετή περίοδο προκειμένου να είναι δυνατή η ασφαλής ερμηνεία των αποτελεσμάτων που έχουν προκύψει κατά τα έτη 2012-2017, ενώ παραμένει ακόμη ζωηρό το ενδιαφέρον της παγκόσμιας κοινής γνώμης και εκδηλώνεται έμπρακτα η αρωγή των χορηγών και υποστηρικτών⁴². Με τη συνέχεια της έρευνας παρέχονται επίσης εγγυήσεις για την προστασία του σπουδαιότερου και γνωστότερου ενάλιου αρχαιολογικού χώρου της χώρας μας, στον οποίο υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι σώζονται σπουδαία αρχαιολογικά ευρήματα τα οποία διατρέχουν άμεσα σοβαρό κίνδυνο απώλειας. Το σημείο που βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος του ναυαγίου των Αντικυθήρων είναι γνωστό και προσβάσιμο για κατάλληλα εκπαιδευμένους και εξοπλισμένους καταδυόμενους, οι οποίοι πλέον δεν σπανίζουν στη χώρα μας, ενώ αυτό είναι απομονωμένο και δεν αστυνομεύεται αποτελεσματικά καθώς το νησί δεν εξυπηρετείται από υπηρεσία του λιμενικού σώματος.

42. Τον Οκτώβριο του 2019

ενεργοποιήθηκε εκ νέου η υποβρύχια αρχαιολογική έρευνα στο ναυάγιο των Αντικυθήρων, με αποκλειστική πλέον ελληνική συμμετοχή υπό τη διεύθυνση της Δρ. Αγγελικής Γ. Σίμωσι, Διευθύντριας της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ευβοίας. Η έρευνα υποστηρίχθηκε από το Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη με τη συνδρομή του πλοίου «Typhoon», το οποίο παραχωρήθηκε από το Κοινοφελές Ίδρυμα Αθανασίου Λασκαρίδη για το διάστημα των ερευνών επί του πεδίου.

Εντοπίστηκαν οστά, τα οποία πρέπει να αναλυθούν, πυρήνες κατά πάσα πιθανότητα ελιάς, χάλκινα καρφιά από το πλοίο καθώς και ένας μπρούτζινος δακτύλιος άγνωστης προς το παρόν χρήσης. Επιπρόσθετα ανελκυστηκε πλαστικός κάλαθος διαστάσεων 110x110x45 εκατοστών, γεμάτος με τμήματα αμφορέων, βάσεις, λαιμούς και σώματα σωζόμενα από την κοιλία του αγγείου ως τη βάση.

Ανάμεσα στα ευρήματα βρέθηκε ένα σιδερένιο στέλεχος με κυκλική απόληξη.

Σημαντικό είναι το γεγονός ότι μεταξύ των βάσεων των αμφορέων, που προέρχονται από τη νήσο Κω, εντοπίστηκε και ένας τύπος διαφορετικός, η προέλευση του οποίου δεν είναι ακόμη γνωστή και απαιτείται η ταύπισή του. Επιφανειακά επί του βυθού από τον χώρο του ναυαγίου ανελκυστήκαν τρεις λαιμοί αμφορέων, δύο του τύπου Laboglia 2 από την Κάτω Ιταλία και ενός Κώου, καθώς και ένας ακέραιος Κώος αμφορέας ελληνικής ως προς τη μία λαβή. (από Δελτίο Τύπου του ΥΠΠΟ 18-10-2019)

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. Καλτσάς Ν., Βλαχογιάννη Ε., Μπούγια Π. (επιμ.), 2012, Το ναυάγιο των Αντικυθήρων - το πλοίο, οι θησαυροί, ο μηχανισμός, 2012, Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, ΠΑΡΑΓΩΓΗ-ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΠΙΟΝ 2. Καρούζος Χ. 1969, Χρονικό της αναστάσεως του χάλκινου Νέου των Αντικυθήρων, ΑΕ 1969, σελ. 59-79. 3. Price D.J. de Solla, Clockwork before the Clock, *Horological Journal* 97 (1955), p. 811-813. 4. Price D.J. de Solla, 1974, 1975, Gears from the Greeks: The Antikythera Mechanism - A Calendar Computer from ca. 80 B.C., *TransactAmPhilosSoc* 64.7 (1974), p. 5-70, επαντύπωση ως μονογραφία από τις εκδόσεις Science History, Publications, New York 1975. 5. Σβορώνος Ι. Ν., 1903, Το εν Αθίνας Εθνικόν Μουσείον, Ο θησαυρός του ναυαγίου των Αντικυθήρων, Εν Αθήναις 1903, Τόμος Α', σελ. 1-86 δ. Westholm A., 1956, The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus, SCE IV, 3, Stockholm 1956. 7. Χριστοπούλου Α., Γκαδόλου Α., Μπούγια Π. (επιμ.), 2012, Η τεχνολογία του πλοίου, του φορτίου, του Μηχανισμού, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Γενική Γραμματεία Πολιτισμού, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, Χορηγός έκδοσης: ΟΤΕ-COSMOTE, Αθήνα 2012.

of the Antikythera shipwreck continue for yet another five years in order to ensure a definitive interpretation of the findings from the years 2012-2017, while the international public remains interested and sponsors offer their active support.⁴² The continuation of the exploration also provides a guarantee for the protection of the most significant and famous underwater archaeological site in Greece, since there are reasonable grounds to believe that there are numerous archaeological findings that are seriously and directly endangered. The location of the archaeological site of the Antikythera wreck is widely known and accessible to trained and equipped divers, who are more and more numerous in our country, while it cannot be sealed off and policed efficiently because the island is poorly served by the Hellenic Coast Guard.

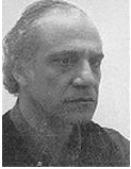
42. In October 2019 underwater archaeological exploration in the Antikythera wreck started again by a Greek team exclusively, under the direction of Dr Angeliki G. Simosi, Head of the Euboea Ephorate of Antiquities. The Aikaterini Laskaridis Foundation provided support by granting use of the vessel Typhoon for field work. The findings comprised bones that remain to be analyzed, possible olive kernels, copper nails from the ship and a bronze ring of unknown usage for now; also a ceramic basket measuring 110x110x45 centimetres, filled with fragments of amphorae such as bases, necks and bodies from the middle to the base. Among the findings was an iron stub with a circular end. Another significant fact is that among the bases of amphorae from the island of Kos, that were discovered in the exploration, was another different type whose provenance has not been defined yet and needs to be identified. On the seabed in the area of the wreck, three amphorae necks were found, two of them of the Laboglia 2 type from the South of Italy, and one of them from Kos, as well as an intact amphora from Kos with just a handle missing (Ministry of Culture Press Bulletin 18-102019).

BIBLIOGRAPHY

1. Christopoulou A., Gadolou A., Bougia P. (eds.), *Η τεχνολογία του πλοίου, του φορτίου, του Μηχανισμού [The technology of the ship, the cargo, the Mechanism]*, Ministry of Education and Religion, Culture and Sports, General Directorate of Culture, National Archaeological Museum, sponsored by OTE-COSMOTE, Athens 2012.
2. Kaltsas N., Vlachogianni E., Bougia P. (eds.), *Το ναυάγιο των Αντικυθήρων-το πλοίο, οι θησαυροί, ο μηχανισμός, [The Antikythera shipwreck The ship, the treasures, the mechanism]* 2012, Ministry of Culture and Tourism, National Archaeological Museum, produced by Karon Editions.
3. Karouzos C., *Χρονικόν της ανασυστάσεως του χάλκινου Νέου των Αντικυθήρων [A chronicle of the restoration of the bronze Youth of Antikythera]*, AE 1969, pp. 59-79.
4. Price D.J. de Solla, "Clockwork before the Clock", *Horological Journal* 97 (1955), pp. 811-813.
5. Price D.J. de Solla, "Gears from the Greeks: The Antikythera Mechanism-A Calendar Computer from ca. 80 B.C.", *TransactAmPhilosSoc* 64.7 (1974), pp. 5-70, reprinted as a monography by Science History Publications, New York 1975.
6. Svoronos I. N., *Το εν Αθήναις Εθνικόν Μουσείον, Ο θησαυρός του ναυαγίου των Αντικυθήρων [The National Museum in Athens, the Treasure of the Antikythera Shipwreck]*, Athens 1903, vol. I, pp. 1-86.
7. Westholm A., 1956, "The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus", *SCE IV*, 3, Stockholm 1956.

Για μια Αθήνα του πολιτισμού

Η πόλη της ψυχής μας

Του Γιάνγκου Ανδρεάδη

Διευθυντή του Κέντρου Κλασικού Δράματος
και Θεάματος του Παντείου Πανεπιστημίου
(ΚΕΔΡΑ) (dramacentre.wordpress.com)

«Είμαι ένας φουτουριστής με μνήμη»

Πάουλ Κλέε

Γιατί η κρίση αυτή του κορυφαίου μοντερνιστή του 20ού αιώνα σε ένα σύντομο κείμενο για την Αθήνα και τον Πολιτισμό το 1919; Μια πρώτη απάντηση είναι ίσως ότι σε πολλές «φυσιογνωμικές» ζωγραφιές του οι πολίτες, τα σπίτια, τα τοπία γίνονται πρόσωπα. Ίσως όμως ακόμη διότι ο Κλέε, όπως συμβαίνει και με τα παιδιά, ζωγραφίζει «από μνήμης», μόνο που η

μνήμη του είναι ταυτοχρόνως αυτή που πηγάζει από την ψυχή του και η άλλη, η μεγάλη μνήμη του ευρωπαϊκού πολιτισμού, η μουσική, το θέατρο, η ζωγραφική, που είναι και αυτά κεντρικά «μοτίβα» και οδηγητικοί φάροι του έργου του. Αυτή η μνήμη, η ανάμνηση μάλλον, χαρίζει στα μικροσκοπικά μεγάλα έργα του την δυνατότητα να είναι μαζί μικρόκοσμος και

Κόσμος, ψυχή, σώμα, πόλη και σύμπαν.

Πιο συγκεκριμένα όμως η αναφορά αυτή στην φουτουριστική μνήμη του Κλέε, μια μνήμη φορτωμένη μέλλον, μου ήρθε στο νου γιατί το μέλλον της Αθήνας αποφασίζεται ανάλογα με την σχέση που η πόλη αυτή ή μάλλον εμείς που την κατοικούμε έχουμε ή δεν έχουμε με την μνήμη μας. Περιπατάμε, όσο

Seeking out the culture of Athens The city of our soul

By Yngos Andreadis

Director of the Center for Classical Drama and Performance
at the Panteion University (dramacentre.wordpress.com)

"I'm a futurist with memory"

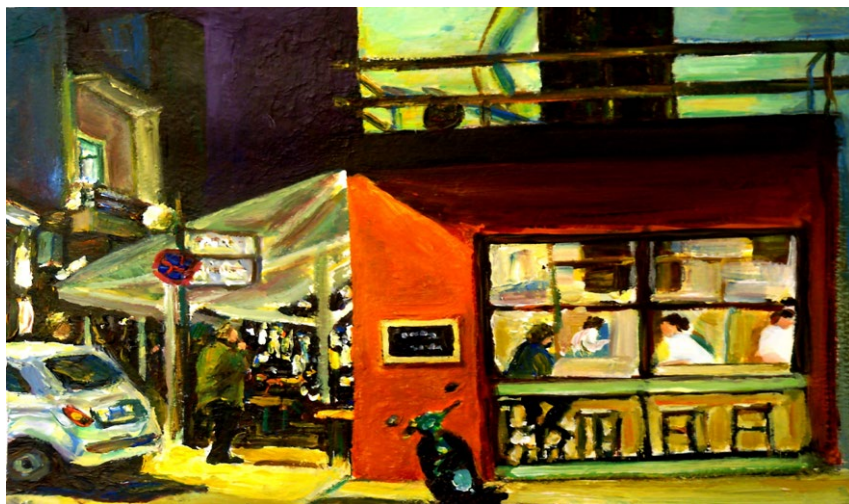
Paul Klee

Why this phrase by the leading modernist of the 20th century in a short text on Athens and Civilization in 2019? An initial answer could be that in many of his "physiognomic" paintings, cities, houses and landscapes become faces. Perhaps because Klee paints "from memory", as children do, just that his memory is both the one from the depths of his soul and the

other one, the larger than life memory of European culture, music, theatre and painting, which are also the central "motifs" and the guiding lights of his work. This memory, or rather remembrance, enables his microscopic large works to become both microcosm and cosmos, soul and body, city and universe.

Yet, this particular reference to Klee's futuristic memory, a kind

of memory replete with the future, came to mind because the future of Athens is defined according to the relationship of this city, or rather of us as her inhabitants, with memory or its absence. We walk in Athens, as much as we can manage, and even though in absentia we walk in History; not just the one of visible monuments, but also the one of everything that lies beneath our feet awaiting

Μαρία Πάστρα, Πεζόδρομος στο Χαλάνδρι / Maria Pastra, Pedestrian area at Chalandri

καταφέρνουμε να περπατάμε, στην Αθήνα και ερήμην μας έστω περπατάμε στην Ιστορία. Όχι μόνον αυτή των ορατών μνημείων, αλλά και όλων εκείνων που βρίσκονται κάτω από τα πόδια μας περιμένοντας την στοργή και την γνώση του αρχαιολόγου είτε το ατύχημα της μπουλντόζας του εργολάβου για να έρθει η στιγμή που θα βγουν στο φως.

Και όχι μόνον μνήμη των κτισμάτων. Αλλά και των επώνυμων και ανώνυμων ανθρώπων. Των ζωγράφων της σημαντικής και παρεξηγημένης σχολής του Μονάχου του 19ου αιώνα που πρώτοι αποτύπωσαν το φως και την αρμονία των κορυφογραμμών του οριζοντά της, των μοντερνιστών που από τον Παρθένη μέχρι και σήμερα, γιατί ο μοντερνισμός δεν τέλειωσε ποτέ, ζει ακόμα και μέσα σε ό,τι αξίζει από αυτό που λέμε μεταμοντέρνο. Και ακόμη των ποιητών, των πεζογράφων, των στοχαστών και των μουσικών, των σκηνοθετών και των ηθοποιών. Και αυτού του αθηναϊκού λαού που από Κατοχή σε Κατοχή, από Κρίση σε Κρίση καταφέρνει να εργάζεται, να γελά και να κλαίει, να αντιστέκεται, να ζει. Οι δρόμοι με τα λερωμένα, σπασμένα πεζοδρόμια. Οι τραυματισμένοι τοίχοι που ασφυκτιούν ανυπεράσπιστοι κάτω από τα αλλεπάλληλα στρώματα των -επηρεμένων μέσα στην ασκίμια τους- γκράφιτι, οι πηγμένες στο τσιμέντο πλατείες, από το Κολωνάκι μέχρι την Ομόνοια μας μιλούν. Και ο Παρθενώνας, που

their moment to come to light, either through the tender care and knowledge of archaeologists or by accident under developers' bulldozers.

And this holds true not only for buildings, but also for people, both famous and anonymous; the painters of the significant and misunderstood Munich School in the 19th century, who were the first to depict the light and harmony of the lines of the mountains in the horizon of Athens, and the Modernists from Parthenis to this day, because Modernism never came to an end, but it is still alive through whatever is worthwhile in what we call Postmodernism; and also the poets, the novelists, the thinkers, the musicians, the directors and the actors; and the Greek people, who from one Occupation to another, from one Crisis to another, still manage to work, to laugh, to cry, to resist, to live. The roads with the dirty and wrecked sidewalks, the injured walls that suffocate defenceless under the layers of graffiti so conceited in their ugliness, from Kolonaki to Omonoia, are speaking to us. And the Parthenon, noticed by chance, if we happen to lift our heads from our ever so serious projects, insists that life — and primarily life in Athens — can be different.

How different? A few days ago I was at the Athens Concert Hall where Alkinoos Ioannidis and other significant artists performed the *Axion Esti* by Elytis and Theodorakis. Even though I was

Νίκος Τσιμιτάκης, Ρακοσυλλέκτες στην πλατεία Αμερικής
Nikos Tsimitakis, Trash pickers at Amerikis Sq.

*Η Αθήνα μας αποκαλύπτει μυστικά
που μπορεί να φωτίσουν τον δρόμο μας,
μας προτείνει λόγια και έργα πολιτισμού
που μπορούν να μας φέρουν όλους κοντά.*

προσέχουμε όταν κατά τύχη σπκώσουμε το κεφάλι από τα σοβαρά μας πρότζεκτ, επιμένει ότι η ζωή –και πρώτα η ζωή της Αθήνας– μπορεί να είναι και αλλιώς.

Πώς αλλιώς; Πριν από λίγες μέρες βρέθηκα στο Μέγαρο Μουσικής όπου ο Αλκίνοος Ιωαννίδης μαζί με άλλους σημαντικούς συντελεστές ερμήνευσε το *Άξιον εστί* του Ελύτη και του Θεοδωράκη. Και παρ' όλη την συγκίνησή μου έμεινα άναυδος, όταν, μετά το τέλος της συναυλίας, αντιλήφθηκα ότι ο κόσμος αρνιόταν να εγκαταλείψει τις θέσεις του. Τα επίμονα χειροκροτήματα καλούσαν συνεχώς για μισή σχεδόν ώρα τους ερμηνευτές να επανέλθουν στην σκηνή για ένα ακόμη «ανκόρ». Ξαν το κοινό να αρνιόταν να εγκαταλείψει έναν κόσμο μαγείας, παρηγοριά και αντίδοτο σε μια καθημερινότητα φτωχή σε μαγεία.

Αλλά και για έναν άλλο λόγο που μπορεί να λειτουργεί όχι μόνον συνειδητά αλλά και ασυνείδητα. Το *Άξιον εστί* ως ποίημα και ως ορατόριο δεν είναι μόνον κορυφαίο δημιούργημα καταξιωμένο από την διαχρονική λαϊκή αποδοχή και την παγκόσμια αναγνώριση. Είναι ένας οδηγός δημιουργίας και ζωής. Ένα πρόγραμμα για το πώς μπορούμε να κάνουμε παρούσα και μελλοντική την ελληνική διαχρονία στην γλώσσα, την ιστορία, την τέχνη, την πολιτική, την σχέση με τον εαυτό μας και με τον άλλο και την πόλη όπου ζουν όλα αυτά.

Το *Άξιον εστί*, όπως και κάθε άλλο μεγάλο έργο, δεν είναι μόνον ο εαυτός του. Είναι ακόμα και όλος «αυτός ο κόσμος ο μικρός ο μέγας» που ανασύρει στο φως. Και είναι όλοι οι δημιουργοί με τους οποίους συνομιλεί. Θυμάμαι τον Ελύτη, καλεσμένο αμέσως μετά την κατάκτηση του Νόμπελ από τους φοιτητές του Ελληνικού σπιτιού στο Παρίσι να μας λέει ότι το βραβείο άξιζε να το πάρουν αντί γι' αυτόν και ο Εμπεϊρικός, ο Γκάτσος ή ο Εγγονόπουλος. Ήταν ένας συνοπτικός και συγκεκριμένος τρόπος για να αναφερθεί στην γενιά των ποιητών, των ζωγράφων, των αρχιτεκτόνων, των μουσικών, των ανθρώπων του θεάματος που διέηρεψε από το 1930 μέχρι και το τέλος του 20ού αιώνα προσφέροντας στην χώρα όχι μόνον μια σωρεία

moved, I was speechless when I realized that people refused to leave after the end of the concert. Clapping insistently for about half an hour, they called on the performers to return to the stage for an "encore". It was as if the audience refused to abandon a world of magic, consolation and antidote to a daily life so poor in magic.

And there was also another reason, perhaps at an unconscious level. *Axion Esti* as a poem and an oratory is not only a crowning creation established through timeless popular acceptance and global acclaim; it is a guide for creativity and life. It demonstrates us how to enable the timelessness of Greekness in the present and the future through language, history, art, politics, our relationship with our self and others and the city where all of those are coming alive.

Axion Esti, as any other great work, is much more than itself. It is also "the small world, the great" which is brought to light. And it is also a dialogue with all the creators. I remember Elytis, when he was invited by students to the Greek House in Paris after he was awarded the Nobel Prize, telling us that Empeirikos, Gatsos or Eggonopoulos would be more worthy of the award than he himself. This was his succinct and specific reference to the generation of poets, painters, architects, musicians and performers who became distinguished from 1930 until the end of the 20th century and offered the country more than a series of international honours, most significantly a "signalman and herald" to guide her next steps; steps that surely could not be and should not be identical to their own, but should further the great Greek and international vanguard with an originality that would be revolutionary by definition every single time.

All these can and should be reflected on the image that we form of the city and the image that we give to the city. Today, as you walk in Athens, all that safeguard and creative re-read the city's visible and invisible memory come in conflict with everything that brutally hurt the eye, the soul and the body. Postmodern prefab

*Athens reveals us secrets
that may light our path, presents words
and works of culture that may bring us
all closer to each other.*

κορυφαίων διεθνών διακρίσεων, αλλά κυρίως έναν «σηματωρό και κήρυκα» για τα επόμενα βήματά της. Βήματα που εννοείται δεν μπορούσε και δεν έπρεπε να είναι τα ίδια με εκείνων, αλλά να συνθέτουν τον πλούτο της μεγάλης ελληνικής και διεθνούς πρωτοπορείας με την πρωτότυπη κάθε φορά εύρεση που είναι εξορισμού και επανάσταση.

Όλα αυτά μπορούν και πρέπει να έχουν αντίκρισμα στην εικόνα που έχουμε για την πόλη και στην εικόνα που δίνουμε στην πόλη. Περπατάς σήμερα σε μια Αθήνα όπου όσα σώζουν και ξαναπροτείνουν δημιουργικά την ορατή και την αόρατη μνήμη της συγκρούονται με όλα όσα πληγώνουν βίβρα το μάτι, την ψυχή και το σώμα. Τα μεταμοντέρνα προκάτ αετώματα και οι πλαστικοί κίονες που συμπληρώνουν την έπαρση και την αναίδειά τους δύσκολα κρύβουν την βαναυσία και λήθη, όπως έλεγε ο Πλάτων, την βαναυσότητα και την λησμονιά που συνθέτουν μια από τις πιο άγριες μορφές βίας.

Θα αποτολμούσα να κάνω μια πρόταση εφαρμόζοντας την ρήση του Κλέε για έναν φουτουρισμό με μνήμη στην Αθήνα. Ας περπατήσουμε για λίγο στους τραυματίες δρόμους της πόλης μας. Ας κοιτάξουμε τα πλήθη των τουριστών και των μεταναστών, των εργαζόμενων και των άνεργων, των άστεγων και των προσφύγων/μεταναστών. Και ας προσπαθήσουμε πέρα από τον εκκωφαντικό θόρυβο που κάποτε γίνεται εκκωφαντική σιωπή να αφουγκραστούμε. Η Αθήνα μας μιλά. Μας αποκαλύπτει μυστικά που μπορεί να φωτίσουν τον δρόμο μας. Μας προτείνει τα λόγια και τα έργα πολιτισμού που μπορούν να φέρουν κοντά αυτούς που είναι η σύγχρονη εκδοχή των αρχαίων αθηναίων πολιτών, των αρχαίων μετοίκων και αυτών που δεν πρέπει να δεχτούμε να είναι η εκδοχή των αρχαίων δούλων. Ας αφουγκραστούμε την μνήμη της Αθήνας. Μπορεί να φωτίσει τον δρόμο μας προς τον πολιτισμό που έχουμε ανάγκη.

* Με αφορμή το υπό έκδοση βιβλίο της Ελένης Τζουμάκα με επίμετρο της Πέπης Ρηγοπούλου, *Πόλη και ιδεολογία. Η εικόνα της Αθήνας*, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης.

pediments and plastic pillars to complement the hubris and the impudence barely manage to hide cruelty and oblivion, as Plato would say, which form one of the most savage types of aggression.

I would venture to propose the application of Klee's phrase about a futurism with memory to the case of Athens. Let us walk for a while in these wounded streets of the city. Let us look at the crowds of tourists and immigrants, the workers and the unemployed, the homeless and the refugees. And let us try to listen beyond the deafening noise that at times becomes a deafening silence. Athens speaks to us, reveals us secrets that may light our path, presents words and works of culture that bring closer to each other the ones who are the contemporary iteration of ancient Athenian citizens, of ancient metics and of ancient slaves, an iteration that is not to be accepted. Let us hearken to the memory of Athens. It may light our way to the civilization that we need.

* Drawing upon the book by Eleni Tzoumaka, titled *Πόλη και ιδεολογία. Η εικόνα της Αθήνας [City and Ideology: the image of Athens]*, with an addendum by Pepi Rigopoulou, I. Sideris Editions [under publication].

Μαρία Πάστρα, Βροχή Νο8
Maria Pastra, Rain no 8

Ένα διεθνές Συνέδριο για Βιβλιοθήκες στην Αθήνα τον Αύγουστο 2019 και η συμβολή της Βιβλιοθήκης της Βουλής

Πλαίσιο στις γνώσεις

Έλλη Αρούλια
Διευθύντρια
της Βιβλιοθήκης της Βουλής

Στο πλαίσιο του Συνεδρίου έγιναν ένδεκα προσυνέδρια στην Ελλάδα, με τη συνεργασία διαφόρων τομέων και ελληνικών βιβλιοθηκών και ιδρυμάτων.

Το Μέγαρο Μουσικής φιλοξένησε το 85ο επίσιο Συνέδριο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Βιβλιοθηκών (International Federation of Library Associations - IFLA) το καλοκαίρι του 2019. Ομιλίες, δράσεις και εκδηλώσεις έγιναν και σε άλλους χώρους και στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος η πολιτιστική βραδιά. Από τις 22 έως τις 30 Αυγούστου πραγματοποιήθηκε το παγκόσμιο Συνέδριο που προσελκύει ανθρώπους των βιβλιοθηκών και των βιβλίων γενικότερα από όλον τον κόσμο, οργανωμένο από την IFLA, την κορυφαία οργάνωση που εκπροσωπεί τον χώρο των βιβλιοθηκών και των υπηρεσιών πληροφόρησης και τους χρήστες τους (θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι ενδιαφέρει όλους μας χωρίς εξαιρέσεις). Είναι η φωνή των επαγγελματιών του τομέα της πληροφόρησης. Ιδρύθηκε το 1927 στο Εδιμβούργο της Σκωτίας κατά τη διάρκεια ενός συνεδρίου και σήμερα αριθμεί περισσότερα από 1.400 μέλη που προέρχονται από 140 χώρες. Πρόκειται για οργανισμό ανεξάρτητο, μη κυβερνητικό και μη κερδοσκοπικό, που αντιπροσωπεύει αξίες όπως: την αρχή της ελευθερίας στην πρόσβαση της πληροφορίας, την ελευθερία της έκφρασης του λόγου, την ισότητα στην πρόσβαση, την υψηλή ποιότητα της παρεχόμενης πρόσβασης μέσω βιβλιοθηκών και υπηρεσιών πληροφόρησης σε όλους χωρίς κανενός είδους περιορισμό.

Η Ελλάδα είχε διεκδικήσει τη διοργάνωση του Συνεδρίου και προηγούμενες χρονιές αλλά κατάφερε να της ανατεθεί το 2019. Μια μοναδική ευκαιρία και εμπλουτιστική εμπειρία για την ελληνική κοινότητα που έχει

για επίκεντρο βιβλιοθήκες. Απαιτήθηκε σκληρή και συντονισμένη δουλειά για να δώσει επιτυχημένα αποτελέσματα. 3700 συνέδριοι παρακολούθησαν τις συνεδρίες. Στο πλαίσιο του Συνεδρίου έγιναν ένδεκα προσυνέδρια (Pre-Conferences) στην Ελλάδα με τη συνεργασία διαφόρων τομέων (Sections) και ελληνικών βιβλιοθηκών και ιδρυμάτων με επιστημονικές εισηγήσεις στις προσυνεδριακές συναντήσεις, 14 εισηγήσεις Ελλήνων στο κυρίως πρόγραμμα του Συνεδρίου, ένδεκα poster sessions, 33 οργανωμένες επισκέψεις συνεδρών σε 55 ελληνικές βιβλιοθήκες, πέντε συμμετοχές στο Expro Pavilion και τρεις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις στον χώρο της έκθεσης. Ενεργοποιήθηκε ομάδα εθελοντών, τα «Κόκκινα Πιλέκα», που υποστήριξαν όλες τις δράσεις - οργανώσεις του Συνεδρίου. Αξίζει να σημειωθεί ότι κυκλοφόρησε ειδικό εικονογραφημένο Ημερολόγιο για το έτος 2020 από την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκονόμων και Επιστημόνων Πληροφόρησης και την Τράπεζα της Ελλάδος, στα αγγλικά, με όλες τις βιβλιοθήκες που συμμετείχαν στην ημέρα των ξεναγήσεων. Η τελική αποτίμηση έχει πρόσθετο θετικό, τόσο για τη βιβλιοθηκονομική κοινότητα όσο και για τον ελληνικό συνεδριακό τουρισμό.

Από την πλευρά της η Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων συμμετείχε στο Συνέδριο με ποικίλους τρόπους:

Οργάνωσε το 35ο Προ-Συνέδριο του Τμήματος Ερευνητικών Υπηρεσιών και Βιβλιοθηκών για Κοινοβούλια (Section of Research and Library Services for Parliaments), το διήμερο 22-23 Αυγούστου 2019. Το Προ-Συνέδριο είχε

The Megaron Conference Centre hosted the 85th annual Conference of the International Federation of Library Associations (IFLA) in the summer of 2019. Speeches, activities and events also took place in other sites, and the Stavros Niarchos Foundation Cultural Centre hosted the Cultural Evening. From 22 to 30 August, this global event attracted professionals from libraries and the book business in general all over the world, organized by IFLA, the preeminent body that represents librarianship and knowledge management as well as the users of libraries (it could be said that this is of interest to all of us). It is the voice of professionals in the knowledge management sector. It was founded in 1927 in Edinburgh, Scotland, during a conference, and today it has more than 1,400 members from 140 countries. This is an organization that is independent, non-governmental and not-for-profit, representing values such as the freedom of access to information, free speech, equality in accessibility, high quality of access through libraries and information services to all without any restriction. Greece had submitted its bid to host the Conference in the past, but this was achieved in 2019. It is a unique opportunity and an enriching experience for the Greek community of libraries, and it has come to fruition after hard and coordinated work. It was attended by 3,700 participants. It hosted 11 Pre-Conferences in Greece, in cooperation with the various Sections and Greek libraries and foundations, with scientific contributions submitted during these meetings; 14 announcements by Greeks during the main programme, 11 poster sessions, 33 organized visits to 55 Greek libraries, 5 participations in the Expo Pavilion and 3

artistic events in the exhibition venue. The "Red Vests" team of volunteers provided support to all the activities of the Conference. It should be noted that Association of Greek Librarians and Information Scientists and the Bank of Greece published a special illustrated Calendar for 2020, in English, featuring all the libraries that participated in the libraries tour day. The final assessment is surely positive both for the community of librarians as well as the Greek conference tourism sector.

The Library of the Hellenic Parliament participated in the Conference most actively. It organized the 35th Pre-Conference of the Section of Research and Library Services for Parliaments on 22-23 August 2019. The theme was "Supporting Dialogue for Change" and it was attended by 124 librarians from parliament libraries. It was inaugurated by the Greek Parliament Speaker, Mr Konstantinos Tasoulas, and the presentations of the Library of the Hellenic Parliament and the agenda of the Pre-Conference during the first day took place in the Senate Chamber. Then participants, in four groups, took a guided tour of the Library, acquiring information about its services and collections, and the exhibition "Rigas and Revolution" that was presented in the Eleftherios Venizelos Room and the Peristyle. The next day, four special Workshops took place in the Senate Chamber and the three Reading Rooms of the Library of the Hellenic Parliament, where the appropriate technical equipment had been in place. Participants also took a guided tour of the Plenary Chamber. English was the working language for all activities. The texts were posted on the website IFLAPARL and the website of the Library of the Hellenic Parliament for anyone interested in infor-

Σύνεδροι στους χώρους της Βουλής
Conference delegates in the premises of the
Hellenic Parliament

An international Conference on Libraries in Athens in August 2019 and the contribution of the Library of the Hellenic Parliament

A framework for knowledge

Elli Droulia
Director,
Library of the
Hellenic Parliament

Συνοδωτές στο
κτίριο της Βουλής
Conference delegates in the premises
of the Hellenic Parliament

ως θέμα «Υποστηρίζοντας τον Διάλογο για Αλλαγή» ("Supporting Dialogue for Change"). Το παρακολούθησαν με ενδιαφέρον 124 σύνεδροι βιβλιοθηκονόμοι κοινοβουλευτικών βιβλιοθηκών. Την έναρξη των εργασιών κήρυξε ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Κωνσταντίνος Τασούλας. Οι χαιρετισμοί, οι παρουσιάσεις της Βιβλιοθήκης της Βουλής και θέματα του Προ-Συνεδρίου της πρώτης μέρας πραγματοποιήθηκαν στην Αίθουσα της Γερουσίας. Στη συνέχεια, οι σύνεδροι, χωρισμένοι σε τέσσερις ομάδες, ξεναγήθηκαν σε χώρους της Βιβλιοθήκης, ενημερώθηκαν για τις παρεχόμενες υπηρεσίες και τις συλλογές, και την έκθεση που παρουσιάζεται στην Αίθουσα Ελευθέρου Βενιζέλου και το Περιστέλιο, με τίτλο «Ρήγας και Επανάσταση». Την επόμενη μέρα, τα τέσσερα εξειδικευμένα Εργαστήρια έγιναν στην Αίθουσα της Γερουσίας και στα τρία

Αναγνωστήρια της Βιβλιοθήκης της Βουλής, όπου είχε εγκατασταθεί ο κατάλληλος τεχνικός εξοπλισμός. Οι σύνεδροι ξεναγήθηκαν και στην Αίθουσα της Ολομέλειας. Όλες οι εργασίες έγιναν στην αγγλική γλώσσα. Τα κείμενα ήδη αναρτήθηκαν στον διαδικτυακό χώρο IFLAPARL και δόθηκε η άδεια να αναρτηθούν και στον δικτυακό τόπο της Βιβλιοθήκης της Βουλής για όσες και όσους ενδιαφέρονται να ενημερωθούν σχετικά με την όψη του ρόλου και των εργασιών του κοινοβουλευτικού βιβλιοθηκονόμου αλλά και τις ποικίλες δράσεις που αναπτύσσει η Βιβλιοθήκη (εκθέσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, ειδικές ξεναγήσεις, και άλλες) σε μια δυναμική προσπάθεια εξωστρέφειας. Συμμετείχε στην οργάνωση της δράσης «Επίσκεψη Βιβλιοθηκών» (Library Visits) που πραγματοποιήθηκε στις 30 Αυγούστου 2019. Επισκέπτες και επισκέπτριες από όλον τον

κόσμο περιηγήθηκαν τους χώρους της Βιβλιοθήκης και της Βουλής, έθεσαν ερωτήσεις και έγινε ενδιαφέρουσα συζήτηση πάνω σε θέματα καλών πρακτικών. Οι συζητήσεις αυτές έδειξαν πόσα κοινά υπάρχουν σε όλα τα μήκη και πλάτη. Όσον αφορά το ζήτημα της δημοσιότητας του Συνεδρίου, παρήγαγε δύο τηλεοπτικά θέματα ενημερωτικού χαρακτήρα του Συνεδρίου και του Προ-Συνεδρίου σε συνεργασία με το Κανάλι της Βουλής. Προβλήθηκαν από το Κανάλι και συνέβαλαν στη δημοσιοποίηση του παγκόσμιου Συνεδρίου αναδεικνύοντας τη σημασία του για τη διεθνή κοινότητα των βιβλιοθηκονόμων αλλά και ειδικότερα για τους Έλληνες που συμμετείχαν και αποκόμισαν μια εμπειρία υψηλής αξίας. Τα θέματα είναι διαθέσιμα από: <https://youtu.be/-zb2QVNuUuA>, https://youtu.be/_xBb2nNrUJs Εκπροσωπήθηκε στο περίπτερο της Ελληνικής

Οργανωτικής Επιτροπής παρέχοντας πληροφόρηση στους συνέδρους, από όπου διέθεσε 550 αντίγραφα από γραβούρες περιηγητών του 19ου αι. Τέλος, θα ήθελα να υπογραμμίσω ότι η διοργάνωση του Προ-Συνεδρίου έχει ιδιαίτερη αξία και προκύπτουν πολλά οφέλη για τη Βιβλιοθήκη της Βουλής και τους ανθρώπους της. Αναφέρονται ενδεικτικά ορισμένα: εξοικείωση του ανθρώπινου δυναμικού σε διεθνές περιβάλλον χωρίς να μετακινηθεί γεωγραφικά (ήρθε ο κόσμος σε εμάς), ανταλλαγή ιδεών, απόψεων, πληροφοριών, τις μεθόδους εργασίας και προσέγγισης του κοινοβουλευτικού αντικείμενου που διαχειριζόμαστε. Πρόκειται για μια άσκηση αυτογνωσίας, μια συλλογική εμπειρία ανεκτίμητη. Παράλληλα, αναδείχθηκε η Βουλή των Ελλήνων, οι λειτουργίες και το σύνολο των υπηρεσιών της.

*Eleven Pre-Conferences
took place in Greece,
within the
framework of the
Conference,
in cooperation with
the various Sections
and Greek libraries
and foundations.*

mation regarding the role and work of the parliament librarian as well as about the numerous activities organized by the Library (exhibitions, educational programmes, special guided tours etc.) in a dynamic extrovert approach.

The Library also participated in the preparation of "Library Visits" on 30 August 2019. Visitors from all over the world took a guided tour in the Library of the Hellenic Parliament and engaged in an interesting discussion on the subject of best practices. These exchanges demonstrated the common features of professionals all over the world.

As far as publicity of the Conference is concerned, the Library of the Hellenic Parliament produced two television programmes about the Conference and the Pre-Conference in cooperation with the Parliament TV Channel, where they were broadcast in order to communicate the global Conference and highlight its significance for the international community of librarians and especially for the Greeks who took part and

gained a high-quality experience. They can be watched on : <https://youtu.be/-zb2QVN-uUuA>, https://youtu.be/_xB-b2nNfUJs

The Library was represented at the stand of the Greek Organizing Committee, providing information to participants, along with 550 copies of engravings by travellers to Greece in the 19th century.

Finally, I would like to emphasize that the preparation of the Pre-Conference is quite significant and beneficial for the Library of the Hellenic Parliament and its people, since they became acquainted with an international framework without relocating (the world came to us) and engaged in an exchange of ideas, views and information regarding the workplace, the methodology and the approach to the subject matter of the parliament in relation to librarianship. This was an exercise in self-awareness, an invaluable collective experience. In parallel, the Hellenic Parliament itself was also present, highlighting its own function and services.

Από την έκθεση «Ρίγας και Επανάσταση»
From the exhibition "Rigas and Revolution"

1821-2021

200 χρόνια από την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης

Ανασκόπηση και απολογισμός

Γιάννης Λουκάς,
Ιστορικός

Απεικόνιση του όρκου
των αγωνιστών στην εκκλησία
της Αγίας Λαύρας,
Θεόδωρου Βρυζάκη (1814-78),
Ελαιογραφία.
©Μουσείο Μπενάκη
Ελληνικού Πολιτισμού
Depiction of the
oath-taking warriors
inside the Church of Aghia Lavra,
Theodoros Vryzakis (1814-78),
Oil painting.
©Benaki Museum
of Greek Culture

Το 2021 συμπληρώνονται 200 χρόνια από την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης που λίγα χρόνια αργότερα οδήγησε στη δημιουργία του ελληνικού κράτους.

Θα είναι μια ευκαιρία για πρώτη φορά ίσως να πλαισιωθεί η επέτειος της Επανάστασης με ανάλογης λαμπρότητας εκδηλώσεις, αφού η επέτει-

ος των 100 ετών συνέπεσε με τις δύσκολες ημέρες της Μικρασιατικής Εκστρατείας, που προφανώς δεν επέτρεπαν οργανωμένους εορτασμούς, ενώ η επέτειος των 150 ετών το 1971 εορτάστηκε από τη δικτατορική κυβέρνηση με τη γνωστή αισθητική της εποχής. Ωστόσο, η κοινότητα των ιστορικών, έχοντας βέβαια ξεκινήσει τη σχετική προετοιμασία ήδη πριν από το 1967, παράγγαγε σημαντικό επιστημονικό έργο που αποτελεί σημείο αναφοράς και πηγή έρευνας

1821-2021

200 years from the Greek Revolution

Review and evaluation

Giannis Loukas,
historian

Άγνωστος
(τέλος 19ου - αρχές 20ού αιώνα)
Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης
ιδρύει τη Φιλική Εταιρεία
(αντίγραφο ελαιογραφικού σκίτσου
από τον κύκλο έργων με θέμα τον
Αγώνα της Ανεξαρτησίας του 1821
του Peter von Hess, 1839)
Λάδι σε μουσαμά, 83,3 x 61,5 εκ..
© Συλλογή Εθνικής Τράπεζας
της Ελλάδος
Unknown Artist
(end of 19th-beginning
of 20th century)
Alexandros Ypsilantis founding the
Filiki Eteria
(copy of oil sketch from the cycle of
paintings about the Greek Liberation
Struggle of 1821, created by Peter
von Hess, 1839)
Oil on canvas, 83,3 x 61,5 cm.
© Collection of the National Bank
of Greece

2021 marks the 200 years from the Greek Revolution that led to the creation of the Greek state a few years later.

There will be a chance, maybe for the first time, to honour the anniversary of the Revolution with the glory that it merits, since the 100-year anniversary coincided with the hard times of the Asia Minor Expedition, which obviously did

not allow for an organized celebration, while the 150-year anniversary in 1971 was celebrated by a dictatorship with the infamous aesthetics of the time. Yet, the community of historians, having started the preparations before 1967, had produced a notable body of scientific work that constitutes a point of reference and a source for researchers even today, as shown by the work of Olga Katsiardi which was presented in the conference "1821 and Memoir", organ-

Κωνσταντίνος Βολανάκης, «Η αποβίβαση του Καραϊσκάκη στο Φάληρο», 1895, ελαιογραφία σε καμβά, 150x273 εκ. Αρ. Συλλογής: 527 ©Τράπεζα της Ελλάδος Konstantinos Volanakis, "The landing of Karaiskakis at Faliro" 1895, oil on canvas, 150 x 273 cm, BoG Inv. No: 527 ©Bank of Greece

ακόμα και σήμερα, όπως κατέδειξε η σχετική έρευνα της Όλγας Κατσιαρδή που παρουσιάστηκε στο συνέδριο «1821 και Απομνημόνευμα», που διοργάνωσε το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία.

Η κριτική για τις εγγενείς παθολογίες του κράτους μας είναι απαραίτητη, δικαιολογημένη, αναμενόμενη, καλοπροαίρετη ή όχι. Ωστόσο, παρά τα πολλά στραβά του, το κράτος που δημιουργήθηκε από την Επανάσταση κατάφερε να επιβιώσει και να μεγαλώσει. Η ιστορία των δύο αυτών αιώνων έχει να επιδείξει θριάμβους και καταστροφές, στιγμές δόξας και στιγμές αναδίπλωσης, περιόδους ευμάρειας και περιόδους παρακμής. Παρόλα αυτά, ακόμα και σήμερα και παρά την κρίση των τελευταίων ετών, η Ελλάδα συνεχίζει να συγκταλέγεται στις πλουσιότερες χώρες του κόσμου, δίπλα σε κράτη που υπήρξαν αυτοκρατορίες, με πολύ μεγαλύτερες πλουτοπαραγωγικές πηγές και πιο ευνοϊκές συν-

θήκες. Μήπως λοιπόν δεν τα έχουμε πάει και τόσο άσχημα ή μήπως τα έχουμε πάει χειρότερα από ό,τι θα μπορούσαμε; Όπως και να έχει, η ιστορική αυτή επέτειος είναι μια αφορμή να μελετήσουμε και να αξιολογήσουμε την πορεία του κράτους μας. Ήδη η χρονολογία έχει οριστεί ως ένα ορόσημο που θα αποτελέσει το τέλος μιας δύσκολης περιόδου για τη χώρα. Δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς ήδη προετοιμάζουν τη συμμετοχή τους στον εορτασμό με συνέδρια, εκθέσεις, ημερίδες κ.ά. Είναι μάλιστα βέβαιο ότι ακόμα και ο τρόπος που θα εορταστεί η επέτειος θα γίνει στο μέλλον αντικείμενο μελέτης και θα αποτυπώνει τη σημερινή πολιτισμική κατάσταση της χώρας μας.

Με ένα πλούσιο πρόγραμμα εκδηλώσεων θα συμμετέχει στον εορτασμό η Βουλή των Ελλήνων. Και βέβαια δε θα μπορούσε να γίνει αλλιώς αφού η Επανάσταση οδήγησε στη δημιουργία του ελληνικού κράτους, ενώ η Βουλή υπήρξε ο πρώτος δημόσιος θεσμός

Δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς συμμετέχουν στον εορτασμό με μια πληθώρα συνεδρίων, εκθέσεων, ημερίδων και εκδόσεων.

Public and private entities participate in the celebration events with a wealth of conferences, exhibitions, day-long events and publications.

ized by the Hellenic Parliament Foundation for Parliamentarism and Democracy.

Criticism of the inherent pathologies of our state is necessary, justified and expected, whether well-intentioned or not. Yet, despite its many failings, the state that was created after the Revolution managed to survive and develop. History in the last two centuries has been full of triumphs and disasters, times of glory and times of retreat, times of prosperity and times of decline. Nevertheless, even today, despite the crisis during the last few years, Greece continues to figure among the richest countries in the world next to countries that had been empires with much wealthier resources and more auspicious circumstances. Could it be then

that we have managed quite well, or have we done worse than we could?

At any rate, this historic anniversary is a chance to study and evaluate the course of our country. The date has been defined as a milestone that will signal the end of a tough period for the country. Public and private entities participate in the celebration events with a wealth of conferences, exhibitions, day-long events etc. Indeed, it is certain that even the way that the anniversary will be celebrated will be studied in the future as a depiction of the current cultural state of our country.

The Hellenic Parliament participates in the celebrations with a rich programme of events. Surely, it could never be other-

Η πρώτη πολιορκία των Αθηνών (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο). Στο τέλος Απριλίου 1821 επανασταστημένοι Έλληνες κατέλαβαν την Αθήνα, αναγκάζοντας τους Τούρκους να καταφύγουν με τις οικογένειές τους στην Ακρόπολη. Η πολιορκία του κάστρου λύθηκε στις 20 Ιουλίου 1821, όταν ο Ομέρ Βρυώνης ανακατέλαβε την Αθήνα. Παναγιώτη Ζωγράφου, Εικόνες του Αγώνα της Ανεξαρτησίας κατά στοχασμόν Ιωάννη Μακρυγιάννη. Τέμπρα σε ξύλο, 1836-1839. The first siege of Athens. (National Historical Museum). In late April 1821 Greek revolutionaries occupied Athens, and families of Turks sought shelter at the Acropolis. The siege of the castle ended on 20 July 1821, when Omer Vryonis re-conquered Athens. Panagiotis Zografos, Images of the Struggle for Liberation according to the thoughts by Ioannis Makrygiannis. Tempera on wood, 1836-1839.

Αργυρός Φοίνικας,
νόμισμα του 1828.
©Τράπεζα της Ελλάδος
Silver phoenix,
coin of 1828.
Engraver:
Chatzi-Grigoris
Pirovolistis.
©Bank of Greece

Άγνωστος (τέλος 19ου-αρχές 20ού αιώνα) Ο Κολοκοτρώνης συγκεντρώνει στο στρατόπεδο της Λέρνας τους νικητές του Δράμαλη (αντίγραφο ελαιογραφικού σκίτσου από τον κύκλο έργων με θέμα τον Αγώνα της Ανεξαρτησίας του 1821 του Peter von Hess, 1839), Λάδι σε μουσαμά, 83,3 x 61,5 εκ. © Συλλογή Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος
Unknown Artist (end of 19th-beginning of 20th century), Kolokotronis gathering the victors of Dramali at Lerna camp, (copy of oil sketch from the cycle of paintings about the Greek Liberation Struggle of 1821, created by Peter von Hess, 1839), Oil on canvas, 83,3 x 61,5 cm. © Collection of the National Bank of Greece

που συνέβαλε συστηματικά στη συγκρότηση της μνήμης και της ιστορίας του Αγώνα. Μέσω του Ιδρύματος της Βουλής διοργανώθηκε ο κύκλος δράσεων «1821-2021. 200 χρόνια από την κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης», που κινούνται στο τρίπτυχο Ιστορία - Αρχαία - Μνήμη και εκτείνονται σε ένα τετραετές πρόγραμμα από το 2018 έως το 2021, με σκοπό να καλύψουν υπαρκτά κενά στην αρχαιολογική έρευνα, την εκδοτική δραστηριότητα και τη διερεύνηση της συλλογικής μνήμης γύρω από το 1821 με τη συνεργασία φορέων, ιδρυμάτων, πανεπιστημίων και επιστημόνων. Από τη σειρά «Κείμενα Μνήμης» θα κυκλοφορήσουν απομνημονεύματα, ημερολόγια και ιστοριογραφικά κείμενα του 19ου αιώνα σε προσεγγισμένες εκδόσεις, με πολλά από τα κείμενα να μην έχουν επαποδοθεί ή να είναι προσπε-

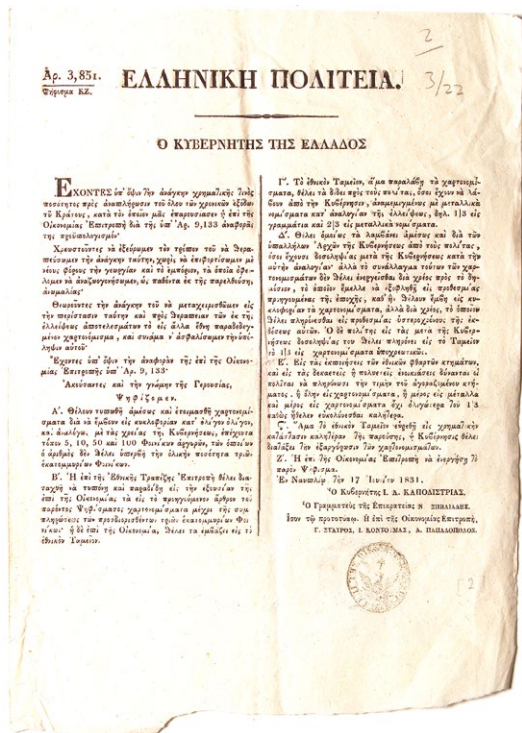
λάσιμα μόνο ψηφιακά. Μια ακόμα εκδοτική πρωτοβουλία είναι το *Ανθολόγιο κλέφτικων τραγουδιών* με τραγούδια που έχουν μεταφραστεί στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, παλικιά και ρωσική γλώσσα, από κορυφαίους ελληνοιστές ή φιλέλληνες του 19ου αιώνα. Επίσης θα υλοποιηθούν ερευνητικά προγράμματα, θα εκδοθούν επιστημονικές μελέτες και θα διοργανωθούν συνέδρια εντός των ετών 2020 και 2021.

Η Βιβλιοθήκη της Βουλής διαθέτει μεγάλη συλλογή σε πηγές που αφορούν στο 1821, που έχει ήδη αξιοποιηθεί σε επιστημονικές εκδόσεις, ενώ έχει προχωρήσει σε ψηφιοποιήσεις και αποδελτιώσεις παρέχοντας εύκολη πρόσβαση στους ερευνητές. Τον Δεκέμβριο του 2020, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Κρήτης, θα διοργανώσει διεθνές συνέδριο με θέμα

«Λογισούνη και Συγκρότησις της Ιστορίας της Νεοελληνικής Γραμματείας, 18ος-19ος αιώνας», ενώ οι εβδομαδιαίες συναντήσεις «Πολύτιμες Δευτέρες» της Κεντρικής Βιβλιοθήκης σταδιακά αποκτούν θεματολογία συναφή με το 1821.

Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, που αποτέλεσε ουσιαστικά απότοκο της Επανάστασης με καθοριστικό ρόλο στη μελέτη της και στην επιστημονική προσέγγισή της, θα διοργανώσει ποικίλες δράσεις που έχει αναλάβει ειδική επιτροπή και οι οποίες θα απευθύνονται σε όλους και όχι αποκλειστικά στην ακαδημαϊκή κοινότητα. Το Πανεπιστήμιο στοχεύει στην ανάδειξη και προβολή της επετείου και επιπλέον επιδιώκει να την αξιοποιήσει ως μια ευκαιρία για τη διεύρυνση του διαλόγου για την ευρύτερη πορεία του ελληνικού κράτους

Απόφαση του Κυβερνήτη της Ελλάδος για τη δημιουργία καρτονομίσματος (Φοινίκα). Ανατίθεται η υλοποίηση στην «Επί της Οικονομίας Επιτροπή» που αποτελείται από τους: Γ. Σταύρο, Ι. Κοντομά, Α. Παπαδόπουλο. Εν Ναυπλίου την 17 Ιουνίου 1831 © Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τράπεζας Resolution of the Governor of Greece on the introduction of "Phoenix" banknotes. Implementation of the resolution was assigned to the Committee for Economic Affairs, comprising of G. Stavros, I. Kondoumas, and A. Papadopoulos. Nafplio, 17 June 1831 © NBG Historical Archive

wise, since the Revolution led to the creation of the Greek State and the Parliament was the first public institution contributing systematically to the establishment of the memory and history of the Struggle. The Hellenic Parliament Foundation organized the cycle of events titled "1821-2021. 200 years from the Greek Revolution" which developed on themes from History-Archives-Memory throughout a four-year programme from 2018 to 2021, in order to cover acknowledged gaps in archival research, publications and the exploration of collective memory about 1821 in cooperation with authorities, foundations, universities and scientists. The series of publications titled "Texts of Memories" will comprise memoirs, diaries and historical texts from the 19th century, most of which have

not been re-published before or are only available in digital form. Another publication is the *Anthology of Songs by Clefs*, with songs that have been translated to English, French, German, Italian and Russian by distinguished Greek scholars or Philhellenes in the 19th century. Research programmes will also be carried out, scientific studies published and conferences organized in 2020 and 2021. The Library of the Hellenic Parliament has a large collection of sources about 1821, which have already been utilized in scientific publications, and it has also carried out digitization and indexing to improve accessibility to researchers. In December 2020, in cooperation with the University of Crete, the Library will organize an international conference titled "Scholarship and History of Modern Greek Letters,

18th-19th centuries", while the weekly meetings titled "Monday of Value" in the Central Library gradually deal with themes related with 1821. The National and Kapodistrian University of Athens, which was essentially an outcome of the Revolution, and has had a defining role in its study through a scientific approach, will organize a wealth of activities designed by a special committee and address the general public, not just the academic community. The University aims to highlight and promote the anniversary, and also aims to seize the opportunity for a broadening of the discourse on the general course of the Greek State during the last 200 years. Within this framework, there will be open courses, theatre performances, research initiatives, digitization of archival material, artistic events etc. The activ-

τα 200 αυτά χρόνια. Σε αυτό το πλαίσιο πρόκειται να διοργανωθούν ανοιχτά μαθήματα, θεατρικές παραστάσεις, ερευνητικές πρωτοβουλίες, ψηφιοποίηση αρχειακού υλικού, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις κ.ά. Γνώμονας των δράσεων είναι επίσης η ανάδειξη της Ελληνικής Επανάστασης στο εξωτερικό ως διεθνές γεγονός του 19ου αιώνα και η ένταξή της δίπλα στις άλλες μεγάλες Επαναστάσεις. Σε αυτό το πλαίσιο θα διοργανωθεί τον Μάρτιο του 2020 διεθνές συνέδριο και έκδοση των πρακτικών του το 2021 στην αγγλική γλώσσα από έγκυρο εκδοτικό οίκο στο εξωτερικό. Μια πρωτοβουλία του Πανεπιστημίου Αθηνών που θα αποτελέσει κέντρο μόνιμης μελέτης της δεκαετίας του 1820 και θα υπερβαίνει τις εφήμερες εκδηλώσεις είναι η ίδρυση του Κέντρου Μελέτης της Ελληνικής Επανάστασης, ως τμήμα του Εργαστηρίου Ιστορικής Τεκμηρίωσης του

Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΕΚΠΑ. Η αρχικά δεκαετής λειτουργία του θα συμβάλει στην έρευνα, στον δημόσιο διάλογο και στην προβολή επίσιων τοπικών και εθνικών επετείων που σχετίζονται με τα χρόνια της Επανάστασης.

Μεγάλη επετειακή έκθεση με τίτλο «1821 πριν και μετά» θα διοργανώσει το Μουσείο Μπενάκη, με τη σύμπραξη της Τράπεζας της Ελλάδος, της Εθνικής Τράπεζας και της Alpha Bank. Η έκθεση θα πραγματοποιηθεί από τον Μάρτιο ως τον Οκτώβριο του 2021 στο κτήριο του Μουσείου Μπενάκη / Πειραιώς 138, καταλαμβάνοντας το σύνολο των εκθεσιακών του χώρων. Πίνακες, κειμήλια, αρχειακά τεκμήρια, προσωπικά αντικείμενα αγωνιστών προερχόμενα από τις συλλογές του Μουσείου Μπενάκη και των τραπεζών θα παρουσιάζονται στη έκθεση που θα αποτελεί μια «αφήγηση» της ιστορίας από

Γεώργιος Παστάκας, λεπτομέρεια από έργο εμπνευσμένο από την 7η και 9η Ωδή του Κάλβου, *Εις Πάργαν* και *Εις Ελευθερίαν*, μεικτή τεχνική με χρυσό και λάδι σε χαρτί κραφτ, 70 x 72 εκ,

Georgios Pastakas, detail from a work inspired by the 7th and 9th Odes by Kalvos, titled *Εις Πάργαν [To Parga]* and *Εις Ελευθερίαν [To Freedom]*, mixed media with gold and oil on kraft paper, 70 x 72 cm

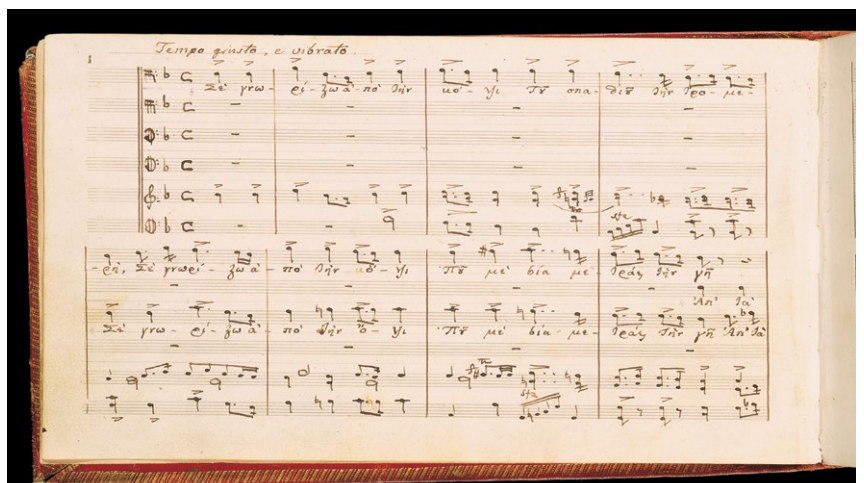
Θεόφιλος, Ο ήρωας Μάρκος Μπότσαρης, 1933,
Αραιωμένο λάδι σε πανί 119,5 x 81 εκ. © Συλλογή Alpha
Bank The hero Marcos Botsaris, by painter Theofilos, 1933,
Diluted oil on cloth 119,5x81 cm © Alpha Bank Collection

ities also aim to showcase the Greek Revolution abroad as a global event of the 19th century with a place among the other great revolutions. Thus, in March 2020 an international conference will be organized and its minutes will be published in English in 2021 by a prestigious publisher abroad. Another initiative of the University of Athens will be the foundation of a Centre for the Study of the Greek Revolution, as part of the Historical Documentation Workshop in the Department of History and Archaeology of the University; this will be a centre for the continuous study of the 1820s, transcending temporary celebrations. Initially operating for ten years, it will contribute to research, public discourse and the promotion of annual local and national anniversaries related to the Revolution era. A large exhibition titled "1821, before and after" will be organized by the Benaki

Museum in cooperation with the Bank of Greece, the National Bank of Greece and Alpha Bank. The exhibition will take place from March to October 2021 in the whole of the premises of Benaki Museum / Peiraios 138. Paintings, heirlooms, archival documents, personal objects belonging to the revolutionaries that are selected from the collections of the Benaki Museum and the banks will be presented in this exhibition which will become a "narrative" of history from 1770 to 1870.

The exhibition will comprise three units. The first one will cover the period from 1770 and the Orlov Revolt until the start of the Revolution in 1821. The second one will present the development of the Revolutionary Struggle until the governorship of the newly-founded state by Ioannis Kapodistrias. The third unit will begin with the arrival of King Otto in 1833 and will end in

Ο «Ύμνος εις την Ελευθερίαν» του Διονυσίου Σολωμού, χειρόγραφο της δεύτερης μελοποίησης του έργου το 1843 από τον Νικόλαο Μάντζαρο, με δερμάτινη στάχωση, χρυσοτυπία και αφιέρωση στον Όθωνα. Δωρεά Ιουλιίας Χριστομάνου. © Μουσείο Μπενάκη / Ιστορικά Αρχεία
"Hymn to Liberty" by Dionysios Solomos, manuscript of the second musical setting of the work dated 1843 by Nikolaos Mantzaros, bound in leather with gold lettering and dedicated to King Otto. Donated by Ioulia Christomanou.
©Benaki Museum / Historical Archives

Σημαία της Επανάστασης του 1821 με σύμβολα της Φιλικής Εταιρείας (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο). Τον τύπο της σημαίας αυτής σχεδίασε ο Παλαιών Πατρών Γερμανός τις πρώτες μέρες της Επανάστασης. Κατασκευάστηκαν αρκετές παρόμοιες και διανεμήθηκαν στα στρατόπεδα των επαναστατημένων Ελλήνων. Η συγκεκριμένη ανήκε στον Γεώργιο Σισίνη από το στρατόπεδο της Ήλιδας. Οι 16 κίονες δεμένοι διαστί είναι ο λεγόμενος «ιερός δεσμός» που συμβόλιζε την ενότητα του αγώνα. Ο σταυρός ανάμεσα σε κλαδιά ελιάς συμβολίζει την ιερότητα του σκοπού. Οι δυο διασταυρούμενες σημαίες φέρουν τα γράμματα HEA - HΘΣ δηλ. «Ελευθερία ή Θάνατος», σύνθημα-απόφαση για τον μέχρις εσχάτων αγώνα. Τα ίδια σύμβολα υπάρχουν και στα «εφοδιαστικά» γράμματα, ένα είδος μυστικής ταυτότητας που είχε στην κατοχή του κάθε μέλος της Φιλικής Εταιρείας.

Flag of the 1821 Revolution with the symbols of the Filiki Etaireia (National Historical Museum). Germanos III of Old Patras designed this type of flag during the first days of the Revolution. Many similar ones were manufactured and distributed to the camps of the Greek people. This one belonged to Georgios Sisinis from the camp at Iliida. The 16 pillars linked crosswise are the so-called "sacred bond" symbolizing the unity of the Struggle. The cross surrounded by olive leaves symbolizes the sacredness of the cause. The two crossed flags have the letters HEA - HΘΣ meaning "Freedom or Death", a motto denoting the decision to fight till death. The same symbols also feature in the letters that represented a kind of secret identity documents for every member of the Filiki Etaireia.

το 1770 έως το 1870. Η έκθεση θα διαρθρώνεται σε τρεις ενότητες: Η πρώτη ενότητα θα καλύπτει την περίοδο από το 1770 και τα Ορλωφικά έως την έναρξη της Επανάστασης το 1821. Στη δεύτερη ενότητα θα παρουσιάζεται η εξέλιξη του Αγώνα και θα ολοκληρώνεται με τη διακυβέρνηση του νεοσύστατου κράτους από τον Ιωάννη Καποδίστρια. Η τρίτη ενότητα θα ξεκινά με την άφιξη του βασιλιά Όθωνα το 1833 και θα ολοκληρώνεται το 1870. Στόχος της έκθεσης είναι να παρουσιαστούν τα πολεμικά γεγονότα, οι πολιτικές εξελίξεις και η καθημερινή ζωή της περιόδου ενός κρίσιμου αιώνα για τη νεότερη ελληνική ιστορία. Επιπλέον, η συνδιοργάνωση της έκθεσης μπορεί να αποτελέσει ένα αισιόδοξο προηγούμενο για τη συνεργασία και κοινή δράση σημαντικών φορέων της χώρας. Ίσως το πλέον αρμόδιο μουσείο για τον εορτασμό της επετείου, λόγω της μόνιμης έκθεσής του, είναι το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο. Πράγμα-

τι, οι δράσεις του Ιστορικού Μουσείου ξεκίνησαν τον Μάρτιο του 2018 και εκτείνονται σε πανεθνικό επίπεδο. Το επετειακό του πρόγραμμα, με τίτλο «Επανάσταση '21», στοχεύει στο να ενθαρρύνει τον αναστοχασμό, τον διάλογο και τη σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία, ενώ παράλληλα επανασυστίνει τα κειμήλια των συλλογών του στο κοινό. Κορύφωση των δράσών του θα αποτελέσει η κεντρική επετειακή έκθεση που θα εγκαινιαστεί στο Μουσείο τον Μάρτιο του 2021. Η έκθεση θα αναδείξει την προετοιμασία, το ξέσπασμα, την ακτινοβολία και την παρακαταθήκη της Επανάστασης μέσα από σπάνια κειμήλια και αρχαιακό υλικό. Θα εστιάσει στους ανθρώπους που αναδείχθηκαν σε ήρωες επειδή αντεπεξήλθαν σε εξαιρετικές περιστάσεις, και στις κοινωνικές και ιδεολογικές εμπειρίες που άλλαξαν, πριν και μετά το '21, τον τρόπο με τον οποίο γίνονταν αντιληπτός ο κόσμος. Η έκθεση θα πλαισιωθεί με εντυπωσιακά διαδραστικά εκπαιδευτικά εκ-

θέματα, που σχεδιάζονται από το Ινστιτούτο Πληροφορικής του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ). Η επετειακή έκθεση θα παρουσιαστεί σε μουσεία σε όλη την Ελλάδα, από τον Έβρο ως την Πελοπόννησο. Ακόμα μια πρωτοποριακή πρωτοβουλία του Ιστορικού Μουσείου είναι η πλωτή έκθεση που θα περιλαμβάνει εκπαιδευτικό υλικό και αυθεντικά αντικείμενα της συλλογής του Μουσείου και θα ταξιδέψει με ιστοφόρο σε ιστορικά νησιά και λιμάνια της άγονης γραμμής (Υδρα, Σπέτσες, Χίο, Ψαρά, Κάσο, Καστελόριζο κ.ά.) αναδεικνύοντας τον πρωταγωνιστικό ρόλο του ναυτικού αγώνα στη διάρκεια της Επανάστασης. Εξαιρετικά φιλόδοξο είναι το πρόγραμμα των εκδηλώσεων που έχει οργανώσει η Εκκλησία της Ελλάδος, με επίκεντρο αφενός τα γεγονότα της Επανάστασης και των συνθηκών που οδήγησαν σε αυτή και αφετέρου τα μηνύματά της προς τους Έλληνες στη σημερινή δύσκολη συγκυρία. Με την οργάνωση επιστημονικών

Επιτραπέζιο παιχνίδι αφιερωμένο στους Έλληνες (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Στο Παρίσι, στην οδό Saint-Honoré, δύο φορές την εβδομάδα λειτουργεί ένα «παζάρι» (bazaar) όπου έμποροι και καλλιτέχνες καταθέτουν τα έργα τους προς όφελος των Ελλήνων, ενώ φιλελληνικές παραστάσεις αποτυπώνονται σε λιθογραφίες, τραπουλόχαρτα, βεντάλιες, επιτραπέζια παιχνίδια, ρολόγια, αγαλματάκια, είδη γραφείου, σερβίτσια και διακοσμητικά αντικείμενα.

Board game for Greeks (National Historical Museum)

In Paris, in Saint-Honoré Street, a “bazaar” is organized twice a week, where merchants and artists sell their works for the benefit of the Greeks, and Philhellenic depictions are to be found on lithographic prints, playing cards, hand-held fans, board games, watches, figurines, office accessories, plates and decorative objects.

1870. The aim of the exhibition is to present warfare, political development and daily life during this century of critical importance for the history of Modern Greece. In addition, the cooperation for the organization of the exhibition may signal an optimistic precedent for collaboration and common activities by significant entities in the country.

The most competent museum to celebrate the anniversary is perhaps the National Historical Museum, due to its permanent exhibition. Indeed, the activities organized by the Historical Museum began in March 2018 all over the country. Its anniversary programme titled “Reconstitution ‘21” aims to promote reflection, discourse and contemporary cultural creation, also presenting anew the wealth of its collection. The activities will culminate in the main exhibition that will be inaugurated in the Museum in March 2021. This exhibition will highlight the preparation, the eruption, the radiance and the heritage

of the Revolution through rare exhibits and archival material. It will focus on the people who became heroes because they coped in exceptional circumstances, and to the social and ideological experiences that change the perception of the world before and after 1821. The exhibition will be framed with impressive interactive educational exhibits designed by the Institute of Computer Science (ICS) of the Foundation for Research and Technology Hellas (FORTH).

This anniversary exhibition will be presented in museums all over Greece, from Evros to the Peloponnese. Another pioneering initiative of the National Historical Museum is the floating exhibition that will comprise educational material and original exhibits from the Museum collection, and will travel on a sailboat to historic islands and ports in remote places (Hydra, Spetses, Chios, Psara, Kasos, Kastellorizo etc.), highlighting the leading role of the naval participants during the Revolution.

The Greek Church has also prepared an ambitious programme of events focusing on the Revolution and the conditions that led to it as well as on the messages to Greeks in today’s time of hardship. Organizing scientific conferences and lectures, the Greek Church aims to promote the ideological and collective achievements from the Revolution and leading figures as models, also emphasizing the role of the Church. In addition, it will organize a large concert in the Kallimarmaro Stadium, five Regional Youth Festivals and student contests in cooperation with the Ministry of Education. Scheduled events will cover the whole of 1821 and the whole of the Greek region. Events, conferences, day-long activities, liturgies and lectures will take place in every large Greek city, in cities with a special significance for the Revolution such as Missolonghi, Kalavryta, Dimitsana etc. as well as in places of historic importance such as Psara, Zalon-go and Dervenakia.

Κωνσταντίνος Βολανάκης
Στον Κεράτσιο Κόλπο, 1892
Λάδι σε μουσαμά 80 x130 εκ.
Συλλογή Alpha Bank
Konstantinos Volanakis
At the Golden Horn, 1892
Oil on canvas 80x130 cm.
Alpha Bank Collection

συνεδρίων και διαλέξεων, την έκδοση πρακτικών των συνεδρίων και την οργάνωση ημερησίων, η Εκκλησία της Ελλάδος επιχειρεί να αναδείξει τις ιδεολογικές και συλλογικές κατακτίσεις της Επανάστασης, να προβάλει πρόσωπα με πρωταγωνιστικό ρόλο ως πρότυπα και να τονίσει τον ρόλο της Εκκλησίας. Στα παραπάνω θα πρέπει να προστεθεί η διοργάνωση μεγάλης συναυλίας στο Καλλιμάρμαρο, τα πέντε Περιφερειακά Φεστιβάλ Νεολογίας και η διοργάνωση μαθητικών διαγωνισμών σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας.

Οι προγραμματισμένες εκδηλώσεις καλύπτουν όλη την περίοδο του 1821 αλλά και όλη την ελληνική επικράτεια. Εκδηλώσεις, συνέδρια, ημερίδες, λειτουργίες, ομιλίες θα λάβουν χώρα στις μεγάλες ελληνικές πόλεις, σε πόλεις με ιδιαίτερη σημασία για την Επανάσταση, όπως το Μεσολόγγι, τα Καλάβρυτα, η Δημητσάνα κ.ά., αλλά και σε τόπους με το δικό τους ιστορικό φορτίο, όπως τα Ψαρρά, το Ζάλογγο, τα Δερβενάκια.

Σκεπτικό της Εκκλησίας είναι «το 1821 να μην κλειστεί σε

μουσειά», αλλά να αποτελέσει έμπνευση και να γίνει αφορμή για να τιμηθεί η μνήμη όλων αγωνίστηκαν.

Είναι προφανές ότι όλοι οι φορείς, δημόσιοι και ιδιωτικοί, αντιμετωπίζουν την επέτειο των 200 ετών ως μια ευκαιρία να πραγματοποιηθούν δράσεις που θα αποτελέσουν μια παρακαταθήκη. Με τη σημερινή ματιά θα εξεταστούν τα γεγονότα, το ιδεολογικό πλαίσιο και οι διεθνείς πολιτικές συνθήκες του 1821 και θα αναπτυχθεί μια συζήτηση ωφέλιμη που θα ξεφεύγει από τα στενά όρια της επιστημονικής κοινότητας.

Τους επόμενες μήνες και όσο θα πλησιάζουμε στο τέλος του 2020 θα προστίθενται συνεχώς περισσότερες εκδηλώσεις, οι οποίες δεν έχουν ακόμα οριστικοποιηθεί και κατά συνέπεια δεν είναι ανακοινώσιμες.

The rationale of the Church is that “1821 should not be confined to museums” but become the chance to honour the memory of all the people who fought in the Struggle.

It is apparent that all entities, public and private, consider the anniversary of 200 years as a chance to organize activities that will be a lasting testament. Through a contemporary approach, they will examine the events, the ideological framework and the international political developments in 1821 and promote a beneficial discourse beyond the tight confines of the scientific community.

During the following months and nearing the end of 2020, more activities will be added to the programme, though they have not been finalized and so cannot be announced yet.

Σημαία των Σπετσών (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).
Flag of Spetses (National Historical Museum)

Μουσεία προορισμοί

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας
Μουσείο Μαστίχας Χίου, του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς
Λαογραφικό Μουσείο Κεφαλαρίου Αργολίδας
Πύργος Τσικαλιώτη
Ναυτικό Μουσείο Σάμης – Κεφαλονιά
Ηράκλειο: μια πόλη περικλειστη
Μουσείο Χριστιανικής Τέχνης «Αγία Αικατερίνη Σιναϊτών»

Museum destinations

National Historical Museum
Chalkida Central Public Library
Chios Mastic Museum by the Piraeus Bank Group Cultural Foundation
Folklore Museum of Kefalari, Argolida
Tsikalioti Tower
Sami Nautical Museum – Kefalonia
Heraklion: an enclosed city
Museum of Christian Art "Saint Catherine of Sinai"

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο

Εν Αθήναις και εν Ύδραις

Ιφγένεια Βογιατζή

Επιμελήτρια Μόνιμων Εκθέσεων Εθνικού Ιστορικού Μουσείου

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο. Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής.
The National Historical Museum. Old Parliament Building.

Το παλαιότερο ιστορικό μουσείο της χώρας ιδρύθηκε το 1884, μισό αιώνα μετά την ανακήρυξη της Αθήνας ως πρωτεύουσας.

Πόσοι Αθηναίοι που κυκλοφορούν καθημερινά στο κέντρο της πρωτεύουσας γνωρίζουν πού μπορεί κανείς σήμερα, κοντά 200 χρόνια από την έναρξη του Αγώνα της Ανεξαρτησίας το 1821, να δει από κοντά την περικεφαλαία του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, το τάσι του Καραϊσκάκη, τη σφαίρα που σκότωσε τον Μάρκο Μπότσαρη, την αρπάγη από πυρπολικό του Κωνσταντίνου Κανάρη,

τον ταμπουρά του Μακρυγιάννη, τη βάρκα του Ανδρέα Μιαούλη, τη νεκρική κλίνη του λόρδου Βύρωνα, το ρολόι του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια;

Στην καρδιά της Αθήνας υπάρχει ένα μουσείο γεμάτο μοναδικούς θησαυρούς που στεγάζεται σε ένα κτήριο διαποτισμένο από την ιστορία. Το Εθνικό Ιστορικό Μουσείο, το παλαιότερο ιστορικό μουσείο της χώρας, ιδρύθηκε το 1884, ακριβώς μισό αιώνα μετά την ανακήρυξη της Αθήνας ως πρωτεύουσας.

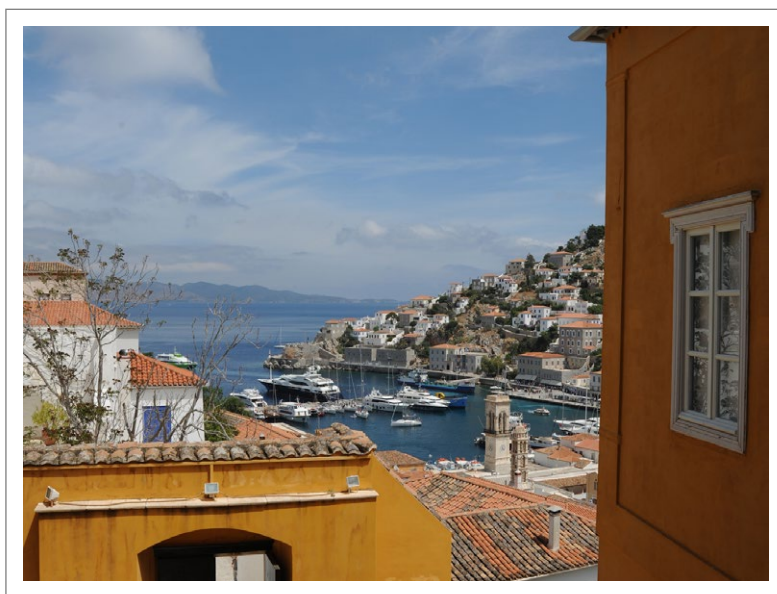
Το Μουσείο από το 1960 στεγάζεται στο Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής, την πρώτη μόνιμη στέγη του ελληνικού Κοινοβουλίου.

National Historical Museum

In Athens and in Hydra

Ifigeneia Vogiatzi

Curator of National Historical Museum Permanent Exhibitions

Ιστορική Οικία Λαζάρου Κουντουριώτη (Υδρα).
Lazaros Koundouriotis Historic Residence (Hydra).

The oldest historical museum in Greece was founded in 1884, half a century after Athens became the capital city.

How many of the Athenians who arrive downtown everyday have any idea where to see today, nearly 200 years from the beginning of the Struggle for Independence in 1821, the helmet of Theodoros Kolokotronis, the cup of Karaiskakis, the bullet that killed Markos Botsaris, the gripper from the fire ship of Konstantinos Kanaris, the boat of Andreas Miaoulis, the deathbed of Lord Byron, the watch of Governor Ioannis Kapodistrias?

In the heart of Athens there is a museum filled with unique treasures in a building seeped in history. The National Historical Museum, the oldest historical museum in Greece was founded in 1884, half a century after Athens became the capital city. Since 1960 the Museum is housed in the Palace of the Old Parliament, the first permanent seat of the Greek Parliament, which was inaugurated in 1875 by Prime Minister Charilaos Trikoupis. For 60 years the building in Stadiou Street was the centre of the turbulent politics of the country. Today, the rooms surrounding the magnificent Plenary Chamber house the permanent exhibition

Ιστορική Οικία
Λαζάρου Κουντουριώτη (Ύδρα).
Lazaros Koundouriotis
Historic Residence (Hydra).

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο.
Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής.
The National Historical Museum.
Old Parliament Building.

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο.
Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής.
The National Historical Museum.
Old Parliament Building.

Οικία & Ατελιέ Τέτση (Ύδρα).
Tetsis Home & Studio (Hydra).

ου, που εγκαινιάστηκε το 1875 με πρωθυπουργό τον Χαρίλαο Τρικούπη. Για 60 ολόκληρα χρόνια το κτήριο της οδού Σταδίου στέγαζε την πολυτάραχη πολιτική ζωή της χώρας. Σήμερα οι αίθουσες που περιβάλλουν τη μεγαλόπρεπη Αίθουσα των Συνεδριάσεων στεγάζουν τη μόνιμη έκθεση του Μουσείου, ενώ το υπέρωο αποτελεί τον χώρο των περιοδικών εκθέσεων.

Αντικείμενο του Μουσείου είναι η ιστορία του νεότερου Ελληνισμού μέσα από ζωγραφικά και χαρακτηριστικά έργα, σημαίες και όπλα από τους εθνικούς απελευθερωτικούς αγώνες, προσωπικά αντικείμενα ιστορικών μορφών, έγγραφα και φωτογραφίες, οικιακά σκεύη και παραδοσιακές φορεσιές.

Παράρτημα του Μουσείου στην Ύδρα αποτελεί από το 2001 η Ιστορική Οικία Λαζάρου Κουντουριώτη, δωρεά του τελευταίου απογόνου του υδραίου προκρίτου. Στο ισόγειο παρουσιάζεται η κατοικία με τα οικογενειακά κειμήλια των Κουντουριώτηδων, ενώ στον όροφο εκτίθενται έργα της παραδοσιακής νεο-

ελληνικής τέχνης, κυρίως από τη νησιωτική Ελλάδα. Στο κατώι, στα παλιά κελάρια του σπιτιού, λειτουργεί Πινακοθήκη έργων των ζωγράφων Περικλή και Κωνσταντίνου Βυζάντιου, που συνδέονται με στενούς δεσμούς με την Ύδρα και την οικογένεια Κουντουριώτη.

Από το 2016, η Οικία & Ατελιέ Τέτση αποτελεί το τελευταίο απόκτημα του Μουσείου. Ο σημαντικός υδραίος ζωγράφος, ακαδημαϊκός και δάσκαλος Παναγιώτης Τέτσης έζησε στο νησί τα παιδικά του χρόνια και με το σπίτι αυτό έχουν συνδεθεί οι πρώτες του επαφές με τη ζωγραφική και τον κόσμο της τέχνης. Σήμερα, ο επισκέπτης μπορεί να δει μια τυπική υδραϊκή κατοικία του 19ου-20ού αι. με ίχνη από όλες τις γενιές που στέγασε, καθώς και το οικογενειακό μπακάλικο - ταβέρνα με τον παραδοσιακό εξοπλισμό του, το οποίο λειτουργούσε ως τη δεκαετία του 1970. Στον όροφο διατηρείται ανέπαφο το ατελιέ του Τέτση με έργα και σύνεργα της δουλειάς του, προσωπικά αντικείμενα και βραβεία.

of the Museum, while the upper floor gallery houses the temporary exhibitions. The Museum presents the history of Modern Greece through paintings and engravings, flags and guns from the struggles for independence, personal items of historical figures, documents and photographs, household items and traditional costumes. Since 2001 the Historic Residence of Lazaros Kountouriotis on Hydra island is part of the Museum, as it was donated by the last descendant of the notable. On the ground floor visitors can see the household of the Kountouriotis family and all their heirlooms, and the first floor exhibition presents works of tradition Modern Greek art, mostly from the islands. The basement, the old cellars of the house, hosts a gallery of paintings

by Periklis and Konstantinos Vyzantios who had strong ties with the island of Hydra and the Kountouriotis family. Since 2016, the Tetsis Home & Studio is the latest addition to the Museum. The great painter, member of the Academy of Athens and teacher Panagiotis Tetsis, also originating from Hydra, grew up on the island, and this house was associated with his early experiences with painting and the world of art. Today visitors can view a typical island house of the 19th-20th century, with the traces of all the families that lived there, as well as the family business with all the traditional equipment, a grocery shop and tavern, still operating until the 1970s. The first floor houses the studio of Tetsis, still intact with all the works and tools, personal objects and awards.

Οικία & Ατελιέ Τέτση (Υδρα).
Tetsis Home & Studio (Hydra).

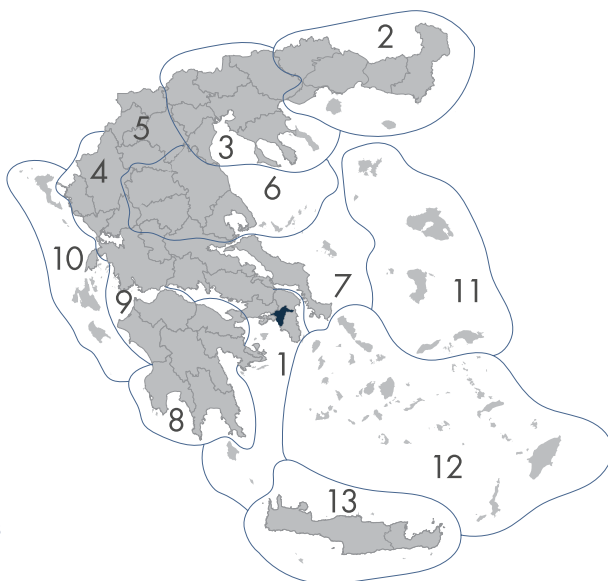

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο.
Μέγαρο της Παλαιάς Βουλής.
The National Historical Museum.
Old Parliament Building.

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο
Μέγαρο Παλαιάς Βουλής,
Πλατεία Κολοκοτρώνη,
Σταδίου 13,
10561, Αθήνα
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
Περιφερειακή Ενότητα
Κεντρικού Τομέα Αθηνών

National Historical Museum
Old Parliament Building,
13 Stadiou St.
10561, Athens
REGION OF ATTICA
Regional unit of Central Athens

info@nhmuseum.gr

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας

Φορέας πολιτισμού

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας
Chalkida Central Public Library

Στα πλαίσια του πολιτιστικού της ρόλου, η Βιβλιοθήκη διοργανώνει εκθέσεις, διαλέξεις, ημερίδες και προβολές ταινιών σε μαθητές.

Το 1926 ιδρύεται στη Χαλκίδα ο πρώτος πνευματικός πυρήνας: ο «Σύλλογος Φιλοβιβλων ο Αριστοτέλης», υπό την προεδρία του καθηγητή και αρχιμανδρίτη Κοντεστανίου. Σκοπός του Συλλόγου είναι η ίδρυση Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης και Ευβοϊκών Αρχείων στη Χαλκίδα.

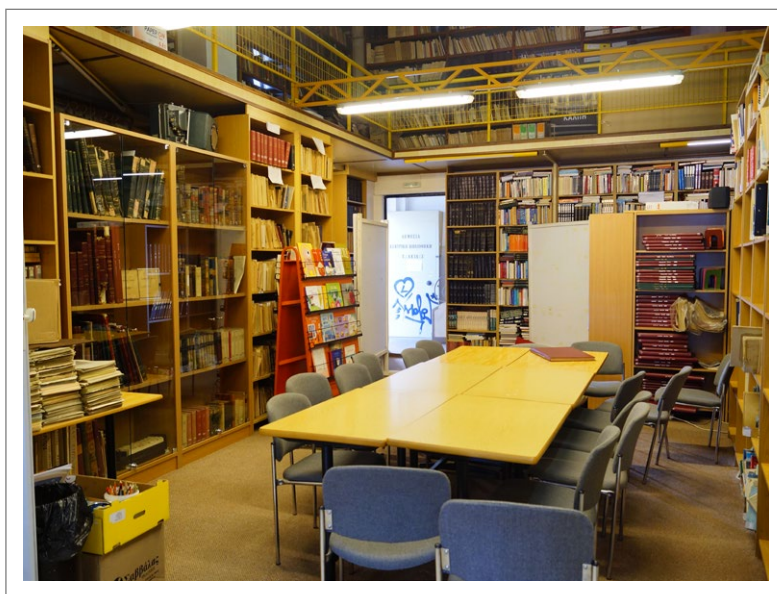
Το 1936 ο τότε Δήμαρχος Χαλκίδας, Σ. Σαραφινός, ιδρύει την πρώτη Δημοτική

Βιβλιοθήκη της πόλης. Το 1957, με σχετικό έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών και Εθνικής Παιδείας, η Δημοτική Βιβλιοθήκη μετατρέπεται σε Δημόσια. Το 1972 παίρνει την τελική της μορφή: χαρακτηρίζεται ως Κεντρική και εξυπηρετεί όχι μόνο τη Χαλκίδα, αλλά ολόκληρη την Εύβοια.

Σήμερα λειτουργεί ως Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας, σε ιδιόκτητο κτίριο και υπάγεται στο Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Διαθέτει επίσης 2 κινητές μονάδες (βιβλιοαυτοκίνητα) που εξυπηρετούν α) 220 δανειστικά κέντρα, στην ύπαιθρο Εύβοια και

Chalkida Central Public Library

Vector of culture

Δημόσιο Κέντρο Πληροφόρησης
Public Information Center

As an agent of culture, the Library organizes exhibitions, lectures, seminars and film screenings for students.

In 1926 the city of Chalkida acquired its first cultural centre, the “Association of Book Lovers — Aristoteles”, chaired by Professor and Archimandrite Kontestanos. The aim of the Association was the creation of a Central Public Library and the Euboea Archive in Chalkida. In 1936, S. Sarafianos, then Mayor of Chalkida, founded the first Municipal Library in the city. In 1957, on the basis of a decision by the Ministry of Economics

and State Education, the Municipal Library became Public Library. In 1972 it acquired its present form; it became a Central Library serving not only Chalkida but the whole of the Evia region. Today it operates as the Chalkida Central Public Library, in a building it owns, under the responsibility of the Ministry of Education and Religious Affairs. It also has two mobile units (book vehicles) that provide books to 220 lending centres in rural areas and all the secondary schools and lyceums in the prefecture of Evia. The Library offers readers around 100,000 books, among which there are

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Χαλκίδας, 1ος όροφος
Chalkida Central Public Library, 1st floor

Σπάνιες εκδόσεις
Rare editions

β) όλα τα γυμνάσια και λύκεια του νομού Ευβοίας.

Υπάρχουν στη διάθεση των αναγνωστών περί τους 100.000 τόμους, μεταξύ των οποίων 2000-3000 παλαιότευα και σπάνια βιβλία, καθώς και το πληρέστερο, στην Εύβοια, αρχείο Φύλλων Εφημερίδας της Κυβερνήσεως.

Επίσης, η Βιβλιοθήκη έχει στην κατοχή της μια μικρή συλλογή όπλων του 1821, παλαιούς χάρτες και γκραβούρες, μια αξιόλογη συλλογή 200 περίπου ζωγραφικών πινάκων, μεταξύ των οποίων έργα των Βακιρτζή, Πετρίτση, Λαναρά, Καραχάλιου, καθώς και συλλογή πινάκων και

χαρακτικών του Γ. Οικονομίδη.

Εκτός του κυρίως έργου της, η Βιβλιοθήκη έχει και άλλες δραστηριότητες. Στα πλαίσια του πολιτιστικού της ρόλου και στην προσπάθειά της να καταγράψει την πολιτισμική κληρονομιά της Εύβοιας, έχει προγραμματίσει σειρά εκδόσεων, έχει προβεί σε κοπή μεταλλίων (συλλεκτικές σειρές) για να τιμήσει εξέχουσες μορφές του τόπου, διοργανώνει εκθέσεις, διαλέξεις, ημερίδες, πραγματοποιεί προβολές μορφωτικών ταινιών σε μαθητές, και συνεργάζεται με άλλους φορείς για την προαγωγή της πνευματικής και πολιτιστικής ζωής του τόπου.

2,000-3,000 incunabula and rare books, and also houses the most complete archive of the Government Gazette in the Evia region.

Moreover, the Library owns a small collection of guns dating from 1821, old maps and engravings, a valuable collection of around 200 paintings, among which are works by Vakirtzis, Petritsis, Lanaras, Karachalios, as well as paintings and engravings by G. Oikonomidis.

The Library also undertakes other activi-

ties, beyond its main mission. As an agent of culture, in an attempt to record the cultural heritage of Evia, the Library plans a series of publications, has been cutting medals (collectible series) to honor prominent figures of the region, and continues to organize exhibitions, lectures, seminars and film screenings for students, cooperating with other bodies in order to promote the intellectual and cultural life locally.

Χαρακτικά του Γιώργου Οικονομίδη
Engravings by Giorgos Oikonomidis

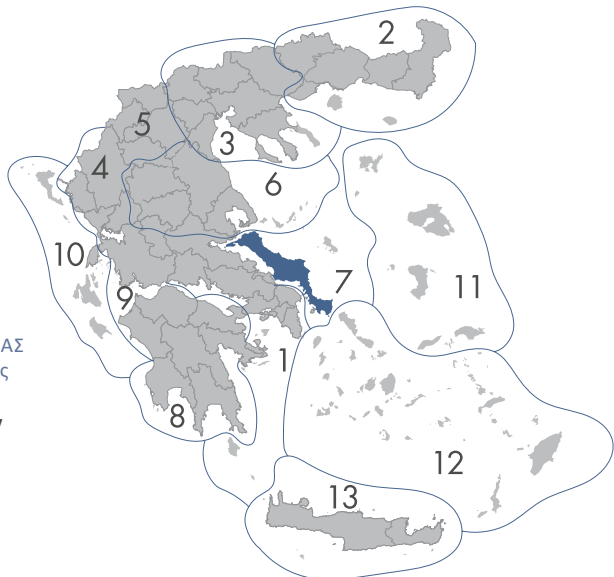

Σπάνιες εκδόσεις
Rare editions

**Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Χαλκίδας**
Μ. Κακαρά 2 & Αντωνίου
34 100, Χαλκίδα
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
Περιφερειακή Ενότητα Εύβοιας

Chalkida Central Public Library
2 M.Kakara str. & Antoniou str.
34100, Chalkida
REGION OF STEREA ELLADA
Regional unit of Evia.

vivlchal@sch.gr

Μουσείο Μυρωδάτο

Ο θαυμαστός κόσμος του μαστιχοφόρου σχίνου

Μαρία Γ. Βενιζελέα
Υπηρεσία Μουσείων ΠΙΟΠ

Εναέρια λήψη του Μουσείου
View of the Museum from above

Ο επισκέπτης μαθαίνει την ιστορία και τις χρήσεις της μαστίχας και κατανοεί το ρόλο της στη διαμόρφωση της αρχιτεκτονικής της νότιας Χίου.

Το Μουσείο Μαστίχας Χίου, του Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, βρίσκεται στα Μαστιχοχώρια στη Νότια Χίο. Κοντά στο Πυργί, ανάμεσα σε σχίνους και σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον, το Μουσείο αναδεικνύει την παραγωγική ιστορία της καλλιέργειας και της επεξεργασίας της μαστίχας. Η βιωματική εμπειρία έχει ιδιαίτερη θέση στους εκθεσιακούς χώρους του

Μουσείου. Η μυρωδιά της μαστίχας «γραπώνει» τον επισκέπτη, με την εισόδό του στο Μουσείο. Το ταξίδι στην ιστορία της μοναδικής μαστίχας, αλλά και των ανθρώπων που έδωσαν τη ζωή τους με τη ρητίνη, αρχίζει με ένα τραγούδι για τον σχίνο. Το ίδιο το δέντρο αυτοσυστήνεται σε στίχους που διαβάζουμε στην εισαγωγή της έκθεσης, «Είμαι δεντρίν ακούραστον και πάντα δακρυσμένον», δίνοντας τη σκυτάλη στο προϊόν του, το οποίο μπορεί κανείς να αγιάξει στις ειδικές προθήκες της έκθεσης. Ο επισκέπτης του Μουσείου γνωρίζει τον σχίνο και τη ρητίνη μαστίχα, μαθαί-

Scented Museum

The wonders of mastic-bearing skins tree

Maria G. Venizelea
PIOP Museums Department

Εξωτερική άποψη του Μουσείου
Outside view of the Museum

Visitors learn about the history and uses of gum mastic as well as its influence on the architecture of southern Chios.

The Chios Mastic Museum by the Piraeus Bank Group Cultural Foundation is located in the Mastichochoria region of southern Chios. Near Pyrgi village, nestled among the *skins* trees in harmony with the natural environment, the Museum highlights the production history of this cultivation and the processing of gum mastic. The visit to the exhibition units in the Museum is highly experiential. The scent of mastic overwhelms

visitors as soon as they step inside. The journey in the history of this unique product and the story of the people whose life was associated with it starts with a song about the *skins* tree. The plant presents itself with the verses that we read in the introduction to the exhibition —“I’m a tireless tree, always in tears”— and its resin is there to be touched in the special exhibition cases. Visitors to the Museum find out all about the *skins* tree and gum mastic, the traditional cultivation of the *skins* plant (the work required throughout the year), the history of gum mastic and how it shaped the architecture of

Άποψη της μόνιμης έκθεσης. Ενότητα «Παραγωγή - Εργοστάσιο Ε.Μ.Χ.» (Γενική άποψη υποενότητων «Γραμμή παραγωγής φυσικής μαστίχας» και «Γραμμή παραγωγής τσίκλας»). Εξοπλισμός για την παραλαβή και το ζύγισμα της φυσικής μαστίχας. Μηχανήματα για την παραγωγή μαστιχελαιού και την κουφετοποίηση

View of the permanent exhibition. "Chios Gum Mastic Growers Association Factory" (General view of sub-unit "Chicle production", "Mastic oil production"). Machines for the production of mastic oil and the chicle "pies".

Μόνιμη Έκθεση, Ενότητα «Εργοστάσιο Ε.Μ.Χ.», άποψη συστοιχίας κουφετιέρων

View of the permanent exhibition, "The Factory of the Association", machines for the production of chicle "pies".

νει για την παραδοσιακή καλλιέργεια του σχίνου (τις εργασίες που λαμβάνουν χώρα σε όλη τη διάρκεια του έτους), την ιστορία της μαστίχας, κατανοεί πώς αυτή διαμόρφωσε την αρχιτεκτονική της νότιας Χίου, ενημερώνεται για τη συνεταιριστική εκμετάλλευση και τη μεταποίηση της μαστίχας μέσω της δραστηριότητας της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών, καθώς και για τις χρήσεις με τις οποίες η μαστίχα σήμερα ταξιδεύει σε όλον τον κόσμο. Τέλος, η μουσειακή εμπειρία ολοκληρώνεται στην υπαίθρια έκθεση, όπου ο επισκέπτης ακολουθεί μια διαδρομή που διασχίζει το μαστιχοχώραφο, μέσω της οποίας έρχεται σε επαφή με το φυτό, αλλά και το αγροτικό τοπίο στο οποίο αυτό ευδοκιμεί.

Για την παρουσίαση της μόνιμης έκθεσης αξιοποιήθηκαν σύγχρονες μουσειολογικές πρακτικές και ποικίλα εποπτικά μέσα. Αρχαιακό, φωτογραφικό υλικό, μακέτες, πρωτότυπα μηχανήματα σε λειτουργία, και οπτικοακουστικές παραγωγές διευκολύνουν την περιήγηση και εμπλουτίζουν

Άποψη της μόνιμης έκθεσης. Ενότητα «Παραγωγή - Χρήση της μαστίχας»

View of the permanent exhibition, "Production - Uses of natural gum mastic".

Άποψη της μόνιμης έκθεσης. Ενότητα «Παραγωγή - Εργοστάσιο Ε.Μ.Χ.» (Γενική άποψη υποενότητων «Γραμμή παραγωγής τσίκλας», «Παραγωγή μαστιχελαιού»). Μηχανήματα για την παραγωγή μαστιχελαιού και τη διαμόρφωση πυρήνων τσίκλας.

View of the permanent exhibition. "Chios Gum Mastic Growers Association Factory" (General view of sub-units "Production of natural gum mastic" and "Chicle production"). Equipment for the delivery and weighing of natural gum mastic. Machinery for the production of mastic oil and gum dragees.

ζουν την επίσκεψη των επισκεπτών, μικρών και μεγάλων.

Σε όλα πρωταγωνιστεί ο άνθρωπος: οι ιστορίες, οι αναμνήσεις και οι μαρτυρίες όσων αφιέρωσαν τη ζωή τους στην καλλιέργεια ενός μοναδικού φυτού που για να ευδοκιμήσει χρειάζεται ιδιαίτερες συνθήκες και συνεχή μόχθο.

Το Μουσείο αποτελεί ενεργό μέλος της πολιτιστικής ζωής της Χίου. Με περιοδικές εκθέσεις, διαλέξεις, σεμινάρια, προβολές, μουσικές και θεατρικές βραδιές, με ειδικά σχεδιασμένα εκπαιδευτικά προγράμματα, προσφέρει στους επισκέπτες του μια μοναδική μουσειακή εμπειρία.

Το Μουσείο Μαστίχας Χίου υλοποιήθηκε από το ΠΙΟΠ, με τη συνεργασία της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου, του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, καθώς και του Δήμου Χίου.

southern Chios; they are also informed about the cooperative that promotes the processing and trade of mastic, the Chios Gum Mastic Growers Association, as well as the uses of gum mastic which is marketed throughout the world in our times. Finally, the experience in the museum is completed with the open-air exhibition where visitors follow a course through the mastic field, coming into contact with the tree and the agricultural landscape where it thrives. The permanent exhibition is designed with the use of modern museological practices and a variety of visual material. Archival material and photographs, models and original machinery still in operation, as well as audio-visual productions, enhance the visit and add to the knowledge acquired by the

audiences, both young and old. Human beings are the main actors; the stories, the memories and the testimonies of the people who devoted their whole life to the cultivation of a unique plant that needs special conditions and constant toil in order to thrive.

This Museum is an active participant in the cultural life of Chios island. Organizing temporary exhibitions, lectures, seminars, film screenings, music and theatre events and specially designed educational programmes, it offers visitors a unique experience. The Chios Mastic Museum was created by PIOP, in cooperation with the Chios Gum Mastic Growers Association, the Ministry of Economy, Infrastructure and Tourism, the Ministry of Culture and Sports, and the Municipality of Chios.

Άποψη της μόνιμης έκθεσης, «Εισαγωγή»
View of the permanent exhibition, "Introduction".

Άποψη της μόνιμης έκθεσης. Ενότητα «Καλλιέργεια – Εργασίες στο χωράφι».
View of the permanent exhibition. "Cultivation — work in the field".

© ΠΙΟΠ, Ν. Δανηλίδης

Μουσείο Μαστίχας Χίου
Πυργί, Θέση Ράχη (Τεπέκι),
821 02 Χίος
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
Περιφερειακή Ενότητα Χίου

Chios Mastic Museum
Pyrgi, Rachi site (Tepeki)
821 02 Chios
REGION OF NORTH AEGEAN
Regional unit of Chios

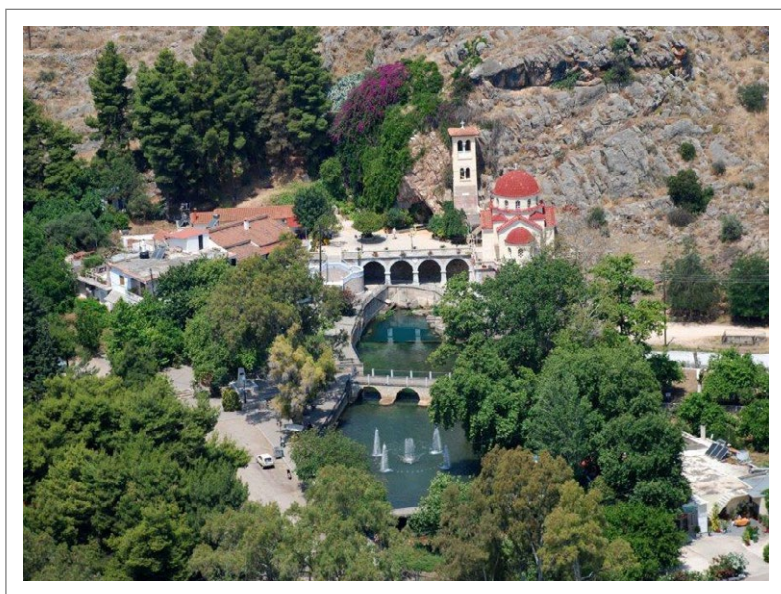
piop@piraeusbank.gr

Λαογραφικό Μουσείο Κεφαλαρίου Αργολίδας

Η προσφορά της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στο λαϊκό πολιτισμό

Νικόλαος Ιωάν. Χρήσιμος.
Οικονομολόγος, Λαογράφος, ιδρυτής Λ.Μ.Κ.

Λαογραφικό Μουσείο Κεφαλαρίου Αργολίδας
Folklore Museum of Kefalari, Argolida

Το Μουσείο αναπαριστά με σεβασμό την οικογενειακή, επαγγελματική και κοινωνική ζωή των κατοίκων της Πελοποννήσου τα τελευταία 200 χρόνια.

Το Κεφαλάρι Αργολίδας είναι ένα χωριό με απaráμιλλη φυσική ομορφιά, δίπλα στο Άργος και σε απόσταση 130 χιλιομέτρων από την Αθήνα και 15 χιλιομέτρων από το Ναύπλιο. Ήταν ανέκαθεν τουριστικός προορισμός χάρη στις πηγές του Ερασίνου ποταμού, τις σπηλιές του όρους Χάον, το πευκοδάσος, τον Ιερό Ναό Ζωοδόχου Πηγής, τις νεροτριβές, τα μονοπάτια του και τα προϊόντα του.

Η ιστορία του χάνεται στους αιώνες. Στις σπηλιές του κατοικούσαν άνθρωποι από τη νεολιθική εποχή, ενώ από εδώ ξεκινούσαν οι γιορτές της Τύρβης του αρχαίου Άργους και εδώ ιδρύθηκε το πρώτο χαρτοποιείο του ελεύθερου ελληνικού κράτους το 1829, από τον ιατροδιδάσκαλο Διονύσιο Πύρρο και τον στρατηγό Νικηταρά.

Στην πλατεία του χωριού έχει δημιουργηθεί με πολλή αγάπη, μεράκι και γνώση από την οικογένεια του Νικολάου Χρήσιμου ένα μουσείο **νερού, λαογραφίας και φυσικής ιστορίας**, που αναπαριστά με σεβασμό την οικογενειακή, επαγγελ-

Folklore Museum of Kefalari, Argolida

The contribution of private initiative to popular culture

Nikolaos I. Chrysimos.
Economist, folklorist, founder of F.M.K

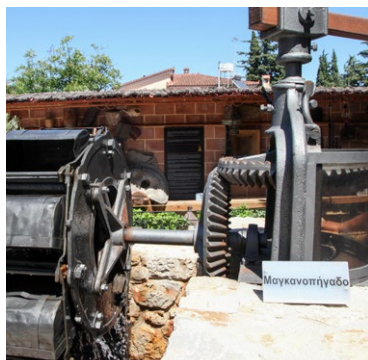
Λαογραφικό Μουσείο Κεφαλαρίου Αργολίδας
Folklore Museum of Kefalari, Argolida

The Museum depicts with great respect the family, professional and social life of the inhabitants of the Peloponnese during the last 200 years.

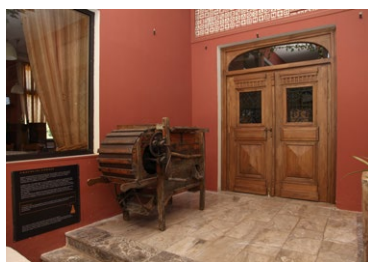
Kefalari, in the Argolida area of Greece, is a village of unique natural beauty, close to Argos, 130 kilometres from Athens and 15 kilometres from Nafplio. It has always been a tourist destination because of the proximity to the sources of the River Erasinós, the caves in Mount Chaon, the pine forest, the Church of Zoodochos Pigi, the water mills, the pathways and the local products.

The history of the village is lost in the mists of time. Its caves were inhabited already from the Neolithic Age while the village was also the starting point for the Tyrre celebration in ancient Argos. This was also the place where the first paper mill in the liberated republic of Greece was founded in 1829 by a professor in Medicine, Dionysios Pyrros and General Nikitaras.

In the village square, **a museum of water, folklore and natural history** was created with much love, care and knowledge by the Nikolaos Chrysimos family that represents with great respect the family, professional and social life of the inhabitants

Λαογραφικό Μουσείο
Κεφαλαρίου Αργολίδας,
Folklore Museum of Kefalari, Argolida

Λαογραφικό Μουσείο
Κεφαλαρίου Αργολίδας,
Folklore Museum of Kefalari, Argolida

Λαογραφικό Μουσείο
Κεφαλαρίου Αργολίδας,
Folklore Museum of Kefalari, Argolida

Λαογραφικό Μουσείο
Κεφαλαρίου Αργολίδας,
Folklore Museum of Kefalari, Argolida

ματική και κοινωνική ζωή των κατοίκων της Πελοποννήσου τα τελευταία 200 χρόνια. Ήθη και έθιμα, δρώμενα, συνήθειες και παλαιά επαγγέλματα ζωντανεύουν μπροστά στα μάτια του επισκέπτη και η «Κυρά Σαρακοστή», η ξεναγός του Μουσείου, μας μεταφέρει με τις γλαφυρές αφηγήσεις της σε νοσταλγικές και ρομαντικές εποχές. Το Κεφαλάρι, λόγω των πηγών του, ήταν πάντα πηγή ζωής για την περιοχή, από την εποχή της Λερναίας Ύδρας μέχρι σήμερα, με νερόμυλους, μπαρουτόμυλους, ύδρευση της πόλης του Άργους και άρδευση του κάμπου. Το Μουσείο, με μηχανισμούς του νερού εν λειτουργία (νερόμυλος, μαγκανοπήγαδο, νεροτριβή, πηγάδι με μαγκάνι, τουλούμπες, παραδοσιακές βρύσες, καταρράκτης κ.λπ.), αναδεικνύει την αναγκαιότητα του νερού στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων από αρχαιότατων χρόνων. Πολλές πληροφορίες και μηνύματα περνά επίσης η συλλογή φυτών, βοτάνων και σπόρων και η ταξινόμησή τους ανάλογα με τις ιδιότητες και τη χρησιμότητά τους. Τέλος, η μόρφωση και η ψυχαγωγία στις προηγούμενες κοινωνίες αναπαρίστανται με την έκθεση μουσικών οργάνων

και συσκευών μουσικής (γραμμόφωνα, πικάπ, ραδιόφωνα) και την παρουσίαση του ελληνικού σχολείου όπως το ζήσαμε μέχρι τη δεκαετία του 1960.

Η μεγάλη προσφορά του Μουσείου προς τις νεότερες γενιές είναι η δυνατότητα που δίνει στους μαθητές των σχολείων να διδαχθούν επί τόπου την πρόσφατη ιστορία μας και να εμπεδώσουν βιωματικά και ψηφιακά τον τρόπο ζωής και τα μέσα επιβίωσης των προγόνων μας.

Η ίδρυση και λειτουργία του Λαογραφικού Μουσείου Κεφαλαρίου είναι απαύγασμα της πενήντάχρονης προσπάθειας των ιδρυτών του για συλλογή, συντήρηση και προβολή των εκθεμάτων και συμβάλλει αποτελεσματικά στην αποστολή των μουσείων ανά τον κόσμο που είναι η βαθιά γνώση της ιστορίας και πορείας της ανθρωπότητας μέσα από τα μονοπάτια του πολιτισμού και εμπεριέχεται στη φράση **«για να θυμούνται οι παλιοί και να μαθαίνουν οι νέοι».**

Το Λαογραφικό Μουσείο Κεφαλαρίου είναι επισκέψιμο όλο το χρόνο, μετά από συνεννόηση (τηλ. επικοινωνίας 2751086360, 6944562400) και παρέχεται και η δυνατότητα ξενάγησης.

of Peloponnese during the last 200 years. Visitors learn about customs and practices, old habits and professions and the tour guide of the Museum, "Kyra Sarakosti" [Madame/ Mrs Lent], takes us back to a nostalgic and romantic era through her vivid narration.

Kefalari, thanks to its springs, has always been the source of life for the area, from the time of Lernaean Hydra until our age, with plenty of water mills, gunpowder mills, ensuring also the irrigation of the plain and the water supply of the city of Argos. The Museum where its water mechanism is still in operation (water mill, fulling tub, well, pumps, traditional taps, the waterfall etc.) highlights the uses of water in daily life ever since Antiquity. Ample information can also be gathered from the collection of plants, herbs and seeds, classified according to their qualities and usability. Finally, education and entertainment in the days of yore are depicted in the exhibition of musical

instruments and devices (gramophones, turntables, radios) and the presentation of the Greek school until the 1960s.

The Museum's greatest contribution to younger generations is that students are given the chance to be taught about our recent history on the spot, the way of life and to comprehend through experience and digitally, the way of life and the means of survival of our ancestors.

The establishment and operation of the Kefalari Folklore Museum is a reflection of the fifty years' effort of its founders to collect, preserve and display exhibits thus contributing effectively to the quest of museums worldwide, which is a deep knowledge of its history and the road to humanity through the paths of civilization and is summed up in the phrase, "**the old to remember and the young to learn**".

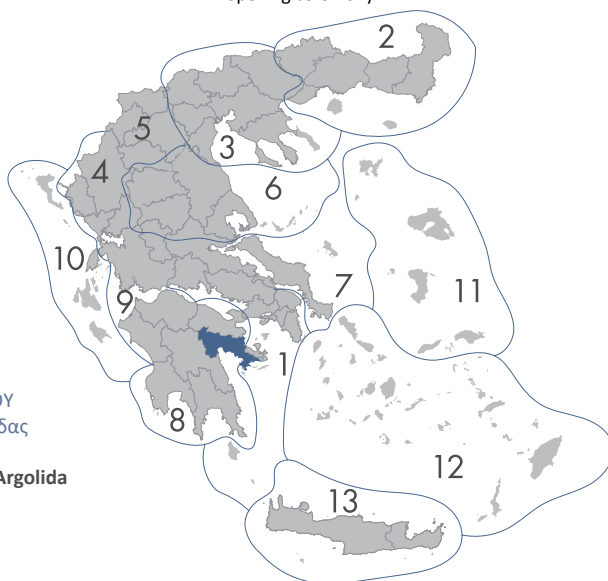
The Kefalari Folklore Museum is open all year-long; to visit, contact phone numbers 2751086360.

Λαογραφικό Μουσείο
Κεφαλαρίου Αργολίδας,
Folklore Museum of Kefalari, Argolida

Λαογραφικό Μουσείο
Κεφαλαρίου Αργολίδας, εγκαινία
Folklore Museum of Kefalari, Argolida,
opening ceremony

Λαογραφικό Μουσείο
Κεφαλαρίου Αργολίδας
Κεφαλάρι Αργολίδας
21200, Αργολίδα
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
Περιφερειακή Ενότητα Αργολίδας

Folklore Museum of Kefalari, Argolida
Kefalari, Argolida
21200, Argolida
REGION OF PELOPONNISOS
Regional Unit of Argolida

Πύργος Τσικαλιώτη

Παραδοσιακή τσακωνική αρχιτεκτονική

Ευγενία Δολανίτη

Άποψη του Πύργου Τσικαλιώτη με το ξουστάγι του 2ου ορόφου με τις κοιλόκυρτες διακοσμητικές αψίδες (επιρροή από την τεχνοτροπία Arabesque).
A view of the Tsikalioti Tower and the second-floor *xoustagi* with the decorative arches (influenced by the Arabesque style).

Ο Πύργος θεωρείται ένα από τα πιο καλοδιατηρημένα και εντυπωσιακά προεπαναστατικά μνημεία της Πελοποννήσου.

Στην είσοδο του Λεωνιδίου δεσπόζει ένα από τα πιο καλοδιατηρημένα και εντυπωσιακά προεπαναστατικά μνημεία της Πελοποννήσου, το πυργόσπιτο του Κωνσταντίνου Τσικαλιώτη (ολοκληρώθηκε το 1808 ή το 1760 κατ' άλλους). Ο Τσικαλιώτης δραστηριοποιήθηκε στο εξωτερικό και ασχολήθηκε με το εμπόριο και τα εφοπλιστικά. Υπήρξε χορηγός του Αγώνα του 1821 και μέλος της Φιλικής Εταιρείας. Καταγόταν από τον Πραστό, την πρώτη πρω-

τεύουσα της Τσακωνιάς, όπου είχε κι άλλη οικία. Όμως, το 1826 Τουρκοαιγύπτιοι με τον Ιμπραήμ εισέβαλαν στον Πραστό και τον έκαψαν ολοσχερώς.

Το 1960 ο τότε δήμαρχος Λεωνιδίου, ο αείμνηστος Στυλιανός Μερικάκης, αγόρασε από κληρονόμους του Ευαγγέλου Ποΐλα το αρχοντικό για τον Δήμο, με σκοπό να γίνει Μουσείο. Το 1990 εκπονήθηκε η μελέτη αποκατάστασής του από τα συνεργαζόμενα γραφεία Κίζη - Γραμματόπουλου - Πανουσάκη, η οποία μάλιστα βραβεύτηκε από τη Διεύθυνση Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα πλαίσια του Προγράμματος για τη Διατήρηση

Tsikalioti Tower

Traditional architecture of Tsakonia

Evgenia Dolianiti

Τμήμα της μόνιμης έκθεσης παραδοσιακής τσακωνικής αρχιτεκτονικής στον πρώτο όροφο του Πύργου Τσακαλιώτη.
Part of the permanent exhibition of traditional Tsakonian architecture in the first floor of the Tsikalioti Tower.

The Tower is considered one of the most well-preserved and impressive edifices from the pre-revolutionary era in the Peloponnese.

One of the most well-preserved and impressive edifices from the pre-revolutionary era in the Peloponnese, the Tower House of Konstantinos Tsikaliotis (completed in 1808 or in 1760 according to some), stands tall at the entry point to Leonidio village. Tsikaliotis was a trader and ship-owner, active mainly abroad. He was a sponsor of the Greek Revolution in 1821 and a member of the Philiki Etaireia. His or-

igins were from Prastos, the first capital of Tsakonia, where he also had another residence. But in 1826, Turkish-Egyptian troops under Ibrahim invaded Prastos and burned the place down.

In 1960 Stylianos Merikakis, then Mayor of Leonidio, bought the Tower House on behalf of the Municipality from the heirs of Evaggelos Poilas, in order to turn it into a Museum. In 1990 the restoration study was submitted by the architectural firms Kizis, Grammatopoulos and Panousakis, in cooperation, and it was also awarded a prize by the Directorate of Cultural Activities of the European Union within the framework

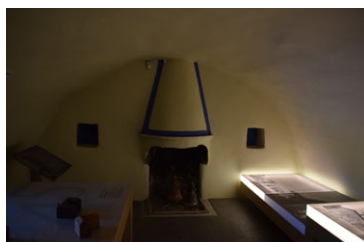
Τμήμα της έκθεσης παραδοσιακής τσακωνικής αρχιτεκτονικής στην αυλή του Πύργου Τσικαλιώτη. Part of the exhibition of traditional Tsakonian architecture in the courtyard of the Tsikalioti Tower.

Άποψη του ισόγειου του Πύργου Τσικαλιώτη. A view of the ground floor of the Tsikalioti Tower.

Τμήμα της μόνιμης έκθεσης παραδοσιακής τσακωνικής αρχιτεκτονικής στον 1ο όροφο του Πύργου Τσικαλιώτη (φωτογωνιά). Part of the permanent exhibition of traditional Tsakonian architecture in the first floor of the Tsikalioti Tower (niche).

Τμήμα της μόνιμης έκθεσης παραδοσιακής τσακωνικής αρχιτεκτονικής στον πρώτο όροφο του Πύργου Τσικαλιώτη (φωτογωνιά). Part of the permanent exhibition of traditional Tsakonian architecture in the first floor of the Tsikalioti Tower (niche).

της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς (συνολικά υποβλήθηκαν 1138 μελέτες, εγκρίθηκαν μόλις 26, με δύο από αυτές να αφορούν την Ελλάδα). Με βάση αυτή τη μελέτη, το 1993 ξεκίνησε η αποκατάσταση του κτιρίου. Το αρχοντικό είναι στολισμένο με παλαιά αντικείμενα που δώρισαν οι κάτοικοι της περιοχής. Τα τελευταία χρόνια λειτουργεί στο πυργόσπιτο μόνιμη Έκθεση Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής, η οποία στηρίζεται από πληθώρα τεχνολογικών μέσων (αναλόγια, οθόνες - ψευδοτοιχους με πληροφορίες, διαδραστικά παιχνίδια κ.ά.). Η καμάρα του ισόγειου και ο αύλειος χώρος προσφέρονται από τον Δήμο για εκθέσεις και πολιτιστικά δρώμενα, κυρίως κατά την περίοδο των Χριστουγέννων, του Πάσχα και του φεστιβάλ Μελιτζάζ. Στο ισόγειο υπάρχει φωτογωνιά, στέρνα, πέτρινος φούρνος, σταύλος, αποθηκευτικοί χώροι κι ένας γωνιακός πυργίσκος. Ο πυργίσκος, ο μαντρότοιχος και το κυρίως σπίτι είναι γεμάτα από κάθεται σχισμές-πολεμιστρες για περίπτωση εχθρικής εισβολής. Μεταξύ ισόγειου και πρώτου ορόφου υπάρχει μια καμάρα με κρύπτη. Εκεί θα έκρυβε ο ένοικος την οικογένειά του και τα τιμαλφή σε περίπτωση επίθεσης Τούρκων ή πειρατών. Τα σκαλοπάτια για την καμάρα είναι ασύμμετρα, για να δυσκολεύεται η άνοδος

του επιδρομέα. Το δέκατο τρίτο σκαλί είναι εμφανώς στενότερο απ' όλα, το οποίο μας επιτρέπει να εικόσουμε ότι ο Τσικαλιώτης ήταν προληπτικός. Στον πρώτο όροφο η οροφή είναι ξύλινη και σκαλιστή με σύμβολα καλοτυχίας. Υπάρχει χώρος για ύπνο και για αποθήκευση κλινοσκεπασμάτων και ενδυμάτων. Στο βάθος παρατηρείται καμάρα με φωτογωνιά. Το τζάκι εδώ μοιράζεται την καπνοδόχο με το τζάκι στη φωτογωνιά του δευτέρου ορόφου.

Στον δεύτερο όροφο δύο ξύλινες, σκαλιστές θύρες με περίτεχνη διακόσμηση οδηγούν στα δωμάτια. Άνωθεν των θυρών διακρίνονται εικονοστάσι και χριστόγραμμα, αντίστοιχα. Η οροφή του ενός δωματίου είναι ξυλόγλυπτη με σύμβολα καλοτυχίας και του δευτέρου δωματίου επίσης ξυλόγλυπτη, με όμορφες ζωγραφικές παραστάσεις. Στο δεύτερο δωμάτιο, σε υψηλότερο επίπεδο, βρίσκεται ο γυναικωνίτης. Από εκεί, σύμφωνα με την παράδοση, οι ανύπανδρες κοπέλες κρυφοκοίταζαν τον υποψήφιο γαμπρό. Αν τον ήθελαν, κατέβαιναν και του προσέφεραν γλυκό καφέ. Αν δεν τον ήθελαν, ο καφές δεν είχε ζάχαρη. Στον δεύτερο όροφο υπάρχει επίσης αποχωρητήριο, πολυτέλεια σπανιότατη για την εποχή.

of the Programme for the Conservation of the European Architectural Heritage (1,138 studies submitted in total, just 26 of them approved, two of them from Greece). On the basis of this study, the restoration of the building began in 1993. The Tower House is decorated with antiques donated by the inhabitants of the area. During the last years it houses a permanent Exhibition of Traditional Architecture with a variety of technological means (screens – false walls with information, interactive games etc.). The Municipality organizes exhibitions and cultural events at the vaulted hall in the ground floor and the courtyard, mostly during Christmas and Easter, as well as the Melijazz festival. Around the courtyard we see the hearth, a well, a stone oven, a stable, storage rooms and a corner turret.

Άποψη του αρχοντικού. Σκάλες και ξουστάγι (τσακωνική λέξη: σκεπαστός εξώστης, μπροστά από την κύρια είσοδο του σπιτιού) του ορόφου. A view of the mansion. Stairs and *xoustagi* (Tsakonian word: covered balcony in front of the main entrance) of second floor.

Πύργος Τσικαλιώτη

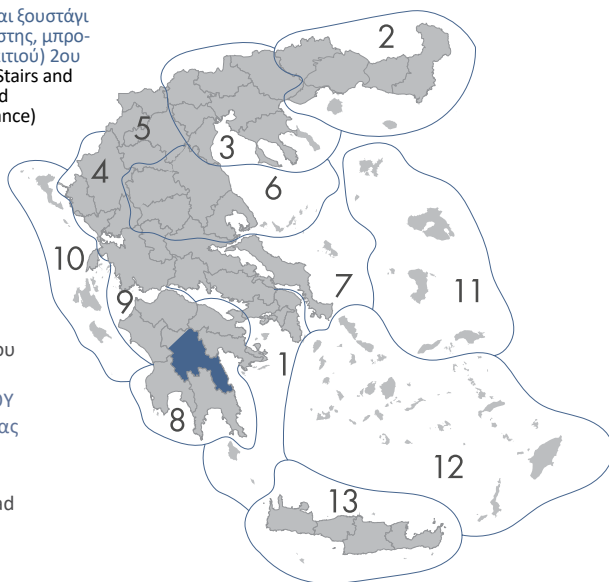
Επαρχ. Οδ. Άστρους - Λεωνιδίου
223 00, Λεωνίδιο
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
Περιφερειακή ενότητα Αρκαδίας

Tsikalioti Tower

Argos – Leonidio Provincial Road
223 00, Leonidio
REGION OF PELOPONNISOS
Regional unit of Arkadia

The turret, the stone fence and the main house are marked by vertical openings and battlements used in case of enemy attack. Between the ground floor and the first floor there is a room with a crypt. The owner of the house would hide his family and his valuables there in case of an attack by Turks or pirates. The stairs leading to the room were not symmetrical, but specially designed to make it harder for invaders to climb up. The thirteenth step is visibly narrower than the rest, which leads us to speculate that Tsikaliotis was superstitious.

On the first floor, the ceiling is wooden and carved with symbols of good luck. There are spaces for sleeping and storage of bedding and clothing. At the end of the room there is an arch with a hearth. This fireplace has the same smoke stack with the one at the exact spot on the second floor. On the second floor, two wooden elaborately carved doors lead to the rooms. Above the doors we can see an iconostasis and a Christogram, respectively. The ceiling of one of the rooms is wood-clad and decorated with carved symbols of good luck, as is that of the second room, decorated with fine paintings. The second room, at a higher level, was the women's gallery. It is said that maidens would gaze at prospective suitors from above, from the women's gallery. If they approved, they would come down and offer him sweet coffee. If they did not want him, they would offer coffee without sugar. The second floor also comprises a lavatory, which was a rare luxury at the time.

Ναυτικό Μουσείο Σάμης - Κεφαλονιά

Θάλασσα υπό κλίμακα

Ναυτικό Μουσείο Σάμης.
Sami Nautical Museum.

Ο επισκέπτης του μουσείου έρχεται σε επαφή με όλους τους τύπους σκαφών της ελληνικής παραδοσιακής ναυπηγικής.

Η στρατηγική θέση της Κεφαλονιάς στο Ιόνιο την καθιστούσε πάντα «μήλο της έριδος» για τις ισχυρές δυνάμεις κάθε εποχής: Αθήνα και Ρώμη κατά την αρχαιότητα, Βυζαντινοί και Φράγκοι τον Μεσαίωνα, Βενετοί, Οθωμανοί, Άγγλοι, Ρώσοι και Γάλλοι τα νεώτερα χρόνια. Ήδη από την αρχαιότητα η Κεφαλονιά υπήρξε ένας τόπος με ναυτική δύναμη. Η παράδοση αυτή δε χάθηκε παρά τις

αντιξοότητες που γνώρισε το νησί: πολεμικές συγκρούσεις, πειρατεία, φυσικές καταστροφές. Τον 17ο αιώνα μάλιστα, αξιοποιώντας τις διεθνείς συνθήκες, τα κεφαλονίτικα καράβια έπλεαν σε όλα τα λιμάνια του Λεβάντε φέρνοντας οικονομική δύναμη στην Κεφαλονιά.

Από τα ιστορικά χρόνια η Σάμη υπήρξε μια από τις τέσσερις πόλεις-κράτη της Κεφαλονιάς. Χάρη και στη μορφολογία του εδάφους το λιμάνι της Σάμης δεν έχασε ποτέ τη μεγάλη σημασία του, ενώ ακόμα και σήμερα παραμένει το μεγαλύτερο λιμάνι του νησιού. Λόγω της ιστορίας της πόλης και της ισχυρής παράδο-

Sami Nautical Museum - Kefalonia

On naval scale

Ναυτικό Μουσείο Σάμης. Ομοιώματα πλοίων.
Sami Nautical Museum. Models of vessels.

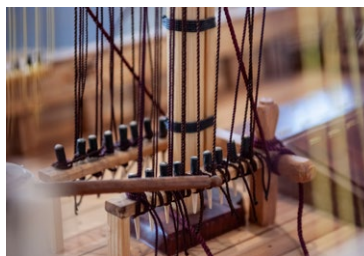
Visitors to the museum become acquainted with all types of vessels used in traditional Greek shipbuilding.

Due to its strategic position in the Ionian Sea, Kefalonia had always been coveted by the powers that be: Athens and Rome in Antiquity; the Byzantines and the Latins in the Middle Ages; the Venetians, the Ottomans, the British, the Russians and the French during the later periods. Kefalonia had been a naval power ever since Antiquity. This tradition continued despite the hardship that befell on the island: warfare, piracy, natural disasters. Indeed,

in the 17th century, ships from Kefalonia sailed to every harbour in the Levant and brought economic power to the island. From the historical era, Sami had been one of the four city states in Kefalonia. Because of the terrain, the harbour of Sami always remained significant and still is the largest port of the island. In accordance with the history of the city and its strong naval tradition, the inhabitants of Sami always keep their “bond” with the sea. One of them, Sotiris Marketos, born and bred in Sami, was marked by his passion and talent for shipbuilding from a very young age. He may not have become a pro-

Ναυτικό Μουσείο Σάμης. Ομοιώματα πλοίων
Sami Nautical Museum. Models of vessels.

Ναυτικό Μουσείο Σάμης. Ομοιώματα πλοίων
Sami Nautical Museum. Models of vessels.

Ναυτικό Μουσείο Σάμης. Ομοιώματα πλοίων
Sami Nautical Museum. Models of vessels.

Ναυτικό Μουσείο Σάμης. Ομοιώματα πλοίων
Sami Nautical Museum. Models of vessels.

Ναυτικό Μουσείο Σάμης. Sami Nautical Museum.

σης, οι κάτοικοι της Σάμης είναι πάντα «δεμένοι» με τη θάλασσα.

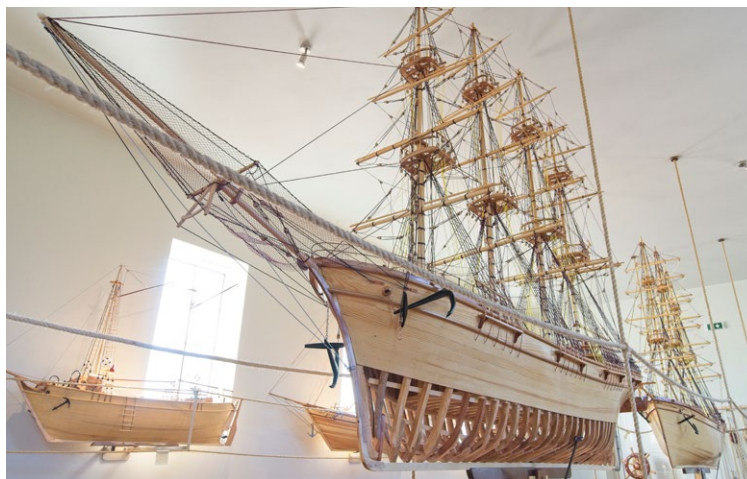
Ένας από αυτούς, ο Σωτήρης Μαρκέτος, γέννημα-θρέμμα της Σάμης, είχε από μικρός το «μικρόβιο» αλλά και το ταλέντο της ναυπηγικής. Μπορεί να μην έγινε επαγγελματίας ναυπηγός αλλά αφού ταξίδεψε για περισσότερα από 30 χρόνια ως μηχανικός στα πλοία, επέστρεψε στη γενέτειρά του για να στραφεί και πάλι στην παλιά του «αγάπη». Μέσα σε δέκα χρόνια, επιστράτευσε τις γνώσεις, την υπομονή και την ικανότητά του και κατασκεύασε με κάθε λεπτομέρεια πε-

ρισσότερα από είκοσι ξύλινα ομοιώματα πλοίων τηρώντας όλους τους κανόνες της ναυπηγικής.

Τα πλοία αυτά αποτελούν τη συλλογή του Ναυτικού Μουσείου Σάμης που δημιουργήθηκε από πρωτοβουλία του ίδιου. Είναι κατασκευασμένα από διάφορα ήδη ξύλου και το μέγεθός τους κυμαίνεται από 1,20 έως 3,15 μέτρα. Ο επισκέπτης του μουσείου έρχεται σε επαφή με όλους τους τύπους σκαφών της ελληνικής παραδοσιακής ναυπηγικής και όχι μόνο, σε ένα συναρπαστικό ταξίδι 3500 ετών.

professional shipbuilder, but having travelled for more than 30 years as a naval engineer officer, he returned to his hometown in order to meet again his old "passion". Within ten years, drawing upon his knowledge, patience and aptitude, he constructed more than 20 wooden models of vessels in great detail and accordance with all the rules of shipbuilding.

These vessels form the collection of the Sami Nautical Museum, which was created by Marketos himself. They are made of various kinds of wood, and their sizes vary from 1.20 to 3.15 metres. Visitors to the museum become acquainted with all types of vessels in traditional Greek shipbuilding and beyond, in an exciting voyage throughout 3,500 years.

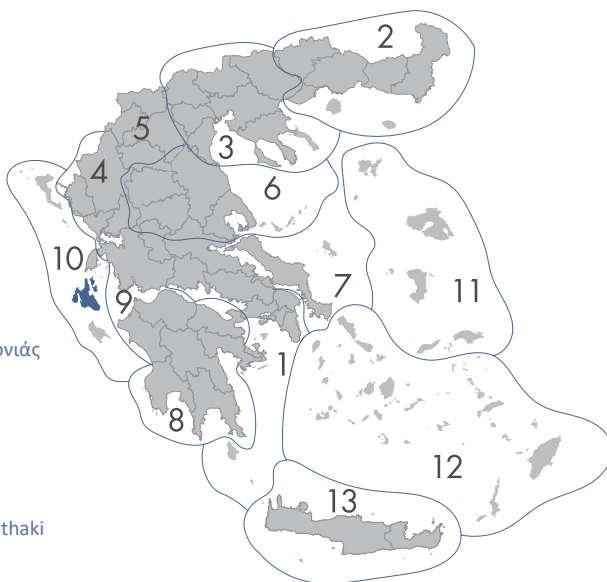

Ναυτικό Μουσείο Σάμης. Ομοιώματα πλοίων
Sami Nautical Museum. Models of vessels.

Ναυτικό Μουσείο Σάμης
Επαρχειακή οδός
Σάμης - Αργοστολίου
28080 Κεφαλονιά
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ
Περιφερειακή Ενότητα Κεφαλονιάς
και Ιθάκης

Sami Nautical Museum
Main Road Sami - Argostoli
28080 Kefalonia
REGION OF IONIAN ISLANDS
Regional unit of Kefalonia and Ithaki

info@nmsamis.gr

Ηράκλειο: μια πόλη περικόλειστη...

Η πόλη των τειχών

Κάλλια Νικολιδάκη
Αρχαιολόγος, Τμήμα Τουρισμού Δήμου Ηρακλείου

Πύλη Ιησού
Jesus Gate

Η ιδιαίτερης στρατηγικής σημασίας παραθαλάσσια πόλη του Ηρακλείου υπήρξε ανέκαθεν μια καστροπολιτεία.

«Μια πόλη παλίμψηστη, όπου εποχές και πολιτισμοί διαλέγονται με μια κρυφή αρμονία [...] όπου παρελθόν και παρόν συμβιώνουν παρουσιάζοντας απεριόριστες χρονικές αποχρώσεις σε όσους θελήσουν να τις ανακαλύψουν. Μια πόλη πολυώνυμη: Ηράκλεια, Χαντάκ, Χάνδαξ, Κάντικα, Καντίνα, Κάντια, Κάστρο, Ηράκλειο. Μια πόλη όπου ο μύθος γίνεται πραγματικότητα, κάτω από τα ερείπια των κραταιών κτισμάτων: τα τείχη και η τάφος, που

τίποτα πια δεν προστατεύουν...»

Χριστόφορος Λιοντάκης, Ηράκλειο: Μια πόλη στη λογοτεχνία, Μεταίχμιο 2001

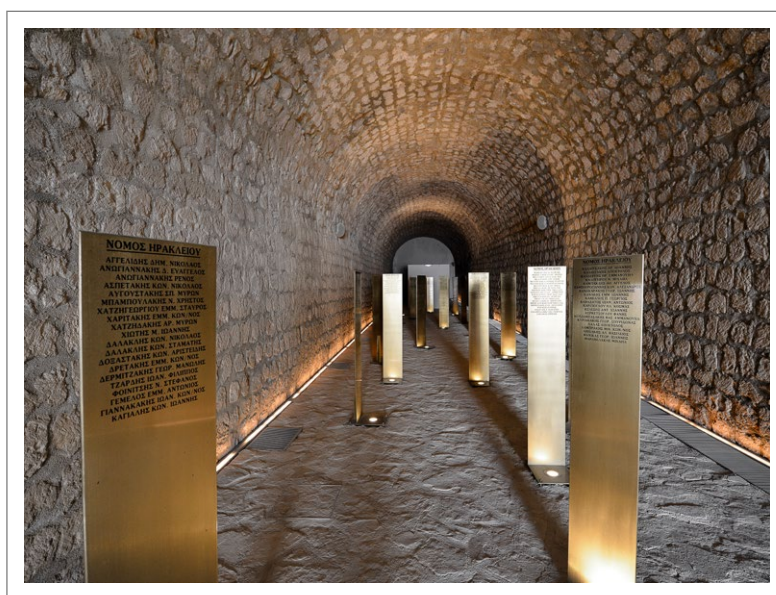
Ζούμε και περπατάμε καθημερινά σε μια πόλη που ελάχιστα γνωρίζουμε, σε μια πόλη με ιστορία που χάνεται στα βάθη των αιώνων κι όμως τα τεκμήρια είναι εδώ, περισσότερο ή λιγότερα ερειπωμένα και κατακερματισμένα από τον αδυσώπητο χρόνο, τις φυσικές καταστροφές, αλλά και από εμάς τους ίδιους σε αλλοτινές εποχές. Σήμερα πολλά από τα μνημεία αυτά,

Heraklion: an enclosed city

The city of the walls

Kallia Nikolidaki

Archaeologist, Municipality of Heraklion, Tourism Department.

Στοά Μακάσι, Μουσείο Μνήμης της πόλης του Ηρακλείου
Makasi Arcade, Museum of the Memory of Heraklion City

The coastal city of Heraklion, of special strategic significance, has always been a citadel.

“A palimpsest where times and civilizations converse in secret harmony [...] where the past and the present coexist in countless shades of time for anyone who wants to discover them. A city of many names: Heracleia, Chandakas, Candax, Candica, Candida, Castro, Heraklio. A city where myth becomes reality under the ruins of mighty edifices: the walls and the moat, which no longer protect anything...”

Christophoros Liantakis, *Heraklion: A City in Literature*, Metaichmio Editions

Every day we live and walk in a city that we barely know, a city whose history is lost in the mists of time and yet its traces are here, some more and some less ruined and fragmented from the relentless passage of time, natural destructions and people in times of yore.

Today many of those monuments, irrefutable witnesses of our turbulent history, have been restored and invite us to discover them.

The coastal city, of special strategic sig-

Ενετικό λιμάνι, γενική άποψη
Venetian harbour, general view

Πύλη Ιησού, έκθεση
για τη ζωή και το έργο του Ν. Καζαντζάκη
Jesus Gate, exhibition
on the life and work of N. Kazantzakis

Χαμηλή πλατεία προμαχώνα Βηθλεέμ
με μουσική εκδήλωση.
Lower-level square in Bethlehem Bastion,
musical event.

Ο τάφος του Ν. Καζαντζάκη πάνω στον
προμαχώνα Μαρτινέγκο
The grave of N. Kazantzakis on top of the
Martinengo Bastion

Ενετικό φρούριο Rocca a Mare (ΚΟΥΛΕΣ)
Rocca a Mare (KOULES) Venetian fort

αδιάφευστοι μάρτυρες της πολυκύματης ιστορίας μας, είναι αναστηλωμένα και καλούν τον περιπατητή να τα ανακαλύψει.

Η παραθαλάσσια πόλη, ιδιαίτερης στρατηγικής σημασίας, για το εμπόριο αλλά και για τον πόλεμο, ανέκαθεν υπήρξε μια καστροπολιτεία, ήδη από τα πρώτα βυζαντινά χρόνια για να συνεχίσει κατά την αραβοκρατία και τη δεύτερη βυζαντινή περίοδο του Νικηφόρου Φωκά, ενώ ως Μεγάλο Κάστρο δέχτηκε τους πρώτους ενετούς αποίκους στα 1214. Η Γαληνοτάτη Δημοκρατία ανέδειξε το "Regno di Candia" σε μία από τις κυριότερες κτήσεις της στην Ανατολική Μεσόγειο και τη μετέτρεψε στο σημαντικότερο αστικό και διαμετακομιστικό κέντρο της εποχής, αλλά και σε εστία πνευματικής και καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Η πόλη γρήγορα γιγαντώθηκε, βγήκε έξω από τα όρια του παλαιοενετικού οχυρού περιβάλλου, ενώ η αλλαγή στον τρόπο

διεξαγωγής του πολέμου, με την εμφάνιση της πυρίτιδας και την ασφυκτικά απειλητική παρουσία των Οθωμανών, ανάγκασε τους ιθύνοντες να σχεδιάσουν τη νέα οχύρωση. Κύριο χαρακτηριστικό της ήταν οι προμαχώνες με τα ενδιάμεσα ευθύγραμμα τμήματα. Την οχύρωση συμπλήρωσαν οι χαμηλές πλατείες με τις κανονιοθυρίδες και τις θολοσκεπείς στοές, ενώ ξεχώρισαν για την αρχιτεκτονική τους οι επιβλητικές αναγεννησιακές πύλες. Τα κραταιά αυτά τείχη κατάφεραν να κρατήσουν μακριά για πάνω από 20 χρόνια, στην πιο μακρόχρονη πολιορκία της ευρωπαϊκής ιστορίας, τους Οθωμανούς. Η συνθήκη υπογράφηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 1669 σηματοδοτώντας το τέλος της λαμπρής αυτής περιόδου.

Σήμερα τα τείχη, οι πύλες και η τάφος, που τίποτα πια δε χρειάζεται να προστατεύσουν, μετατρέπονται σε χώρους πολιτισμού, φιλοξενώντας ποικίλες πολιτιστικές δράσεις.

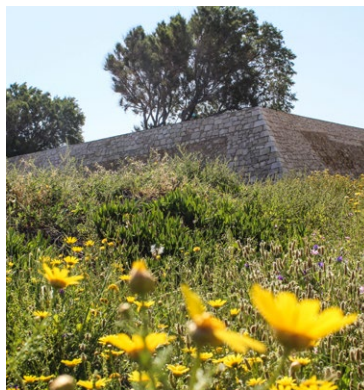
nificance for trade as well as for war, has always been a citadel, already from the early Byzantine era and during the Arab rule and the second Byzantine period of Nikephoros Phocas, receiving the first Venetian colonialists as a Grand Castle in 1214. The Serenissima transformed the “Regno di Candia” to one of its primary possessions in the Eastern Mediterranean, the most important urban and mercantile hub as well as the centre of spiritual and artistic creativity. The city grew very large very fast, outside the boundaries of the old Venetian walls, and when gunpowder changed the way that war was waged, the threatening presence of the Ottomans forced the

authorities to design new fortifications. Their main feature was the design of the ramparts with the protruding bastions in between. There were also the low platforms with the gunports and the vaulted arcades, while the imposing Renaissance gates impressed with their architecture. These mighty walls managed to keep away the Ottomans for more than 20 years, in the longest lasting siege of European history. The treaty was signed on 6 September 1669 marking the end of this glorious era.

Today the walls, the gate and the moat, which no longer need to protect, are transformed into spaces for culture and host multiple cultural activities.

Χάρτης Werdmuller, όπου διακρίνεται η παλαιά και νέα οχύρωση
Werdmuller map showing the old and new fortifications

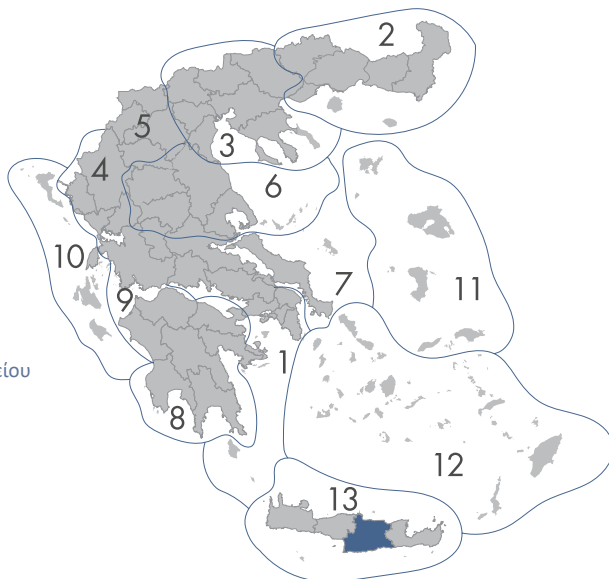

Άποψη του Προμαχώνα Αγ. Ανδρέα
A view of Aghios Andreas Bastion

Ενετικά Τείχη Ηρακλείου
Λεωφ. Πλαστήρα 25,
712 01 Ηράκλειο
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου

Venetian walls of Heraklion
25, Plastira Av.
71201 Heraklion
REGION OF CRETE
Regional unit of Heraklion

info@heraklion.gr

Μουσείο Χριστιανικής Τέχνης «Αγία Αικατερίνη Σιναϊτών»

Εικονογραφία και μικροτεχνία

Ο ναός της Αγίας Αικατερίνης Σιναϊτών που σήμερα λειτουργεί ως Μουσείο
The Church of Saint Catherine of Sinai, today a Museum

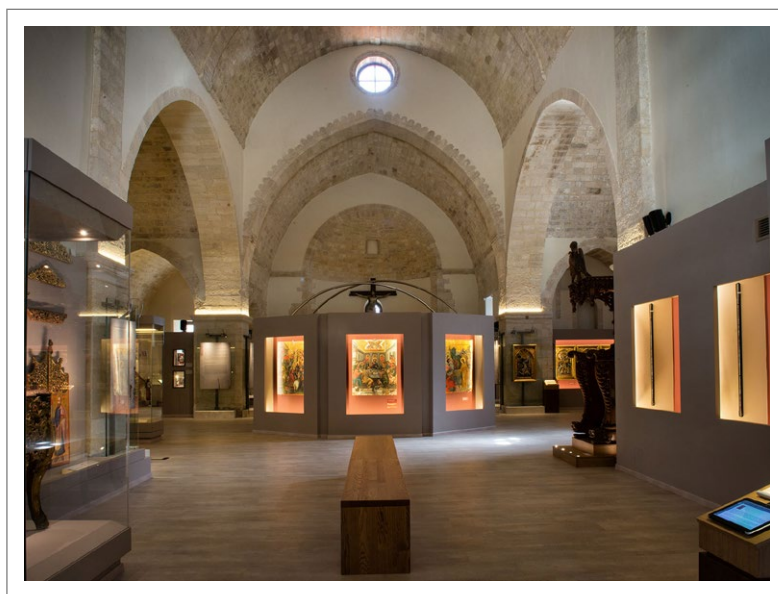
Κύριο θέμα της έκθεσης είναι η εκκλησιαστική τέχνη στην Κρήτη από τον 14ο μέχρι τον 19ο αιώνα, με έμφαση στις μεταβυζαντινές εικόνες.

Το Μουσείο Χριστιανικής Τέχνης «Αγία Αικατερίνη Σιναϊτών» στεγάζεται στον ομώνυμο ναό, στο κέντρο του Ηρακλείου, ένα μοναδικό μνημείο αρχιτεκτονικής και ναοδομίας. Ο ναός αποτέλεσε καθολικό της ονομαστής μονής της Αγίας Αικατερίνης των Σιναϊτών, πνευματικού και θρησκευτικού κέντρου του βενετοκρατούμενου Χάνδακα. Ανεγέρθηκε τον 13ο αιώνα και ανακατασκευάστηκε το

1576 και το 1620. Ως μοναστηριακό καθολικό λειτούργησε μέχρι το 1669, χρονιά κατά την οποία κατέλαβαν τον Χάνδακα οι Οθωμανοί και το μετέτρεψαν σε μουσουλμανικό τέμενος. Το 1919 παραδόθηκε στη χριστιανική λατρεία και λίγα χρόνια αργότερα η ενορία του Αγίου Μηνά τον αγόρασε ως ανταλλάξιμο κτήμα. Το 1968 στέγασε την «Έκθεση Ιερών Εικόνων και Κειμηλίων» που ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του μακαριστού Αρχιεπισκόπου Κρήτης Ευγενίου και είχε στόχο να διασώσει και να προβάλλει σημαντικά κειμήλια που συγκεντρώθηκαν από εκκλησίες και μοναστήρια του νησιού.

Museum of Christian Art "Saint Catherine of Sinai"

Iconography and miniature art

Το εσωτερικό του Μουσείου
Inside the Museum

The main theme of the exhibition is ecclesiastical art in Crete from the 14th to the 19th centuries, with an emphasis on Post-Byzantine icons.

The Museum of Christian Art "Saint Catherine of Sinai" is housed in the Church of Saint Catherine of Sinai, a unique monument of church architecture in downtown Heraklion. The church was the catholicon of the famous monastery of Saint Catherine of Sinai, a spiritual and religious centre in Candia under Venetian rule. It was built in the 13th century and rebuilt in 1576 and 1620. It functioned as the catholicon of the

monastery until 1669, when the Ottomans conquered Candia and turned the monastery to a mosque. In 1919 it was reverted to Christianity and a few years later the parish of Aghios Minas purchased the building as exchangeable property. In 1968 the building hosted the "Exhibition of Holy Icons and Relics", on the initiative of the late Archbishop of Crete Eugenios, with an aim to safeguard and highlight significant relics that had been gathered from churches and monasteries all over the island. It functioned until 2007, when the restoration works began. In 2012, on the initiative of the revered Archbishop of Crete Eirinaios,

Παναγία Οδηγήτρια (τέλη 14ου αιώνα)
Panagia Hodegetria (late 14th c.)

Εκκλησιαστική αργυροχοΐα
Silverware for church use

Η Θεία Λειτουργία, εικόνα
του Μιχαήλ Δαμασκηνού (τέλη 16ου αιώνα)
The Holy Liturgy, icon by Michail Damaskinos
(late 16th c.)

Ο Άγιος Φανούριος, εικόνα
του Άγγελου Ακοτάντου (15ος αιώνας)
Aghios Fanourios, icon by Angelos Akotantos
(15th c.)

Με τη μορφή αυτή λειτούργησε μέχρι το 2007, οπότε άρχισαν τα έργα αναστήλωσης του ναού. Το 2012, με πρωτοβουλία του Σεβ. Αρχιεπισκόπου Κρήτης κ.κ. Ειρηναίου, ξεκίνησε η επανέκθεση των έργων με ευθύνη της 13ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Με τη νέα σύγχρονη μορφή του το Μουσείο λειτουργεί από το 2015. Ανήκει στο Επικοινωνιακό και Μορφωτικό Ίδρυμα της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης.

Κύριο θέμα της έκθεσης είναι η εκκλησιαστική τέχνη που αναπτύχθηκε στην Κρήτη από τον 14ο μέχρι τον 19ο αιώνα, με ιδιαίτερη έμφαση στις μεταβυζαντινές εικόνες, κυρίως σε αντιπροσωπευτικά έργα της Κρητικής Σχολής Αγιογραφίας. Ανάμεσα στα πιο σημαντικά εκθέματα συγκαταλέγονται εικόνες δύο σπουδαίων εκπροσώπων αυτής της Σχολής, του Άγγελου Ακοτάντου (αρχές 15ου αι.) και του Μιχαήλ Δαμασκηνού (16ος αι.). Οι εικόνες του Άγγελου (που αποκαλέ-

στηκε και «Ελ Γκρέκο του 15ου αιώνα») αποτελούν μια θαυμάσια εισαγωγή στο καλλιτεχνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε τους επόμενους δυο αιώνες, εκείνο που ονομάστηκε «Κρητική Σχολή» και οφείλει την αίγλη του στη δημιουργική αφομοίωση της αναγεννησιακής ζωγραφικής.

Οι έξι εικόνες του Δαμασκηνού που εκτίθενται στο Μουσείο είναι από τα σημαντικότερα έργα ενός από τους χαρισματικότερους μεταβυζαντινούς ζωγράφους. Φιλοτεχνήθηκαν την τελευταία περίοδο της ζωής του (τέλη 16ου αιώνα) και φανερώνουν την υψηλή ποιότητα της κρητικής τέχνης εκείνης της περιόδου.

Η έκθεση του Μουσείου περιλαμβάνει επίσης εξαιρετικά δείγματα τοιχογραφιών, λιθογλυπτικής, ξυλογλυπτικής, μεταβυζαντινής μεταλλοτεχνίας και μικροτεχνίας, νομισμάτων, λατρευτικών αντικειμένων, αμφίων, κεντητικής, χειρογράφων και παλαιτύπων.

the works were re-exhibited by the 13th Ephorate of Byzantine Antiquities. The Museum has been operating in its new form since 2015. It belongs to the Communication and Education Foundation of the Holy Archdiocese of Crete.

The main theme of the exhibition is ecclesiastical art in Crete from the 14th to the 19th centuries, with an emphasis on Post-Byzantine icons, mainly works representative of the Cretan School. Among the most significant exhibits are two icons by two great painters of this School, Angelos Akotantos (early 15th c.) and Michail Damaskinos (16th c.). The icons of Angelos (also known as "15th-century El Greco") are an excellent introduction to the artistic movement that

developed in the following two centuries, also known as the "Cretan School", which flourished due to the creative integration of Renaissance painting.

The six icons by Damaskinos that are exhibited in the Museum are among the most important works by one of the most gifted Post-Byzantine painters. They were painted towards the end of his life (late 16th c.) and reveal the exquisite quality of Cretan art at that period.

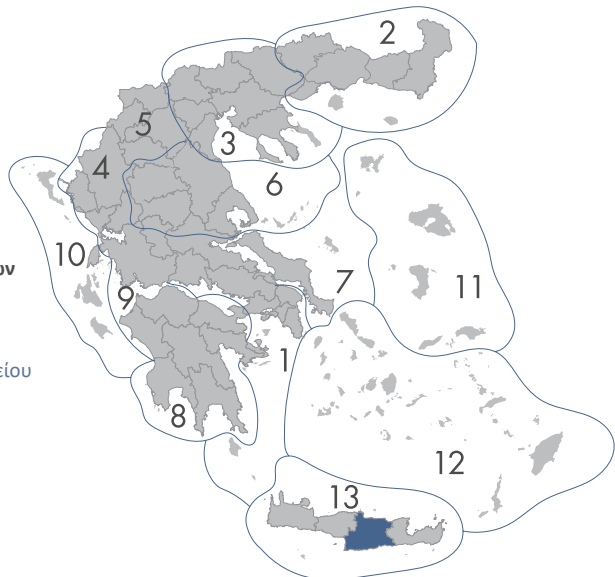
The exhibition also comprises excellent samples of frescos, stone carving, wood carving, Post-Byzantine metalworks and miniatures, coins, religious objects, vestments, embroideries, manuscripts and incunabula.

Το εσωτερικό του Μουσείου
Inside the Museum

Το παρεκκλήσιο του ναού
της Αγίας Αικατερίνης Σιναϊτών
The chapel of the Church
of Saint Catherine of Sinai

Ι.Ν. Αγίας Αικατερίνης Σιναϊτών
Μονής Οδηγήτριας 1
712 01, Ηράκλειο
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ
Περιφερειακή Ενότητα Ηρακλείου

Saint Catherine of Sinai
1 Monis Odigitrias
71201, Heraklion
REGION OF CRETE
Regional unit of Heraklion

iak.museio@gmail.com

Ημέρες Τέχνης

Άρτεμις Ποταμιάνου
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Γιώργος Ρόρρης
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Γιώργος Αυγέρος
Zoumboulakis Galleries
contemporary@zoumboulakis.gr

Στέλλα Καπεζάνου
Φουγάρο Χώρος Τέχνης
info@fougaro.gr

Θεοφανώ Γκίκα
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Γιώργος Ζογγολόπουλος
Roma Gallery
lp@roma-gallery.com

Μάγδα Βαμβατήρα
Χώρος Τέχνη «ανώνυμος»
dimitrgeo@gmail.com

Πάυλος Βασιλειάδης
Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών Α.Π.Θ.
teloglion@teloglion.gr

Ελέσα Αντύπα
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Αλεξάνδρα Πατσόγλου
Χώρος Τέχνης «ανώνυμος»
dimitrgeo@gmail.com

Λέανδρος Σπαρτιώτης
Stoart Gallery
info@stoart.gr

Σάκης Παπαγιάννης
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Πηνελόπη Ακριτίδου
Art-Thessaloniki International Contemporary Art Fair
info@art-thessaloniki.gr

Χρήστος Αθανασιάδης
a.antonopoulou.art
info@aaart.gr

Novello Finotti
Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών Α.Π.Θ.
teloglion@teloglion.gr

Ion Rudolf
Art-Thessaloniki International Contemporary Art Fair
info@art-thessaloniki.gr

Χριστίνα Μιχαλοπούλου
Chili Art Gallery
marychiliart@gmail.com

Ελένη Μανωλαράκη
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Ανδρέας Καράμπελας
Χώρος Τέχνης «ανώνυμος»
dimitrgeo@gmail.com

Νίκος Τσιμιτάκης
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Days of Art

Artemis Potamianou
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Giorgos Rorris
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Giorgos Avgeros
Zoumboulakis Galleries
contemporary@zoumboulakis.gr

Stella Kapezanou
Fougaro Artcenter
info@fougaro.gr

Theophano Gika
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

George Zongolopoulos
Roma Galley
lp@roma-gallery.com

Magda Vamvatira
Art Space "anonymos"
dimitrgeo@gmail.com

Pavlos Vasileiadis
Teloglion Foundation of Art A.U.TH.
teloglion@teloglion.gr

Elesa Antypa
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Alexandra Patsoglou
Art Space "anonymos"
dimitrgeo@gmail.com

Leandros Spartiotis
Stoart Gallery
info@stoart.gr

Sakis Papagiannis
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Penelope Acritidou
Art-Thessaloniki International Contemporary Art Fair
info@art-thessaloniki.gr

Christos Athanasiadis
a.antonopoulou.art
info@aaart.gr

Novello Finotti
Teloglion Foundation of Art A.U.TH.
teloglion@teloglion.gr

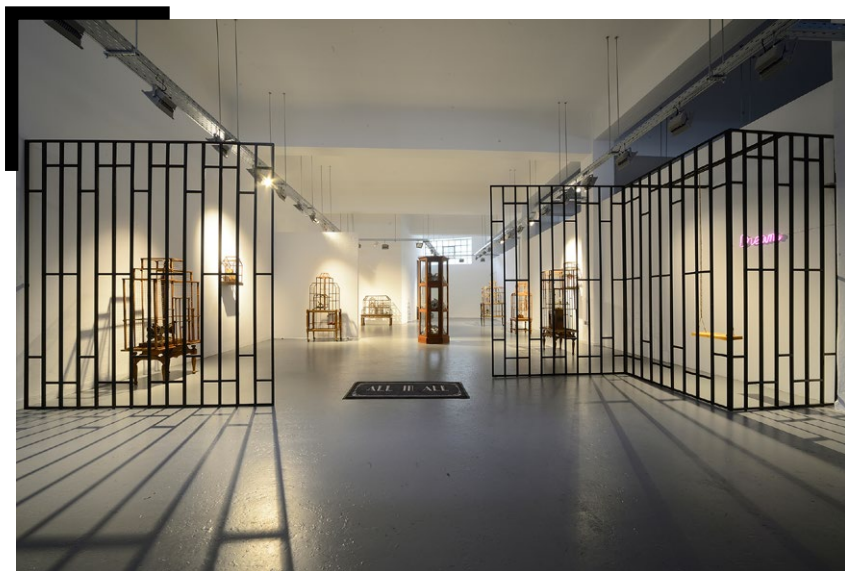
Ion Rudolf
Art-Thessaloniki International Contemporary Art Fair
info@art-thessaloniki.gr

Christina Michalopoulou
Chili Art Gallery
marychiliart@gmail.com

Eleni Manolaraki
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

Andreas Karambelas
Art Space "anonymos"
dimitrgeo@gmail.com

Nikos Tsimitakis
Days of Art in Greece
info@daysart.gr

*Which side are you on?,
εγκατάσταση,
διαστάσεις μεταβλητές,
2019*

*Which side are you on?,
Installation,
size variable,
2019*

Άρτεμις Ποταμιάνου

Εικαστικός

Η τέχνη της Αρτέμιδος Ποταμιάνου εστιάζεται σε ζητήματα αντίληψης. Η Ποταμιάνου εξερευνά το τρίπτυχο, καλλιτέχνης - έργο τέχνης - εκθεσιακός χώρος κριτικάροντας τυπικές επιμελητικές πρακτικές και εγείροντας ερωτήματα που αμφισβητούν το καλλιτεχνικό σύστημα. Διεισδύοντας σε ένα διάλογο με την ιστορία της τέχνης, οικειοποιείται επιδραστικά έργα τα οποία αποδομεί μόνο και μόνο για να τα ανασυνθέσει ξανά σε μια νέα πραγματικότητα. Οικείες εικόνες σε ανοίκεια περιβάλλοντα, παράλογες οπτικές αντιπαραθέσεις, ταυτόχρονη παρουσία διαφορετικών εποχών στην ίδια ιστορία. Η Ποταμιάνου δημιουργεί αλλόκοτα οπτικά αφηγήματα, εμποτισμένα με καυστικούς πολιτικούς και φεμινιστικούς υπαινιγμούς, τα οποία ο θεατής συχνά βιώνει ταυτοχρόνως νοητικά και σωματικά.

Μπία Παπαδοπούλου

Η Μπία Παπαδοπούλου είναι ιστορικός τέχνης και ανεξάρτητη επιμελήτρια εκθέσεων που ζει και εργάζεται στην Αθήνα. Είναι Γενική Γραμματέας της Aica Hellas

Artemis Potamianou

Visual Artist

Artemis Potamianou's work focuses on issues of perception. She explores the triptych of, artist, art work, and exhibition space, criticising standard curatorial practices and raising questions that defy the art system. Entering in a dialogue with art history, she appropriates seminal works and deconstructs them, only to reconstruct them again into a new reality. Familiar images in unfamiliar settings, absurd visual juxtapositions, the simultaneous presence of different epochs in one story. Potamianou creates uncanny visual narratives – to be frequently experienced both mentally and bodily – imbued with caustic political and feminist connotations.

Bia Papadopoulou

Bia Papadopoulou is an art historian and a freelance curator, based in Athens, Greece. She is the General Secretary of Aica Hellas.

Ανδρονίκη 2013
λάδι σε μουσαμά,
75 x 65 εκ.
Συλλογή Σωτήρη Φέλιου
Androniki 2013
oil on canvas,
75 x 65 cm,
The Sotiris Felios Collection

Γιώργος Ρόρρης Ζωγράφος

Στην αντιπαράθεσή του με την εικόνα του πραγματικού ο ρεαλισμός του Ρόρρη είναι πιστός αλλά όχι ανελέητος. Ασχολείται με την ύλη αλλά δεν δεσμεύεται από την ύλη. Το πλάγιο φως και η συνήθως μετριοπαθής ματιέρα στα έργα του αποδίδουν το θέμα τους χωρίς υπερβολές και με τη σύμπνοια της κυρίαρχης ζωγραφικότητας που πλάθει τις μορφές αποκλείοντας μια τραγική θέαση της πραγματικότητας. Ο Ρόρρης μας μεταφέρει το έκθαμβο βλέμμα του μπροστά σε αυτό που αντικρίζει κάθε φορά. Ο ρεαλισμός του είναι ψυχικός.

Ελισάβετ Πλέσσα

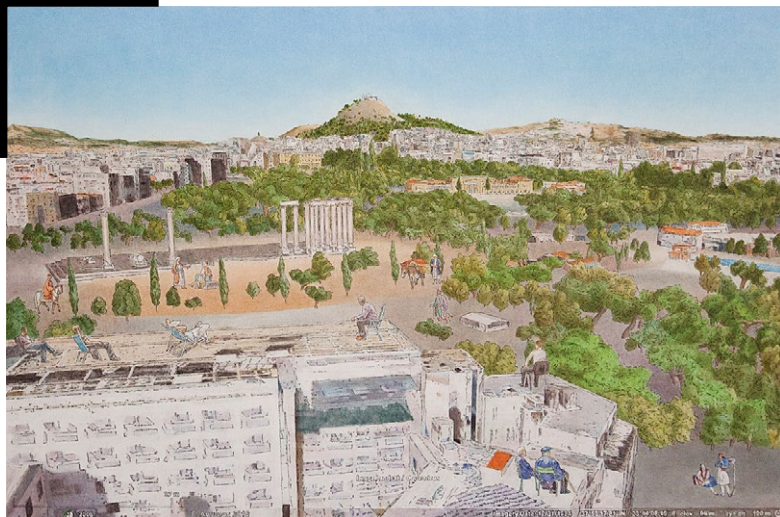
Η Ελισάβετ Πλέσσα είναι ιστορικός της τέχνης, επιμελήτρια εικαστικών εκθέσεων και εκδόσεων, και συγγραφέας.

Giorgos Rorris Painter

In his confrontation with the image of the real, Rorris's realism is faithful, yet not relentless. He deals with matter but is not constrained by matter. The light coming from the side and the usually moderate *matière* in his works depict the subject with no exaggerations and in accordance with the dominant painterliness that shapes the forms excluding a dramatic viewing of reality. Rorris conveys to us his astonished gaze before what he sees every time. His realism comes from the soul.

Elizabeth Plessa

Elizabeth Plessa is an art historian, curator of art exhibitions, editor of art publications and writer.

Αθήνα,
σκόνες ζωγραφικής,
65,5 x 100 εκ.,
2018
Athina,
painting dust,
65,5 x 100 cm,
2018

Γιώργος Αυγέρος

Εικαστικός

Ο Γιώργος Αυγέρος διερευνά με οξυδέρκεια, τόσο την δορυφορική τεχνολογική εικόνα όσο και τα προγράμματα ψηφιακής επεξεργασίας. Οι ψηφιακές εικόνες επανέρχονται στον απτό κόσμο με τη μορφή σχεδίου με κάρβουνο και σκόνες ζωγραφικής. Απώτερος στόχος είναι η έκθεση της τεχνητής φύσης της δορυφορικής εικόνας καθώς και της ψευδαίσθησης της τρισδιάστατης προσομοίωσης, όπως αυτές εμφανίζονται σε προγράμματα εναέριας περιήγησης. Οι θεατές καλούνται να επανεξετάσουν την πολυεπίπεδη έννοια του παγκοσμιοποιημένου πλέον κόσμου μας, ενός κόσμου επαναπροσδιορισμένου ως ένα διασυνδεδεμένο δίκτυο, μία οντότητα.

Έλλη Αντωνίου

Η Έλλη Αντωνίου είναι γλύπτρια, δημιουργώντας τρισδιάστατα αντικείμενα στο χώρο, φυσικό ή ιδεατό (εικονικό). Φέτος ολοκληρώνει το μεταπτυχιακό της στην Γλυπτική, στο Royal College of Art, στο Λονδίνο.

Giorgos Avgeros

Visual artist

Giorgos Avgeros explores the satellite-generated image with wit, embracing any glitch or error of the software. The digital images re-emerge into the tangible world through a meticulous process of pencil sketch and powder pigment colouration on paper. This laborious method aims to expose the reconstructive nature of the satellite view, its illusive simulation of a three dimensional world. The viewer is urged to rethink the complicated subject of our globalised world, a world redefined as a an all encompassing interconnected network, an entity as a whole.

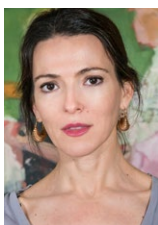
Ellie Antoniou

Ellie Antoniou is a sculptor whose practise extends from the physical to the digital world. Currently she is completing her Masters in Sculpture at the Royal College of Art, London.

*Underneath the Orange Tree
My Honey and Me,*
λάδι και ακρυλικό σε καμβά,
200 x 540 εκ. (τρίπτυχο),
2019

*Underneath the Orange Tree
My Honey and Me,*
oil and acrylics on canvas,
200 x 540 cm. (triptych),
2019

Στέλλα Καπεζάνου Ζωγράφος

Με εργαλεία όπως η παραμόρφωση, η κριτική, η ειρωνεία και μία ωμή "in-your-face" ειλικρίνεια, η ζωγραφική της Στέλλας Καπεζάνου εκτυλίσσεται σαν μια απόπειρα να συμβιβαστούν η πραγματικότητα όπως είναι, και το είδωλό της κατά τον θεατή. Μέσα από ένα δίκτυο αναφορών σε εικονικά έργα της μοντέρνας και της σύγχρονης τέχνης, επιχειρείται η απόδοση μιας συνύπαρξης που είναι πια δεδομένη, μιας και οι όροι της σύγχρονης ζωής την έχουν αμετάκλητα υπαγορεύσει. Η μνήμη εδώ λειτουργεί σαν αποθετική δεξαμενή εικόνων, συμβόλων, συνηθειών και εμπειριών που ανασύρονται για να συμπλεύσουν.

Αντώνης Κοντρογιάννης

Ο Αντώνης Κοντρογιάννης, Art Director στο FOUGARO ARTCENTER, είναι απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας & Αρχαιολογίας και κάτοχος μεταπτυχιακού στην Ιστορία της Τέχνης, ενώ εκπαιδεύει διδακτορική διατριβή στη νεότερη τέχνη.

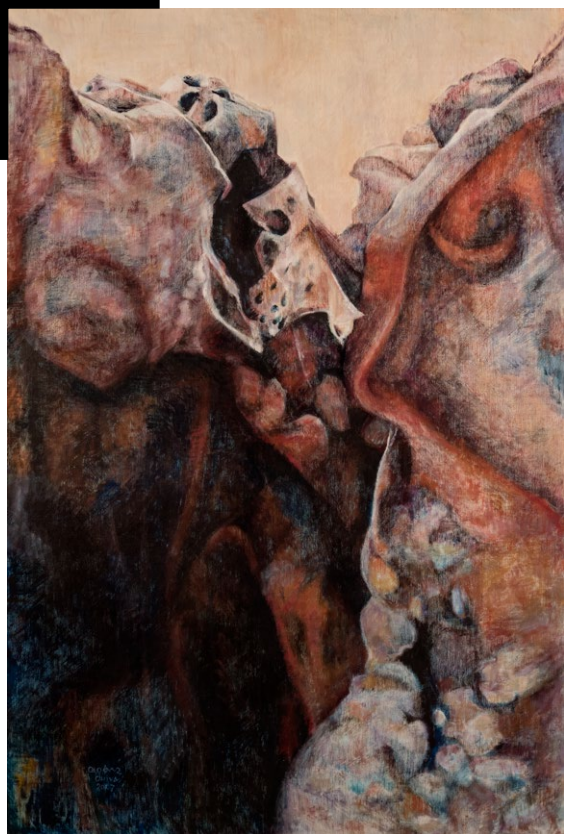
Stella Kapezanou Painter

Using tools such as distortion, criticism, irony and a raw "in-your-face" honesty, Stella Kapezanou's art unfolds as an attempt to reconcile reality and its reflection as perceived by the spectator. Through a network of references to iconic works of modern and contemporary art, she attempts to depict a coexistence that we now take for granted, since it has been dictated by the conditions of life today. Here memory functions as a depository of images, symbols, habits and experiences that are recalled in order to flow together.

Antonis Kontroyiannis

Antonis Kontroyiannis, Art Director at FOUGARO ART-CENTER, graduated from the School of History & Archaeology and also holds a graduate degree in the History of Art, while he now prepares his doctoral dissertation on contemporary art.

Μορφογένεση 6,
λάδι σε μουσαμά,
78 x 115 εκ.,
2007
Morphogenesis 6,
78 x 115 cm,
oil on canvas,
2007

Θεοφανώ Γκίκα Ζωγράφος

Η ζωγράφος αναζητεί και βρίσκει τα θέματά της σε ήδη «φανταστικά» φυσικά σχήματα, όπως είναι τα πετρώματα ή οι κορμοί αιωνόβιων δέντρων, αφού αναλογούν στο αίσθημά της, ενώ προσφέρονται ιδιαίτερα για την αξιοποίηση του φωτός και της σκιάς στο πλαίσιο πληθώρας χρωματικών τόνων. Το αποτέλεσμα είναι ένας πολύπλοκος και δαιδαλώδης κόσμος που αναπτύσσεται και ολοκληρώνεται όπως ένας φυσικός οργανισμός.

Η ζωγράφος Θεοφανώ Γκίκα ξέρει να συλλαμβάνει το φανταστικό και να του δίνει ορατή υπόσταση. Ξέρει να αποκαλύπτει τη μαγεία του ονείρου, που είναι απόσταγμα του μυστηρίου, το οποίο συνέχει τα πάντα, ενώ είναι σε θέση όσο λίγοι να εναρμονίζει τους τόνους του χρώματος και να δημιουργεί μια αισθαντική πανδαισία.

Στέλιος Λυδάκης

Ο Στέλιος Λυδάκης είναι ομότιμος καθηγητής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Theophano Gika Painter

The artist seeks and finds her themes in “fantastical” natural forms such as minerals and trunks of perennial trees, since they reflect her emotions, while they are also convenient for utilizing light and shade in the framework of multiple colour shades. The result is an intricate and labyrinthine world that develops just like a natural organism.

Painter Theophano Gika knows how to capture the imaginary and make it visible. She knows how to reveal the magic of dreams, the distillate of mystery, which permeates everything, and she is able as few others can to harmonize the shades of colours and create a feast for the senses.

Stelios Lydakis

Stelios Lydakis is Emeritus Professor of the National Kapodistrian University of Athens.

Χωρίς τίτλο,
1982,
Ανοξείδωτος χάλυβας,
24 x 29 x 8 εκ.
Συλλογή Ιδρύματος
Γεωργίου Ζογγολόπουλου.

Untitled,
1982,
Stainless steel,
24x29x8 cm
George Zongolopoulos
Foundation Collection.

Γιώργος Ζογγολόπουλος

Εικαστικός

Τα έργα του Γ. Ζογγολόπουλου, μη παραστατικά ή αφηγηματικά, ως επί το πλείστον, είναι αποστάγματα νοητικών διεργασιών που αφορούν σε ζητήματα οικουμενικά, ύλης, χρόνου, ρυθμού, μορφής, αρμονίας, δυναμικής και αρχών, ιδεών και αξιών, που δεν περιγράφονται αλλά καθορίζουν και σχολιάζουν τον Κόσμο. Ο καλλιτέχνης είχε τον τρόπο να τους δίνει μορφή και να τα διαμεσολαβεί. Τα έργα αυτά αναφέρονται στη φύση, τη λειτουργία του σύμπαντος και τις αξίες του ανθρώπου. Η δημιουργία τέτοιων έργων είναι ίσως η αποστομωτική απάντηση στις σύγχρονες θεωρίες που υποστηρίζουν το τέλος της μεταφυσικής και της αποστασιοποίησης του έργου τέχνης από το υποκείμενο και την ανάδυσή του στη μη-κρυπτότητα.

Κατερίνα Κοσκινά

Η Κατερίνα Κοσκινά είναι Διδάκτωρ της ιστορίας της τέχνης και Μουσειολόγος. Εργάστηκε ως Ειδικός Σύμβουλος στο Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών, ως καλλιτεχνική Διευθύντρια του Ιδρύματος Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου και ως Διευθύντρια στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Έχει συγγράψει κείμενα σε βιβλία και καταλόγους εκθέσεων, άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά τέχνης. Είναι μέλος του ICOM και της AICA Hellas.

George Zongolopoulos

Visual Artist

The works of G. Zongolopoulos, being non-representational and non-narrative, are mostly distillates from intellectual processes on matters that are related to the universe, matter, time, rhythm, form, harmony, dynamics and principles, ideas and values that are not described but they define and provide commentary on the Cosmos. The artist had his own way of providing them form and mediation. These works refer to nature, the function of the universe and the values of humanity. Their creation is perhaps the best riposte to contemporary theories about the end of metaphysics and detachment of the work of art from the subject as well as its emergence to the non-clandestine realm.

Katerina Koskina

Katerina Koskina has a doctoral degree in art history and museology. She worked as Special Counsel in the European Cultural Centre of Delphi, as Art Director of the J. F. Costopoulos Foundation and as Director at the National Museum of Modern Art. She has contributed texts in books and exhibition catalogues, articles in newspapers and art magazines. She is a member of ICOM and AICA Hellas.

*Καστοριά,
λάδι σε καμβά
Kastoria,
oil on canvas*

Μάγδα Βαμβατήρα Χαράκτρια

Αντικρίζοντας τις ξυλογραφίες της Μάγδας Βαμβατήρα, έχεις την αίσθηση ότι έχει «κεντήσει» πάνω στο ξύλο τις φόρμες του σχεδίου της. Αυτή η δεξιοτεχνία, που συνδυάζει τεχνική και ρυθμό, αναβλύζει παράλληλα μια μελωδική συμφωνία που οργανώνει σαν μάεστρος και διευθύνει με το «κοπίδι της» την οργάνωση της φόρμας, υπερασπίζοντας τα τελευταία χρόνια την έλλειψη της μαγείας και της ομορφιάς που αποδίδουν τα έργα χειρός.

Νίκος Γρηγοράκης

Ο Νίκος Γρηγοράκης είναι Ιστορικός και Θεωρητικός της Τέχνης, συγγραφέας.

Magda Vamvatira Engraver

Looking at the woodcuts by Magda Vamvatira, one thinks that she has “embroidered” the forms on the wood. With this kind of mastery that combines technique and rhythm she orchestrates a melodious symphony like a conductor and directs her “chisel” to organize the forms, defending the magic and beauty of handmade works of art.

Nikos Grigorakis

Nikos Grigorakis, is an art historian and theorist, writer.

Φεγγάρι,
inox επιχρωματισμένο
300 εκ.
Μοση,
inox chrome-plated,
300 cm

Παύλος Βασιλειάδης Ψυχίατρος/Εικαστικός

Η ζωγραφική του Παύλου Βασιλειάδη είναι μια διαρκής έρευνα, με πλούσια αποτελέσματα, συχνά προφητικά για την ελληνική τέχνη. Ζει στη Θεσσαλονίκη, εκθέτει όμως τακτικά στην Αθήνα και έχει την εκτίμηση των ειδικών από δεκαετίες τώρα. Η γενική στροφή της ζωγραφικής μας στις τρεις διαστάσεις και στην «τέχνη των χώρων» κατά τη δεκαετία του 1980, είχε έναν από τους πρώτους δείκτες της αυτόν τον ζωγράφο. Έγκυρος εκφραστής του ρεαλισμού ο Βασιλειάδης, προεξέτεινε θέματα του τελάρου στο χώρο, ενοποιώντας έτσι το πεδίο της ψευδαίσθησης με το χώρο της πραγματικότητας. Το φεγγάρι του μέσα στο Θερμαϊκό λάμπει, περιμένοντας κάθε μήνα να συνομιλήσει με το πραγματικό.

Χάρης Καμπουρίδης

Ο Χάρης Καμπουρίδης είναι σημειολόγος, ιστορικός τέχνης και τεχνοκριτικός, πρόεδρος της Εταιρείας Εικαστικών Μελετών – Αρχείο Νεοελληνικής Τέχνης.

Pavlos Vasileiadis Psychiatrist / Visual artist

The art of Pavlos Vasileiadis is like constant research which produces a wealth of results that are often prophetic about Greek art. He lives in Thessaloniki but exhibits his work often in Athens and has been acknowledged by experts for many decades. In Greek painting the general shift towards the three-dimensional and “space art” during the 1980s was marked by him, among others. Vasileiadis, expressing realism, projected themes from his canvas to the surrounding space, thus unifying the field of illusion with that of reality. His moon shines over the Thermaic gulf, waiting to converse with reality each month.

Charis Kambouridis

Charis Kambouridis, is a semiologist, art historian and critic, president of the Society of Art Studies – Modern Greek Art Archive.

Εγκλωβισμός,
λάδι σε καμβά,
40 x 90 εκ.,
2018
Trapped,
oil on canvas,
40 x 90 cm
2018

Ελέσα Αντύπα Ζωγράφος

Παρατηρεί κανείς στα έργα της Ελέσας φιγούρες φτιαγμένες μ' έναν ψυχρά ιδιότυπο ιδεαλισμό που δεν παραπέμπει απλώς σε μία συμβατική μορφοπλαστική τέχνη. Διακρίνεις την επιθυμία της να αναμετρηθεί και να δημιουργήσει έναν κόσμο που απαραίτητως και διακαώς πρώτα να την εκφράζει και έπειτα να την αντιπροσωπεύει. Επιθυμεί τα έργα της δηλαδή πρώτα να ανήκουν στη ζωή, στη ζωή της και ύστερα στην τέχνη. Θα χαρακτηριζα αυτή την ζωγραφική ως έναν νεανικό ποιητικό αποκρυφισμό της παρατήρησης, της εμπέδωσης ότι τον κόσμο δεν πρέπει αγαθώς και αορίστως να τον αγαπάμε, αλλά πρέπει και να τον ανακαλύπτουμε.

Αλέκος Κυραρίνης

Ο Αλέκος Κυραρίνης είναι ζωγράφος

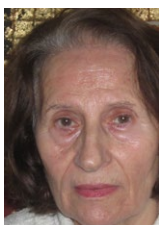
Elesa Antypa Painter

In the work of Elesa one can see figures drawn with cold idealism that does not just refer to a conventional morpho-plastic art. One also perceives her desire to face and create a world that should necessarily and fervently express her first and then represent her. She wants her works to be a part of life, her own life, and then belong to art. I would characterize this kind of painting as a youthful poetic occult based on the discovery and realization that we should not just love this world in an abstract way but we should also actively discover it.

Alekos Kyrarinis

Alekos Kyrarinis is a painter.

Έξοδος,
ψηφιδωτό,
100 x 130 εκ.
Exodus,
mosaic,
100 x 130 cm

Αλεξάνδρα Πατσόγλου Γλύπτρια

Η αναφορά μου στην Αλεξάνδρα έχει τρεις πυλώνες. Είναι η φύση του υλικού που πρώτιστα επέλεξε να εκφραστεί: την ψηφίδα, πηλό, πέτρα, μέταλλο. Δηλαδή τις μορφές της γης. Κυρίως γλύπτρια. Από τις ελάχιστες Ελληνίδες που αφοσιώθηκε κυριολεκτικά στο ψηφιδωτό. Είναι η μόνη ελληνίδα καλλιτέχνης που τίμησε την Ελλάδα στο εξωτερικό με έργα της να βρίσκονται σε μεγάλα δημόσια κτίρια της Γαλλίας όπως στη Δημοτική Πινακοθήκη Saint Leu La foret στο Παρίσι.

Η εξπρεσιονιστική τάση και αφαίρεση την οποία και εγώ υπηρετώ. Με θέματα και αναφορές από βιωματικούς χώρους, προσωπικές μνήμες γεμάτες θαύματα και μυστήρια, ένας κόσμος με σύμβολα μεσογειακών μύθων, πέρασε την εικόνα σε εννοιολογική διάσταση.

Γιώργος Δημητρόπουλος

Ο Γιώργος Δημητρόπουλος είναι συλλέκτης και ιδιοκτήτης του Χώρου Τέχνης «ανώνυμος»

Alexandra Patsoglou Sculptor

Alexandra's presentation has three branches. The nature of the material that she has chosen in order to express herself: mosaic chip, clay, stone, metal; all the forms of earth. She is mainly a sculptor and one of the few Greek women literally devoted to mosaics. She is the only Greek woman who honoured Greece abroad, since her works are exhibited in large public buildings in France, such as the Saint Leu La foret Gallery in Paris. The expressionism and abstraction, which I also serve in my art. Using themes and references from her experiences, personal memories full of miracles and mysteries, she created a world of symbols from Mediterranean myths and added a conceptual dimension to imagery.

Giorgos Dimitropoulos

Giorgos Dimitropoulos is a collector of engravings and owner of the Art Space "anonymos".

*Αρχαίο Θέατρο
Ιερού της Δωδώνης,
μελάνι και μολύβι,
35 x 52 εκ.
Ancient Theater of
Sanctuary of Dodona,
ink and pencil,
35x52 cm*

Λέανδρος Σπαρτιώτης Ζωγράφος

Λάτρης του τόπου του και ακάματος εργάτης, ο Λέανδρος Σπαρτιώτης παίρνει την σκυτάλη από τους περιηγητές προηγούμενων αιώνων και αναλαμβάνει το δύσκολο έργο της καταγραφής και ανάδειξης, με μοναδικά του μέσα το μελάνι, το κάρβουνο και ενίοτε την ακουαρέλα, ώστε να παραδώσει σε εμάς και στις επόμενες γενιές την εικόνα των αρχαίων θεάτρων της Ηπείρου. Η λεπτομερής καταγραφή του μνημείου αλλά και του περιβάλλοντα χώρου, αποκαλύπτει τις ώρες της επιτόπιας έρευνας και εργασίας που απαιτήθηκαν από τον καλλιτέχνη ώστε να φέρει εις πέρας το δύσκολό του έργο. Το αποτέλεσμα δικαιώνει τον δημιουργό του και τέρπει τον θεατή καθώς η σχολαστικότητα της εκτέλεσης δεν αφαιρεί τίποτα από την εικαστική ματιά του καλλιτέχνη. Πολύτιμα τεκμήρια πολιτισμού τα έργα του Λέανδρου Σπαρτιώτη, καμωμένα με μαεστρία και αγάπη, αποτελούν μια επιτυχημένη σύμπραξη εικαστικού και ιστορικού τοπίου.

Βένια Παστάκα

Η Βένια Παστάκα είναι Ιστορικός Τέχνης.

Leandros Spartiotis Painter

Leandros Spartiotis, who loves his land and works tirelessly, follows the footsteps of the travellers in previous centuries and undertakes the hard project of recording and showcasing, while using only ink, charcoal and sometimes watercolours, so as to deliver us and the generations to come the images of ancient theatres in Epirus. The detailed recording of a monument and its surroundings is indicative of the hours spent during field research by the artist for the purposes of this difficult task. The outcome more than compensates for the artist and pleases the viewer, as the diligence in execution only enriches the artistic viewpoint. The works of Leandros Spartiotis are invaluable cultural documents crafted with mastery and love, a successful matching of artistic and historical landscape.

Venia Pastaka

Venia Pastaka is an art historian.

Οι Μοίρες,
Μεικτή τεχνική,
Τσιμέντο, ρητίνες,
ορείχαλκος,
33 x 33 x 90 εκ.
The Fates,
mixed technique, concrete,
resins, bronze,
33 x 33 x 90 cm

Σάκης Παπαγιάννης Γλύπτης

Ο Σάκης Παπαγιάννης κρατάει την ουσία, παίζει με το φως και την σκιά, με την ζωή και την φθορά, με την αγωνία και την ελπίδα. Μέσω της πλαστικής απεικόνισης που αποφεύγει να καταλήξει σωματική απομίμηση, δημιουργεί μοναδικές εικόνες σε έναν κόσμο ταυτόχρονα πραγματικό και χειροπιαστό αλλά φαντασικό και απρόσιτο. «Η τέχνη είναι η κατοικία του οράματος», είχε πει ο Τζιακομέτι. Το όραμα του Παπαγιάννη είναι η αναζήτηση. Η αέναη μεταμόρφωση των υλικών που είναι φθαρμένα αλλά ακόμα κραταιά. Μας φανερώνει νέες πτυχές γνωστών ιστοριών με τον τόσο ιδιαίτερο τρόπο του.

Βασίλης Πετρόπουλος

Ο Βασίλης Πετρόπουλος είναι επιμελητής εκθέσεων – μουσειολόγος. Απόφοιτος του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, έχει επιμεληθεί πολλές εκθέσεις Ελλήνων και ξένων καλλιτεχνών. Σήμερα ζει και εργάζεται στη Γερμανία.

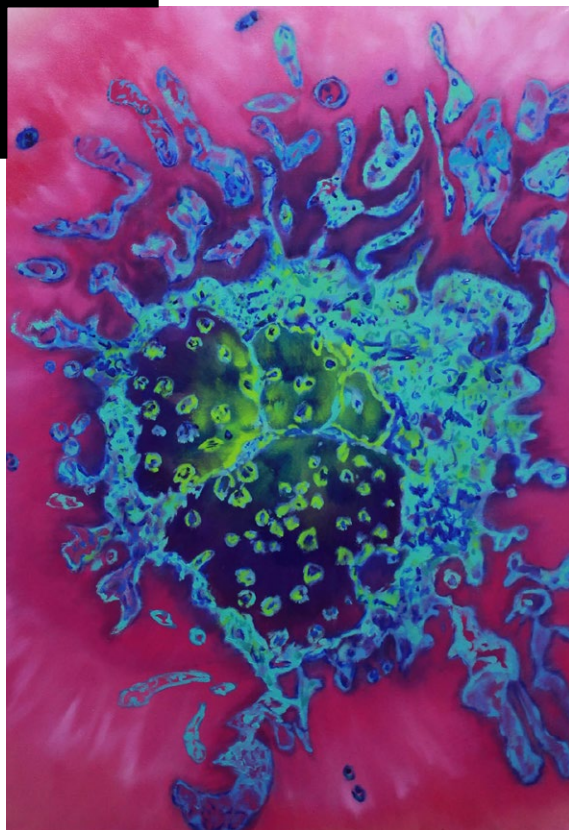
Sakis Papagiannis Sculptor

Sakis Papagiannis keeps the essentials, plays with light and shadow, with life and decay, with anxiety and hope. Through the plasticity of depiction that avoids becoming an imitation of the body, he creates unique images in a world that is at the same time real and apt as well as imaginary and remote. "Art is the residence of vision", Giaccommetti said. The vision of Papagiannis is the search. The endless metamorphosis of materials that are worn out but still sturdy. He reveals us new aspects of familiar histories in his own special way.

Vasilis Petropoulos

Vasilis Petropoulos is a curator-museologist. He graduated from the Aristotle University of Thessaloniki and has curated many exhibitions of works by Greeks and foreign artists. He lives and works in Germany.

Χωρίς τίτλο,
λάδι σε καμβά,
70 x 50 εκ.,
2019
Untitled,
oil on canvas,
70 x 50 cm,
2019

Πηνελόπη Ακριτίδου Ζωγράφος

Παρατηρώντας την εξελικτική πορεία της κοινωνίας μας, η Πηνελόπη Ακριτίδου την προσεγγίζει ως ένα οργανικό σύνολο όπου μέρος της είναι το άτομο. Θεωρώντας το άτομο ως ένα κοινωνικό κύτταρο, δημιουργεί σε κάθε έργο ένα διαφορετικό περιβάλλον με ανάλογες συνθήκες, σχολιάζοντας την αλληλοεπίδρασή του με την κοινωνία. Το εκάστοτε περιβάλλον που δημιουργείται σε κάθε έργο προέρχεται από εικόνες που παρουσιάζουν ιούς, είτε είναι μάζα συσσωρευμένη που περικλείει κύτταρα, είτε είναι περιεχόμενο από μη ανθρώπινο οργανισμό, που οδηγεί σε θανάτωση κυττάρων. Χρησιμοποιώντας αλληπάλληλες χρωματικές στρώσεις και έντονα χρώματα επιδιώκει να τονίσει την συνεχή και έντονη επίδραση του ανθρώπου πάνω στο σύγχρονο περιβάλλον.

Παντελής Τσάτσος

Ο Παντελής Τσάτσος από το 1975 διοργανώνει εκθέσεις ζωγραφικής. Είναι γκαλερίστας και έχει πάρει μέρος σε αρκετές ART FAIR. Το 2016 ίδρυσε την Art-Thessaloniki International Contemporary Art Fair στη Θεσσαλονίκη.

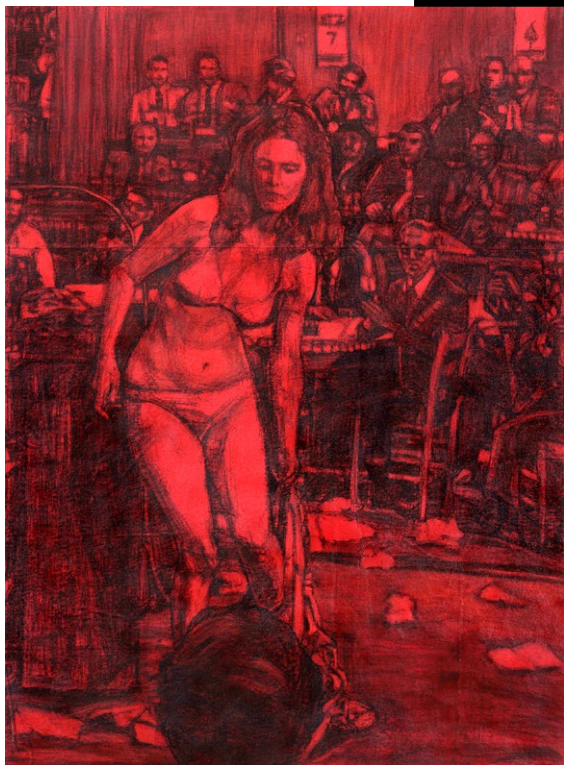
Penelope Acritidou Painter

Observing the evolutionary process of our society, Penelope Acritidou approaches it as an organic whole, with the individual as part of it. She considers the individual as a social cell and in each of her works she creates a different environment with the corresponding conditions, in order to comment on its interaction with society. The environment created in every work of art comprises images presenting deadly viruses, in the form of masses of cells or of the content of a non-human organism. Using successive colour layers and bright colours, she aims to emphasize the continuous strong influence of humans on the contemporary environment.

Pantelis Tsatsis

Pantelis Tsatsis has been organizing painting exhibitions since 1975. He is a gallery owner and has participated in several ART FAIRs. In 2016 he founded the Art-Thessaloniki International Contemporary Art Fair in Thessaloniki.

Χωρίς τίτλο,
λάδι και κάρβουνο
σε καμβά,
110 x 80 εκ.,
2019
Untitled,
oil and chopper on canvas,
110x80 cm,
2019

Χρήστος Αθανασιάδης Ζωγράφος

Στα έργα του Αθανασιάδη αντιλαμβανόμαστε ότι η έννοια του πραγματικού στην τέχνη –και ειδικά στη ζωγραφική– δεν αναγνωρίζεται στην αναπαραγωγή μιας ρεαλιστικής εικόνας, αλλά στην προέκταση που μπορεί να δοθεί σε κάτι δεδομένο ώστε αυτό να σηματοδοτήσει νέους κώδικες αναγνώρισης του «πραγματικού». Να τροφοδοτήσει νέες αφηγήσεις, να εισαγάγει διαφορετικά φίλτρα, διαφορετικούς τονισμούς, που αναταξινομούν τις σχέσεις μεταξύ των πραγμάτων.

Έφη Στρουζά

Υπήρξε από τις σπουδαιότερες ιστορικούς τέχνης της εποχής μας, καθώς και επιμελήτρια εκθέσεων διεθνούς βεληγεκούς.

Christos Athanasiadis Painter

In the works of Athanasiadis we realize that the concept of the real in art – and especially in painting – is not to be acknowledged in the reproduction of a realistic image but in the ramification attributed to something specific so that it may signify a new codification for the acknowledgment of what is “real”, give food to new narratives, introduce different filters, different intonations, re-defining the order of relationships.

Efi Strouza

Efi Strouza was one of the most important art historians of our age and a curator of exhibitions with global reach.

Η μεγάλη Κόμπρα,
χαλκός,
195 x 165 x 170 εκ.,
1991
The big Cobra,
copper,
195 x 165 x 170 cm,
1991

Novello Finotti

Γλύπτης

Ο Finotti είναι ένας από τους σημαντικότερους σύγχρονους γλύπτες εν ζωή με έργο αντίστοιχο της κατηγορίας ενός Giacometti, Miro ή Dali, μιας ομάδας καλλιτεχνών του 20ού αιώνα η οποία έχει επηρεάσει και θα επηρεάζει τη σύγχρονη γλυπτική ως έκφραση, τεχνική και τολμηρή διατύπωση. Ανακάλυψη του Ιόλα από το 1972, επηρεάζεται από την αρχαία ελληνική γλυπτική, όταν ο Ιόλας τον φέρνει στην Αθήνα, επισκέπτεται την Ακρόπολη και τα μουσεία της και έκτοτε το μάρμαρο κερδίζει την προτίμησή του ως υλικό.

Αλεξάνδρα Γουλάκη

Η Αλεξάνδρα Γουλάκη - Βουτυρά είναι Γενική Γραμματέας του Διοικητικού Συμβουλίου του Τελλογλείου Ιδρύματος Τεχνών Α.Π.Θ.

Novello Finotti

Sculptor

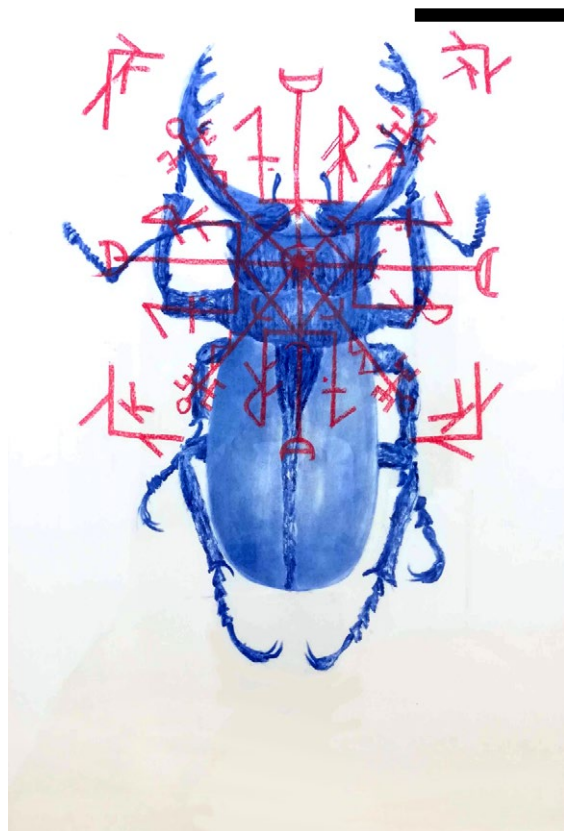
Finotti is one of the most important contemporary sculptors alive, in the calibre of Giacometti, Miro or Dali, a group of 20th-century artists who have influenced and will continue to influence contemporary sculpture in expression, technique and bold articulation. He was discovered by Iolas in 1972 and became influenced by ancient Greek sculpture when Iolas brought him to Athens, where he visited the Acropolis and the city's museums; ever since, he has been working with marble.

Alexandra Goulaki-Voutyra

Alexandra Goulaki-Voutyra is Secretary General of the Board of Directors at the Tellogleion Foundation for the Arts of the Aristotle University.

Regeneration,
blue pigment and dpastel
on paper,
100 x 70 cm.,
2019

Regeneration,
blue pigment and pastel
on paper,
100x70 cm,
2019

Ion Rudolf

Εικαστικός

Σε μια εποχή όπου η επιστημονική εκλογίκευση έχει διεισδύσει στα μύχια της ανθρώπινης ύπαρξης με τίμημα την απομυθοποίηση της φαντασίας που έχουμε ως όντα, ο Ίων Ρούντολφ με τα έργα του προσπαθεί να εξερευνήσει τον ξεχασμένο κόσμο του ανεξήγητου, του ανεξιχνίαστου μεταφυσικού, της μυστικιστικής παράδοσης.

Θέλει να θυμίσει στον θεατή τον αθέατο κόσμο των πνευμάτων και της μαγείας της φύσης εισάγοντάς τον σε μια μυσταγωγική διαδικασία μύησης στον ιδιαίτερο σεβασμό προς το σύμπαν.

Χρησιμοποιεί έντομα τα οποία μετουσιώνονται με ιερά σχήματα και μαγικά σύμβολα σε πνεύματα. Πνεύματα που ενώ, σαν τα έντομα, υπάρχουν πάντα γύρω μας, τα θυμόμαστε όταν έρχονται σε σύγκρουση μαζί μας.

Παντελής Τσάτσος

Ο Παντελής Τσάτσος από το 1975 διοργανώνει εκθέσεις ζωγραφικής. Είναι γκαλερίστας και έχει πάρει μέρος σε αρκετές ART FAIR. Το 2016 ίδρυσε την Art-Thessaloniki International Contemporary Art Fair στη Θεσσαλονίκη.

Ion Rudolf

Visual Artist

In an age when scientific rationalism has seeped into the depths of human existence, with the price paid for it being the demystification of imagination that had been innate to us, Ion Rudolf tries to explore the forgotten world of the unexplained, the unsolved metaphysics, the mystical tradition. He wants to remind the viewers the unseen world of spirits and nature's magic, introducing a mystical process of initiation to the special respect for the universe.

He uses insects that are transformed to spirits through sacred shapes and magical symbols; these spirits are always all around us, like the insects, but we only recall their existence when in conflict with them.

Pantelis Tsatsis

Pantelis Tsatsis has been organizing painting exhibitions since 1975. He is a gallery owner and has participated in a few ART FAIRs. In 2016 he founded the Art-Thessaloniki International Contemporary Art Fair in Thessaloniki.

Mamma,
λάδι & ακρυλικό σε καμβά,
50 x 70 εκ.,
2019
Mamma,
oil and acrylic on canvas,
50x70 cm,
2019

Χριστίνα Μιχαλοπούλου Ζωγράφος

Η Χριστίνα Μιχαλοπούλου μας ωθεί βαθύτερα στις πιο οικείες μας μάχες. Δημιουργεί ένα χώρο συνάντησης που αντιστέκεται σε ταμπού και κοινωνικές λεπτότητες. Η δουλειά της είναι ωμή. Και ωστόσο, αυτή η ωμότητα είναι το κύριο επίτευγμά της. Όλη αυτή η αγριότητα, η έλλειψη εξωραϊσμού και η σχολαστική ρεαλιστική απεικόνιση μετατρέπουν την συνάντησή μας με τους πίνακες σε κάτι απροσδόκητο: η ομορφιά αναδύεται, σαν να ξεπηδά από τις στάχτες της ανθρώπινης θνησιμότητας. Μια άγρια, υπερήφανη, προκλητική ομορφιά που φωνάζει την ανάγκη για αυτο-αποδοχή και καταδεικνύει το επείγον της αγάπης του εαυτού μας. Ο θεατής βγαίνει με μία αίσθηση κάθαρσης μετά από τη συνάντηση με αυτούς τους πίνακες, λίγο πιο καλά με τον εαυτό του, ίσως τελικά με μεγαλύτερη διάθεση για αυτοσυγχώρεση.

Ανδρέας Φιλιππόπουλος

Ο Ανδρέας Φιλιππόπουλος είναι καλλιτέχνης, ακαδημαϊκός, συγγραφέας και δημιουργός του picpoet.net. Εργάζεται σε θέματα του σώματος και της επιθυμίας.

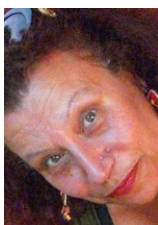
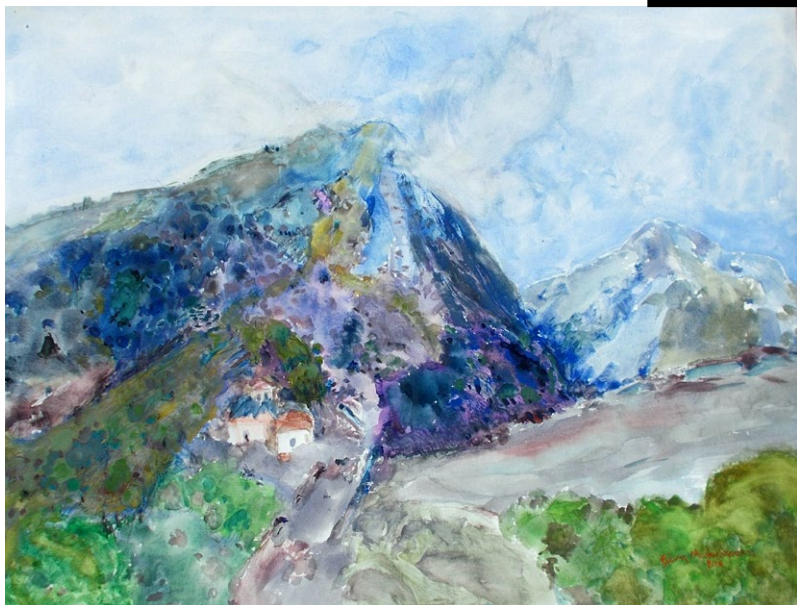
Christina Michalopoulou Painter

Christina Michalopoulou urges us to go deeper in our innermost battles. She creates a meeting place beyond taboo and social niceties. Her work is blunt. And yet, this bluntness is its main achievement. All this wildness, the lack of beautification and the diligent realistic depiction transform our meeting with her paintings to something totally unexpected: beauty emerges as if from the ashes of human mortality. A wild, proud, provocative beauty that screams for the need for self-acceptance and highlights the urgency of self-love. Viewers experience a catharsis after encountering these paintings, emerge feeling a bit better about themselves, maybe with a greater disposition for self-forgiveness.

Andreas Filippopoulos

Andreas Filippopoulos is an artist, academic, author and creator of picpoet.net. He deals with themes such as the body and desire.

Καλημέρα,
υδατογραφία,
45 x 65 εκ.,
2016
Good morning,
watercolor,
45 x 65 cm,
2016

Ελένη Μανωλαράκη Ζωγράφος

Η δουλειά της Ελένης Μανωλαράκη θεματοποιεί τον τόπο κατοικίας και όλα όσα έχουν προσωπική σημασία γι' αυτήν. Αποτυπώνει σκηνές από το περιβάλλον της με υδατογραφίες και σχέδια, οργανώνει δρώμενα και εκθέτει εγκαταστάσεις και κατασκευές. Η αυτοβιογραφία ως καλλιτεχνική πρακτική, ζητήματα έμπνευσης, δημιουργίας, όρασης και συνείδησης, ατομικής και συλλογικής, είναι διαχρονικά μελήματα της δουλειάς της.

Δρ Κωνσταντίνος Β. Πρώιμος

Ο Δρ Κωνσταντίνος Β. Πρώιμος είναι κριτικός τέχνης και επιμελητής εκθέσεων. Διδάσκει στο Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Eleni Manolaraki Painter

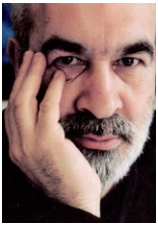
Her work thematizes her place of residence and all that matters personally to her. She works with watercolors and drawings that reflect her environment, organizes happenings and exhibits installations and assemblages. Her perennial concerns are autobiography as an artistic practice and the relations between inspiration, creation, vision and conscience, individual and collective.

Dr Constantinos V. Proimos

Dr Constantinos V. Proimos is an art critic and freelance curator. He teaches at Cyprus University of Technology and at the Hellenic Open University.

Πρόσωπα,
μελάνια σε χαρτί,
76 x 56 εκ.
Faces,
ink on paper,
76 x 56 cm

Ανδρέας Καράμπελας Ζωγράφος

Το ύφος του έργου του Ανδρέα Καράμπελα σκιαγραφείται από το κείμενο της Σοφίας Μαντουβάλου.

Τι δεν φαίνεται.
Εκείνο το πρώτο ανθρώπινο ίχνος στους βράχους
των σπηλαίων.
Το χέρι που σκάλισε –πρώτο– την βρεγμένη άμμο,
την λάσπη της βροχής.
Η μητρική πέτρα που χάραξε τον κλωρό κορμό
του δέντρου,
οι παιδικές φωνές που χάιδεψαν την παρθένα φύση.
Τι δεν φαίνεται.
Η κρυφή τελετή της αλήθειας,
η φωτιά που φώτισε το βλέμμα της θυσίας.
Δεν φαίνονται.
Απλά υπάρχουν.
Στα όνειρα που χάσαμε.
Στα όνειρα που αναζητάμε.
Που δεν φαίνονται.
Απλά υπάρχουν.

=

Η Σοφία Μαντουβάλου είναι συγγραφέας

Andreas Karambelas Painter

The style in the work of Andreas Karambelas is described at the text by Sophia Mantouvalou.

What is unseen.
That first human trace on the rocks inside the caves.
The hand that — first — sculpted the wet sand,
the mud left from the rain.
The sharp stone that scratched the tender bark of the tree,
the children's voice that caressed unspoiled nature.
What is unseen.
The secret ceremony of truth,
the fire that lightened the look of the sacrifice.
They are unseen.
They just exist.
In the dreams that we have lost.
In the dreams that we seek.
That are unseen.
They just exist.

Sophia Mantouvalou

Sophia Mantouvalou is a writer.

Στην Πατισίων,
μαύρο μελάνι σε χαρτί,
52 x 97 εκ.,
2018

At Patission Street.,
black ink on paper,
52 x 97 cm,
2018

Νίκος Τσιμιτάκης Ζωγράφος

Ο Νίκος Τσιμιτάκης έχοντας ζήσει και περιδιαβεί επανειλημμένα όλες τις γωνιές και τα πάρκα, τα κέντρα και τα απόκεντρα, τις λεωφόρους και τις συνοικίες της Αθήνας, μας την γνωρίζει ξανά μέσα από τα υποβλητικά του έργα. Πρόκειται για τα μεσαίων και μεγαλύτερων διαστάσεων έργα του, που τα έχει φιλοτεχνήσει με σινική μελάνη πάνω σε χαρτί, διαμνημόντάς μας αριστοτεχνικά, τόσο μέσα από την ευαισθησία, όσο και μέσα από την σχεδιαστική δεινότητα που τον διακρίνουν, για την γνωστή και άγνωστή μας μεγαλούπολη.

Αθηνά Σχινά

Η Αθηνά Σχίνα είναι Ιστορικός Τέχνης και θεωρίας του πολιτισμού στο Ε.Κ.Π.Α. Ασχολείται με την παλαιότερη, τη νεότερη και τη σύγχρονη τέχνη, δημοσιεύοντας άρθρα και δοκίμιά της σε εφημερίδες, κυρίως όμως σε εξειδικευμένα πολιτιστικά περιοδικά. Επιμελείται εκθέσεις σε Μουσεία, Πινακοθήκες και Ιδρύματα Πολιτισμού.

Nikos Tsimitakis Painter

Having lived and roamed time after time in all the corners and the parks, the central ones and the remote, the avenues and the neighbourhoods of Athens, Nikos Tsimitakis introduces the city again through his evocative works. They are the medium-sized and larger work which he has painted with Indian ink on paper, presenting the big city, both known and unknown to us, through his sensitive approach and his mastery in design.

Athena Schina

Athena Schina teaches Art History and Cultural Theory in the University of Athens. She has delved in the art of the distant and more recent past, including contemporary output, by publishing articles and essays in newspapers, mainly though in culture related and specialized journals. She curates exhibitions in museums, galleries, and art foundations.

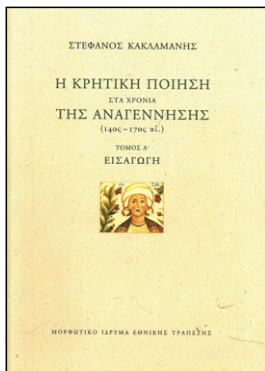
Εκδόσεις από τον Θανάση Βασιλείου
Books recommended by Thanasis Vasileiou

Ημέρες Ανάγνωσης

ΜΕΛΕΤΗ
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ
ΤΕΧΝΗ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
ΛΕΥΚΩΜΑ
ΔΟΚΙΜΙΟ
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΞΙΚΟ
ΠΟΙΗΣΗ

Days of Reading

STUDY
ARCHAEOLOGY
AUTOBIOGRAPHY
ESSAY
HISTORY
HISTORICAL ANTHROPOLOGY
EXHIBITION CATALOG
DICTIONARY
ALBUM
LITERATURE
POETRY
ART

ΜΕΛΕΤΗ

Στέφανος Κακλαμάνης

Η κρητική ποίηση στα χρόνια της Αναγέννησης (14ος-17ος αι.)

(Τομ. Α')

Εκδόσεις ΜΙΕΤ, 2019, σ. 391, 24 × 17 εκ.

Μελέτη του καθηγητή Νεοελληνικής Φιλολογίας του ΕΚΠΑ, Στέφανου Κακλαμάνη, που παρουσιάζει την ελληνόγλωσση ποιητική παραγωγή της Κρήτης από τον 14ο έως τα τέλη του 17ου αιώνα μέσα στα ιστορικά, κοινωνικά, ιδεολογικά και αισθητικά της συμφραζόμενα. Κεντρική θέση στην προσέγγιση αυτή κατέχουν τόσο οι δημιουργοί και τα έργα τους, όσο και η κοινωνία που τα προκάλεσε, τα προσέλαβε και τα απόλαυσε. Πρόκειται για τον πρώτο από τους τρεις τόμους του όλου εγχειρήματος, που περιλαμβάνει εισαγωγή στις εποχές και στη λογοτεχνία της κρητικής Αναγέννησης.

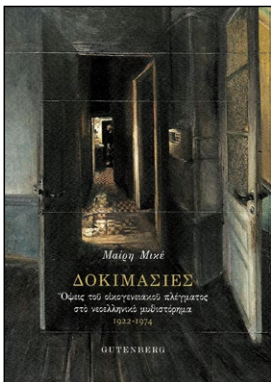
STUDY

Stefanos Kaklamanis

Cretan poetry in the Renaissance (14th-17th c.) vol. 1

MIET Editions, 2019, p. 391, 24 x 17 cm.

A study by Stefanos Kaklamanis, Professor of Modern Greek in the University of Athens, presents the Greek-language poetry in Crete from the 14th to the late 17th centuries through its historical, social, ideological and aesthetic context. Creators and their works are central in this approach along with the society that gave rise to them, received them and enjoyed them. This is the first one of three volumes, comprising an introduction to the age and literature of the Renaissance in Crete.

ΜΕΛΕΤΗ

Μαίρη Μικέ

Δοκιμασίες – Όψεις του οικογενειακού πλέγματος στο νεοελληνικό μυθιστόρημα, 1922-1974

Εκδ. Gutenberg, 2019, σ. 488, 24 × 17 εκ.

Η οικογένεια, οι συγγενικές και συναισθηματικές σχέσεις των μελών της και ο τρόπος αλληλεπίδρασης της ελληνικής λογοτεχνίας με την ευρύτερη κοινωνία του 20ού αιώνα είναι το θέμα της Μαίρης Μικέ - καθηγήτριας Νεοελληνικής Φιλολογίας στο τμήμα Φιλολογίας του ΑΠΘ. Η μελέτη συμβάλλει αποφασιστικά στη διερεύνηση του νεοελληνικού μυθιστορηματος μέσα από 20 μυθιστορήματα γνωστών συγγραφέων (Κωνσταντίνος Θεοτόκης, Θανάσης Πετσάλης, Γιώργος Θεοτοκάς, Άγγελος Τερζάκης, Μ. Καραγάτσης, Πηνελόπη Δέλτα, Τάσος Αθανασιάδης, Βασίλης Βασιλικός, Μαργαρίτα Λυμπεράκη, Τατιάνα Γκριτσι-Μιλλιέξ, Αλέξανδρος Κοτζιάς κ.ά.)

STUDY

Mary Mike

Trials — Aspects of the family network in Modern Greek novels, 1922-1974

Gutenberg Editions, 2019, p. 488, 24 x 17 cm.

Families, relatives and the emotional relationships between them as well as the interaction between Greek literature and society in the 20th century are the subject matter of Mary Mike, Professor of Modern Greek Literature in the Philology Department of the Aristotle University of Thessaloniki. Her study contributes decisively to the exploration of the Modern Greek novel through an examination of 20 novels by well known authors (Konstantinos Theotokis, Thanasis Petsalis, Giorgos Theotokas, Aggelos Terzakis, M. Karagatsis, Penelope Delta, Tasos Athanasiadis, Vassilis Vassilikos, Margarita Lymberakis, Tatiana Gritsi-Millieux, Alexandros Kotzias etc.)

ΜΕΛΕΤΗ

Jonathan Fenby

Θα κυριαρχήσει η Κίνα στον 21ο αιώνα;

Μετάφραση, επιμέλεια, σημειώσεις: Θανάσης Βασιλείου
Εκδόσεις Gutenberg, 2019, σ. 184, 21 x 14 εκ.

Ο Τζόνθαν Φένμπι –πρώην συντάκτης του *Observer* και του *South China Morning Post*– με ένα πυκνό και καλογραμμένο δοκίμιο και πολλές γνώσεις για τη σύγχρονη Κίνα, δίνει απάντηση σε ένα μείζον ερώτημα της εποχής μας. Με διορατικότητα και τόλμη μας επιτρέπει να κατανοήσουμε γιατί το «κινεζικό όνειρο» θα μπορούσε να οδηγήσει σε «Ψυχρές» αφυπνίσεις. Επίσης, εξηγεί γιατί η Κίνα δύσκολα θα κυριαρχήσει στον 21ο αιώνα με πειστικά κριτικά επιχειρήματα - με μια αιχμηρή και ξεκάθαρη σύνοψη των οικονομικών και πολιτικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η μεγάλη χώρα.

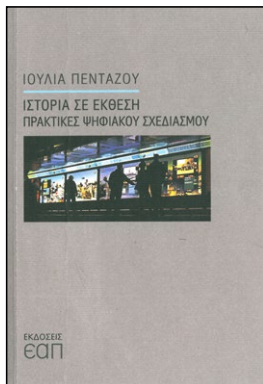
STUDY

Jonathan Fenby

Will China Dominate the 21st Century?

Translation and annotation: Thanasis Vasileiou
Gutenberg Editions, 2019, p. 184, 21 x 14 cm.

Jonathan Fenby, former editor of the *Observer* and *South China Morning Post*, provides an answer to a major question of our time with a dense and well written book with a wealth of knowledge about China. Thanks to his insight and audacity we understand why the “Chinese dream” could lead to “Cold” awakenings. He also explains why it will be difficult for China to dominate during the 21st century, using convincing critical arguments, exposing bluntly and clearly the economic and political challenges that this large country faces.

ΜΕΛΕΤΗ

Ιουλία Πεντάζου

Ιστορία σε έκθεση Πρακτικές ψηφιακού σχεδιασμού

Εκδόσεις Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου (ΕΑΠ), 2019, σ. 312, 21 x 14 εκ.

Η Ιστορικός και διδάκτωρ της Αρχιτεκτονικής στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Ιουλία Πεντάζου, μας οδηγεί στο ψηφιακό περιβάλλον και μας δείχνει πώς η Ιστορία μεταπηδά από το βιβλίο και μετασχηματίζεται σε ψηφιακή υλικότητα, εκτίθεται στην οθόνη και απλώνεται σε χώρους όπως το μουσείο, η ακαδημία, το αρχείο, η βιβλιοθήκη ή το σπίτι. Μια πραγματεία επίκαιρων ζητημάτων που αφορούν στον σχεδιασμό ψηφιακών εφαρμογών με ιστορικό περιεχόμενο, ανοίγοντας τον διάλογο σε πρακτικές που απασχολούν, διαθεματικά, επιστήμονες από τον χώρο τόσο των εφαρμοσμένων όσο και των ανθρωπιστικών επιστημών.

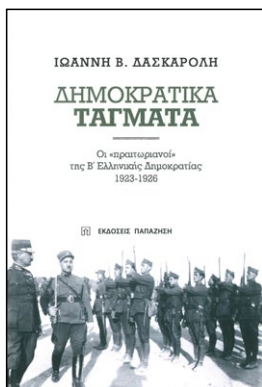
STUDY

Iouliia Pentazou

History exhibited: Practices of digital design

Hellenic Open University Editions, 2019, p. 312, 21 x 14 cm.

Iouliia Pentazou, historian and Professor of Architecture at the University of Thessaly, leads us to the digital environment and shows us how History transfers from the books and becomes transformed to digital materiality, exposed on screen and expanded to spaces such as the museum, the academy, the archive, the library or the house. She delves into topical issues related to the design of digital applications with historical content and initiates an interdisciplinary dialogue about practices that concern scholars from the fields of applied sciences and humanities.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ιωάννη Δασκαρόλη

Δημοκρατικά Ταγμάτα – Οι «πραιτωριανοί» της Β' Ελληνικής Δημοκρατίας 1923-1926

Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2019, σ. 696, 14 x 21 εκ.

Λεπτομερής πραγματεία της ελληνικής πολιτικής σκηνής της περιόδου 1923-1926. Γύρω από την ίδρυση, δράση και διάλυση των Δημοκρατικών Ταγμάτων ως ιδιόμορφου ένοπλου οργανισμού, όχι μόνο κατά την εξεταζόμενη περίοδο αλλά και σε όλη τη Β' Ελληνική Δημοκρατία (έχοντας προεκτάσεις αρκετά αργότερα με τα Ταγμάτα Ασφαλείας επί Κατοχής), ο αναγνώστης διαμορφώνει άποψη για την εσωτερική πολιτική και τις εξελίξεις της Ελλάδας του Μεσοπολέμου όπου οι στρατιωτικοί (Πλαστήρας, Μεταξάς, Πάγκαλος, Κονδύλης κ.ά.) συμβίωσαν με τους πολιτικούς μέσω τεμνόμενων και εναλλασσόμενων ρόλων.

HISTORY

Ioannis Daskarolis

Democratic Battalions — The “praetorians” of the Second Hellenic Republic 1923-1926

Parazisis Editions, Athens, 2019, p. 696, 14 x 21 cm.

This is a detailed account of Greek politics in 1923-1926, centering on the formation, the activities and the dissolution of the Democratic Battalions as an armed force that was peculiar not only during the examined period but also throughout the Second Hellenic Republic (its influence extending much later to the Security Battalions during the German Occupation). Readers form an opinion about the political life and developments in Greece during the Interwar period, when the military figures (Plastiras, Metaxas, Pangalos, Kondylis etc.) cohabited in power with the politicians, through intersecting and interchangeable roles.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Νίκος Πλατής

«μικροΜέγα» Κολοκοτρωνέικο

Εκδόσεις των Συναδέλφων, Δεκέμβριος 2019, σ. 256, 24 x 17 εκ.

Ο Νίκος Πλατής είναι γνωστός για τις υπέροχες λεξικογραφίες του. Όλα τα βιβλία του είναι έργα τέχνης, με τη μορφή λεξικών (Μπαχαρικό, Ουαλικό, Βρωμολεξικό, Αθωνικό, Γαπικό λεξικό κ.ά.). Στο Κολοκοτρωνέικο (επετειακό λεξικό) φωτίζει τον κόσμο του ήρωα Θεόδωρου Κολοκοτρώνη από τις πηγές, αποκαλύπτει άγνωστες λεπτομέρειες για το 1821 που αποσιώπησε η ιστορία, με «ρεπορτάζ» εποχής —πίνακες, γκραβούρες και οπτικοποιημένο υλικό (συγκεντρωμένο *ad hoc*)—, με πολλή αγάπη για τους ήρωές του (γνωστούς και αφανείς του 1821) και, όπως πάντα, με δόσεις χιούμορ και φαντασίας.

HISTORY

Nikos Platis

“microMega” by Kolokotronis]

Ekdoseis ton Synadelfon, December 2019, p. 256, 24 x 17 cm.

Nikos Platis is famous for his delightful dictionaries. All his books are works of art in the form of lexicons (of Spices, of Sex, of Swearing, of Athos, of Cats etc.). In the lexicon according to Kolokotronis (anniversary edition), he sheds light on the world of the Greek hero Theodoros Kolokotronis through historical sources and reveals unknown details about 1821, intentionally concealed by historiography, with “reporting” — paintings, engravings and visual material (gathered *ad hoc*) — and lots of love for his heroes (both famous and anonymous ones of 1821) as well as wit and imagination, as always.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Αρτέμιος Ν. Μίχος

Απομνημονεύματα της δεύτερης πολιορκίας του Μεσολογγίου (1825-1826) και τινες άλλα σημειώσεις εις την ιστορίαν του μεγάλου Αγώνος αναγόμεναι

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, 2019, σ. 208, 24 x 17 εκ.

Ο Γιαννιώτης Αρτέμιος Μίχος πολέμησε για την ελευθερία της Ελλάδας σε πολλά μέτωπα της Ρούμελης. Στα χρόνια 1825-1826 βρέθηκε στο Μεσολόγγι και μοιράστηκε με τους συμμαχητές του τις κορυφαίες στιγμές του Αγώνα. Οι σημειώσεις του για τη δεύτερη πολιορκία, αλλά και τα φύλλα των Ελληνικών Χρονικών που εξέδιδε ο Ελβετός φιλέλληνας Ιωάννης Ιάκωβος Μάγερ, στάθηκαν η πρώτη ύλη των απομνημονευμάτων του. Σεμνός και αυτοσυγκρατημένος ο λόγος του, έμεινε αδημοσίετος έως τον θάνατό του. Τώρα δημοσιεύθηκε εν όψει των 200 χρόνων από την Επανάσταση του 1821.

HISTORY

Artemios N. Michos

Reminiscences from the second siege of Missolonghi (1825-1826) and other notes on the history of the great Struggle

The Hellenic Parliament Foundation for Parliamentarism and Democracy, 2019, p. 208, 24 x 17 cm.

Artemios Michos from Giannena fought in many fronts in Roumeli for the liberation of Greece. In 1825-1826 he was in Missolonghi and lived through the high point of the Struggle along with his comrades in arms. His notes about the second siege and the issues of the Greek Chronicles published by Johann Jakob Meyer, a Swiss Philhellene, formed the basis of this memoir. This modest and subdued text had remained unpublished until his death, and now it is published in view of the 200th anniversary of the Greek Revolution in 1821.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Χριστόφορος Περραιβός

Απομνημονεύματα πολεμικά

Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία, 2019, σ. 472, 24 x 17 εκ.

Ο Χριστόφορος Περραιβός (1774-1863) υπήρξε σύντροφος του Ρήγα Φεραίου, Φιλικός, πρωτεργάτης και αγωνιστής της Ελληνικής Επανάστασης και συγγραφέας ιστορικών έργων. Τα πολεμικά του απομνημονεύματα - εδώ σε επιστημονική επιμέλεια του Στέφανου Παπαγεωργίου - δίνουν λεπτομερείς περιγραφές των μαχών των Σουλιωτών με τον Αλή-πασά, και καταγράφουν με παραστατικότητα όλες τις μάχες που συμμετείχε στο Μωριά και ιδιαίτερα στην Ανατολική και Στερεά Ελλάδα. Πληροφορούν για άγνωστα γεγονότα που φωτίζουν την ηρωική εκείνη περίοδο και προσφέρουν στις επερχόμενες γενιές ύψιστα παραδείγματα ηρωισμού και αυτοθυσίας.

HISTORY

Christoforos Perraiivos

Military memoir

The Hellenic Parliament Foundation for Parliamentarism and Democracy, 2019, p. 472, 24 x 17 cm.

Christoforos Perraiivos (1774-1863) was a comrade of Rigas Ferraios, a member of the Philiki Etaireia, a frontrunner and fighter of the Greek Revolution, and author of historical works. His military memoir — scientifically edited by Stefanos Papageorgiou — are filled with detailed descriptions of battles between the Souliotes and Ali Pasha, recording vividly all the battles in which he participated in the Peloponnese and especially Eastern and Central Greece. He provides information about unknown events that shed light on that heroic age and offer generations to come unsurpassable models of heroism and self-sacrifice.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Κρητικός πόλεμος, 1645-1669 – Τεκμήρια ιστορίας

Εκδ. Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης, 2019.
σ. 98, 21 x 29 εκ.

Ο 5ος Βενετοτουρκικός πόλεμος (1645-1669), με επίκεντρο την Κρήτη, κορυφώθηκε με την άλωση του Χάνδακα (Ηράκλειο) το 1669 από τους Οθωμανούς. Η πολιορκία κράτησε 21 χρόνια (1648-1669). Καθόρισε πολλές παραμέτρους στην Ευρώπη. Επηρέασε μακροπρόθεσμα τις εξελίξεις στη Μεσόγειο, τη Ν. Ευρώπη και την τύχη του ελληνισμού. Αυτό ήταν το θέμα του διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου που οργάνωσαν ο Δήμος Ηρακλείου και η Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη. Στο πλαίσιο του Συνεδρίου διοργανώθηκε έκθεση ιστορικών τεκμηρίων που πραγματοποιήθηκε στο Ηράκλειο, απ' όπου και ο πολυτελής κατάλογος.

HISTORY

The war in Crete, 1645-1669 – Historical evidence

Vikelaia Municipal Library, 2019, p. 98, 21 x 29 cm.

The 5th Ottoman-Venetian war (1645-1669) that centred on Crete reached its climactic point with the conquest of Candia (Herakleion) by the Ottomans in 1669. The siege lasted 21 years (1648-1669). It defined many parameters in Europe. It influenced developments in the Mediterranean and Southern Europe in the long term, as well as the fate of the Greek peoples. This was also the theme of the international scientific conference organized by the Municipality of Herakleion and the Vikelaia Municipal Library. Within the framework of the conference, an exhibition of historical evidence took place in Herakleion and this edition followed as its luxurious catalogue.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Γ. Μικρούδης

1919 – Το μετέωρο βήμα στη Μικρασία

Εκδ. Νεφέλη, σ. 468, 21 x 14 εκ.

Στο μικροσκόπιο ξανά οι βασικές αιτίες που οδήγησαν στην έναρξη και στη συνέχιση της Μικρασιατικής Εκστρατείας. Ο συγγραφέας, εδώ, καταδεικνύει την αντίφαση που θεωρεί ότι επικρατεί σε μεγάλη μερίδα του επιστημονικού κόσμου: επικροτείται η παράτολη (έως το 1917) απόφαση για τη συμμετοχή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ενώ κατακρίνεται η διεκδίκηση της Σμύρνης -του μοναδικού σταθερού ανταλλάγματος που προσφέρθηκε για τη συμμετοχή αυτή- και εμφανίζεται ως αυτονόητη η προσάρτηση της Θράκης. Τέλος, αναδεικνύει την έμμεση σύνδεση της Μικρασιατικής Καταστροφής με τις άλλες δύο μεγάλες τραγωδίες, το Κυπριακό και τον Εμφύλιο.

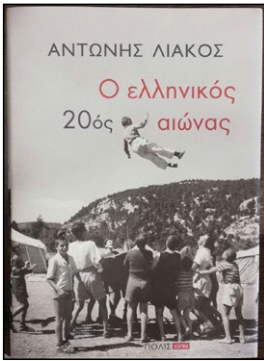
HISTORY

G. Mikroudis

1919 — Faltering in Asia Minor

Nefeli Editions, 2019, p. 468, 21 x 14 cm.

The main reasons for the beginning and continuation of the military campaign in Asia Minor are again under examination. The author highlights a contradiction that he considers as widespread in the work of numerous scholars: the reckless (until 1917) decision for Greece's entry to the First World War is endorsed, while the country's claim to Smyrna — the single specific reward offered for participation in the war — is derided, and the annexation of Thrace is considered as self-evident. Finally, the author emphasizes the indirect connection of the Asia Minor Catastrophe with two other great tragedies, the Cyprus Issue and the Greek Civil War.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Αντώνης Λιάκος

Ο ελληνικός 20ός αιώνας

Εκδόσεις Πόλις, 2019, σ. 754, 25 x 17 εκ.

Στο βιβλίο του καθηγητή της Ιστορίας στο ΕΚΠΑ, Αντώνη Λιάκου, ο ελληνικός 20ός αιώνας αρχίζει με τη δεκαετία των πολέμων 1912-1922 και φθάνει έως την είσοδο της Ελλάδας στην κρίση του 2010. Ο Λιάκος αντιλαμβάνεται την Ελλάδα σαν ένα κύτταρο σε συνεχή μεταβολισμό με το περιβάλλον του. Μετακινεί συνεχώς τον φακό παρατήρησης, ώστε άλλοτε να κοιτάζει τις ελληνικές εξελίξεις πανοραμικά, μέσα από τις μεταβολές της παγκόσμιας ιστορίας, και άλλοτε να τις προσεγγίζει για να αναδείξει το ατομικό βίωμα. Μια εκπληκτική αφήγηση που έχει σημείο εκκίνησης τον σύγχρονο ιστορικό προβληματισμό.

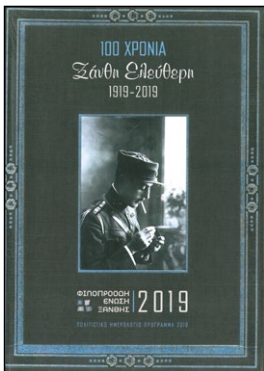
HISTORY

Antonis Liakos

The Greek 20th century

Polis Editions, 2019, p. 754, 25 x 17 cm.

In the book by Antonis Liakos, Professor of History in the University of Athens, the Greek 20th century starts with the decade of wars, 1912-1922, and culminates in the crisis of 2010. Liakos views Greece as a cell that incessantly metabolizes its environment. He constantly moves the observation lens and sometimes has a panoramic view of developments in the country, through the changes in the world history, while other times he approaches them so as to highlight personal experiences. This is an amazing narrative that originates from contemporary historical concerns.

ΙΣΤΟΡΙΑ

100 χρόνια Ξάνθη ελεύθερη, 1919-2019

Εκδ. ΦΕΞ - Λαογραφικό & Ιστορικό Μουσείο Ξάνθης, 2019, σ. 288, 20 x 15 εκ.

Με αφορμή την επέτειο των 100 χρόνων από την απελευθέρωση της Ξάνθης (1919-2019) και την πορεία προς την ενσωμάτωση της Δυτικής Θράκης στην Ελλάδα ένα χρόνο αργότερα (1920) το Λαογραφικό & Ιστορικό Μουσείο Ξάνθης παρουσιάζει με μια πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση από ημερολόγια, έγγραφα, φωτογραφίες, βιβλία, καρτ ποστάλ και γραμματόσημα, τα ιστορικά γεγονότα μιας πολυτάραχης εποχής που έκριναν την τύχη της Ξάνθης και διαμόρφωσαν τη φυσιογνωμία της ως μέλους της ελληνικής επικράτειας.

HISTORY

100 years of free Xanthi, 1919-2019

FEX Editions - Folklore & History Museum of Xanthi, 2019, p. 288, 20 x 15 cm.

On the occasion of the 100th anniversary of the liberation of Xanthi (1919-2019) and its integration to Western Thrace in Greece one year later (1920), the Folklore & History Museum of Xanthi presents a very interesting exhibition featuring diaries, documents, photographs, books, postcards and stamps, the historical developments of an age that defined the fate of the city of Xanthi and its profile as a part of the Greek territory.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Άρης Ραδιόπουλος (επιμ.)

Γερμανικές αποζημιώσεις - Η διεκδίκηση των γερμανικών οφειλών προς την Ελλάδα από τον Α΄ και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέσα από έγγραφα του Αρχείου του Υπουργείου Εξωτερικών

Εκδόσεις Νεφέλη, 2019, σ. 806, 24 x 17 εκ.

Αρχειακό υλικό σχολιασμένο από τον Άρη Ραδιόπουλο - διπλωματικό διευθυντή της Ελλην. Πρεσβείας στο Βερολίνο. Τα ντοκουμέντα αφορούν τις γερμανικές αποζημιώσεις /επανορθώσεις και την πορεία της διεκδίκησής τους από την Ελλάδα. Από 100.000 σελίδες αρχειακού υλικού, υπηρεσιακών εγγράφων από το Διπλωματικό και Ιστορικό Αρχείο του Υπουργείου Εξωτερικών, αλλά και από γερμανικά αρχεία, επελέγησαν 450 ιδιαίτερα σημαντικές σελίδες, οι περισσότερες από τις οποίες δημοσιεύονται για πρώτη φορά. Ένα πολύ σοβαρό ιστορικό, πολιτικό και ηθικό θέμα για την Ελλάδα.

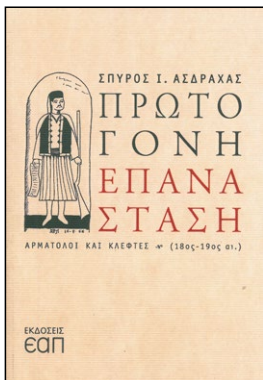
HISTORY

Aris Radiopoulos (ed.)

German reparations — The claim of German reparations to Greece after World War I and World War II through documents from the Archive of the Greek Ministry of Foreign Affairs

Nefeli Editions, 2019, p. 806, 24 x 17 cm.

Archival material with commentary and annotation by Aris Radiopoulos, head of the diplomatic department of the Greek Embassy in Berlin. Documents deal with the German reparations and their claim by Greece. From 100,000 pages of working documents from the Diplomatic and Historical Archive of the Ministry and from German archives, 450 pages of special importance were singled out, most of which are published here for the first time. A historical, political and ethical issue of utmost importance for Greece.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Σπύρος Ι. Ασδραχάς

Πρωτόγονη επανάσταση. Αρματολοί και κλέφτες (18ος - 19ος αι.)

Επιμέλεια: Άννα Ματθαίου, Πόπη Πολέμη. Πρόλογος: Νίκος Θεοτοκάς

Εκδόσεις ΕΑΠ (Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο), Μάιος 2019, σ. 392, 24 x 17 εκ.

Ο Σπύρος Ασδραχάς, σα να συνεχίζει να «ζει» την παιδεία ως συγκίνηση. Με την περιπλάνησή του στον «λόγιο» επαγγελματισμό, στα αβατάρ της ιστορικής θεωρίας και πράξης, και με όχημα τη γνησιότερη και πλουσιότερη εκφορά της ελληνικής γλώσσας —που τη χαρακτηρίζει το σμίξιμο της τσουκτερής λαϊκής, της ποιητικής, της λόγιας, με τον αρχειακό και τον επιστημονικό λόγο—, φαίνεται εδώ ένα μεγάλο ιστοριογραφικό σχέδιο γύρω από την «πρωτόγονη επανάσταση», βασικές λειτουργίες της οποίας υπήρξαν οι κλέφτες και οι αρματολοί.

HISTORY

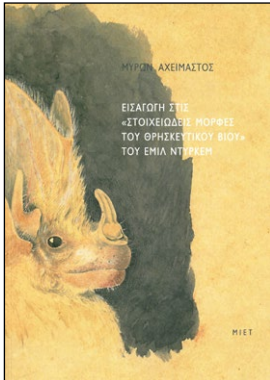
Spyros I. Asdrachas

Primitive Revolution. Brigands and thieves (18th-19th c.)

Edited by: Anna Matthaïou, Popi Polemi. Foreword: Nikos Theotokas

Hellenic Open University Editions, May 2019, p. 392, 24 x 17 cm.

It is as if Spyros Asdrachas continues to “live” through education as emotion. In his wanderings throughout the “scholarly” profession, historical theory and practice, with his main tool being the authentic and prolific articulation of the Greek language — marked by the merging of the sharp folk language and the poetic and scholarly one with the archival and scientific discourse — the author weaves a grand historiographical pattern about the “primitive revolution”, whose main actors were the brigands and the thieves [armatoloi and klephts].

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ

Μύρων Αχειμάστος

Εισαγωγή στις «Στοιχειώδεις μορφές του θρησκευτικού βίου» του Εμίλ Ντυρκέμ

Εκδ. MIET (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης), Ιούνιος 2019, σ. 288, 24 x 18 εκ.

Οι «Στοιχειώδεις μορφές του θρησκευτικού βίου» είναι από τα σημαντικότερα έργα του Γάλλου κοινωνιολόγου Εμίλ Ντυρκέμ – από τους κλασικούς θεμελιωτές της κοινωνιολογίας ως επιστήμης. Η απήχηση αυτού του έργου, ήδη από το 1912 που πρωτοδημοσιεύτηκε, έδειξε το μέγεθος της συμβολής του Ντυρκέμ στην κοινωνική επιστήμη. Ο Μύρων Αχειμάστος επικεντρώνεται, εδώ, στα ιστορικά στοιχεία που χαρακτήρισαν την ντυρκεμιανή πορεία προς τη δημοσίευση των «Στοιχειωδών μορφών», σε μια σπουδή για την κοινωνιολογία και, κυρίως, για τον Εμίλ Ντυρκέμ και την εποχή του.

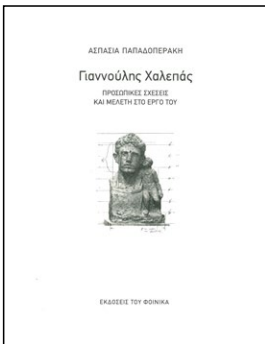
SOCIOLOGY

Myron Acheimastos

Introduction to “The Elementary Forms of Religious Life” by Emile Durkheim

MIET Editions (National Bank of Greece Cultural Foundation), June 2019, p. 288, 24 x 18 cm.

“The Elementary Forms of Religious Life” is one of the most important works by French sociologist Emile Durkheim, who was one of the founders of sociology as a science. The appeal of this work ever since it was first published in 1912 has demonstrated the weight of Durkheim’s contribution to social sciences. Here, Myron Acheimastos focuses on the historical aspects of the author’s course leading to the publication of the “Elementary forms” in a study on sociology and mainly Emile Durkheim and his age.

ΤΕΧΝΗ

Ασπασία Παπαδοπεράκη

Γιαννούλης Χαλεπάς - Προσωπικές σχέσεις και μελέτη στο έργο του

Εκδόσεις του Φοίνικα, 2019 σ. 80, 21 x 27 εκ.

Η γλύπτρια Ασπασία Παπαδοπεράκη μέσω της συνάντησης και της τακτικής επικοινωνίας με τον Στρατή Δούκα –τον βιογράφο του Χαλεπά– αλλά κυρίως παρακινημένη από την καλλιτεχνική διαδρομή της όπως αυτή αναμετρείται προσωπικά και καλλιτεχνικά με τη ζωή και το έργο του Γιαννούλη Χαλεπά και διασταυρώνονται –από τα φοιτητικά της χρόνια– με τα βήματά του, δίνει ένα σημαντικό βιβλίο για τον κορυφαίο Έλληνα γλύπτη: τον Τηνιακό Γιαννούλη Χαλεπά. Το βιβλίο ήταν κάτι σαν μια ανάγκη, ένα τάμα, μια εσωτερική υπόσχεση για την Ασπασία Παπαδοπεράκη.

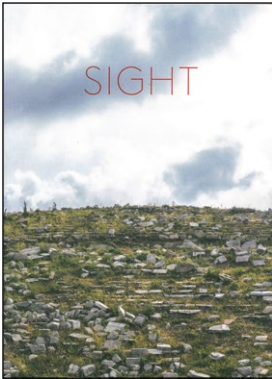
ART

Aspasia Papadopoperaki

Giannoulis Chalepas – Personal relationships and study of his work

Foinikas Editions, 2019, p. 80, 21 x 27 cm.

Through her meetings and regular communication with Stratis Doukas, biographer of Chalepas, but mostly motivated by her artistic career in which she contended with the life and work of Chalepas on a personal and an artistic level from her days as a student, sculptor Aspasia Papadopoperaki gives us an important book about the preeminent Greek sculptor, Giannoulis Chalepas from Tinos. This work has represented a need, an obligation, an inner promise for Aspasia Papadopoperaki.

ΛΕΥΚΩΜΑ

SIGHT

Ο Antony Gormley στη Δήλο.

Αρχαιολογικός χώρος και μουσείο.

Εκδ. NEON, 2019, σ. 200, 23,5 x 33 εκ.

Κατάλογος της έκθεσης σύγχρονης γλυπτικής του βρετανού καλλιτέχνη Antony Gormley SIGHT που πραγματοποιήθηκε στον αρχαιολογικό χώρο και το Μουσείο της Δήλου σε συνεργασία του μη κερδοσκοπικού οργανισμού NEON με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων από το Μάιο ως τον Οκτώβριο του 2019. 29 γλυπτά του καλλιτέχνη «επανεποίκισαν» το νησί ζωτανεύοντας τα γεωλογικά και αρχαιολογικά χαρακτηριστικά του νησιού. Ο κατάλογος περιλαμβάνει πλούσιο φωτογραφικό υλικό και κείμενα των συντελεστών της έκθεσης.

ALBUM

SIGHT

Antony Gormley on Delos.

Archaeological site and museum.

NEON publications, 2019, 200 p., 23,5 x 33 cm.

Catalogue of the exhibition of contemporary sculpture by British artist Antony Gormley titled SIGHT which took place at the archaeological site and the Museum of Delos in cooperation with the NEON non-profit organization in cooperation with the Ephorate of Antiquities of Cyclades from May to October 2019. Twenty nine sculptures by the artist "re-populated" the island, animating the geological and archaeological features of Delos. The Catalogue features a wealth of photographs and texts by the participants.

ΛΕΥΚΩΜΑ

Μαρία Μοίρα

Ηράκλειο – Η αδιόρατη πόλη

Εκδ. Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης, 2018, σ. 302, 21 x 28 εκ.

Η Παλιά Πόλη, όπως αποτυπώνεται από τον φωτογραφικό φακό της Νίνας Λασθιωτάκη, ο παλιός και ο νέος Χάνδακας (Ηράκλειο), συναρθρώνει τις διαφορετικότητες των ιστορικών περιόδων σε ένα ιδιότυπο, διαχρονικό αστικό αμάγαλμα. Εδώ, η αρχιτεκτόνισσα Μαρία Μοίρα αντλεί από τους λογοτεχνικούς ανικατοπτρισμούς των Κρητικών συγγραφέων: Έλλης Αλεξίου, Ρέας Γαλανάκη, Λιλής Ζωγράφου, Γαλάτειας Καζαντζάκη, Κλαίρης Μισοτάκη και Νίκου Καζαντζάκη. Ο λόγος και η εικόνα, άλλοτε συμπλέουν και άλλοτε τέμνονται σ' έναν στοχαστικό διάλογο για το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της ιδιαίτερης αυτής πόλης.

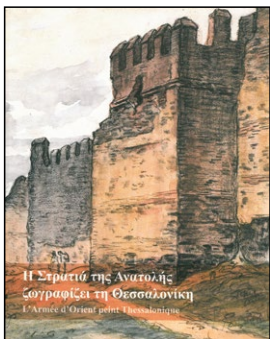
ALBUM

Maria Moira

Herakleion – the imperceptible city

Vikelaiia Municipal Library, 2018, p. 302, 21 x 28 cm.

The Old Town through the lens of Nina Lasithiotaki, the old and new Candia (Herakleion), brings together the differences of historical periods in a singular timeless urban amalgamation. In this book, architect Maria Moira draws upon the literary reflections by Cretan authors: Elli Alexiou, Rea Galanaki, Lily Zografou, Galateia Kazantzaki, Klairi Mitsotaki and Nikos Kazantzakis. Words and pictures develop in parallel or intersect at times throughout a reflective dialogue on the past, present and future of this extraordinary city.

ΛΕΥΚΩΜΑ

Η Στρατιά της Ανατολής ζωγραφίζει τη Θεσσαλονίκη

Εκδ. Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών ΑΠΘ, 2019, σ. 228, 24 x 30 εκ.

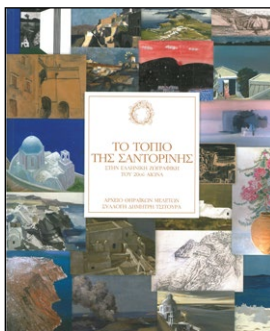
Πολυτελής (δίγλωσσο, ελληνικά-γαλλικά) λεύκωμα της ομότιπλης έκθεσης με θέμα τη Θεσσαλονίκη στη διάρκεια του Μεγάλου Πολέμου (1915-1918). Η έκθεση μέσα από πλούσιο εικαστικό κυρίως υλικό (περισσότερα από 400 έργα-σχέδια, ακουαρέλες, λάδια, καρτ ποστάλ) ανέδειξε για πρώτη φορά στο κοινό την άλλη πτυχή το πολέμου. Δηλαδή, τα έργα Γάλλων κυρίως στρατιωτών – καλλιτεχνών (επαγγελματιών ζωγράφων, λιγότερο γνωστών, αλλά και άγνωστων ερασιτεχνών) της Στρατιάς της Ανατολής, που ο πόλεμος τους έφερε μοιραία στην περιοχή.

ALBUM

The Army of the East depicts Thessaloniki

Tellogleion Fine Arts Foundation, Aristotle University of Thessaloniki, 2019, p. 228, 24 x 30 cm.

Bilingual (Greek-French) luxury edition on the occasion of the exhibition with the same title about Thessaloniki during the Great War (1915-1918). Through a wealth of visual material (more than 400 sketches, watercolours, oil paintings, postcards), the exhibition highlighted another aspect of war for the first time. The works of art are mostly by French soldiers-artists (professional painter but also lesser known or unknown amateurs) who fought in the Army of the East and were brought to this area due to the war.

ΛΕΥΚΩΜΑ

Το τοπίο της Σαντορίνης στην ελληνική ζωγραφική του 20ού αιώνα

Αρχειό Θηραϊκών Μελετών - Συλλογή Δημήτρη Τσίτουρα, 2019, σ. 320, 24 x 29 εκ.

Πολυτελής δίγλωσση έκδοση ευκαιρία της ομότιπλης έκθεσης στο Μουσείο Μπενάκη (Οκτώβριος-Νοέμβριος 2019). Η πολύτιμη συλλογή βασισμένη εξ ολοκλήρου στο μαγικό τοπίο της Σαντορίνης, με έμφαση στους Έλληνες ζωγράφους του 20ού αιώνα, είναι έργο 40 χρόνων και, σήμερα, αριθμεί 180 έργα τέχνης. Τοπία, φως, μαρτυρίες του συλλέκτη, ιστορίες των καλλιτεχνών και χρώματα από τους Δήμο Μπραέσσα, Βάσο Γερμενί, Λυκ. Κογεβίνα, Χατζηκυριάκο-Γκίκα, Μόραλη, Σπύρο Βασιλείου, και νεότερων όπως η Όπη Ζούνη, ο Κώστας Τσόκλης και ο Παύλος Σάμιος, μαγεύουν και ταξιδεύουν τον επισκέπτη-αναγνώστη.

ALBUM

The landscape of Santorini in the Greek painting of 20th century

Archive of Santorinian Studies-Dimitris Tsitouras Collection, 2019., p. 320, 24 x 29 cm.

A bilingual luxury edition, on the occasion of the exhibition with the same title at the Benaki Museum (October-November 2019), presents the magical landscape of Santorini with an emphasis on 20th-century Greek painting, through an invaluable 40-year old collection comprising 180 works of art. Visitor-readers embark on a journey enchanted by landscapes, light, testimonies of the collector, histories of the artists and colours by Dimos Braessas, Vasos Germetis, Lykourgos Kogevinas, Nikos Chatzikyriakos-Gikas, Giannis Moralis, Spyros Vasileiou and the more recent artists like Opi Zouni, Costas Tsoiclis and Pavlos Samios.

ΛΕΥΚΩΜΑ

Θοδωρής Γκόνης – Ελένη Στρούλια

Εθνικός Κήπος: Περίπατος μαθητείας, 20+1 στάσεις

Νυκτερινές φωτογραφίες του Στράτου Καλαφάτη, Εκδόσεις Άγρα, 2019, σ. 144, 21 x 14 εκ.

Ο Εθνικός Κήπος, ο κήπος που ονειρεύτηκε και έφτιαξε η βασίλισσα Αμαλία, είναι ένα ιστορικό μνημείο στο κέντρο της Αθήνας. Εκεί όπου μαζί με τα φυτά και τα δένδρα, κατοικούν οι προτομές του Διονυσίου Σολωμού, του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη, του Ζαν Μορεάς, αλλά και του Ιωάννη Καποδίστρια, του Ελβετού τραπεζίτη Ιωάννη Εϋνάρδου και του συνθέτη του ολυμπιακού ύμνου Σπυρίδωνα Σαμάρα κ.ά. Γι' αυτά μιλάει ο περίπατος εν είδει παραστάσεων του Θοδωρή Γκόνη και της Ελένης Στρούλια, που συγκέντρωσαν το υλικό τους σε ένα βιβλίο που κοσμεύεται από νυκτερινές φωτογραφίες του Κήπου που τραβήχτηκαν ειδικά για την έκδοση από τον φωτογράφο Στράτο Καλαφάτη.

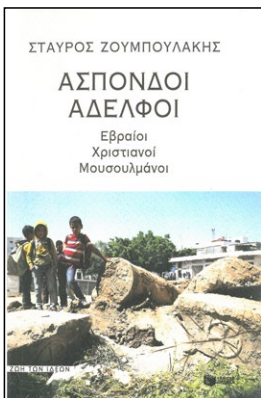
ALBUM

Thorodoris Gonis – Eleni Stroulia

The National Garden: An educational tour, 20+1 stops

Night photographs by Stratos Kalafatis, Agra Editions, 2019, p. 144, 21 x 14 cm.

The National Garden, the garden that Queen Amalia envisioned and created, is a historic monument in the heart of Athens. There, along with the plants and the trees, one finds the busts of Dionysios Solomos, Aristotelis Valaorititis, Jean Moreas as well as Ioannis Kapodistrias, Swiss banker Jean-Gabriel Eynard and Spyridon Samaras, the composer of the Olympic Hymn. The tour organized through performances by Thodoris Gonis and Eleni Stroulia presents a wealth of material on the subject, along with night photographs of the Garden that were taken especially for this book by photographer Stratos Kalafatis.

ΔΟΚΙΜΙΟ

Σταύρος Ζουμπουλάκης

Άσπονδοι αδελφοί – Εβραίοι, Χριστιανοί, Μουσουλμάνοι

Πατάκης, 2019, σ. 253, 21 x 14 εκ.

Σε συνέχεια με προηγούμενα βιβλία του, όπως «Ο Θεός στην πόλη» (Εστία, 2002), «Ποιος Θεός και ποιος άνθρωπος» (Πόλις, 2013), «Χριστιανισμός της χαράς» (Πόλις, 2015) κ.ά., εδώ, ο Σταύρος Ζουμπουλάκης –μέσω των μοτίβων του θρησκευτικού μίσους– μας θυμίζει ότι ο τόπος όπου γεννήθηκαν οι «άσπονδες» θρησκείες, ο ιουδαϊσμός, ο χριστιανισμός και ο ισλαμισμός, ήταν... μια πραγματική και συμβολική... έρημος. Οι ιστορίες των λαών και των πολιτισμών, κάθε φορά, που κάτι λογιζόταν ως «έρημη Γη», ήταν παραδομένες στην αδυσώπητη δύναμη ενός Θεού των εκλεκτών «άλλων», που θα έπρεπε συνεχώς να μετανιώνει, την επόμενη μέρα, για τη δημιουργία του.

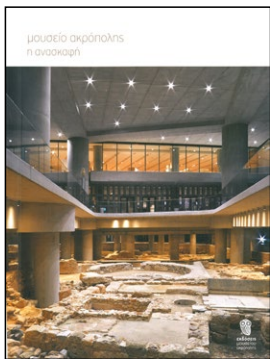
ESSAY

Stavros Zoumboulakis

Frenemies — Jews, Christians, Muslims

Patakis Editions, 2019., p. 253, 21 x 14 cm.

After his books *Ο Θεός στην πόλη* [God in the city] (Estia Editions, 2002), *Ποιος Θεός και ποιος άνθρωπος* [Which God and which man] (Polis Editions, 2013), *Χριστιανισμός της χαράς* [Joyful Christianity] (Polis Editions, 2015) etc., Stavros Zoumboulakis in this book – through the religious hate motifs — reminds us that the place where “rival” religions were born — Judaism, Christianity, Islam — was both in real and in symbolic terms a desolate desert. In each case of a “desolate Land” the histories of peoples and civilizations were submitted to the merciless power of the God of the chosen “others”, who should be constantly regretting his own creation the very next day.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Σταματία Ελευθεράτου (συγγραφή-επιμ.)

Μουσείο Ακρόπολης – Η ανασκαφή

Εκδόσεις Μουσείου Ακρόπολης, 2019, σ. 218, 19 × 26 εκ.

Η ανασκαφή της αρχαίας γειτονιάς που αποκαλύφθηκε παράλληλα με την ανέγερση του Μουσείου της Ακρόπολης, ξεκίνησε το 1997. Έπαιξε αποφασιστικό ρόλο στην κατασκευή του κτηρίου και, τέλος, έγινε οργανικό του κομμάτι, τόσο ο χώρος όσο και τα ευρήματα. Η θέση, η ιστορία, οι κατοικίες, τα λουτρά, τα εργαστήρια, οι δρόμοι, όλα, σε μια πολυτελή έκδοση αφιερωμένη σ' αυτό το εκπληκτικό εύρημα το οποίο εκπλήσσει τους επισκέπτες του Μουσείου και εμπλουτίζει την εμπειρία τους. Με την επιμέλεια της διευθύντριας Συλλογών και Εκθέσεων του Μουσείου της Ακρόπολης, αρχαιολόγου Σταματίας Ελευθεράτου.

ARCHAEOLOGY

Stamatia Eleftheratou (author-editor)

The Acropolis Museum — The excavation

Acropolis Museum Editions, 2019, p. 218, 19 × 26 cm.

The excavation of the ancient neighbourhood that came to light during the construction of the Acropolis Museum started in 1997. It played a decisive role in the building process and finally became an organic part of the Museum both in terms of space and in terms of findings. This luxury edition, prepared by archaeologist Stamatia Eleftheratou, Director of Collection and Exhibitions Department of the Acropolis Museum, is devoted to this amazing place, its location, its history, its houses, its baths, its workshops and its streets, which surprise visitors to the Museum and enhance their experience.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Δημήτρης Φιλίππιδης

Ανώνυμη αρχιτεκτονική – Μια άρρητη παρουσία

Εκδ. Πολιτιστικού Ιδρύματος Ομίλου Πειραιώς, Ιούλιος 2019. σ. 248, 28 × 25 εκ.

Ο ομότιμος καθηγητής του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου, Δημήτρης Φιλίππιδης, με τη σημαντική μελέτη του φωτίζει την υποτιμημένη, αγνοημένη και ενίοτε «φτωχή συγγενή» της «επώνυμης αρχιτεκτονικής». Η πολυτελής έκδοση, εμπλουτισμένη με εντυπωσιακές φωτογραφίες, καταρρίπτει, αν μη τι άλλο, τον μύθο της διάκρισης μεταξύ «υψηλής» και «χαμηλής» κουλτούρας. Το συμπέρασμα ότι «θα ήταν ωφέλιμη η αναγνώριση της ανώνυμης αρχιτεκτονικής ως περιεκτικής και αυτεξούσιας κατηγορίας που διεκδικεί νόμιμα τη θέση της ανάμεσα σε άλλες, ήδη εδραιωμένες και κυρίαρχες, κατηγορίες αρχιτεκτονικής» είναι γονιμοποιό και ωφέλιμο.

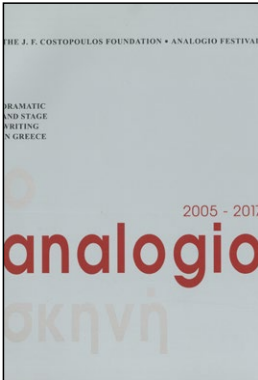
ARCHITECTURE

Dimitris Filippidis

Anonymous architecture: A Presence Denied

Piraeus Bank Group Cultural Foundation, July 2019, p. 248, 28 × 25 cm.

Dimitris Filippidis, Professor Emeritus at the National Technical University of Athens, in his notable study sheds light on the undervalued, ignored and sometimes considered as the “poor relative” of “institutional/signed architecture”. This luxurious edition with impressive photographs debunks the myth, to say the least, between “high” and “low” culture. The conclusion that “it would be of use to acknowledge anonymous architecture as an inclusive and sovereign category that lawfully claims its place among others, already established and dominant, categories of architecture” is fruitful and beneficial.

ΘΕΑΤΡΟ

Σίσσυ Παπαθανασίου (επιμ.) - Αναλόγιο

Δραματική και σκηνική γραφή στην Ελλάδα 2005-2017

Ίδρυμα Ιωάννου Φ. Κωστόπουλου, 2018, σ. 207, 28 x 24 εκ.

Η έκδοση (κυκλοφορεί και στην αγγλική γλώσσα) είναι μια αποτίμηση της ελληνικής θεατρικής γραφής στο φεστιβάλ «Αναλόγιο», από το 2005 έως σήμερα. Στο ιστορικό πλέον αποτύπωμα του φεστιβάλ και της απήχυσής του σε καλλιτεχνικό και ερευνητικό επίπεδο, γίνεται προσέγγιση και αντιμετώπιση κειμένων με τη μορφή σκηνοθετημένων θεατρικών αναγνώσεων, με γνώμονα το ιστορικό, κοινωνικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο εντός και εκτός Ελλάδας αλλά και η επαφή της διεθνούς καλλιτεχνικής, λογοτεχνικής και θεατρικής κοινότητας και κοινού με το ελληνικό κοινό και τους Έλληνες δημιουργούς.

THEATER

Sissy Papathanasiou (ed.) - Analogio

Analogio 2005-2017. Dramatic and Stage Writing in Greece

The J. F. Costopoulos Foundation, 2018, p. 207, 28 x 24 cm.

This book (also available in English) is an evaluation of Greek playwriting in Analogio festival from 2005 to this day. The historic imprint of the festival and its appeal both in the field of performance and that of research are highlighted, and the texts are approached in the form of staged theatrical readings on the basis of their historical, social and artistic context both in Greece and abroad, also emphasizing the interaction of the global artistic, literary and theatrical community and audience with the Greek public and the Greek creators.

ΘΕΑΤΡΟ

Χριστόφορος Χριστοφής

Θεατρικοί καινούργιοι δρόμοι, αν και σκοτεινοί στο φως δείχνουν

Εκδόσεις Παπαζήση, 2019, σ. 280, 21 x 14 εκ.

Πέντε από τα εννέα θεατρικά έργα του δημιουργού. Η ιδιαίτερη διαδρομή ξεκινά με τη *Χρυσόμυγα* (1994-95) και φτάνει στο *Νιζίνσκι - Η προφητεία της φωτιάς* (2019). Τα έργα είναι πυκνά και συμβολικά χάρις στον αποσταγματικό λόγο. Οι χαρακτήρες του, είναι ιστορικά γνωστοί, αριστοτελικά σπουδαίοι και αναδεικνύονται με πληρότητα σε ιμπρεσιονιστικές διαδρομές. Ο Χριστοφής είναι, όπως θα έλεγε ο Ουίλτ Ουίτμαν, «a restless soul» και, ταυτόχρονα, ένας τεχνίτης του λόγου με το νου στο θέατρο και, άρα, στην καθαρτική του διάσταση.

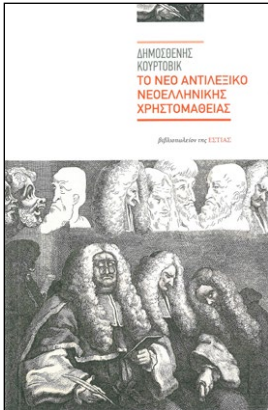
THEATER

Christophoros Christophis

New theatrical pathways, though they may appear darkly

Papazisi Editions, 2019, p. 280, 21 x 14 cm.

This book presents more than nine plays by the author, from *Χρυσόμυγα* [*Mayfly*] (1994-95) to *Νιζίνσκι - Η προφητεία της φωτιάς* [*Nijinsky the Prophecy of Fire*] (2019). They are dense in symbolism, expressed through concise language. Characters are known from History, prominent in the Aristotelian sense and highlighted in Impressionistic depictions. Christophis is "a restless soul", as Walt Whitman would have said, and simultaneously a craftsman of discourse, focused on the theatre and, thus, its dimension of catharsis.

ΛΕΞΙΚΟ

Δημοσθένης Κούρτοβικ

Το νέο αντιλεξικό της νεοελληνικής χρησητομάθειας

Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2019, σ. 130, 21 x 13 εκ.

Ένα κατά κυριολεξία λαζό λεξικό, γραμμένο με πολύ χιούμορ και πικρές αλήθειες, από έναν μετέχοντα στις φυλές της γραφής, της σκέψης και της κριτικής. Ο Κούρτοβικ είναι δοκιμασμένος επιτυχώς όχι μόνο στο δοκίμιο, στους αφορισμούς και στη λογοτεχνική κριτική, αλλά και στο μυθιστόρημα, στο διήγημα και στη μετάφραση (έχει μεταφράσει 63 βιβλία από οκτώ ξένες γλώσσες). Προσοχή! Οποιαδήποτε ομοιότητα με πρόσωπα και υπολήψεις της πραγματικότητας είναι φανταστική, πλην υπαρκτή. Μιλάμε για αντιλεξικό αντοχής κατά της υποκρισίας, της ανοησίας, του ψεύδους, της καιροσκοπίας – για πράγματα που δίνουν ύλη για στοχαστικές αλλά και στομαχικές αντιδράσεις του αναγνώστη.

DICTIONARY

Dimosthenis Kourtovik

The new anti-dictionary of Modern Greek chrestomathy

Vivliopoleion tis Estias, 2019, p. 130, 21 x 13 cm.

A quirky dictionary with plenty of wit and bitter truths, written by a member of the clan of writing, thinking and criticism. Kourtovik has been successfully established not only in the field of essay, aphorism and literary criticism, but also in novels, short stories and translation (he has translated 63 books from eight languages). Attention! Any similarity to people and reputations in real life is imaginary yet existent. This is an anti-dictionary resistant to hypocrisy, nonsense, lies, opportunism — all fuelling intellectual and intestinal reaction on the part of the reader.

ΠΟΙΗΣΗ

Ρίτσα Μασούρα

Οι άγκυρες δεν ωφελούν

Εκδ. Φίλιππια, 2019, σ. 108, 24 x 15,5 εκ.

Η Ρίτσα Μασούρα, με ποιήματα για τη ζωή, τον έρωτα, τον θάνατο, φεύγει από το απόμακρο εργαστήρι και βλέπει και τις θύελλες που μαίνονται «εκεί έξω». Δίχως να απομακρύνεται από τα δικά της σαράκια, μας δίνει τη σκέψη της σαν πράξη νοσταλγίας, αναπροσδιορισμού και σαν επεξεργασμένη ύλη με το νόημα που δίνει η ίδια στη ζωή, στους απόντες άλλους και στα συμβάντα της εποχής μας. Η εικαστική παρουσία του Γ. Ψυχοπαΐδη, με τον κύκλο έργων του με τίτλο «Το γράμμα που δεν έφτασε», δένει ταιριαστά με το περιεχόμενο της ποιητικής συλλογής.

POETRY

Ritsa Masoura

Anchors are no use

Fildisi Editions, 2019, p. 108, 28 x 25 cm.

With her poems on life, love and death, Ritsa Masoura steps us out of the solitary workshop and faces the storms brewing “out there”. Without distancing herself from her own afflictions, she reveals her thoughts as an act of nostalgia, reassessment and processed material with her own definition of life, the absent others and the goings-on of our age. The artistic presence of G. Psychopaidis, with the cycle of works titled “The letter that never arrived”, matches the content of her collection of poetry.

www.days-art.gr

Ημέρες Τέχνης στην Ελλάδα
Days of Art in Greece

ΕΛΙΑ Εκδοτική
Καρνεάδου 44
Κολωνάκι – Αθήνα
Τ.Κ.: 10676
Τ.: 210 7291260
e-mail: daysartgr@gmail.com
www.days-art.gr

Επιθυμώ να καταχωρηθώ
στο INDEX του Days of Art in Greece

Επωνυμία:

Διεύθυνση:

ΤΚ:

Τηλ:

e-mail:

www.days-art.gr

Ημέρες Τέχνης στην Ελλάδα
Days of Art in Greece

ΕΛΙΑ Εκδοτική
Καρνεάδου 44
Κολωνάκι – Αθήνα
Τ.Κ.: 10676
Τ.: 210 7291260
e-mail: daysartgr@gmail.com
www.days-art.gr

Επιθυμώ να γίνω συνδρομητής
στην έντυπη έκδοση Days of Art in Greece

Επωνυμία / Ονοματεπώνυμο:

Διεύθυνση:

ΤΚ:

Τηλ:

e-mail:

Κόστος ετήσιας συνδρομής για ιδιώτες (2 τεύχη): 65 ευρώ
Κόστος ετήσιας συνδρομής για δημόσιο, εταιρίες, φορείς: 70 ευρώ
Κόστος ετήσιας συνδρομής για Ευρώπη: 65 ευρώ. Κόστος ετήσιας συνδρομής εκτός Ευρώπης: 75 ευρώ

www.days-art.gr

Ημέρες Τέχνης στην Ελλάδα
Days of Art in Greece

ΕΛΙΑ Εκδοτική
Καρνεάδου 44
Κολωνάκι – Αθήνα
Τ.Κ.: 10676
Τ.: 210 7291260
e-mail: daysartgr@gmail.com
www.days-art.gr

Επιθυμώ να λαμβάνω
το ημερήσιο Newsletter του Days of Art in Greece

Επωνυμία / Ονοματεπώνυμο:

e-mail:

www.days-art.gr

Days of Art in Greece

I wish to be registered
in the INDEX of Days of Art in Greece

Name:

Address:

P.C.:

Tel.:

e-mail:

ELIA Publications Address:
Karneadou 44
Kolonaki – Athens
P.C. 10676
tel.: 2107291260
e-mail: daysartgr@gmail.com
www.days-art.gr

www.days-art.gr

Days of Art in Greece

I wish to become subscriber
of Days of Art in Greece magazine

Name:

Address:

P.C.:

Tel.:

e-mail:

ELIA Publications Address:
Karneadou 44
Kolonaki – Athens
P.C. 10676
tel.: 2107291260
e-mail: daysartgr@gmail.com
www.days-art.gr

Cost of annual subscription for individuals (2 issues): 65 euro
Cost of annual subscription for public sector, enterprises, companies (2 issues): 70 euro
Foreign annual subscription (Europe): 65 euro. Foreign annual subscription : 75 euro

www.days-art.gr

Days of Art in Greece

I wish to receive
the daily Newsletter of Days of Art in Greece

Name:

e-mail:

ELIA Publications Address:
Karneadou 44
Kolonaki – Athens
P.C. 10676
tel.: 2107291260
e-mail: daysartgr@gmail.com
www.days-art.gr

